

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 10

Anul 51

Ediția în limba română

Comunicări și informări

15 ianuarie 2008

<u>Numărul informării</u>	Cuprins	Pagina
	I <i>Rezoluții, recomandări și avize</i>	
	REZOLUȚII	
	Comitetul Economic și Social European	
	A 438-a sesiune plenară din 26 și 27 septembrie 2007	
2008/C 10/01	Rezoluție a Comitetul Economic și Social European privind „Catastrofele naturale”	1
<hr/>		
	III <i>Acte pregătitoare</i>	
	COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN	
	A 438-a sesiune plenară din 26 și 27 septembrie 2007	
2008/C 10/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Cartea verde privind creșterea eficienței punerii în aplicare a hotărârilor judecătorești în Uniunea Europeană: poprirea asigurătorie a conturilor bancare” COM(2006) 618 <i>final</i>	2
2008/C 10/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Simplificarea cadrului de reglementare în sectorul utilajelor”	8
2008/C 10/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu intitulată «Un cadru competitiv de reglementare privind autovehiculele pentru secolul XXI — Poziția Comisiei privind raportul final al grupului la nivel înalt CARS 21 — Contribuție la strategia UE de creștere economică și ocupare a forței de muncă»” COM(2007) 22 <i>final</i>	15
2008/C 10/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de protecție în caz de răsturnare a tractoarelor agricole sau forestiere pe roți” (versiune codificată) COM(2007) 310 <i>final</i> 2007/0107 (COD)	21

RO

Preț: 22 EUR

(continuare în pagina următoare)

2008/C 10/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de remorcare și de mers înapoi ale tractoarelor agricole sau forestiere pe roți” (versiune codificată) COM(2007) 319 final — 2007/0117 (COD)	21
2008/C 10/07	Avizul Comitetului Economic și Social privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind plăcuțele și inscripționările regulamentare ale autovehiculelor și ale remorcilor, precum și la amplasarea și modul de aplicare a acestora” COM(2007) 344 final — 2007/0119 (COD)	22
2008/C 10/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei «Planul de acțiune privind eficiența energetică: realizarea potențialului»” COM(2006) 545 final	22
2008/C 10/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind taxele de aeroport” COM(2006) 820 final — 2007/0013 (COD)	35
2008/C 10/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European privind producerea de energie durabilă din combustibili fosili: Obiectiv după anul 2020 — emisii apropiate de zero la arderea cărbunelui” COM(2006) 843 final	39
2008/C 10/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind normele comune pentru accesul la piața serviciilor de transport cu autocarul și autobuzul (reformare)” COM(2007) 264 final — 2007/0097 (COD)	44
2008/C 10/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția mediului prin dreptul penal” COM(2007) 51 final — 2007/0022 (COD)	47
2008/C 10/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a procedurilor comunitare în vederea stabilirii limitelor reziduurilor substanțelor farmacologic active în alimentele de origine animală și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 2377/90” COM(2007) 194 final — 2007/0064 (COD)	51
2008/C 10/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Consiliului privind stabilirea unui cadru comunitar pentru colectarea, gestionarea și utilizarea datelor din sectorul pescuitului și sprijinirea consultanței științifice cu privire la politica comună în domeniul pescuitului” COM(2007) 196 final — 2007/0070 (CNS)	53
2008/C 10/15	Avizul Comitetul Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 96/22/CE a Consiliului privind interzicerea utilizării anumitor substanțe cu efect hormonal sau tireostatic și a substanțelor beta-agoniste în creșterea animalelor” COM(2007) 292 final — 2007/0102 (COD)	57
2008/C 10/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) 1924/2006 privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare” COM(2007) 368 final — 2007/0128 (COD)	58
2008/C 10/17	Avizul Comitetul Economic și Social European pe tema „Integrarea comerțului mondial și externalizarea. Abordarea noilor provocări”	59
2008/C 10/18	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Drepturile pacientului”	67
2008/C 10/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Promovarea productivității durabile a muncii în Europa”	72

2008/C 10/20	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Indicatorii armonizați în domeniul handicapului ca instrument de monitorizare a politicilor europene”	80
2008/C 10/21	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European «Spre o utilizare mai eficientă a stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare»” COM(2006) 728 final	83
2008/C 10/22	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Economia UE: bilanțul anului 2006. Consolidarea zonei euro: principalele priorități politice” COM(2006) 714 final — SEC(2006) 1490	88
2008/C 10/23	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Consecințele economice și sociale ale evoluției piețelor financiare”	96
2008/C 10/24	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Politicile economice care contribuie la strategia industrială europeană”	106
2008/C 10/25	Avizul Comitetului Economic și Social European privind — „Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European privind coordonarea sistemelor fiscale ale statelor membre în materie de fiscalitate directă pe piața internă” și — „Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European privind tratamentul fiscal aplicat pierderilor transfrontaliere” și — „Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European privind impozitul perceput în alt stat și necesitatea coordonării politicilor fiscale ale statelor membre” COM(2006) 823 final — COM(2006) 824 final — SEC(2006) 1690 — COM(2006) 825 final	113

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

REZOLUȚII

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 438-A SESIUNE PLENARĂ DIN 26 ȘI 27 SEPTEMBRIE 2007

Rezoluție a Comitetului Economic și Social European privind „Catastrofele naturale”

(2008/C 10/01)

La ședința Biroului său din 25 septembrie 2007, Comitetul Economic și Social European a hotărât să își exprime consternarea în legătură cu gravele incendii care au avut loc în luna august în Grecia, precum și solidaritatea cu persoanele afectate și societatea civilă.

În sesiunea plenară din 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezenta rezoluție cu 192 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 1 abținere.

În urma diverselor calamități naturale care s-au abătut asupra mai multor state membre, Comitetul a purtat discuții asupra necesității ca mecanismul de protecție civilă europeană existent să dispună de mijloace suficiente pentru coordonarea intervențiilor în cazul producerii de calamități naturale în Europa și în afara ei.

În urma recentelor evenimente, Comitetul dorește să-și reafirme poziția adoptată și exprimată în avizul CESE 1491/2005 (NAT/283) și cere în special Comisiei să garanteze o intervenție efectivă a mecanismului comunitar de protecție civilă, mai concret prin următoarele acțiuni:

1. Impunerea respectării normelor comunitare de protecție civilă tuturor statelor membre, prin intermediul unui instrument legislativ corespunzător.

2. Dotarea mecanismului comunitar cu următoarele instrumente:

- un sistem de comunicații prin satelit;
- echipe de intervenție proprii;
- mijloace de identificare a efectivelor și echipamentelor disponibile în Uniune;
- o regionalizare a bazelor de operații și o coordonare deplină între acestea;
- o formare tehnică adecvată a echipelor.

3. Adoptarea unor norme de responsabilitate civilă și penală europene care să permită urmărirea în justiție și pedepsirea celor responsabili de aceste catastrofe.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 438-A SESIUNE PLENARĂ DIN 26 ȘI 27 SEPTEMBRIE 2007

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Cartea verde privind creșterea eficienței punerii în aplicare a hotărârilor judecătorești în Uniunea Europeană: poprirea asigurătorie a conturilor bancare”

COM(2006) 618 final

(2008/C 10/02)

La 24 octombrie 2006, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la propunerea sus-menționată.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comisiei pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 iulie 2007. Raportor: dl Pegado Liz.

În cea de-a 438-a sesiune plenară din 26 și 27 septembrie 2007, (ședința din 26 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 131 voturi pentru, 1 vot împotriva și 6 abțineri.

1. Rezumat

1.1 Prin Cartea verde care face obiectul prezentului aviz, ca urmare a unei serii de inițiative care au ca scop crearea unui spațiu juridic european, Comisia lansează o consultare privind posibilitatea creării unui instrument legislativ comunitar care să crească eficiența recuperării creanțelor financiare, asigurând înghețarea în prealabil a unor sume de bani existente în conturile bancare ale debitorului, în orice stat membru.

1.2 Din Cartea verde menționată, care nu poate fi luată în considerare independent de lectura și analiza documentului de lucru care îi este anexat ⁽¹⁾, sau de studiul solicitat care îi servește drept bază, în ciuda incoerenței conceptuale a definiției domeniului de aplicare obiectivă și subiectivă a măsurii și a traducerilor cu deficiențe în anumite limbi, rezultă că obiectivul stabilit de Comisie este prezentarea unei propuneri de regulament, cu caracter opțional, care să definească regimul juridic al unei măsuri asigurătorii europene cu caracterul unei popriri preventive a conturilor bancare, independent de tipul de datorie și de calitatea părților în cauză.

1.3 În absența totală a unor studii de impact cu privire la o măsură de acest fel și având în vedere că studiile de drept comparat pe care se bazează iau în considerare doar 15 din cele 27 de state membre ale UE, Comitetul, cu toate că împărtășește preocupările Comisiei, nu consideră demonstrată în mod corespunzător necesitatea acestei măsuri prin prisma principiilor subsidiarității și proporționalității și este de părere că un asemenea rezultat ar putea fi obținut în mod satisfăcător doar prin intermediul simplei modificări punctuale a două dispoziții din Regulamentul Bruxelles I.

(¹) SEC(2006) 1341.

1.4 În afară de aceasta, Comitetul nu găsește o justificare logică pentru limitarea domeniului de aplicare a unei astfel de inițiative, în cazul în care aceasta ar trebui adoptată, la poprirea asigurătorie pe depozitele bancare și sugerează extinderea domeniului de aplicare și la alte bunuri mobiliare ale debitorului și, cu adaptările de rigoare, la poprirea ulterioară obținerii titlului executoriu. În afară de aceasta, consideră că este indispensabil ca această inițiativă să fie însoțită, în același timp, de o inițiativă privind transparența conturilor bancare, obligația de informare și regulile privind confidențialitatea și protecția datelor, care sunt esențiale.

1.5 În cazul în care se consideră demonstrat caracterul indispensabil al introducerii unei astfel de măsuri, Comitetul este de acord cu Comisia că instrumentul adecvat ar fi regulamentul cu caracter opțional privind înghețarea conturilor bancare ale debitorului existente în alte state membre decât cel în se află locul de reședință sau sediul creditorului.

1.6 În acest caz, Comitetul formulează o serie de recomandări cu caracter tehnico-juridic privind definirea regimului pe care îl consideră cel mai adecvat pentru inițiativă, în special în ceea ce privește jurisdicția instanțelor, condițiile de dispunere a măsurii, limitele sumelor care urmează a fi blocate și exceptările, garanțiile pentru protecția debitorului și a terților titulari de conturi comune sau solidare, recursurile și termenele, reglementările privind cheltuielile de judecată, obligațiile și responsabilitățile băncilor la care au fost deschise conturile în cauză și normele de drept intern sau internațional privat aplicabile în mod complementar, pentru a răspunde pe deplin cererii de aviz a Comisiei.

2. Sinteza Cărții verzi

2.1 Prin Cartea verde care face obiectul prezentului aviz, Comisia lansează o consultare a părților interesate privind modalitatea de îmbunătățire a recuperării creanțelor financiare și sugerează eventuala creare a unui sistem european de „poprire asigurătorie a conturilor bancare”.

2.2 Comisia începe prin identificarea dificultăților existente în materie de executare în cadrul procedurilor civile în „spațiul juridic european” din cauza caracterului fragmentar al reglementărilor naționale în această materie, recunoscând că Regulamentul (CE) nr. 44/2001 (Bruxelles I) ⁽²⁾ „nu asigură recunoașterea și aplicarea unei măsuri asigurătorii, și anume poprirea asigurătorie a conturilor bancare, obținută *ex parte* într-un stat membru diferit de acela în care a fost dispusă”.

2.3 Comisia consideră că această lacună ar putea denatura concurența între întreprinderi, în funcție de gradul de eficacitate al sistemelor juridice ale țărilor în care își desfășoară activitatea, și ar putea constitui astfel un obstacol în calea bunei funcționări a pieței interne, care necesită eficiență și rapiditate uniformă în toate statele membre în recuperarea creanțelor, în special a celor de natură financiară.

2.4 În consecință, Comisia lansează ideea creării unui „ordin european de poprire asigurătorie a conturilor bancare, care să permită garantarea pentru creditor a sumei care i se datorează sau pe care o revendică, împiedicând retragerea sau transferul acesteia de către debitor într-unul sau mai multe conturi bancare deschise pe teritoriul Uniunii Europene” și examinează în detaliu contextul posibilului său regim juridic, ai cărui parametri sunt enunțați în 23 de puncte.

3. Contextul inițiativei

3.1 Această inițiativă se încadrează, pe bună dreptate, într-o serie amplă de măsuri adoptate de Comisie cu intenția laudabilă de a crea un spațiu juridic european care să furnizeze asistență juridică pentru realizarea

⁽²⁾ Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22.12.2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Bruxelles I), JO L 12, 16.1.2001. Avizul CESE pe această temă a fost redactat de dl Malosse (CES 233/2000 din 1.3.2000, JO C 117, 26.4.2000).

pieței unice ⁽³⁾, în special ca urmare a transformării Convenției de la Bruxelles în regulamentul comunitar ⁽⁴⁾ și în regulamentul privind titlul executoriu european ⁽⁵⁾.

3.2 Având în vedere justețea observațiilor empirice ale Comisiei privind dificultățile de executare a hotărârilor judecătorești în diversele țări europene și diferențele de regim juridic la care acestea sunt supuse din cauza lipsei armonizării procedurii de executare la nivelul Uniunii, cu consecințele subliniate de aceasta ⁽⁶⁾, care n-au putut decât să se agraveze după recenta aderare a 12 noi state membre, trebuie constatat că în Cartea verde care face obiectul prezentului aviz, Comisia nu supune inițiativa sa unei examinări indispensabile prin prisma principiilor subsidiarității și proporționalității.

3.3 Nu s-a dovedit faptul că același rezultat, sau un rezultat cu un efect asemănător, nu ar putea fi obținut prin simpla modificare a câtorva principii din Regulamentul Bruxelles I, în special din articolele 31 și 47 ⁽⁷⁾, extinzându-le domeniul de aplicare și menținând întregul sistem instituit, cu evidente câștiguri în domeniul simplificării.

⁽³⁾ Dintre care se amintesc între altele:

- Comunicarea Comisiei „Planul de acțiune privind accesul consumatorilor la justiție și la rezolvarea litigiilor în materie de consum pe piața internă”, 14.2.1996 [COM(96) 13 final].
- Comunicarea Comisiei „Spre o creștere a eficienței în obținerea și executarea hotărârilor judecătorești în Uniunea Europeană” [COM(97) 609 final, JO C 33, 31.1.1998].
- Cartea verde privind accesul consumatorilor la justiție și la rezolvarea litigiilor în materie de consum pe piața unică [COM(93) 576 final].
- Cartea verde privind modurile alternative de rezolvare a litigiilor în materie civilă și comercială [COM(2002) 196 final din 19.4.2002].
- Recomandarea Comisiei din 12 mai 1995 privind termenele de plată în tranzacțiile comerciale și comunicarea Comisiei pe această temă, JO L 127, 10.6.1995 și JO C 144, 10.6.1995.
- Directiva 98/27/CE din 19 mai 1998 privind acțiunile în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor, JO L 166, 11.6.1998.
- Directiva 2000/35/CE din 29 iunie 2000 privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale, JO L 200, 8.8.2000.
- Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului, din 22 decembrie 2000 privind competența juridică, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Bruxelles I), JO L 12, 16.1.2001. Avizul CESE pe această temă a fost redactat de dl Malosse (CES 233/2000, 1.3.2000, JO C 117, 26.4.2000).
- Regulamentul (CE) nr. 805/2004 din 21 aprilie 2004 privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate, JO L 143, 30.4.2004. Avizul CESE pe această temă a fost redactat de dl Malosse (CES 1348/2002, 11.12.2002), JO C 85, 8.4.2003.
- Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială, JO L 174, 27.6.2001. Avizul CESE pe această temă a fost redactat de dl Malosse (CES 228/2001, 28.2.2001), JO C 139, 11.5.2001.
- Programul de măsuri destinate aplicării principiului de recunoaștere reciprocă a hotărârilor în materie civilă și comercială, JO C 12, 15.1.2001.
- Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență, JO L 160, 30.6.2000. Avizul CESE pe această temă a fost redactat de dl Malosse (CES 79/2001, 26.3.2001), JO C 75, 15.3.2000.
- Regulamentul (CE) nr. 1347/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia responsabilității parentale față de copiii comuni, *idem*. Avizul CESE pe această temă a fost redactat de dl Malosse (CES 940/1999, 20.10.1999), JO C 368, 20.12.1999.
- Regulamentul (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind notificarea și comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială, *idem*. Avizul CESE pe această temă a fost redactat de dl Malosse (CES 947/1999, 21.10.1999), JO C 368, 20.12.1999.
- Decizia Consiliului din 28 mai 2001 de creare a unei rețele judiciare în materie civilă și comercială, JO L 174, 27.6.2001. Avizul CESE pe această temă a fost redactat de dl Malosse (CES 227/2001, 28.2.2001), JO C 139, 11.5.2001.
- Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 din 12 decembrie 2006 (JO L 399, 30.12.2006) de instituire a unei proceduri europene de somație de plată. Avizul CESE privind propunerea de regulament (COM(2004) 173 final, 19.3.2004) a fost redactat de dl Jorge Pegado Liz (CES 133/2005, 22.2.2005, JO C 221, 8.9.2005).
- Propunerea de regulament de creare a unei proceduri europene pentru daunele de mică valoare (COM(2005)87 final, 15.3.2005). Avizul CESE pe această temă a fost redactat de dl Pegado Liz (CES 243/2006, 14.2.2006).

⁽⁴⁾ Regulamentul (CE) nr. 44/2001 din 22.12.2000, CESE s-a pronunțat cu privire la această propunere de regulament în avizul redactat de dl Malosse, JO C 117, 26.4.2000.

⁽⁵⁾ Regulamentul (CE) 805/2004 din 21.4.2004. CESE s-a pronunțat (COM(2002)159 final, 27.8.2002) cu privire la această propunere de regulament în Avizul CESE 1348/2002 din 11 decembrie 2002, pentru care raportor a fost dl Ravoet (JO C 85, 8.4.2003).

⁽⁶⁾ În special în Comunicarea „Spre o creștere a eficienței în obținerea și executarea hotărârilor judecătorești în UE” (JO C 33, 31.1.1998).

⁽⁷⁾ Cele două articole sunt foarte vaste, ceea ce face necesară adoptarea unei interpretări derivate din jurisprudență, mai concret din cazul Denilauer (hotărârea C-125/79 din 21.5.1980, p. 1553) privind articolul 31. Chestiunile privind termenele-limită, mecanismele *exequatur*, condițiile de instrumentare a unui caz (necesitatea de a demonstra *fumus bonus iuris* și *periculum in mora*), mijloacele/garanțiile de apărare și sumele care pot fi poprite/exceptările pot să intre sub incidența celor două articole menționate anterior, extinzând domeniul de aplicare a acestora și îndeplinind astfel obiectivele propunerii Comisiei.

3.4 Pe de altă parte, evaluarea impactului preliminar al acestor măsuri, pe care Comisia încă nu a început să o realizeze și care ar trebui să ia în considerare nu numai cele 15 state membre a căror situație a fost analizată în studiul pe care se bazează Cartea verde⁽⁸⁾, ci toate statele din care este alcătuită în prezent Uniunea Europeană, va trebui să fie însoțită de analiza corespunzătoare a măsurilor menite să asigure un grad înalt de transparență a bunurilor debitorilor și accesul indispensabil la informații privind conturile bancare ale acestora, fără a aduce atingere protecției necesare a secretului bancar, deoarece o evaluare corectă a (a) necesității, (b) domeniului de aplicare și (c) justificării inițiativei se va putea face numai pe baza unei aprecieri în ansamblu a acestei măsuri.

4. Observații generale

4.1 În observațiile la inițiativa propusă, CESE face distincție între:

- a) chestiunile cu caracter general — chestiuni de fond privind natura și domeniului de aplicare a măsurii și
- b) chestiunile cu caracter specific — chestiuni privind modalitățile de procedură.

4.2 Chestiuni preliminare: termeni și concepte

4.2.1 Având în vedere faptul că este vorba despre o Carte verde care precede eventuala adoptare a unui instrument juridic, foarte probabil un regulament comunitar, termenii utilizați pentru definirea conceptelor care, la rândul lor, vor defini natura măsurii cu caracter procedural care urmează a fi elaborată trebuie să respecte criteriile de înaltă rigoare și precizie tehnico-juridică în toate limbile comunitare.

4.2.2 În prezent, în cel puțin cinci versiuni lingvistice⁽⁹⁾, terminologia folosită de Comisie pentru desemnarea măsurii asigurătorii pe care o are în vedere nu este univocă, nici echivalentă și poate da naștere unor confuzii cu caracter tehnic sau juridic în ceea ce privește natura juridică a acesteia. Având în vedere natura juridică a măsurii, Comisia trebuie să ia de îndată măsuri pentru asigurarea corectitudinii traducerilor, pentru a evita incertitudinile bazate doar pe o terminologie inadecvată utilizată⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Pentru o înțelegere completă a conținutului Cărții verzi examinate, este esențial să se țină seama nu numai de Documentul de lucru al Comisiei (SEC(2006) 1341) din 24.10.2006, ci și de Studiul nr. JAI/A3/2002/02, în versiunea actualizată 18.2.2004, al prof. dr. Brukhard Hess, directorul Institutului de drept internațional privat comparat al Universității Heidelberg, care poate fi accesat la: http://europa.eu.int.comm/justice_home/doc_central/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

⁽⁹⁾ Este vorba despre limbile pe care raportorul le cunoaște cel mai bine. Acesta își exprimă regretul de a nu putea avea acces la restul de 18.

⁽¹⁰⁾ Termenul „attachement”, chiar și în sensul său tehnic-juridic, este ambiguu, putând exprima atât sensul termenului portughez „penhora”, cât și pe cel al termenului „arresto”. Și în limba engleză, pentru natura juridică a măsurii prevăzute, ar fi fost mai bine să se utilizeze termenul „arrestment” sau „freezing order” pentru a face distincție față de „garnishment”. Pe de altă parte, numai traducerea italiană „sequestro conservativo” redă în mod corect caracterul preventiv și asigurătoriu al măsurii; termenul francez „saisie”, precum și explicația suplimentară de a putea fi „délivrée par un tribunal siègeant en référé”, își atinge obiectivul; termenul spaniol „embargo” pare insuficient pentru a caracteriza finalitatea măsurii. În orice caz, în portugheză, traducerea prin „penhora” este total greșită și trebuie înlocuită cu „arresto”.

4.2.3 Din analiza regimului juridic pe care-l sugerează (necesitatea de a dovedi *fumus boni iuris* și *periculum in mora*) și a scopului acestuia (înghețarea sau blocarea unor sume depozitate în conturi bancare până la sentința finală și la executarea acesteia în cadrul unei proceduri civile pentru recuperarea creanțelor financiare, bineînțeles a celor de natură civilă sau comercială și nu a celor generate de proceduri penale), se poate conchide, în mod just, că este vorba despre o **măsură asigurătorie de natura unei poprii asigurătorii**.

4.3 Domeniul de aplicare a dispoziției⁽¹¹⁾

4.3.1 Pe de altă parte, Comitetul abordează problema limitării domeniului de aplicare a măsurii asigurătorii la „conturile bancare”.

4.3.2 În cadrul recuperării creanțelor financiare, cu caracter în mod obligatoriu universal, ar trebui luate în calcul toate bunurile debitorului până la atingerea sumei solicitate. O măsură asigurătorie precum cea anunțată ar putea avea drept obiect alte bunuri ale debitorului susceptibile de a fi puse sub sechestrul, inclusiv titlurile de creanță, acțiunile, obligațiunile și „alte drepturi și credite față de terți”, și nu numai sumele depozitate în anumite conturi bancare sau în alte instituții financiare. Extinderea domeniului de aplicare a acesteia, cel puțin la bunurile mobiliare care nu necesită înregistrare și la drepturile de creditor ale debitorului (inclusiv acțiuni, obligațiuni, chirii, credite acordate unor terțe părți etc.), adică bunurile mobiliare legate în mod direct de un cont bancar, nu poate fi considerată excesiv de complicată.

4.3.3 Comitetul adaugă că nu pare să se justifice limitarea domeniului de aplicare a instrumentului comunitar exclusiv la sechestrul asigurător pe conturile bancare, acesta putând să se extindă în mod profitabil, cu adaptările necesare, la punerea sub sechestrul a bunurilor ulterior obținerii unui titlu executoriu, având în vedere că același tip de dificultăți în ceea ce privește sechestrarea și dispariția bunurilor (care justifică măsura propusă) se verifică și în acest caz.

4.3.4 În consecință, Comisia ar trebui să evalueze în mod corespunzător și să justifice utilitatea și costul unei măsuri de acest tip, exclusiv limitată la sechestrul asigurător pe sume din conturile bancare ale debitorului.

4.4 Momentul solicitării măsurii

4.4.1 Problema momentului solicitării măsurii asigurătorii în cauză se rezolvă de la sine prin natura definită anterior a acesteia. În conformitate cu bunele practici în materie juridică, o măsură asigurătorie de această natură trebuie să poată fi solicitată în orice moment al procedurii judiciare din care face parte, în special înainte de începutul acțiunii judiciare principale, ca procedură pregătitoare și asigurătorie, acesta fiind momentul în care utilitatea practică a acesteia este cea mai mare.

⁽¹¹⁾ În opinia Comitetului, acesta trebuie să se limiteze la datoriile civile și comerciale.

4.4.2 Desigur, este necesar să se țină seama de caracteristicile evidente ale regimului juridic, depinzând dacă procedura asigurătorie intervine anterior hotărârii în acțiunea principală sau ulterior obținerii hotărârii prin care se stabilește dreptul, înaintea sau în cursul unei proceduri executorii, sau dacă s-a atacat cu recurs la o instanță superioară sentința pronunțată în primă instanță sau, în cele din urmă, dacă titlul executoriu nu are caracterul unei sentințe (cambie, bilet la ordin, cec sau alt titlu executoriu).

4.5 Jurisdicția instanței

4.5.1 Într-o anumită măsură, problema determinării instanței competente pentru aprecierea și dispunerea măsurii asigurătorii este considerată rezolvată prin cele menționate anterior. Competența aparține, în mod evident, instanței competente în fond, începând din momentul în care acțiunea a fost introdusă și executarea inițiată.

4.5.2 Cu toate acestea, instanța din locul în care se află conturile bancare ar trebui, **de asemenea**, să fie competentă, în cazul în care măsura a fost solicitată **înaintea** introducerii acțiunii și a inițierii executării. În acest caz, va trebui să se prevadă ca, de îndată ce este introdusă acțiunea și este inițiată executarea în cadrul procedurii judiciare principale, procedura asigurătorie deja dispusă să fie transferată instanței competente în fond, care, chiar dacă ține de altă jurisdicție națională, va trebui să o accepte ca atare, fără nici o procedură de recunoaștere ⁽¹²⁾.

4.6 Condițiile de dispunere a măsurii

4.6.1 Natura măsurii determină necesitatea asigurării **condițiilor** pe care Comisia le identifică cu justețe la punctul 3.2. al Cărții verzi, *fumus boni iuris* și *periculum in mora*. Cu toate acestea, în cazul în care există deja o hotărâre judecătorească sau un alt titlu executoriu, va trebui să se dovedească doar *periculum in mora*, cu alte cuvinte necesitatea urgentă de a pune în aplicare măsura popririi.

4.6.2 Este recomandabil să se prevadă, ca o condiție a admiterii cererii de dispunere a măsurii, dovedirea faptului că creditorul a depus eforturi rezonabile în sensul recuperării pe cale amiabilă a creanței, inclusiv prin mijloace extrajudiciare.

4.6.3 Lipsa necesității unei **audieri prelabile** a debitorului este condiția fundamentală a eficacității măsurii. Aceasta însă poate fi însoțită de **constituirea unei garanții stabilite de judecător**, suficientă pentru acoperirea prejudiciilor rezultate din eventuala anulare a măsurii în acțiunea principală sau în recurs (dacă aceasta nu are efect suspensiv), în cazul în care aceasta este dispusă înaintea pronunțării sentinței definitive.

4.7 Sumele garantate și exceptările

4.7.1 Suma garantată prin această măsură trebuie să se limiteze la valoarea creanței care trebuie recuperată și care a rămas

neachitată, plus dobânda de întârziere (contractuală sau legală) scadentă până la momentul prezentării solicitării de aplicare a măsurii asigurătorii.

4.7.2 CESE nu consideră legitimă, în cadrul procedurilor asigurătorii, care sunt în mod necesar provizorii, și având în vedere consecințele grave pe care le poate avea măsura de înghețare a depozitelor bancare, includerea nici unei alte sume, în special pentru a achita dobânzile datorate, onorariile avocaților, cheltuielile de judecată, comisioanele bancare și altele.

4.7.3 CESE este conștient că aplicarea unui sistem ca cel prezent poate antrena costuri suplimentare pentru bănci. Cu toate acestea, nu consideră legitimă imputarea acestor costuri din sumele care urmează a fi înghețate în conturile bancare ale debitorului. Va reveni legislației naționale sarcina stabilirii regimului juridic al comisioanelor bancare și al încasării lor de la creditorii care utilizează această procedură. Aceste cheltuieli se vor încadra în regimul aplicabil cheltuielilor de judecată, care se va stabili la sfârșitul procesului.

4.7.4 Va trebui, de asemenea, să se stabilească, în cadrul unui instrument comunitar, parametrii de definire a limitelor excepției sumelor pe care urmează a se pune sechestru, pentru ca debitorul, în cazul în care este vorba despre o persoană fizică, să poată satisface necesitățile de bază ale sale și ale familiei sale, care pot fi periclitate de dispunerea măsurii.

4.7.5 Banca va trebui să informeze instanța, după executarea măsurii, cu privire la limitele aplicabile executării ordinului de poprire, în funcție de natura contului debitorului (cont curent, cont de economii, cont aferent creditului ipotecar), natura veniturilor și câștigurilor care îl alimentează (salarii, onorarii provenite din exercitarea unei profesii liberale, chirii, pensii și anuități, plăți în favoarea asigurărilor sociale etc.) și natura cheltuielilor asociate acestora (credite ipotecare, leasing auto, chirii, credite de consum, pensii de întreținere pentru membri ai familie etc.), în conformitate cu legislația țării pe teritoriul căreia este deschis contul bancar și în măsura în care are cunoștință despre natura acestor venituri și cheltuieli.

4.8 Conturi ale unor terți

4.8.1 În mod similar, nu se consideră legitimă extinderea domeniului de aplicare a măsurii asigurătorii la conturile unor terți. În cazul în care nu se poate identifica în mod riguros procentul din sumă care aparține debitorului, trebuie să se plece de la presupunerea că procentele deținute de titulari sunt egale.

4.8.2 De asemenea, este inacceptabil ca, pentru aceeași sumă, să figureze mai multe conturi, cu toate că se recunoaște dificultatea rezolvării problemei în cazul în care, fiind vorba despre conturi deschise în țări diferite, se solicită dispunerea măsurii tuturor instanțelor competente, fără a se cunoaște dacă aceeași măsură a fost solicitată în altă parte, până în momentul în care toate procedurile sunt centralizate de instanța competentă în fond.

⁽¹²⁾ Cf. hotărârii Curții de Justiție — Van Uden Maritme B.V., 17.11.1998, cauza C-391/95 (Recueil 1998, pagina I-07091).

4.8.3 De aceea, ar fi logic ca, simultan cu această inițiativă, să se instituie **obligații de informare** clare privind solicitantul măsurii și băncile cărora li se solicită măsura, precum și obligații de cooperare și colaborare între băncile și instanțele diverselor state membre, respectând pe deplin principiul confidențialității și al protecției datelor, după cum se arată cu justețe în studiul menționat anterior, pe care se bazează Cartea verde examinată.

4.8.4 Se va putea stabili astfel reducerea *ex post* a sumelor poprite, imediat după obținerea informațiilor de la diferitele bănci, în cazul în care există mai multe, într-un termen scurt, care urmează să fie definit.

4.9 Garanțiile de protecție a debitorului

4.9.1 Asigurarea protecției debitorului este esențială, aceasta furnizându-i **mijloace de contestare a deciziei de măsură asigurătorie într-un termen rezonabil**, care, în opinia Comitetului, nu ar trebui să fie mai mic de 20 de zile calendaristice, în scopul de a demonstra:

- a) inexistența, totală sau parțială, a datoriei;
- b) inexistența *periculum in mora*;
- c) că suma poprită este incorectă;
- d) că necesitățile vitale ale debitorului sau ale familiei sale (în cazul în care este vorba despre o persoană fizică) sunt periclitate de această măsură.

4.9.2 În acest scop, trebuie să se prevadă ca debitorul să fie notificat de instanța competentă de îndată ce s-a verificat dacă au fost blocate fonduri suficiente pentru achitarea datoriei sau până la concurența sumei, ca urmare a transmiterii către bancă a ordinului de poprire a contului bancar. Banca în cauză trebuie să furnizeze debitorului aceleași informații imediat după înghețarea contului, în condițiile stabilite de instanță.

4.9.3 De asemenea, instrumentul comunitar ar trebui să prevadă **mijloacele de apărare și temeiul sau motivele contestației/recursului**, armonizându-le la nivel comunitar, pentru a asigura egalitatea în ceea ce privește aprecierea situației în cazul oricărei jurisdicții competente și existența unor mijloace de apărare identice. O problemă importantă va fi determinarea efectului recursului (suspensiv sau nu) și a instanței competente, în cazul în care dispunerea măsurii și pronunțarea hotărârii judecătorești cu privire la fondul cauzei nu intră sub jurisdicție națională.

4.9.4 De asemenea, este importantă definirea unui **termen**, calculat începând din ziua în care a fost înștiințat creditorul cu privire la executarea măsurii, pentru introducerea acțiunii principale sau pentru cererea de *exequatur*. Comitetul consideră că un termen de 60 de zile calendaristice ar fi rezonabil, independent de hotărârea de adoptare a măsurii asigurătorii.

4.10 Instrumentul comunitar și natura acestuia

4.10.1 În Cartea verde, Comisia nu se exprimă cu claritate cu privire la instrumentul legal pe care îl are în vedere pentru realizarea inițiativei sale. Având în vedere obiectivele stabilite și ca o modalitate de garantare a tratamentului egal în diferitele state membre și similar cu alte instrumente de același tip din cadrul spațiului de justiție european, CESE consideră că acest instrument ar trebui să adopte **forma unui regulament**.

4.10.2 O problemă diferită, dar strâns legată de aceasta, este aceea a domeniului de aplicare. Dacă măsura este considerată necesară, Comisia ar putea decide, în același mod ca și în cazul altor instrumente identice, ca procedura în cauză să fie aplicată exclusiv chestiunilor transfrontaliere și să aibă **caracter opțional** („regimul 28”), lăsând la latitudinea creditorilor alegerea instrumentului comunitar armonizat sau, ca o alternativă, calea existentă și posibilă a dispozițiilor de drept internațional privat aplicabile.

4.11 Cheltuieli de judecată

CESE sugerează ca regimul cheltuielilor de judecată aplicabile acestei proceduri să urmeze regulile deja enunțate la articolul 7 din Regulamentul (CE) nr. 805/2004, cu adaptările necesare ⁽¹³⁾.

5. Observații specifice

5.1 În ceea ce privește chestiunile de natură pur formală, CESE consideră că procedura *exequatur* trebuie eliminată din hotărârea judecătorească prin care se dispune măsura asigurătorie, indiferent de instanța competentă.

5.2 CESE consideră, de asemenea, că este necesar ca sistemul de notificare a băncii și a presupusului debitor de către instanță să fie despovertat de formalități inutile, atâta vreme cât garantează autenticitatea actului și identitatea debitorului și apreciază că dispozițiile existente în Regulamentul (CE) nr. 1348/2000 sunt suficiente în acest sens ⁽¹⁴⁾. Datele de identificare a conturilor care urmează a fi puse sub sechestru ar trebui să fie cât mai complete posibil pentru evitarea unui ordin de sechestru general.

5.3 CESE consideră, de asemenea, că ordinul instanței competente va trebui executat de bancă în termenii în care a fost emis, fără a aduce însă atingere tranzacțiilor legitime deja în curs, și anume angajamentele anterioare garantate prin cambie, bilet la ordin sau cec, precum și obligațiile față de creditorii privilegiați precum statul, organismele de asigurări sociale și salariații. În orice caz, banca trebuie să răspundă pentru soldul existent la data primirii ordinului de sechestru și trebuie să se organizeze în așa fel încât, în momentul primirii acestui ordin, chiar și în afara orelor de lucru, pe cale electronică, înghețarea contului să aibă loc *ipso facto*, banca fiind răspunzătoare pentru orice neglijență în cazul dispariției sumelor transferate ulterior.

⁽¹³⁾ Articolul 7 dispune: „În cazul în care o hotărâre judecătorească cuprinde o hotărâre executorie privind cheltuielile de judecată, inclusiv dobânzile, aceasta se certifică, de asemenea, ca titlu executoriu european în ceea ce privește cheltuielile, cu excepția cazului în care, în cursul procedurii în justiție, debitorul s-a opus în mod special obligației sale de a-și asuma cheltuielile respective, în conformitate cu legislația statului membru de origine.”

⁽¹⁴⁾ Regulamentul (CE) nr. 1348/2000, JO L 160, 30.6.2000.

5.4 CESE consideră că băncile trebuie să informeze imediat instanța prin orice mijloc de comunicare, inclusiv electronic, de modul în care a fost executată hotărârea.

5.5 Legislația comunitară nu ar trebui să stabilească reguli specifice pentru cazul în care mai mulți creditori concurează pentru același cont bancar. În acest caz, CESE este de părere că trebuie să se aplice legile naționale.

5.6 În ceea ce privește problema transformării măsurii asigurătorii în măsură executorie, CESE consideră că aceasta ar trebui

să se supună legislației țării competente pentru executare, în conformitate cu normele generale aplicabile în cazul litigiilor

5.7 În cele din urmă, CESE atrage în mod deosebit atenția Comisiei asupra necesității de a prevedea un mecanism de traducere a documentelor legate de funcționarea prezentei măsuri, similar celui prevăzut la articolul 21 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 din 12 decembrie 2006.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Simplificarea cadrului de reglementare în sectorul utilajelor”

(2008/C 10/03)

La 8 ianuarie 2007, dna Margot Wallström și dl Günter Verheugen, vicepreședinți ai Comisiei Europene, au solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la *Simplificarea cadrului de reglementare în sectorul utilajelor*.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 iulie 2007. Raportor: dl Iozia.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Industria mecanică europeană este o industrie de vârf și de importanță strategică pentru economia europeană. În 2006, cifra de afaceri a peste 130 000 de întreprinderi, care exportă o treime din producție, s-a ridicat la câteva sute de miliarde EUR. În industria mecanică și electromecanică din Uniune sunt angajați peste 4 milioane de lucrători cu un înalt nivel de calificare și se obține o valoare adăugată importantă.

1.2 Industria mecanică și electromecanică poate contribui mai mult decât orice alt sector la îndeplinirea obiectivelor Agendei Lisabona, prin dezvoltarea formării continue, schimbul de experiență și bune practici, menținerea la cel mai înalt nivel a capacității sale competitive, ca și posibilitatea de pătrundere pe piețele mondiale.

1.3 Comitetul susține inițiativele Comisiei, inițiative care vizează întărirea competitivității sectorului și îmbunătățirea cadrului juridic de referință, prin intermediul celei mai bune și mai eficiente reglementări, care țin cont de realitatea din sector, caracterizată prin existența a zeci de mii de întreprinderi mici și

mijlocii. Cel puțin în privința acestui sector, o mai bună legislație nu înseamnă absența legiferării, ci crearea unui cadru de stabilitate, de claritate și ușurință în aplicarea normelor și care să implice costuri administrative cât mai reduse.

1.4 Comitetul salută faptul că i s-a încredințat de către Comisie sarcina delicată de a identifica, cu cel mai larg consens posibil, domeniile în care se impune simplificarea legislației comunitare în vigoare, ca urmare a activităților ce au determinat organele legislative să creeze o legislație mai bună și mai simplă.

1.5 Comitetul ia notă de faptul că sunt în curs mai multe inițiative legislative care privesc acest sector. Se impune deci concilierea diferitelor interese economice, sociale și de mediu aflate în joc. Finalizarea pieței interne nu trebuie să afecteze alte aspecte care merită o atenție deosebită în contextul obiectivelor Agendei Lisabona, cum ar fi sănătatea și securitatea lucrătorilor, protecția consumatorilor și a mediului. Din perspectiva Comitetului, este necesară o strategie care să integreze și să coordoneze diferitele inițiative.

1.6 Comitetul apreciază favorabil propunerile formulate de Comisie în comunicarea sa din 17 februarie 2007, care au în vedere modificarea noii abordări și consolidarea rolului activităților statelor membre în supravegherea pieței, state membre care nu alocă întotdeauna resurse suficiente pentru atingerea acestui obiectiv. Comitetul dorește o creștere a numărului de personal al Comisiei însărcinat cu coordonarea și supravegherea și, în anumite cazuri, chiar și cu controlul gestionării procedurilor de acreditare, activităților organismelor de notificare și calității certificărilor acestora. Trebuie susținută crearea unei „platforme de comunicare” între operatori și statele membre. Acestea din urmă trebuie să acționeze de o manieră proporțională și în concordanță cu obiectivele directivelor și politicilor comunitare, în scopul realizării unei convergențe progresive a sistemelor și modelelor de supraveghere a piețelor.

1.7 Comitetul solicită ca toate părțile interesate din domeniul standardizării să poată participa *ex-ante* la definirea standardelor, fie prin creșterea nivelului de participare la comitetele tehnice, mai ales la nivel local, fie prin consolidarea rolului evaluării de impact, fără a se face apel în exces la consultarea telematică, ce reprezintă un instrument util, dar care nu poate fi considerată, mai ales în acest sector, unica modalitate de consultare a actorilor implicați.

1.8 În ceea ce privește standardizarea armonizată, Comitetul consideră că aceasta trebuie să fie disponibilă gratuit sau, în cel mai rău caz, la un preț simbolic, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii. Comitetul atrage atenția asupra diferențelor în tratamentul acordat întreprinderilor din țările în limbile cărora sunt publicate normele (engleză, franceză și, câteodată, germană) și întreprinderile din alte țări, care uneori trebuie să suporte cheltuieli de traducere foarte ridicate.

1.9 Comitetul subliniază faptul că trebuie eliminate toate costurile administrative nejustificate, reducând astfel semnificativ costurile care grevează sistemul de producție.

1.10 Comitetul speră că necesitatea de promovare a unei standardizări stabile va fi luată în mod serios în considerare de către Comisie, care ar trebui să accepte și sugestiile care provin de la operatori și de la principalii actori implicați. În privința cadrului juridic și a bazei juridice de referință, Comitetul recomandă Comisiei ca, înainte de elaborarea unui act normativ, să aprecieze dacă aceleași obiective nu pot fi atinse și prin alte mijloace, cum ar fi autoreglementarea sau coreglementarea (cu condiția de a garanta un nivel maxim de transparență și de participare a tuturor părților interesate), și să ia în considerare întotdeauna obiectul principal și conținutul legislației respective drept o referință indispensabilă în alegerea diferitelor articole din tratat ca temei juridic.

1.11 Comitetul solicită eliminarea barierelor tehnice în calea finalizării pieței interne. Reglementările naționale și locale nejustificate reprezintă obstacole reale și insurmontabile în calea liberei circulații a mărfurilor.

1.12 Comitetul recomandă ca legislația viitoare să fie mereu precedată în mod adecvat de o atență analiză de impact *ex-ante*, ținând seama de gradul de proporționalitate, dar să facă și obiectul unei verificări *ex-post* foarte stricte, în vederea eliminării unor deficiențe care altfel s-ar putea dovedi ireparabile pentru viitorul întreprinderilor din sector.

1.13 Dialogului social sectorial european îi revine un rol esențial în identificarea tuturor inițiativelor comune ce vizează sprijinirea dezvoltării pieței forței de muncă și a competitivității sectorului, cu respectarea principiului esențial al securității lucrătorilor, cetățenilor și a mediului. Practicile care țin de responsabilitatea socială a întreprinderilor pot facilita dialogul constant între acestea și actorii implicați, în scopul prevenirii utilizărilor improprie, îmbunătățirii conștientizării și formării continue și stabilirii unei relații pozitive cu regiunile de referință și cu consumatorii finali.

2. Conținutul solicitării Comisiei

2.1 La inițiativa vicepreședinților Wallström și Verheugen, Comisia Europeană a solicitat Comitetului Economic și Social European elaborarea unui aviz exploratoriu pentru analizarea coerenței generale a cadrului de reglementare al unui sector industrial, în speță cel al utilajelor, în scopul identificării posibilităților de simplificare. Pe lângă analiza legislației sectoriale specifice, este necesar să se analizeze și ansamblul cadrului de reglementare privind sectorul utilajelor.

2.2 În scopul participării părților interesate la procesul de simplificare, în special în vederea identificării regulilor care pun probleme de gestionare, Comisia recunoaște că, având în vedere vasta experiență și componența realmente pluralistă a Comitetului, acesta reprezintă forul ideal pentru a reprezenta și sintetiza punctele de vedere ale operatorilor economici, ale lucrătorilor și ale societății civile din Europa.

2.3 Ținând seama de experiența acumulată de Comitet în cursul elaborării a numeroase avize cu privire la îmbunătățirea și simplificarea (!) legislației, și de prevederile articolului 8 din Protocolul de colaborare dintre Comisia Europeană și CESE, Comisia a hotărât să încredințeze Comitetului această importantă sarcină. Comisia a anunțat că, în cazul în care lucrările Comitetului se dovedesc fructuoase și pozitive, există posibilitatea de face din nou apel la acesta în ce privește numeroase alte domenii importante pentru activitățile sale și cele ale CESE, pe tema „O mai bună legiferare”.

2.4 Ulterior, Comisia și-a clarificat mai bine punctul de vedere, precizând că îmbunătățirea legislației nu înseamnă în mod necesar reducerea acesteia, și că, dimpotrivă, este necesară menținerea acesteia cel puțin la nivelul actual de protecție a lucrătorilor, consumatorilor și mediului, în scopul asigurării unui cadru de reglementare care să permită creșterea competitivității.

(!) JO C 24, 31.1.2006 (raportor: dl Retureau) și JO C 309, 16.12.2006 (raportor: dl Cassidy).

3. Observații generale

3.1 În primul rând, Comitetul se declară extrem de interesat de sarcina încredințată, ce constă în efectuarea unei sinteze a diferitelor interese aflate în joc, în scopul prezentării unei propuneri privind îmbunătățirea și simplificarea cadrului de reglementare și legislativ existent. Cea mai valoroasă caracteristică a Comitetului este capacitatea sa de a influența procesul decizional prin obținerea consensului maxim între reprezentanții societății civile, care au interese diferite. Fidelitatea sa față de principiile și valorile UE și avizele sale echilibrate, inovatoare și de calitate fac din Comitet un interlocutor important și eficace pentru instituțiile comunitare. Solicitarea Comisiei reprezintă un stimulent, aproape o provocare, pentru toate componentele Comitetului, care trebuie să profite de această ocazie pentru a promova rolul societății civile organizate, astfel cum a fost stabilit prin tratate, ca forum de întâlnire, de discuție și de confruntare a opiniilor.

3.2 Ocazia oferită Comitetului de a semnală în prealabil domeniile specifice în care poate fi îmbunătățit cadrul de reglementare de referință deschide calea către o nouă metodă de cooperare între instituțiile europene. Este evident că fiecare dintre părțile interesate a comunicat deja Comisiei exigențele și preferințele proprii. Producătorii, utilizatorii, lucrătorii, consumatorii, organismele de standardizare și autoritățile publice au indicat deja care sunt îmbunătățirile pe care ar dori să le aducă legislației existente. Cu toate acestea, metodele de consultare utilizate până în prezent nu au permis elaborarea unei sinteze care să reflecte diferitele interese, dând astfel senzația uneia sau altelei dintre părți că părerea ei nu au fost suficient luate în considerare.

3.3 Cu toate acestea, Comitetul este în măsură să obțină această sinteză datorită, pe de o parte, experienței sale variate și prețioase și, pe de altă parte, datorită importanței rețelei de contacte la care membrii săi pot face apel pentru a obține informații relevante. Comitetul și-a exprimat deja parțial opinia pe această temă, în Avizul său din proprie inițiativă privind mutațiile industriale în sectorul ingineriei mecanice ⁽²⁾.

3.4 Comitetul constată că au fost lansate sau au fost anunțate diferite inițiative cu privire la reglementarea comunitară în domeniul producției industriale și, în special, în subsectorul utilajelor. Aceste inițiative ridică o serie de probleme complexe și de natură diferită. Este necesar ca acestea să fie examinate luând în considerare diferitele interese protejate de legislația comunitară, de exemplu libera circulație a mărfurilor, sănătatea și siguranța lucrătorilor, protecția consumatorilor, protecția mediului, precum și obiectivele economice și sociale ale Strategiei Lisabona. Aceste reglementări sunt rezultatul diferitelor instrumente legislative, până acum nefiind efectuat nici un studiu de acest tip. Comitetul consideră că a sosit momentul unei examinări globale și structurate a întregii chestiuni.

3.5 În sectorul producției și comercializării materialelor industriale, legislația comunitară a fost elaborată progresiv. Aceasta a permis, de o manieră generală, o armonizare legislativă care a simplificat considerabil cadrul de reglementare în care operează întreprinderile, deși trebuie subliniat că acest proces nu s-a încheiat încă.

3.6 Reglementarea comunitară, adoptată începând cu a doua jumătate a anilor '80, se bazează pe două mari corpusuri reglementare, unul cu privire la piață și celălalt cu privire la locul de muncă. Aplicarea eficientă a acestei reglementări presupune participarea unui număr important de actori: organisme de standardizare și de notificare, proiectanți și fabricanți, importatori și responsabili cu comercializarea, asamblori și instalatori, organisme publice de control și sancțiune (inclusiv vămile și puterea judecătorească), întreprinzători, lucrători, sindicate etc. Organizațiile consumatorilor și-au exprimat interesul deosebit față de o eventuală implicare concretă și activă a lor în acest proces, această implicare fiind considerată până în prezent insuficientă. Colaborarea între toți acești actori este esențială, așa cum este și colaborarea între autoritățile publice la nivelul național și european.

3.7 Deși aplicarea acestor reguli nu pare să creeze dificultăți majore, această evaluare preponderent pozitivă nu trebuie să treacă cu vederea existența unui anumit număr de dificultăți concrete.

4. O siguranță îmbunătățită, dar încă insuficientă

4.1 În fiecare an, în UE, accidentele la locul de muncă fac între 6 000 și 8 000 de morți (dintre care 40 % sub 35 de ani) și duc la sute de mii de cazuri de invaliditate. O parte dintre aceste accidente sunt provocate de uneltele de lucru. În anumite cazuri pot fi de vină și echipamentele de protecție individuală deficitare sau o instruire inadecvată. Aproximativ un sfert din lucrătorii UE declară că sunt obligați să utilizeze echipamente de protecție individuală pentru a fi în siguranță și a-și proteja sănătatea. Principalii agenți fizici care constituie factori de risc la locul de muncă sunt în general asociați cu uneltele de lucru: zgomote, vibrații, radiații ionizante și neionizante. Factorii ergonomici joacă un rol esențial în materie de sănătate și siguranță la locul de muncă. În unele cazuri, uneltele de lucru pot cauza o expunere semnificativă la substanțe chimice, eficiența echipamentului de protecție individuală dovedindu-se uneori crucială.

4.2 Trebuie acordată o atenție deosebită produselor de larg consum, destinate unui public nediferențiat și mai ales care nu este avertizat în privința riscurilor potențiale asociate utilajelor cumpărate sau închiriate. Datorită unei utilizări improprie a acestora, se înregistrează din păcate nenumărate accidente în rândul consumatorilor, accidente care nu sunt luate în calcul în statistici.

⁽²⁾ JO C 267, 27.10.2005 (raportor: dl van Iersel).

5. O colaborare uneori dificilă între diferiții actori

5.1 Se constată că colaborarea între diferiții actori de pe piața unică întâmpină reale dificultăți și că apar și reticențe puternice atunci când este vorba de a acționa în mod absolut transparent. În cazul sectorului privat, aceasta se datorează intenției de apărare împotriva concurenței sau a eventualelor sancțiuni, iar în cazul sectorului public intervine inerția birocratică, ce se dovedește uneori extrem de rezistentă. De exemplu, este evidentă necesitatea intensificării colaborării dintre producători și utilizatori sau necesitatea creșterii transparenței privind modul în care organismele de standardizare, autoritățile de supraveghere, organismele de notificare și consultanții însărcinați cu asistența tehnică pentru întreprinzători interpretează exigențele fundamentale ale directivelor Noii Abordări.

5.2 Această problemă a reprezentat una din preocupările-cheie ale Comisiei în momentul elaborării inițiativei sale recente de revizuire a Noii Abordări, anunțată la 14 februarie 2007 și intitulată „Noul pachet de măsuri pentru circulația produselor pe piața internă”. Acesta constă dintr-o propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a cerințelor de acreditare și supraveghere a pieței privind comercializarea produselor (COM(2007) 37 final) ⁽³⁾ și o propunere de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru comun pentru comercializarea produselor (COM(2007)53 final) ⁽⁴⁾. Acest pachet de măsuri își propune să „întărească structurile de supraveghere a pieței în scopul excluderii produselor nesigure, prin retragerea acestora de pe întreaga piață comunitară, și să lupte împotriva întreprinderilor care se fac vinovate de acțiuni frauduloase. Organismele de verificare, certificare și control implicate în testarea produselor vor fi supuse unor controale mai severe în cadrul procedurii de acreditare, în vederea asigurării unui nivel comun de reglementare atât pentru întreprinderi, cât și pentru organismele de control”. (La ora actuală există aproximativ 1 800 de organisme de notificare în UE, în special laboratoare și centre de inspecție și de certificare care sunt entități private și care sunt acreditate de autoritățile publice în vederea desfășurării activității). Merită constatat că printre aceste organisme „independente” operează entități care au fost înființate de către unele asociații ale întreprinderilor de construcții, situație care poate da naștere unui conflict de interese! De exemplu, într-un stat membru, doar în sectorul ascensoarelor au fost acreditate mai mult de 80 de organisme de notificare.

5.2.1 La 22 de ani de la adoptarea Rezoluției Consiliului din 7 mai 1985, care introduce principiile noii abordări, Comisia propune o actualizare și o întărire a supravegherii piețelor, în vederea creșterii încrederii în marcajul CE. Comitetul consideră că metoda noii abordări, care privește 25 de directive, dintre care 21 prevăd specificații pentru acordarea marcajului, iar celelalte 4 nu, a dat rezultate bune, favorizând dezvoltarea pieței interne. În același timp, Comitetul consideră că revizuirea propusă este utilă. Puterile și responsabilitățile statelor membre vor trebui sporite, ca și cele ale Comisiei, aceasta urmând să

mărească numărul personalului pentru a putea realiza o monitorizare continuă a activităților de supraveghere a piețelor, ale modalităților de acreditare a organismelor de notificare și, în anumite cazuri, chiar și a activităților acestor organisme. În cadrul studiului întreprins de Comisie, organizațiile sectoriale s-au pronunțat în mare majoritate pentru o astfel de sporire a autorității naționale și, în consecință, a celei europene.

5.3 Comitetul aprobă această inițiativă, care limitează aprecierea discreționară și erorile de evaluare care împiedică dezvoltarea pieței unice și care reprezintă de asemenea cauza unor dezavantaje concurențiale pentru acei operatori care respectă reglementările. Distorsionările provocate concurenței de o supraveghere superficială reprezintă o problemă de primă mărime, care scoate în evidență una dintre limitele în aplicarea noii abordări. De altfel, este esențial să se asigure un cadru normativ simplu și clar, în special pentru IMM-uri și să se întărească cooperarea între autoritățile de supraveghere a piețelor, atât în zona UE/SEE, cât și pe plan internațional. Trebuie susținută crearea unei „platforme de comunicare” între operatori și statele membre. Acestea din urmă trebuie să acționeze de o manieră proporțională și în concordanță cu obiectivele directivelor și politicilor comunitare, în scopul realizării unei convergențe progresive a sistemelor și modelelor de supraveghere a piețelor. Implicarea autorităților vamale în aceste activități este de o importanță fundamentală.

5.4 La nivel european, ar fi necesară o mai mare cooperare între toate Direcțiile Generale implicate (de ex. Întreprinderi, Mediu, Ocuparea Forței de Muncă, Sănătate și Protecția Consumatorilor), care ar putea colabora în vederea elaborării unor ghiduri privind punerea în aplicare a directivelor actuale. Acestea nu ar urma să se substituie normelor existente, ci ar urma să reprezinte o contribuție eficace la înțelegerea acestora, fără a se face apel la servicii inutile de consultanță, constituind astfel o sursă importantă de economii.

5.5 În cazul produselor sezoniere, cum ar fi aparatele pentru grădinarit, trebuie prevăzute proceduri simplificate și accelerate, pentru a se evita pierderile oportunităților pe care le oferă piața. În acest scop, Comitetul sugerează crearea unui institut de mediere, la care se va putea face apel pentru a putea fi îndeplinite unele cerințe specifice și justificate, garantându-se în același timp o aplicare riguroasă a întregii legislații, în special a celei privind siguranța.

6. Obligații administrative uneori nejustificate

6.1 O altă prioritate anunțată de Comisie se referă la reducerea obligațiilor administrative inutile, care dăunează considerabil competitivității. Comitetul urmărește cu interes eforturile Comisiei în acest domeniu, concretizate în programul de acțiune prezentat la 24 ianuarie 2007, al cărui obiectiv este reducerea cu un sfert a obligațiilor administrative ale întreprinderilor până în 2012.

⁽³⁾ Avizul INT/352, în curs de elaborare (raportor: dl Pezzini).

⁽⁴⁾ Avizul INT/353 idem 3.

6.2 Comisia ar putea contribui la soluționarea anumitor probleme care apar la punerea în aplicare a directivelor, de exemplu printr-o centralizare a tuturor comunicărilor care în prezent trebuie transmise diferitelor state membre, ceea ce creează mari dificultăți, numai și pentru găsirea adresei exacte a destinatarului. Acesta este cazul Directivei 2000/14/CE privind zgomotul emis, care prevede transmiterea unei declarații de conformitate către un stat membru și către Comisie, sau al Directivei 97/68/CE privind emisiile motoarelor echipamentelor mobile fără destinație rutieră, conform căreia, în cazul în care fac apel la opțiunea de flexibilitate, întreprinderile ar trebui să notifice autorităților relevante din fiecare stat membru aprobarea primită și să raporteze acestora din șase în șase luni.

6.3 Punerea în aplicare a directivelor privind protecția lucrătorilor împotriva agenților fizici provoacă multe dificultăți întreprinderilor. Pentru IMM-uri sunt problematice în special Directiva 2002/44/CE privind vibrațiile sau Directiva 2006/25/CE privind riscurile de expunere la radiații optice artificiale. Astfel de probleme ar putea fi întâlnite și în urma aplicării viitoarei directive privind radiațiile optice artificiale. Este necesară elaborarea unor orientări pentru punerea în aplicare a acestor directive, altfel există riscul ca acestea să nu-și atingă obiectivele fixate. Este evident că în cazul în care este imposibilă punerea lor efectivă în aplicare, vor trebui aduse urgent modificările necesare pentru a permite întreprinderilor să-și respecte obligațiile legale.

6.4 În domeniul producției industriale, în special în sectorul utilajelor, este necesar să se țină seama de diferitele cerințe ce trebuie respectate atunci când este abordată chestiunea obligațiilor administrative. Trasabilitatea intervențiilor diferiților actori este un element esențial atât pentru siguranța fizică a utilizatorilor, cât și pentru certitudinea juridică a raporturilor contractuale stabilite pe piață. De aceea este necesară aplicarea unor soluții echilibrate, care să respecte cerințele de transparență și trasabilitate, fără a mări inutil costurile administrative.

7. Rolul standardizării

7.1 Standardizarea tehnică joacă un rol important în funcționarea regulilor comunitare și permite concretizarea exigențelor esențiale ale legislației în domeniul securității. Respectarea acestor standarde conferă o prezumție de conformitate cu directivele relevante. Certificarea de către organismele de notificare acreditate, atunci când este necesară, este inseparabilă de existența cadrului normativ constituit din reguli.

7.2 În ansamblu, organismele europene de standardizare au efectuat o activitate foarte utilă pe baza mandatelor primite din partea Comisiei. În general, elaborarea de standarde ar trebui să se facă conform unei proceduri care asociază mai mult părțile interesate, în scopul facilitării comparațiilor ulterioare, fiind bine cunoscut faptul că, în prezent, aceasta rămâne apanajul unui număr restrâns de actori. Majoritatea utilizatorilor industriali nu au mijloacele sau resursele necesare pentru a desfășura în mod regulat această activitate. Participarea lucrătorilor și a consumatorilor este și mai redusă. Având în vedere această situație, este dificil să se țină seama de experiența acumulată. Un anumit

număr de standarde nu satisfac ansamblul preocupărilor constatate pe teren. Comitetul dorește o consolidare a participării la comitetele tehnice a actorilor implicați, mai ales la nivel local, în acest domeniu în care puterea de decizie aparține efectiv unui număr restrâns de persoane. Comitetul constată cu îngrijorare faptul că mărirea costurilor standardizării poate deveni o frână pentru competitivitate și chiar pentru siguranță, acolo unde se acceptă, de exemplu, riscul utilizării improprie a unor utilaje, cu nerespectarea standardelor. Unele IMM-uri din Europa de Est au tendința de a acționa „la nimereală” sau de a face apel la artificii.

7.3 Comitetul aprobă inițiativele anunțate la 15 martie 2007 în Planul de acțiune pentru o standardizare europeană, în contextul cărora fiecare stat membru este invitat să raporteze asupra stadiului de punere în aplicare la nivel național a măsurilor luate pentru sprijinirea participării tuturor părților interesate la elaborarea de standarde europene și internaționale. În ceea ce o privește, Comisia ar trebui să integreze în procesul de elaborare a standardelor europene observațiile formulate. Este esențial ca IMM-urile să participe la procedurile de standardizare atât la nivel european, cât și la nivel național, și este necesar ca acestea să poată contribui în mod eficace și concret la viitoarele procese de standardizare.

7.4 În anumite cazuri, ar putea fi dificilă respectarea de către întreprinzători a tuturor obligațiilor legislative în materie de sănătate și securitate. Într-adevăr, de îndată ce se utilizează un utilaj, evaluarea riscurilor implică în mod obligatoriu o complementaritate între producător și întreprinderea utilizatoare. În cazul în care standardele nu prevăd furnizarea de informații adecvate privind riscurile reziduale pe care întreprinderea trebuie să le ia în considerare, pot apărea probleme. Dacă întreprinzătorii nu sunt informați corect despre riscurile asociate utilajului pe care îl achiziționează, vor avea dificultăți în a se conforma obligației de evaluare a riscurilor prevăzută de Directiva-cadru 83/391/CEE și de cele 19 directive specifice complementare în materie de protecție activă și pasivă a lucrătorilor.

7.5 Diseminarea standardelor în rândul IMM-urilor poate reprezenta o problemă, datorită costului ridicat de achiziție al acestora. În cazurile în care standardizarea duce la proceduri de certificare, costurile administrative sunt în general mult mai mari decât cele care rezultă direct din legislație.

7.6 Analiza riscurilor furnizată de către specialiștii CEN (Comitetul European de Standardizare) este extrem de importantă pentru întreprinzătorii care trebuie să o combine cu o analiză specifică a condițiilor de muncă în care funcționează utilajul. Costul acestor standarde armonizate este ridicat, în special pentru IMM-uri. Comitetul recomandă examinarea propunerii ca standardele armonizate elaborate în urma mandatului conferit CEN de către Comisie să fie puse gratuit la dispoziția utilizatorilor de utilaje, sau pentru un preț simbolic, astfel încât aceștia să își poată respecta obligațiile legale. De altfel, diseminarea gratuită pe Internet s-a făcut deja cu succes în sectorul telecomunicațiilor, unde anumite standarde ETSI (Institutul European de Standardizare pentru Telecomunicații) sunt prezentate direct pe web.

8. Promovarea stabilității în reglementare

8.1 Comitetul subliniază că nu este întotdeauna necesar să se modifice directive care au avut și continuă să aibă succes. Fără îndoială, chiar dacă lucrările și concluziile care au dus la ameliorarea globală a Directivei de bază 98/37/CE, cunoscută ca „directiva utilaje”, au fost extrem de complexe, în final s-a ajuns la un echilibru perfect între diferitele interese. În alte cazuri însă, ar trebui poate să fie evitate „îmbunătățirile” excesive, ca, de exemplu, cu ocazia modificării Directivei 73/23/CEE privind anumite limite de tensiune sau, așa cum a subliniat asociația producătorilor de utilaje în scrisoarea sa din 5 noiembrie 2004, în cazul propunerii inadecvate a Comisiei privind fuzionarea Directivei 87/404/CEE cu Directiva 97/23/CE privind echipamentele sub presiune (directiva PED).

8.2 Situația pieței indică nevoia unui cadru normativ stabil și clar, în vederea unei planificări relaxate a investițiilor și respectării unor reguli explicite, care să nu fie schimbate prea des. Pe de altă parte, există riscul real ca simplificarea să ducă la creșterea costurilor administrative și a celor presupuse de proceduri mai complexe de evaluare a conformității.

8.3 Mai mult, în ceea ce privește posibilitatea recursului la articolul 95 din Tratat, deși Comitetul înțelege nevoile întreprinderilor producătoare, el subliniază că, în procesul de adoptare a directivelor, cadrul juridic de referință trebuie să respecte principiile fundamentale ale tratatelor, în special în ceea ce privește baza juridică a diferitelor standarde. Este limpede că punerea accentului pe obiectivele și conținutul actului normativ trebuie să reprezinte criteriul obiectiv de referință în aplicarea diferitelor standarde. Curtea Europeană de Justiție s-a pronunțat și ea recent într-un număr de cauze cu privire la această problemă, prin excluderea posibilității existenței unui temei juridic mixt, atunci când trimerile normative sunt contradictorii sau când cumulul acestora este de natură să limiteze drepturile Parlamentului. În cazul designului produselor, atunci când un alt obiectiv prevalează, tendința întreprinderilor de a invoca articolul 95, alineatul 3 din Tratat, care după cum se știe limitează puterile statelor membre și întărește normele comunitare (așa cum se prevede de exemplu la articolul 137 sau 175 (3)), nu este realizabilă. Într-adevăr, întreprinderile subliniază existența costurilor suplimentare (care se răsfrâng asupra utilizatorului final) pe care le presupun modificările necesare concepției și producerii utilajelor, în funcție de solicitările fiecărui stat membru. Vor trebui elaborate modele legislative complementare care să nu se suprapună, dar să limiteze la minimum posibilitățile statelor membre de a adopta măsuri separate și diferite, care vor trebui în același timp să fie rezonabile și proporționale.

8.4 Recenta directivă „Reach” reprezintă un punct de cotitură în activitatea de protecție a consumatorilor și a lucrătorilor. Comitetul s-a arătat de acord cu soluțiile tehnice aprobate și cu perspectiva flexibilității pe care o presupune simplificarea, dar semnaleză cu o reală îngrijorare faptul că întreprinderile mici și mijlocii ar putea întâlni dificultăți, mai ales în cazul în care

controlul importurilor nu ar fi atât de riguros pe cât prevede această directivă fundamentală. Astfel, Comitetul solicită Comisiei să monitorizeze cu atenție modalitățile statelor membre de supraveghere a pieței, care au arătat în trecut că au dificultăți în a-și îndeplini eficient sarcinile în acest sector, aceasta și datorită faptului că organisme de supraveghere desemnate au fost dotate cu mijloace insuficiente. În acest sens, s-ar putea prevedea, pe baza principiului priorităților de producție în statele membre, o împărțire a sarcinilor între autoritățile de supraveghere, în funcție de sectorul produsului, de exemplu (robinete, dispozitive pentru ridicarea și deplasarea mărfurilor, pompe și compresoare, utilaje pentru industria manufacturieră etc.).

8.5 În ciuda contribuției esențiale a sectorului industriei mecanice la economia europeană, există sentimentul că statele membre investesc prea puțin în activitățile instituționale care le revin. În această privință, Comisia ar putea solicita date care ar trebui comparate cu rezultatele practice obținute. Calitatea și cantitatea controlului este adesea lăsată pe seama capacității sau voinței individuale, dar foarte multe lucruri depind de resursele disponibile.

9. Eliminarea obstacolelor tehnice în vederea dezvoltării depline a pieței unice

9.1 În cadrul legislațiilor naționale continuă să existe o serie de obstacole tehnice care ridică probleme serioase întreprinderilor. De exemplu, unul dintre sectoarele afectate este cel al utilajelor mobile nerutiere atunci când acestea trebuie să se deplaseze pe drumurile publice. Dat fiind că unele state membre dispun de reglementări mai stricte decât altele, este necesar ca firmele să se doteze cu utilaje diferite. Există confuzii chiar și în terminologie, spre exemplu între „societăți comerciale” și „întreprinderi”. Obligațiile de revizie prevăzute de unele state membre implică costuri suplimentare care se repetă deseori în fiecare țară în care este prevăzută o inspecție efectuată de un organism specific, fie în faza de dezvoltare, de testare sau de transport. Comitetul speră să se ajungă la o armonizare rapidă a legislației, în special în ceea ce privește măsurile de siguranță. Spre exemplu, în ceea ce privește tractoarele, pe lângă prevederile actuale în materie de oglinzi retrovizoare și limitări de viteză, trebuie emise specificații tehnice pentru farurile față și spate, dar mai ales pentru spațiul de frânare. În prezent, pe drumurile europene pot fi întâlnite tractoare vechi de 40 de ani. O reînnoire progresivă a parcului auto ar asigura un nivel mult mai bun de siguranță activă și pasivă.

9.2 Pentru reglementarea utilizării utilajelor de muncă pe drumurile publice, Comitetul recomandă următoarele:

— adoptarea unei propuneri de armonizare a legislațiilor naționale în vigoare privind utilizarea utilajelor de muncă pe drumurile publice;

(3) C-94/03. Hotărârea Curții în cauza Comisia Europeană vs Consiliul Uniunii Europene, având ca obiect alegerea temeiului juridic.

- utilizarea metodei prevăzute de noua abordare;
- prevederea de standarde de referință care să implice o prezumție de conformitate cu obligațiile legale;
- includerea unor dispoziții adecvate în materie de evaluare a conformității, prin introducerea, pentru anumite elemente (volan, frâne), a unei evaluări de conformitate mai severe.

10. Legislația viitoare: participare și analiză de impact

10.1 Având în vedere necesitatea stabilirii unei interacțiuni între toți actorii implicați, Comitetul solicită ca în viitor să existe o cooperare mai strânsă între părțile interesate și autoritățile de reglementare în ceea ce privește viitoarele politici de reglementare, prin intermediul unui adevărat dialog și prin evitarea apelului excesiv la consultările pe cale electronică. În opinia Comitetului, o consultare constantă și frecventă pe anumite teme previne apariția problemelor, garantându-se astfel o mai bună calitate a legislației și o mai mare eficiență a standardelor.

10.2 Comitetul apreciază că este esențială elaborarea, pentru diferitele opțiuni, a unei metode de analiză a impactului comună instituțiilor europene — Parlamentul, Consiliul și Comisia — însoțită de un sistem adecvat de control al calității.

10.3 Comisia va trebui totuși să verifice dacă obiectivele fixate necesită cu adevărat un cadru de reglementare sau dacă este suficientă autoreglementarea sau coreglementarea. Comitetul consideră că, dintre mai multe opțiuni, trebuie aleasă aceea care poate garanta îndeplinirea aceluiași obiective cu mai puține cheltuieli și cu sarcini administrative reduse, și care oferă cea mai mare transparență și cel mai înalt grad de participare părților interesate.

10.4 Dialogului sectorial între părți îi revine un rol esențial. Interesele comune se pot concretiza în inițiative destinate pregătirii specifice, în special în domeniul siguranței în muncă, dar și în inițiative ce vizează pregătirea continuă, care permite nu numai creșterea competenței, ci și a conștientizării diferitelor probleme legate de administrare și organizare, pe care le presupune folosirea mai eficientă și în mai mare siguranță a utilajelor. Responsabilitatea socială a întreprinderii, concretizată printr-un dialog extins cu reprezentanții societății civile și cu autoritățile locale, poate avea un efect benefic asupra dezvoltării unei culturi corporatiste sigure și productive, în special în cadrul întreprinderilor mici și mijlocii, unde managementul riscului este evident mai dificil.

10.5 Comitetul consideră că este utilă o trecere în revistă care să permită tuturor părților interesate să efectueze un bilanț al rezultatelor și al limitelor reglementărilor comunitare. Un astfel de bilanț ar permite adoptarea unei abordări comune astfel încât diferitele inițiative în curs să nu dea naștere la soluții parțiale sau contradictorii. Decizia Comisiei de a analiza noua directivă privind utilajele împreună cu toate părțile interesate se înscrie în această tendință corectă. Sunt necesare mai multe inițiative de acest tip. În special, Comitetul invită Comisia să clarifice legăturile care există între diferitele inițiative, ca de exemplu, cele din cadrul programelor de acțiune în vederea reducerii birocrăției inutile și noua abordare (la 14 februarie 2007, Comisia a adoptat, pe baza unei consultări publice privind viitorul pieței unice, o propunere de regulament precum și o decizie a Consiliului și a Parlamentului European privind un cadru de revizuire a noii abordări). Comitetul este convins că o bună articulare și coordonare a acestor inițiative este în măsură să îmbunătățească efectiv atât reglementările existente, cât și punerea uniformă în aplicare a acestora în cele 27 de state membre.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu intitulată «Un cadru competitiv de reglementare privind autovehiculele pentru secolul XXI — Poziția Comisiei privind raportul final al grupului la nivel înalt CARS 21 — Contribuție la strategia UE de creștere economică și ocupare a forței de muncă»”

COM(2007) 22 final

(2008/C 10/04)

La 7 februarie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la propunerea sus-menționată.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 iulie 2007. Raportor: dl Davoust.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 144 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Sinteza avizului și principalele recomandări

1.1 CESE se bucură că, „în vederea unei mai bune reglementări”, Comisia Europeană „urmărește să promoveze o interacțiune coerentă între diferitele domenii politice, să asigure previzibilitatea și să protejeze interesul public (de exemplu, mediul și siguranța), încercând să reducă în același timp obligațiile de natură reglementară care revin industriei”. Comitetul salută voința manifestată de a dezvolta o abordare globală și de a integra, în același timp, diferitele dimensiuni ale dezvoltării industriei și ale competitivității sale și diferitele părți interesate.

1.2 La un nivel mai general, demersul de ansamblu reprezentat de inițiativa CARS 21 corespunde unei voințe de coordonare a responsabililor cu politicile publice între ei și cu diferitele părți interesate implicate în viața industriei, coordonare care, în opinia CESE, merită a fi sprijinită pe deplin. Avizul Comisiei, care subliniază munca de reglementare deja realizată și definește măsurile care trebuie luate în viitor în acest cadru, ilustrează importanța acestui demers și, în același timp, dificultățile cu care se confruntă acesta.

1.3 Principalele beneficii ale demersului constau într-o clarificare, pentru ansamblul părților interesate, a orientărilor politicilor europene privind sectorul auto. În fiecare dintre domeniile principale, previzibilitatea politicilor UE este ameliorată, iar obligațiile de natură reglementară care revin industriei sunt, de asemenea, diminuate.

1.4 Din această perspectivă, reducerea sarcinilor administrative pe care o va permite înlocuirea celor 38 de directive comunitare cu regulamentele corespunzătoare CEE-ONU reprezintă un beneficiu direct al acestui demers. În mod identic, progresele realizate în domeniile mediului și siguranței rutiere arată că demersul integrat este posibil și conferă mai multă legitimitate cadrului de reglementare în fața tuturor părților interesate, făcându-l, în același timp, mai previzibil pentru actorii industriali. Un asemenea demers dă astfel naștere unui consens pe care fiecare parte interesată îl poate utiliza ca bază pentru acțiunile sale.

1.5 Trebuie totuși subliniate și dificultățile punerii în aplicare a acestui demers. Acestea sunt de trei tipuri:

- i) căutarea consensului tinde să amâne diferitele proceduri de arbitraj necesare;
- ii) conținutul analizei și al recomandărilor depinde în mare măsură de lista părților interesate implicate în proces;
- iii) alegerea unei abordări integrate poate conduce la o analiză a chestiunilor în discuție care diluează responsabilitățile.

1.6 Lista celor 39 de măsuri sau angajamente menționate în comunicarea Comisiei este foarte lungă și fiecare dintre acestea, luate separat, par că pot fi susținute. Integrarea ansamblului celor 39 de puncte pare însă mai problematică, ridicând probleme nerezolvate de compatibilitate și de calendar. Astfel, deși chestiunile de mediu și chestiunile de siguranță sunt tratate pe baza unei abordări integrate, cele două chestiuni, luate individual, nu sunt abordate într-un mod integrat. Ridicarea problemei prețurilor produselor care satisfac toate cerințele propuse, menționată în raportul grupului la nivel înalt, ar fi permis fără îndoială această integrare, dar ar fi condus, de asemenea, cu siguranță, la evidențierea necesității de a face anumite alegeri. În același mod, grupul la nivel înalt insistase ca o foaie de parcurs valabilă pentru toți cei responsabili cu elaborarea politicilor publice să fie atașată la concluziile sale. Acest document reprezintă concretizarea demersului integrat pe care Comisia dorea să îl vadă promovat de CARS 21. CESE nu poate decât să regreta că o asemenea foaie de parcurs nu a fost propusă în comunicarea Comisiei, fie și într-o formă modificată.

1.7 Grupul la nivel înalt și-a sprijinit o mare parte a analizei pe punctul de vedere al constructorilor de automobile. A rezultat impresia că, în majoritate, chestiunile care trebuie reglementate sunt legate de produse și de tehnologii. CESE subliniază că, dacă ar fi fost mai sensibil la interesele utilizatorilor de automobile, același exercițiu ar fi condus la un punct de vedere diferit. În concluzie, este necesar ca pe viitor să fie posibilă revizuirea, pe măsura efectuării evaluărilor și reevaluărilor, a listei relevante a părților interesate.

1.8 O abordare integrată sau globală este expusă riscului ca fiecare dintre părțile interesate să susțină că sarcina ajustării îi revine celeilalte. Astfel, în materie de siguranță rutieră sau de mediu, actorii industriali ar putea considera că responsabilii cu infrastructurile sau consumatorii sunt cei care dezvoltă comportamente care nu permit deplina finalizare a eforturilor — tehnologice în special — pe care actorii industriali le depun.

1.9 Toate aceste elemente indică faptul că problema politicilor publice în materie de automobile și a alegerilor cu care acestea se confruntă nu poate fi epuizată în comunicarea Comisiei. CESE susține demersul din această perspectivă: este importantă păstrarea deschisă a dezbaterii publice privind politicile în sectorul auto pentru totalitatea partenerilor sociali și, pe o scară mai cuprinzătoare, pentru toate părțile interesate; este de asemenea important ca mai degrabă să se precizeze cu claritate ce alegeri trebuie făcute în anumite momente, în loc să se stabilească o listă definitivă a tuturor căilor de evoluție care ar putea fi urmate, lăsând pe seama experților și actorilor industriali posibilitatea de a alege între acestea.

1.10 Comisia își încheie comunicarea afirmând că „există o ocazie unică de a dezvolta o cultură diferită de elaborare a politicilor în domeniul politicii industriale. Comisia consideră că unele principii, cum ar fi calitatea legislației, simplificarea, evaluarea impactului, consultarea părților interesate, termenele de execuție și alegerea instrumentelor, ar trebui să se situeze în centrul procesului de elaborare a propunerilor legislative”.

CESE susține acest demers și dorește, prin prezentul aviz, să ajute Comisia să îl pună în practică în totalitate.

Din această perspectivă, CESE recomandă:

- ca actorilor industriali să li se acorde răgazul de a pune la punct tehnologiile necesare pentru a putea face față unor cerințe mai stricte, fără ca aceasta să ducă la o scumpire semnificativă a produselor și la reducerea vitezei de înnoire a parcurilor auto;
- ca abordarea problemelor de mediu să nu se limiteze la chestiunea dioxidului de carbon și ca adoptarea unei abordări holistice, care ia atent în considerare locul pe care automobilele și transportul rutier îl ocupă în societatea europeană, să nu aibă în vedere doar soluțiile tehnologice;
- organizarea forumului de restructurare și efectuarea bilanțului prevăzut pentru 2009 și a studiilor de impact pe care acesta va trebui fundamentat, făcând apel la abordarea integrată promovată de CARS 21 și oferindu-i mai multă legitimitate, atât în amonte (în alegerea părților interesate), cât și în aval (prin includerea recomandărilor ce vor fi formulate în activitățile grupurilor de lucru);
- asocierea mai directă și în stadii mai timpurii a CESE, a cărui natură și structură permit în mod special implicarea diferitelor componente ale societății europene în politicile pe care Comisia le aplică în folosul acestora.

2. Propunerea Comisiei

2.1 Demersul Comisiei: originalitatea și caracterul exemplar al CARS 21

2.1.1 În cadrul politicii sale care urmărește îmbunătățirea calității activității legislative, precum și dezvoltarea capacității de a face față provocărilor unei concurențe mondiale mai generalizate, Comisia a invitat în 2004 grupul la nivel înalt CARS 21, care cuprinde principalele părți interesate (state membre, sectorul industrial, ONG-uri și membri ai Parlamentului European), dar și pe cei trei principali comisari responsabili cu acest dosar (și anume, comisarii pentru întreprinderi și industrie, mediu și transport) să formuleze recomandări privind politicile de urmat.

2.1.2 Mai exact, caietul de sarcini primit de grupul la nivel înalt care a fost constituit specifică următoarele: grupul era mandatat să facă recomandări pentru politicile publice și cadrul de reglementare privind industria europeană a automobilelor, pe termen scurt, mediu și lung, care să permită îmbunătățirea competitivității globale, păstrarea locurilor de muncă și asigurarea urmăririi progreselor performanțelor vehiculelor în termeni de siguranță și de mediu, la prețuri care să rămână suficient de scăzute pentru ca familiile să și le poată permite.

2.1.3 Astfel, Comisia dorea să facă din sectorul auto un exemplu de modernizare a intervențiilor sale de politică industrială, înscriindu-le în mod explicit în Agenda Lisabona: pentru a asigura o dezvoltare durabilă a activităților productive, care să poată fi susținută economic și să fie în același timp responsabilă din punct de vedere social și ecologic, Comisia dorește ca intervențiile sale să fie precedate de un amplu proces de concertare între părțile interesate, care să permită atât clarificarea situației prezente și viitoare, cât și obținerea unui larg consens asupra a ceea ce trebuie făcut. În acest caz, părțile interesate reprezentate în grupul la nivel înalt au fost constructorii de autovehicule, producătorii de petrol, de echipamente, distribuitorii de autovehicule, atelierile de reparații auto, automobilisții, autoritățile publice naționale și cele trei Direcții Generale principale interesate (Mediu, Transport și Energie, Întreprinderi și Industrie). DG Întreprinderi și Industrie a fost cea care a coordonat lucrările organizate pe toată durata anului 2005. În aprilie 2005, s-a organizat o audiere publică. Raportul a fost adoptat de grupul de lucru în decembrie 2005. Concluziile sale au fost supuse unei largi consultări publice în 2006. Comunicarea Comisiei se bazează, în același timp, pe raportul CARS 21 și pe cele 34 de contribuții primite în 2006.

2.1.4 Raportul CARS 21 reprezintă un efort foarte lăudabil al Comisiei de a evita proliferarea inițiativelor de reglementare necoordonate și, prin urmare, nu întotdeauna compatibile între ele.

2.1.5 În acest scop, după cum afirmă raportul în mai multe rânduri, grupul de lucru militează pentru o perspectivă pe care o numește holistă și care constă în determinarea interacțiunii diferitelor dimensiuni. Membrii grupului la nivel înalt intenționează astfel să facă regulamentul mai lizibil și mai previzibil și să evite ca diferitele Direcții Generale ale Comisiei să ia măsuri ale căror consecințe sunt neclare și a căror compatibilitate nu este controlată.

2.1.6 În raportul său final, grupul de lucru a alcătuit o listă cu 18 recomandări organizate în 7 capitole: mai buna legiferare, mediul, siguranța rutieră, comerțul, cercetarea și dezvoltarea, impozitele și stimulentele fiscale, proprietatea intelectuală. De asemenea, a propus la final responsabililor cu politicile publice și cu legislația cu impact asupra industriei auto, o „foaie de parcurs” pentru următorii 10 ani. În deplină concordanță cu obiectivele stabilite de Comisie, foaia de parcurs intenționa să ofere politicilor europene în sectorul auto coerența și previzibilitatea de care investitorii privați au nevoie pentru asigurarea competitivității sectorului. Prin delimitarea parcursului de reglementare pentru următorii ani, foaia de parcurs își propunea să asigure această previzibilitate.

2.1.7 Comunicarea constituie răspunsul Comisiei la raportul prezentat de grupul CARS 21. Aceasta integrează simultan evaluarea de către Comisie a recomandărilor și reacțiile pe care raportul CARS 21 le-a suscitat în cadrul consultării organizate în anul 2006. Comunicarea indică direcția în care Comisia își propune să orienteze viitoarea politică în domeniul auto. Principalele linii de acțiune sunt următoarele:

— **Reducerea sarcinilor administrative:** Comisia va propune înlocuirea a 38 de directive comunitare cu regulamente internaționale ale CEE/ONU⁽¹⁾ în ceea ce privește, de exemplu, pneurile, geamurile securit, farurile anti-ceață și centurile de siguranță. Astfel, industria va putea să se bazeze pe un text unic, valabil în întreaga lume. Vor fi puse în aplicare și proceduri de testare automată și virtuală pentru 25 de directive comunitare și reglementări ale CEE/ONU, pentru a reduce costurile de punere în conformitate și pentru diminuarea costurilor și timpului alocat procedurilor administrative.

— **Reducerea emisiilor de CO₂:** strategia Comisiei se bazează pe un demers integrat care include nu doar tehnologia motoarelor, ci și îmbunătățirile tehnologice (precum stabilirea de cerințe minime privind randamentul energetic pentru sistemele de aer condiționat, stabilirea de limite maxime de rezistență la rulare a pneurilor și utilizarea de indicatori de schimbare a vitezei), precum și utilizarea sporită a biocombustibililor. De asemenea, strategia pune accentul și pe eforturile suplimentare la care statele membre au consimțit, de exemplu în ceea ce privește gestionarea traficului, îmbunătățirea conduitei automobiliștilor și îmbunătățirea infrastructurii, precum și reducerea în continuare a emisiilor de CO₂.

— **Siguranța rutieră:** Comisia estimează că o strategie eficientă de siguranță rutieră trebuie să se bazeze pe o combinație de îmbunătățiri în ceea ce privește tehnologia vehiculelor, infrastructura rutieră, conduita șoferilor și aplicarea sancțiunilor. Au fost propuse în total 11 noi măsuri, printre care, de exemplu, introducerea obligatorie a Controlului electronic al stabilității, a sistemului de anunțare pentru folosirea centurilor de siguranță, precum și utilizarea obligatorie a iluminării diurne de către vehiculele noi.

— **Politicile comerciale:** comunicarea propune evaluarea posibilității de utilizare a acordurilor comerciale bilaterale

(îndeosebi în Asia) pentru îmbunătățirea accesului la piețe și subliniază necesitatea aplicării efective la scară mondială a legislației privind drepturile de proprietate intelectuală.

— **Cercetarea și dezvoltarea:** combustibilii regenerabili nepoluanti și vehiculele care utilizează acești combustibili, precum și drumurile și vehiculele inteligente sunt considerate prioritare pentru cercetare. Cu aproximativ 20 miliarde de euro (circa 5 % din cifra de afaceri a sectorului) investite în cercetare și dezvoltarea produselor, industria automobilelor este, în termeni absoluți, cel mai mare investitor industrial european în domeniul cercetării și dezvoltării.

3. Observațiile Comitetului

Înainte de a reveni la metoda, interesul și limitele pe care le prezintă acest nou mod de a aborda chestiunea politicilor privind automobilele și a politicilor sectoriale în general, prezentul aviz reia cele 5 mari domenii și propunerile făcute de Comisie pentru fiecare dintre acestea.

3.1 Piața internă — simplificarea și internaționalizarea cadrului de reglementare

3.1.1 CESE susține propunerea de a extinde pe viitor directiva-cadru privind omologarea vehiculelor cu motor la toate categoriile de vehicule. CESE subliniază în special importanța acestei directive în ceea ce privește marcarea pieselor de schimb.

3.1.2 CESE susține voința exprimată de Comisie de simplificare și de internaționalizare a cadrului de reglementare, dar ar dori, în același timp, ca voința de armonizare să nu fie o prioritate absolută, care să primeze asupra oricăror altor considerații.

3.1.3 Din această perspectivă, deși este de acord cu Comisia că, în principiu, angajamentele multilaterale trebuie să aibă prioritate, CESE susține pe deplin Comisia atunci când aceasta afirmă că este „conștientă de necesitatea de a menține posibilitatea de legiferare independentă a UE față de sistemul CEE-ONU, atunci când este necesar pentru îndeplinirea obiectivelor UE în ceea ce privește sănătatea, mediul și alte obiective politice”. Dat fiind potențialul caracter critic al unor asemenea dispoziții în materie de comerț internațional și de acces la piețe, este necesară menținerea unei astfel de rezerve, pentru ca actorii industriali europeni să poată dispune de mijloace pentru a reacționa la dispozițiile adoptate în alte regiuni din lume și care le-ar putea afecta competitivitatea.

3.2 Transportul rutier durabil din perspectiva mediului

3.2.1 CESE salută calitatea măsurilor adoptate și prevăzute pentru a face durabile transporturile rutiere din perspectiva mediului. În prelungirea angajamentelor Comisiei, care își subliniază voința de a proceda la „o analiză atentă a impactului viitoarelor reglementări asupra locurilor de muncă și concurenței”, CESE dorește să atragă atenția Comisiei asupra necesității ca actorilor industriali să li se acorde răgazul de a pune la punct

(1) Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite.

tehnologiile necesare pentru a putea face față unor cerințe mai stricte, fără ca aceasta să ducă la o scumpire semnificativă a produselor și, în cele din urmă, la reducerea vitezei de înnoire a parcurilor. Această chestiune, a cărei importanță era subliniată în raportul CARS 21, pare să fie relativ neglijată în comunicarea Comisiei.

3.2.2 Din aceeași perspectivă, CESE observă cu interes voința Comisiei de a acorda în viitor mai multă atenție comportamentului real al vehiculelor în materie de emisii (punctul 8) și regretă că Comisia nu ține seama de implicațiile acestei deschideri în materie de control, de întreținere și de reparabilitate a vehiculelor.

3.2.3 CESE subliniază că demersul integrat susținut de Comisie se traduce printr-o focalizare asupra emisiilor poluante, în special asupra emisiilor de CO₂ ale vehiculelor noi care vor fi vândute în Europa în anii următori. Comisia este interesată, de fapt, numai de soluțiile tehnologice (biocombustibili, hidrogen, vehicule și sisteme de transport inteligente) sau economice (includerea posibilă a sectorului transportului rutier) pe care intenționează să le promoveze. CESE regretă că Comisia nu explorează suficient posibilitățile oferite de o abordare holistică mai atentă la locul ocupat de automobil și de transporturile rutiere în societățile europene.

3.2.4 CESE subliniază aici faptul că raportul CARS 21 se preocupa, de exemplu, în mod explicit, de viteza de înnoire a parcurilor auto, pe care o prezenta drept variabilă-cheie. La fel, acesta insistă asupra importanței ambuteiajelor. CESE dorește ca aceste modalități de promovare a unui automobil mai ecologic, împreună cu altele, cum ar fi promovarea noilor forme de acces la automobile, să fie examinate pe viitor în aceeași măsură ca și soluțiile tehnologice.

3.2.5 CESE dorește să sublinieze faptul că oferta și cererea de autovehicule „mai curate” merită a fi stimulate. Este, așadar, necesară elaborarea de către Comisie a unor stimulente fiscale coordonate, neutre din punct de vedere tehnic și cât se poate de armonizate, în favoarea anumitor autovehicule și carburanți, spre exemplu în funcție de volumul emisiilor de CO₂, ceea ce ar contribui la reducerea cantității de CO₂ emise de autovehicule, cu consecințe asupra consumatorilor și cererii.

3.3 Creșterea siguranței pe drumurile europene

3.3.1 CESE susține abordarea globală a chestiunilor de siguranță rutieră, abordare susținută de Comisie și care se bazează pe „interacțiunea dintre îmbunătățirile în ceea ce privește tehnologia vehiculelor, infrastructura rutieră, conduita șoferilor și aplicarea legii”.

3.3.2 Revin aici aceleași probleme care sunt ridicate cu privire la chestiunea ecologică. Astfel, una dintre exprimările-cheie din raportul CARS 21, care arăta de ce sunt necesare uneori compromisuri în detrimentul performanțelor vehiculelor

din punctul de vedere al mediului și al siguranței, era exprimarea „at a price affordable to the consumer” (la un preț accesibil consumatorului). Această exprimare nu este reluată în comunicare.

3.3.3 Astfel, în ceea ce privește siguranța rutieră, lista propunerilor din comunicarea Comisiei este următoarea ⁽²⁾:

- „introducerea obligatorie a sistemului Isofix la dispozitivele de siguranță pentru copii, pentru toate vehiculele noi de tipul M1;
- folosirea obligatorie a iluminării diurne (la data de 1 august 2006, s-a lansat o consultare publică pe această temă);
- includerea obligatorie a Controlului electronic al stabilității începând cu mașinile utilitare grele și continuând cu autoturismele și vehiculele utilitare ușoare, imediat după dezvoltarea unei metode de testare;
- introducerea obligatorie a sistemului de anunțare pentru folosirea centurilor de siguranță la toate vehiculele noi;
- modificarea cerințelor din faza II din cadrul Directivei privind protecția pietonilor, cu scopul de a îmbunătăți dispozițiile Directivei 2003/102/CE ⁽³⁾”.

3.3.4 Preocupat ca aceste propuneri să nu ducă la o creștere exagerată a prețului autovehiculelor noi, CESE susține o abordare mai clar focalizată pe prețurile autovehiculelor și pe impactul pe care acestea îl au asupra vitezei de înnoire a parcurilor auto și, în consecință, asupra siguranței rutiere. CESE atrage atenția asupra întârzierii înregistrate în cea de-a doua fază a proiectului de directivă privind protecția pietonilor, ceea ce se traduce printr-o reducere a perioadei necesare pentru punerea sa în aplicare de către constructorii de autovehicule și complică procesul de planificare a măsurilor ce trebuie adoptate. CESE subliniază, de asemenea, faptul că trebuie repede pus la punct calendarul de aplicare a directivei și trebuie specificate cerințele cărora constructorii de autovehicule trebuie să li se conformeze. Comitetul îndeamnă Comisia să țină seama de faptul că siguranța rutieră implică și ca parcul auto să fie întreținut de către consumatori, chiar și atunci când este vechi. CESE susține o evaluare și un clasament al măsurilor avute în vedere, în funcție de raportul dintre costuri și beneficii care rezultă atunci când se compară costurile pentru utilizator ale unei măsuri cu efectele preconizate asupra numărului de accidente și asupra consecințelor acestora în termeni de morbiditate și de sechele în rândul participanților la trafic. În același sens, CESE solicită Comisiei să nu ia în considerare doar tehnologiile existente la bordul vehiculelor, ci să integreze într-un mod mai explicit și ansamblul prevederilor prin intermediul cărora se poate acționa asupra conduitei participanților la trafic (instruire, prevenire, semnaliere etc.). Din această perspectivă, CESE subliniază faptul că va trebui acordată o atenție deosebită pe viitor consecințelor pe care evoluțiile demografice și creșterea proporției de conducători auto vârstnici sau foarte vârstnici printre utilizatorii de autovehicule și de drumuri le vor avea asupra acestor chestiuni.

⁽²⁾ COM(2007) 22 final, pagina 15.

⁽³⁾ Directiva 2003/102/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 noiembrie 2003 privind protecția pietonilor și a altor utilizatori vulnerabili ai drumurilor anterior și în cazul coliziunii cu un autovehicul și de modificare a Directivei 70/156/CEE a Consiliului (JO L 321, 6.12.2003, p. 15); Aviz CESE: JO C 234, 30.9.2003, p. 10.

3.3.5 Din aceeași perspectivă și în conformitate cu ceea ce susținea raportul CARS 21, CESE subliniază importanța stimulentele fiscale destinate favorizării cererii de vehicule mai sigure. Cererea de vehicule mai sigure trebuie să fie stimulată.

3.4 Comerțul și piețele externe

CESE susține abordarea chestiunilor de comerț internațional elaborată de Comisie și, în special, atenția acordată atât acordurilor internaționale bilaterale, cât și barierele netarifare în comerț și problemei drepturilor de proprietate intelectuală, aceasta din urmă în special în Asia. Ar trebui ca, la momentul alegerii țărilor cu care se intenționează încheierea de acorduri de liber schimb, să se țină seama într-o mai mare măsură de criteriile economice, în special de mărimea pieței potențiale și de perspectivele oferite de aceasta, de gradul de reciprocitate în înlăturarea barierele în calea comerțului etc. Dincolo de chestiunile privitoare la activitățile din amonte, CESE atrage atenția Comisiei asupra necesității de a integra mai explicit problema pieței pieselor de schimb, atât pentru armonizarea abordării acesteia de către diferitele țări europene, cât și pentru elaborarea unei strategii în privința Chinei, Indiei și Rusiei.

3.5 Cercetarea și dezvoltarea

Sprrijinul acordat cercetării și dezvoltării și convingerea Comisiei potrivit căreia cei trei piloni ai dezvoltării durabile nu vor putea să reziste împreună decât cu condiția ca eforturile private și publice de cercetare să se mențină și să se aprofundeze se bucură de susținerea totală a CESE. Din aceeași perspectivă cu cea formulată la punctul 3.4., CESE atrage totuși atenția asupra necesității de a integra ansamblul filierei de producție, inclusiv sectoarele finale, în acest efort. Astfel, trebuie ridicate foarte devreme problemele legate de costurile progreselor tehnologice, de posibilitatea de reparare a produselor care beneficiază de acestea, de formările necesare pentru ca activitatea de reparare și infrastructurile să se adapteze, iar pentru ca aceste probleme să fie tratate din timp, Comisia trebuie să inițieze o politică proactivă. Este necesar ca o parte corespunzătoare din cel de-al șaptelea program-cadru să fie dirijată de către Comisie spre alte acțiuni, ce vizează mai ales o abordare integrată a siguranței rutiere, care să includă și infrastructurile, cum ar fi spre exemplu sistemele de comunicare electronică și altele.

3.6 Impozitarea și stimulentele fiscale

CESE susține Comisia, care „solicită Parlamentului și Consiliului să adopte directiva propusă⁽⁴⁾ cât mai repede posibil”. După ce Parlamentul adoptă această propunere de directivă, care încurajează armonizarea fiscală, mai trebuie convins Consiliul de oportunitatea de a face să convergă dispozițiile care creează astăzi distorsiuni între piețele vehiculelor și cele de servicii pentru automobile din interiorul Uniunii.

⁽⁴⁾ Propunerea de directivă a Consiliului privind impozitele pentru autoturisme (COM(2005) 261 final); Aviz CESE: JO C 195, 18.8.2006, p. 80.

3.7 Piața pieselor de schimb

Deși regretă că aceste chestiuni nu au ocupat un loc mai important în reflecțiile Comisiei, CESE susține demersul acesteia de apărare a Regulamentului (CE) nr.1400/2002⁽⁵⁾ și intenția de a se asigura de aplicarea omogenă a acestuia în întreaga Uniune. CESE susține sprijinul pe care Comisia intenționează să îl acorde dispozițiilor care asigură accesul liber la informațiile tehnice. În acest sens, CESE subliniază importanța punerii în aplicare cu mare atenție a dispozițiilor pe care le impune adoptarea formatului OASIS.

3.8 Metoda CARS 21 și aplicarea acesteia de către Comisie

3.8.1 CESE salută modul în care Comisia Europeană dorește să îmbunătățească reglementarea și „urmărește să promoveze o interacțiune coerentă între diferitele domenii politice, să confere previzibilitate și să protejeze interesul public (de exemplu, mediul și siguranța), încercând să reducă în același timp obligațiile de natură reglementară care revin industriei”. Comitetul salută voința manifestată de a dezvolta o abordare globală și de a integra în același timp diferitele dimensiuni ale dezvoltării industriei și ale competitivității sale și diferitele părți interesate.

3.8.2 În ceea ce privește aspectele sociale și industriale, așa cum sunt abordate în primele pagini ale raportului, CESE consideră, la fel ca și Comisia, că cele două sunt legate între ele, din moment ce ocuparea forței de muncă este direct legată de competitivitatea industriei europene, pe de o parte, și de diferitele sale locații, pe de altă parte. Din acest punct de vedere, CESE este complet de acord cu analiza situației industriei autovehiculelor în Europa, așa cum a fost prezentată.

3.8.3 Comitetul salută opinia Comisiei conform căreia „este probabil ca asamblarea autovehiculelor destinate pieței europene să se realizeze în mare măsură în Europa”, deși consideră, ca și Comisia, că, probabil, aceasta nu este sinonimă cu stabilitatea locului de muncă.

3.8.4 CESE îndeamnă Comisia să stimuleze dialogul între partenerii sociali, pentru ca mișcările de delocalizare și relocalizare a locurilor de muncă în interiorul și în afara Uniunii (astfel cum sunt descrise în raportul CARS 21) să poată fi anticipate și gestionate. Din aceeași perspectivă, CESE solicită Comisiei efectuarea unei analize privind impactul pe care evoluțiile din sector îl au asupra subcontractanților de la al doilea nivel și de la nivelurile următoare, a căror poziție este în mod special afectată de tendințele actuale.

3.8.5 În același sens, mijloacele de sprijin propuse în comunicare și ideea organizării unui forum de restructurare pentru „a aborda provocările și pentru a anticipa și a se adapta mai bine la schimbări” se bucură de întreaga susținere a CESE. CESE îndeamnă Comisia să profite de această ocazie pentru a avea în vedere, în cursul lucrărilor și în eventualele mijloace de sprijin

⁽⁵⁾ Regulamentul (CE) nr. 1400/2002 al Comisiei din 31 iulie 2002 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri verticale și practici concertate în sectorul autovehiculelor (JO L 203, 1.8.2002, p. 30).

propuse, ansamblul sectorului autovehiculelor, în special părțile care acționează în post-producție. Asemenea inițiative se încadrează într-adevăr într-o logică a concertărilor sau a evaluărilor strategice comune în interiorul sectorului, de care au nevoie diferiții actori. CESE subliniază faptul că este chemat să joace un rol major în aceste activități și dezbateri și să permită o reprezentare mai clară a tuturor partenerilor sociali și, în general, a tuturor părților interesate.

3.8.6 De exemplu, necesitățile de formare sunt mai mari și adesea mai puțin bine acoperite în cazul IMM-urilor și microintreprinderilor, iar Fondurile Structurale și alte instrumente de susținere a restructurărilor ar trebui să se adreseze și acestor actori ai sectorului.

3.8.7 Comisia își încheie comunicarea afirmând că:

„Există o ocazie unică de a dezvolta o cultură diferită de elaborare a politicilor în domeniul politicii industriale. Comisia consideră că unele principii, cum ar fi calitatea legislației, simplificarea, evaluarea impactului, consultarea părților interesate, termenele de execuție și alegerea instrumentelor, ar trebui să se situeze în centrul procesului de elaborare a propunerilor legislative”.

3.8.8 CESE susține acest demers și dorește, prin prezentul aviz, să ajute Comisia să îl pună în practică în totalitate. CESE atrage atenția Comisiei asupra caracterului uneori incomplet al abordării elaborate. Mai precis, chiar dacă nu au fost uitate,

analizele realizate în raportul CARS 21, precum și concluziile Comisiei par caracterizate de o sub-reprezentare a consumatorilor și a actorilor din faza de post-producție în cadrul dezbaterii. Drept rezultat, CESE consideră că abordarea automobilelor în general și a chestiunilor de mediu și de siguranță în special nu este suficient de holistică: viziunea asupra industriei este prea centrată pe produs și pe tehnologii și nu integrează suficient chestiunea parcurilor auto și a utilizărilor automobilelor.

3.8.9 În consecință, în opinia CESE, bilanțul care urmează a fi realizat în 2009 trebuie să țină seama de prezentul aviz și să integreze mai bine decât până acum punctul de vedere al actorilor din faza de post-producție și al utilizatorilor. Pentru aceasta, trebuie menținută deschisă opțiunea „consultării părților interesate”, iar aceasta trebuie organizată mai bine, pentru ca sectorul automobilelor supus analizei să nu fie doar cel al constructorilor de autovehicule și pentru ca „analizele de impact” să poată fi concepute dintr-o perspectivă nouă. În ceea ce privește analizele de impact, calitatea acestora ar trebui îmbunătățită. Ele trebuie să fie obiective și neutre și să se înscrie într-un demers global, bazat pe date verificate. Nu este potrivit ca un serviciu al Comisiei însărcinat cu elaborarea unui aviz politic privind o anumită problemă să realizeze el însuși analiza de impact referitoare la aceasta. CESE aprobă propunerea de instituire a unui comitet pentru evaluări de impact și invită Comisia să convoace acele părți interesate care sunt prea adesea uitate de către „arhitecții” privați din sectorul auto care trebuie reglementat.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de protecție în caz de răsturnare a tractoarelor agricole sau forestiere pe roți” (versiune codificată)

COM(2007) 310 final 2007/0107 (COD)

(2008/C 10/05)

La 2 iulie 2007, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social cu privire la propunerea sus-menționată.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul nici unei observații din partea sa, în cea de-a 438-a sesiune plenară din 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 172 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 4 abțineri.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de remorcă și de mers înapoi ale tractoarelor agricole sau forestiere pe roți” (versiune codificată)

COM(2007) 319 final — 2007/0117 (COD)

(2008/C 10/06)

La 2 iulie 2007, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social cu privire la propunerea sus-menționată.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul nici unei observații din partea sa, în cea de-a 438-a sesiune plenară din 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 163 voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind plăcuțele și inscripționările regulamentare ale autovehiculelor și ale remorcilor, precum și la amplasarea și modul de aplicare a acestora”

COM(2007) 344 final — 2007/0119 (COD)

(2008/C 10/07)

La 13 iulie 2007, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social cu privire la propunerea sus-menționată.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul nici unei observații din partea sa, în cea de-a 438-a sesiune plenară din 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus cu 165 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 8 abțineri.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei «Planul de acțiune privind eficiența energetică: realizarea potențialului»”

COM(2006) 545 final

(2008/C 10/08)

La 19 octombrie 2006, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la comunicarea sus-menționată.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 septembrie 2007. Raportor: dl Iozia.

În cea de-a 438-a ședință plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 27 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 145 voturi pentru, 1 vot împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European salută și sprijină măsurile propuse de Comisia Europeană. Eficiența energetică reprezintă primul și cel mai important domeniu, dacă se dorește îndeplinirea obiectivelor expuse în cadrul politicii energetice pentru Europa (PEE). Aceste obiective sunt: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, ceea ce va combate, de asemenea, încălzirea globală, reducerea dependenței energetice de țări din afara UE și protejarea competitivității sistemului european, menținându-se în același timp o alimentare cu energie la prețuri rezonabile.

1.2 Având în vedere, între altele, raportul recent al Grupului interguvernamental de experți privind schimbările climatice, CESE consideră acest obiectiv ca fiind realist, deși apreciază că

trebuie întreprinse toate eforturile posibile pentru a reduce consumul energetic și pentru a face posibil din punct de vedere tehnic economii de peste 20 %. Acest obiectiv trebuie urmărit în paralel cu planurile de acțiune naționale diferențiate în funcție de condițiile financiare și tehnice inițiale, în vederea asigurării unei distribuții echitabile a obiectivelor între statele membre, în funcție de potențialul fiecăruia. Va fi, de asemenea, necesar să se stabilească obiective intermediare, de exemplu până în 2012 și 2016, în scopul luării de măsuri suplimentare în cazul în care se constată întârzieri semnificative.

1.3 CESE sugerează Comisiei deschiderea unei dezbateri specifice privind stilurile de viață și „calitatea vieții”. CESE întreabă dacă aceasta consideră într-adevăr posibilă menținerea aceluiași stil de viață pentru generațiile viitoare, în

contextul creșterii concomitente a consumului și a emisiilor. Conștientizarea faptului că acest lucru nu este posibil implică o provocare căreia nu i se poate răspunde decât printr-o acțiune hotărâtă, curajoasă și rapidă. De asemenea, trebuie să se admită ideea că economiile de energie, dacă sunt însoțite de o creștere imediată a puterii de cumpărare a populației, nu trebuie utilizate pentru finanțarea altor consumuri prin efectul de bumerang.

1.4 Comitetul propune adăugarea unei acțiuni prioritare suplimentare: introducerea de rețele de termoficare pentru încălzire și răcire, ceea ce va permite evitarea pierderii a 33 % din energia primară în faza de transformare.

1.5 CESE recomandă să se adopte inițiative prioritare, precum crearea și dezvoltarea de noi tipuri de locuri de muncă asociate sectorului eficienței energetice, difuzarea de servicii noi, integrate, valorificarea sectorului de cercetare-dezvoltare, extinderea reciclării și a tratării deșeurilor solide urbane, care au numeroase utilizări posibile, precum și promovarea acțiunilor de responsabilitate socială a întreprinderilor. În cadrul învățământului superior și universitar, dezvoltarea studiilor pe filiera științelor energiei are o foarte mare importanță.

1.6 Realizarea celor 75 de inițiative prevăzute de planul de acțiune, monitorizarea și evaluarea eficacității ansamblului instrumentelor propuse fac necesară întărirea efectivelor Comisiei care vor trebui să monitorizeze dezvoltarea acestor activități. CESE recomandă realizarea unei analize aprofundate a nevoilor și atribuirea de resurse umane și financiare suficiente.

1.7 CESE consideră că, în ceea ce privește eficiența energetică, UE trebuie să-și consolideze capacitatea de a se exprima cu o singură voce în relațiile internaționale. În acest sens, Comitetul recomandă Comisiei să estimeze dacă tratatele nu trebuie modificate pentru a permite o reprezentare externă comună mai puternică, lăsând însă la latitudinea statelor membre să aleagă mixul energetic cel mai bine adaptat cerințelor proprii.

1.8 În ceea ce privește politicile fiscale care susțin investițiile destinate îndeplinirii obiectivelor planului de acțiune, CESE recomandă ca acestea să ia în considerare cele mai vulnerabile categorii sociale, șomerii, pensionarii și lucrătorii. Aceste categorii sociale ar trebui protejate în cazul introducerii de taxe pe energie sau de stimulente fiscale.

1.9 CESE deplânge absența unei coordonări adecvate între politicile energetice și cele privind transporturile, care răspund unei logici și unor problematici tehnice și industriale complementare prin natura lor, precum și cu politicile industriale și de mediu. CESE își exprimă pe bună dreptate îngrijorarea față de faptul că, din cauza acestei lipse de coordonare, documentul Comisiei și-ar putea pierde în mare parte eficiența.

1.10 Clădirile rezidențiale reprezintă principala prioritate. Potențialul de economii energetice este foarte ridicat, cu condiția abordării clare a mai multor puncte esențiale, precum reducerea

drastică a sarcinilor fiscale, cu titlu de intervenții în scopul îmbunătățirii eficienței energetice, eliminarea birocrăției (autorizații, permise) și finanțarea publică pentru dezvoltarea cunoștințelor și mai buna formare a operatorilor. Clădirile rezidențiale care au primit un certificat de performanță energetică ar trebui să beneficieze de un regim fiscal preferențial sau, în cazul în care proprietarul nu deține un venit impozabil, de o primă de energie, care să fie utilizată la plata energiei. Este necesar să se asigure tarife preferențiale în cazul în care consumul anual nu depășește un anumit nivel. Industria construcțiilor și toți cei care lucrează în acest sector ar trebui să beneficieze de formare profesională în domeniul măsurilor care pot fi luate în vederea obținerii unor niveluri mai ridicate de eficiență energetică în clădirile rezidențiale și de noi stimulente pentru a atinge aceste niveluri.

1.11 CESE consideră că finanțarea investițiilor necesare trebuie împărțită între sectorul public și cel privat. Având în vedere succesul unor planuri de acțiune deja existente în unele state membre, se poate extinde introducerea fondurilor speciale, prin utilizarea unei mici părți din profiturile întreprinderilor din acest sector, luând totodată măsuri prin care să se evite ca această metodă să genereze creșterea prețurilor pentru utilizatorii finali sau diminuarea investițiilor masive necesare în domeniul producției.

1.12 CESE consideră că este esențială implicarea societății civile și a organizațiilor patronale, a sindicatelor și a organizațiilor de protecție a mediului în această provocare de proporții. Numai printr-o schimbare în comportamentul colectiv la nivelul tuturor cetățenilor și o creștere semnificativă a gradului de cunoaștere și de conștientizare a publicului se vor putea obține rezultate palpabile, dat fiind că utilizatorii finali reprezintă de fapt principalii consumatori de energie. Consumul energetic din clădirile rezidențiale, din transporturile private și din activități productive depinde în mod direct de indivizi. Educarea în spiritul „utilizării responsabile a energiei” este esențială încă din primii ani de școală. Întreaga societate trebuie să se dedice acestui efort, care este și trebuie să devină un simbol al unei noi civilizații. Fiecare european trebuie să simtă că participă la această cursă a economiei de energie, astfel încât și viitoarele generații să se poată bucura de patrimoniul natural, care este în prezent grav amenințat de poluare și de schimbările climatice legate de aceasta.

1.13 CESE subliniază succesele înregistrate de industria aparatelor de uz casnic prin intermediul etichetării. Economii de până la 70 %, în cazul frigiderelor, și 60 %, în cazul mașinilor de spălat, dovedesc eficiența acestei metode. CESE solicită ca exemplul eco-proiectării să fie extins la clădirile publice, la cele rezidențiale și, de asemenea, la sectorul public și privat, și anume la acele sectoare cu consum de energie foarte ridicat (peste 70 % din consumul total de energie).

1.14 Comitetul recomandă să se acorde o mare atenție lipsei de eficiență în domeniile producției, transportului și distribuției. Mai mult de o treime din totalul energiei se pierde, ceea ce reprezintă 480 Mtep. Un sector care cu siguranță poate fi dezvoltat este reprezentat de liniile moderne de transport de înaltă tensiune și în curent continuu, în care pierderile de energie se reduc de la 10 % la 3 % pentru fiecare 1 000 kilometri de rețea. Acest tip de transport prezintă de altfel avantaje în ceea ce privește expunerea populației la câmpurile electrice și magnetice și elimină emisiile de unde electromagnetice de frecvență extrem de joasă (*Extremely Low Frequency* — ELF) care sunt generate de transportul în curent alternativ.

1.15 Date fiind rezultatele excelente obținute în sectorul conversiei termodinamice a energiei solare, CESE solicită Comisiei și Consiliului să încurajeze și să susțină dezvoltarea acestei tehnologii.

1.16 CESE susține obiectivul Comisiei de intensificare a dezvoltării instalațiilor de cogenerare, deși consideră că trebuie urgentată adoptarea de reglementări standard pentru evaluarea eficienței acestor instalații. CESE consideră că ar fi util să se investească în programe de difuzare a trigenerării, care ar putea fi alimentate cu biomasă. Ar trebui încurajată producția de unități de microgenerare (Directiva 2004/8/CE — unități cu o capacitate instalată mai mică de 50 kW): acestea ar trebui incluse în programe care acordă stimulente pentru economisirea energiei și reducerea impactului asupra mediului și integrate cu mai multă ușurință în sistemele electrice naționale, ca parte a dezvoltării unui sistem distribuit de generare a energiei. Cu toate acestea, trebuie acordat sprijin întreprinderilor pentru a acoperi costurile mai ridicate generate de acest sistem în privința adaptării rețelelor actuale de transport de energie.

1.17 Piața gazului și cea a electricității nu au fost încă liberalizate complet. Trebuie să se facă diferențierea din punct de vedere juridic între întreprinderile care controlează monopoluri tehnice și cele care funcționează într-un sistem de liberă concurență.

1.18 CESE consideră că introducerea contoarelor electronice ar putea fi benefică, în sensul asigurării unui sistem de administrare a distribuției de energie la distanță și a optimizării gestionării rețelei de transport. Aceste contoare sunt recunoscute ca instrumente apte și conforme condițiilor impuse de directivele europene în materie de eficiență energetică.

1.19 Sectorul transporturilor a depus eforturi susținute pentru a reduce consumul de energie și emisiile poluante. Cu toate acestea, creșterea constantă a emisiilor de CO₂, în special din cauza extinderii transporturilor private, dar și a transporturilor în general, impune un efort suplimentar (emisiile de CO₂ produse de transporturile rutiere au crescut cu 26 % între 1990 și 2004). Comisia analizează cu atenție studiul de impact referitor la adoptarea legislației privind procedurile de atingere a

valorii-țintă de 120 g de CO₂/km. CESE recomandă adoptarea tuturor măsurilor necesare în vederea atingerii valorii-țintă adoptate, luându-se totodată măsuri pentru ca acestea să fie rezonabile și realizabile, atât în termeni tehnici, cât și de producție.

1.20 CESE subliniază că înlocuirea pe scară largă a combustibililor fosili cu biocarburanți va atrage totuși riscul de plasare a producției de combustibili în concurență cu producția alimentară în ceea ce privește alocarea de terenuri fertile. În consecință, prețul alimentelor ar putea crește, aliniindu-se la prețul energiei, dependent la rândul său de prețul combustibililor fosili, punând astfel în concurență (!) automobilisții din zonele nordice cu populația din sud, săracă și care suferă de foame.

1.21 CESE sprijină pe deplin stimulentele și strategiile fiscale și de finanțare propuse de Comisie, în special pe cele care implică BEI și BERD, dar și eforturile de sensibilizare a sectorului bancar european în privința necesității de a furniza asistență financiară pentru punerea în aplicare a planurilor energetice naționale. CESE solicită organizarea unei conferințe dedicate finanțării eficienței energetice, care să sensibilizeze părțile interesate și să încurajeze sectorul bancar european să participe la un proiect major de modernizare a economiei europene.

1.22 CESE sprijină crearea „pactului primarilor”, dar consideră că obiectivul de a aduce împreună cele mai importante douăzeci de orașe europene este foarte modest. Obiectivul ar trebui să fie mult mai ambițios, iar experiența locală pusă mai mult în valoare. O metodă excelentă de asociere a administratorilor locali responsabili de politica transportului urban cu administratorii responsabili de activitățile de proximitate, cu un impact direct asupra publicului, ar fi crearea unui portal Internet specializat sau a altor forme de comunicare pentru schimbul de experiență dintre orașele UE, mari, mijlocii și mici, în care trăiește peste 80 % din populația Uniunii Europene.

1.23 CESE regretă că planul de acțiune trece cu vederea rolul major pe care trebuie să-l joace partenerii sociali și dialogul social la toate nivelurile în evaluarea, promovarea și dezvoltarea de politici de economie energetică. CESE solicită Comisiei să acționeze în direcția încurajării includerii problemelor de durabilitate a mediului la diversele niveluri ale structurilor existente ale dialogului social, în special în dialogul sectorial și în comitetele europene de întreprindere. Sindicatelor le revine un rol-cheie în îmbunătățirea gradului de cunoaștere și de conștientizare atât la nivel european, cât și național, contribuind astfel la difuzarea de bune practici.

1.24 Este important ca tema economiei de energie să se asocieze cu bunele practici colective de responsabilitate socială a întreprinderilor, în special în companiile multinaționale, ceea ce necesită un dialog social mai intens pentru a aborda toate chestiunile legate de eficiența energetică.

(!) L. Brown, www.earthpolicy.org și raportul Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură — FAO 2005.

1.25 Dimensiunea internațională a îmbunătățirii intensității energetice este subliniată cu fermitate de Comisie. CESE sprijină propunerile de parteneriat și elaborarea unui acord-cadru internațional. În ceea ce privește conferința internațională planificată privind eficiența energetică, CESE avertizează asupra subestimării necesității de a implica țările din programele ACP (Africa, Caraibe și Pacific), din zona euro-mediteraneană (EuroMed) și țările incluse în politica europeană de vecinătate (PEV). Cooperarea internațională este esențială pentru a face față provocării dezvoltării durabile și este necesar să se intensifice eforturile diplomatice pentru adoptarea până în 2009 a unui nou protocol internațional post-Kyoto, începând cu conferința care va avea loc anul acesta la Bali.

2. Comunicarea Comisiei

2.1 Comisia a elaborat comunicarea intitulată „Planul de acțiune privind eficiența energetică: realizarea potențialului” în temeiul mandatului acordat de Consiliul European de primăvară 2006, care a aprobat indicațiile din Cartea verde privind o strategie europeană pentru o energie sigură, competitivă și durabilă.

2.2 Pe scurt, scopul propunerilor din comunicare este de a realiza economii energetice de peste 20 % până în 2020 în raport cu consumul prevăzut, plecând de la ipoteza unei rate fixe de creștere a PIB-ului și fără intervenții suplimentare. Dacă este pus în aplicare, planul ar trebui să conducă la economii de energie de până la 390 Mtep pe an și să reducă emisiile de CO₂ cu 780 Mt pe an. În termeni de consum absolut, măsurile propuse ar urma să asigure o reducere de 1 % a consumului total, presupunând că rata de creștere a PIB este de 2,3 %, ceea ce, pe de altă parte, dacă nu există alte intervenții, ar atrage după sine o creștere a consumului de 0,5 % pe an. Valoarea investițiilor ar urma să fie depășită de valoarea economiilor anuale de energie cu aproximativ 100 de miliarde EUR.

2.3 Dezbateră care a urmat publicării Cărții verzi privind eficiența energetică sau „Cum să facem mai mult cu mai puține mijloace” a generat propuneri care alcătuiesc un pachet complex și coerent de 75 de măsuri, care acoperă toate domeniile cu potențial de economisire a energiei. Prioritare sunt sectoarele construcțiilor și transporturilor, care au cel mai mare consum de produse petroliere, deși tot atâta atenție ar trebui acordată economiilor care se pot realiza în sectorul producției, transportului și transformării energiei și în sectorul industrial.

2.4 Planul Comisiei stabilește acțiuni imediate și acțiuni pe termen mai lung, care pot fi realizate într-o perioadă de șase ani. Va fi necesar un alt plan de acțiune pentru a realiza obiectivul unor economii de 20 % până în 2020.

2.5 Luând în considerare potențialul de economii energetice, sunt posibile economii avantajoase în sectoarele consumatorilor finali, inclusiv 25 % în industria prelucrătoare, în care echipamentele periferice cum sunt motoarele, ventilatoarele și siste-

mele de iluminat oferă cel mai mare potențial de economisire; 26 % pentru transport, consolidând comodalitatea și o trecere la alte moduri de transport, identificate în Cartea albă privind transporturile; 27 % în sectorul clădirilor rezidențiale, prin izolarea pereților și a acoperișurilor, sisteme de iluminat îmbunătățite și aparate de uz casnic mai eficiente; iar în cazul clădirilor comerciale, o îmbunătățire globală în sistemele de gestionare a energiei ar putea genera economii de până la 30 %.

2.6 Datorită schimbărilor structurale, efectelor strategiilor anterioare și introducerii de noi tehnologii, sunt așteptate îmbunătățiri în intensitatea energetică de 1,8 % (470 Mtep) pe an; ceea ce înseamnă că reducerea totală în intensitatea energetică, inclusiv cele 20 % prevăzute în urma noilor măsuri propuse (1,5 %, adică 390 Mtep pe an pentru perioada 2005-2020) ar trebui să fie de 3,3 % pe an. La o rată de creștere a PIB-ului estimată la 2,3 % pe an, economia energetică totală va fi în consecință de 1 % pe an.

2.7 Planul de acțiune va aduce beneficii în termeni de protecție a mediului, de reducere a importurilor de combustibili fosili, reprezentând mai puțină dependență de țări terțe, și de creștere a competitivității și rentabilității industriei UE datorită, nu în ultimul rând, inovării tehnologice stimulate prin procesele lansate, cu efecte pozitive asupra ocupării forței de muncă.

2.8 Planul de acțiune identifică zece acțiuni prioritare urgente. Comisia invită statele membre, autoritățile locale și regionale și toate părțile interesate să pună în aplicare măsuri suplimentare pentru a obține un rezultat și mai bun. Sunt prevăzute atât măsuri sectoriale, cât și măsuri orizontale.

2.9 Măsurile se concentrează printre altele pe nevoia de stabilire a unor cerințe dinamice de performanță energetică pentru diverse produse și servicii, de îmbunătățire, în sectorul de transformare a energiei, a eficienței capacităților existente și noi de producție a energiei secundare și de reducere drastică a pierderilor din transport și distribuție; și, în cele din urmă, de adoptare a unei abordări integrate pentru sectorul transporturilor, care să se adreseze tuturor actorilor implicați.

2.10 Planul strategic pentru tehnologii energetice, care urmează să fie adoptat în 2007, va contribui în continuare la îmbunătățirea eficienței energetice.

2.11 Va trebui acordată o mare atenție semnalelor emise prin prețuri, deoarece acestea contribuie la creșterea gradului de conștientizare a publicului. Mai mult, este esențială lansarea, la toate nivelurile, a unor instrumente de finanțare adecvate, pe lângă strategiile fiscale și cele privind alte stimulente pentru producători și consumatori.

2.12 Problemele de eficiență energetică trebuie să fie abordate la nivel global și, în consecință, acordurile și parteneriatele internaționale sunt esențiale.

2.13 Aplicarea riguroasă a directivelor și regulamentelor existente, precum recenta directivă privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice, directiva privind etichetarea și cele opt directive ale sale de punere în aplicare, directiva privind performanța energetică a clădirilor, directiva privind eco-proiectarea și regulamentul Energy Star, va facilita atingerea obiectivelor prevăzute.

2.14 Acțiunile prioritare

2.14.1 **Etichetarea aparatelor și echipamentelor de uz casnic și standardele minime de performanță energetică.** Actualizarea Directivei-cadru 92/75/CE pentru a cuprinde standarde noi și dinamice pentru aparatele de uz casnic. Se va acorda o atenție deosebită pierderilor de energie în regimul „stand-by”. Inițial vor fi vizate 14 grupuri de produse prioritare. Se urmărește ca, până în 2010, majoritatea produselor care au o cotă considerabilă în consumul total de energie să fie reglementate de standardele minime prevăzute în directiva privind eco-proiectarea sau în sistemele de evaluare a etichetării.

2.14.2 **Construirea de clădiri cu consum foarte redus de energie („locuințe pasive”) și cerințele de performanță aplicabile construcțiilor.** Extinderea domeniului de aplicare a directivei privind performanța energetică a clădirilor (aplicabilă în prezent suprafețelor de peste 1 000 m²) și elaborarea în 2009 a unei noi directive de stabilire a cerințelor minime de performanță ale UE pentru clădirile noi și renovate (în kWh/m²). Vor fi elaborate strategii cu orientare precisă în sectorul construcțiilor, pentru clădirile cu un consum foarte redus de energie.

2.14.3 **Creșterea eficienței producerii și distribuției de energie.** Sectorul de transformare a energiei utilizează aproximativ o treime din întreaga energie primară, cu o eficiență de transformare de 40 %. Noile capacități de producție ar trebui să facă posibilă atingerea nivelului de 60 %. Pierderile din transportul și distribuția de electricitate — uneori de până la 10 % — pot fi, de asemenea, reduse considerabil. Se vor stabili cerințe minime de performanță pentru noile capacități de producție de electricitate, de încălzire și de răcire sub 20 MW. Se prevede ca punerea în aplicare a Directivei privind promovarea cogenerării (2004/8/CE) să conducă la noi progrese. În ultimul rând, vor fi introduse reguli și cerințe minime de performanță pentru termoficare.

2.14.4 **Îmbunătățirea eficienței consumului de combustibil al automobilelor.** În scopul reducerii emisiilor de CO₂, Comisia va propune în 2007, după caz, măsuri legislative care să asigure atingerea valorii-țintă de 120 g CO₂/km în 2012. În prezent, este evaluată opțiunea de utilizare a instrumentelor fiscale privind emisiile de CO₂. Și sectorul anvelopelor poate contribui la eficiența energetică (cu până la 5 %) atât prin intermediul unor standarde de rezistență la rulare, cât și printr-o presiune corectă în pneuri. Comisia urmează să publice o Carte verde privind transportul urban, pentru a încuraja utilizarea transportului public și a introduce alte măsuri, mai severe, de abordare a problemei, în special în zonele aglomerate.

2.14.5 **Facilitarea finanțării adecvate a investițiilor în eficiența energetică pentru întreprinderile mici și mijlocii și pentru companiile de servicii energetice.** Comisia va solicita sectorului bancar să ofere pachete de finanțare destinate economisirii de energie. Sursele de finanțare ale Comunității, cum sunt fondurile de investiții „ecologice” și Programul-cadru pentru inovare și competitivitate, vor sprijini în special IMM-urile pentru a promova eco-inovările.

2.14.6 **Stimularea eficienței energetice în noile state membre.** Comisia va solicita utilizarea mai intensă a fondurilor prevăzute pentru politica de coeziune, în scopul punerii în aplicare a proiectelor majore de eficiență energetică.

2.14.7 **O utilizare coerentă a impozitării.** În viitoarea Carte verde privind impozitarea indirectă și în directiva, revizuită în consecință, privind impozitarea energiei se va prevedea integrarea considerațiilor de eficiență energetică și a aspectelor legate de protecția mediului. Vor fi evaluate avantajele utilizării creditelor fiscale ca stimulente atât pentru întreprinderile, cât și pentru consumatorii care folosesc aparate și echipamente cu eficiență energetică mare.

2.14.8 **Sensibilizarea publicului cu privire la importanța eficienței energetice.** Vor fi încurajate dezvoltarea aptitudinilor, formarea și informarea persoanelor responsabile de gestionarea energiei în industrie și în întreprinderile furnizoare de utilități. Școlile vor primi materiale didactice.

2.14.9 **Eficiența energetică în aglomerările urbane.** Comisia va crea în 2007 un „pact al primarilor”, care să cuprindă primarii primelor douăzeci de orașe europene ca mărime și în materie de eficiență energetică, pentru a face schimb de bune practici.

2.14.10 **Promovarea eficienței energetice la nivel mondial.** Se urmărește încheierea unui acord-cadru cu principalii parteneri comerciali și cu organizațiile internaționale, cu privire la ameliorarea eficienței energetice în sectoarele produselor de utilizare finală și în transformarea energiei.

Concluzii

Comisia încheie comunicarea anunțând că în 2009 va avea loc o analiză intermediară și solicitând un sprijin mai puternic din partea Consiliului, Parlamentului European și a factorilor de decizie la nivel național, regional și local.

3. Observații generale

3.1 Planul de acțiune al Comisiei oferă o abordare globală a cadrului inițiativelor necesare atingerii obiectivului ambițios stabilit în propunere, de realizare a unei economii de energie de 20 % și, în consecință, de reducere a emisiilor de CO₂ cu 780 Mtep pe an până în 2020. Având în vedere, între altele, raportul recent al Grupului interguvernamental de experți privind schimbările climatice, CESE consideră acest obiectiv ca fiind realist, deși apreciază că trebuie întreprinse toate eforturile posibile pentru a reduce consumul energetic și pentru a face

posibile din punct de vedere tehnic economii de peste 20 %. Acest obiectiv trebuie să fie urmărit în paralel cu planurile de acțiune naționale diferențiate în funcție de condițiile financiare și tehnice inițiale, în vederea asigurării unei distribuții echitabile a obiectivelor între statele membre în funcție de potențialul fiecăruia.

3.2 Va fi necesar să se stabilească obiective intermediare, de exemplu până în 2012 și 2016, în scopul luării de măsuri suplimentare în cazul în care se constată întârzieri semnificative. Revizia din 2009 pare prea apropiată pentru a permite o apreciere nuanțată. De asemenea, Comitetul recomandă să se prevadă o opțiune pentru un obiectiv pe termen lung (2040/2050) pentru a continua efortul de realizare a obiectivelor de economie de energie. În câțiva ani, investițiile realizate în sectorul producției energetice pe bază de carburanți fosili, măsurabili în miliarde de euro, vor fi învechite. Este necesar să se înlocuiască aceste instalații într-un mod cât mai eficace și cât mai rapid cu putință. Va fi vorba despre o provocare uriașă, contrară tendințelor actuale, de exemplu, de realizare a unor coloși de sticlă care pot să atingă înălțimi de până la 120 de etaje și care sunt iluminați zi și noapte sau de utilizare a terenurilor pentru infrastructurile de transport. Este necesar ca autoritățile publice să conștientizeze foarte repede problema enormă pe care o reprezintă înlocuirea surselor energetice.

3.3 Planul Comisiei ar trebui să reducă consumul de energie și, în același timp, să păstreze aceeași calitate a vieții. Pe baza acestui obiectiv, se planifică reducerea intensității energetice cu 3,3 % până în 2020, adică, luându-se în considerare creșterea constantă a PIB-ului de 2,3 %, realizarea unei reduceri reale în consumul de energie de 1 % pe an, echivalentul unei scăderi totale a consumului de 14 % între 2005 și 2020. CESE sugerează Comisiei deschiderea unei dezbateri specifice privind stilurile de viață și „calitatea vieții”. Îmbunătățirea calității vieții este măsurată de mulți prin numărul de aparate de uz casnic, telefoane mobile sau mașini pe persoană, în timp ce de alții este măsurată în termeni de emisii de CO₂, particule și pulbere, ambuteiaje, timp de deplasare și calitatea serviciilor publice. Evident, strict în ceea ce privește eficiența energetică și economia de energie, o schimbare chiar foarte limitată în direcția „stilurilor de viață” mai ecologice, va accelera realizarea obiectivelor. CESE întreabă Comisia dacă aceasta consideră într-adevăr posibilă menținerea aceluiași stil de viață pentru generațiile viitoare, în contextul creșterii concomitente a consumului de energie și a emisiilor. Problema care se pune este necesitatea de a opri efectul de bumerang, prin care utilizarea economiilor de energie finanțează un consum suplimentar. În consecință, reorganizarea sistemului economic trebuie să fie planificată în timp util, încurajând crearea unei infrastructuri adecvate și propunând noilor generații un set de principii adecvate, de exemplu ⁽²⁾:

- reducerea utilizării de resurse și energie;
- prevenirea poluării aerului, apei și solului;
- reducerea pierderilor la sursă;
- minimizarea riscului pentru oameni și mediu.

⁽²⁾ Factor patru: de două ori mai multă prosperitate, de două ori mai puțină risipă (E.U. v. Weizsäcker, A. Lovins et alii).

3.3.1 Responsabilitatea în ceea ce privește eficiența energetică trebuie să fie promovată la toate nivelurile și trebuie create planuri de acțiune regionale și locale, pe lângă planurile naționale. Autoritățile regionale trebuie să fie implicate în această provocare majoră. Amploarea și importanța acestui proiect constituie o reală provocare. Unele aspecte legate de stilurile de viață asociate progresului secolului XX vor trebui să fie abandonate și conceptul însuși de estetică va trebui să includă o apreciere etică a acceptabilității în termeni de eficiență energetică, așa cum este deja cazul pentru blănurile speciilor rare de animale sau pentru obiectele realizate în fildeș; astfel, un zgârie-nori acoperit de suprafețe de sticlă sau un vehicul de tip „SUV” (vehicule utilitare de sport — *Sport Utility Vehicles*) nu va putea fi considerat ca acceptabil. O asemenea schimbare în profunzimea sistemului de valori dominant necesită și colaborarea întreprinderilor private, care vor trebui să profite de ocazie și să se convertească anticipat la valorizarea eficienței energetice pentru a obține un beneficiu la nivel mondial, printr-o utilizare a acestor valori noi și în mesajele publicitare în loc de a transmite, așa cum este deseori cazul, mesaje contradictorii care laudă masa și puterea — inutilă — ca „simboluri ale statutului social”.

3.4 Planul de acțiune identifică zece acțiuni prioritare, în patru sectoare prioritare: conversia, transportul și distribuția de energie; clădirile de uz rezidențial, comercial și profesional; transporturile; utilizarea energiei în industrie și agricultură. Aceste sectoare acoperă peste 90 % din consumul de energie. Vor fi luate și alte măsuri în domeniul acordurilor internaționale, în scopul formării de parteneriate pentru elaborarea de standarde; în domeniul informării, formării profesionale și comunicării, pentru a crea convergențe și a responsabiliza toate părțile interesate, în cel mai înalt grad posibil.

3.5 CESE propune adăugarea unei noi acțiuni prioritare, pentru a introduce măsuri de reducere a combustibililor fosili destinați încălzirii și răcirii și observă că propunerea nu analizează posibilitatea de introducere a unor rețele de încălzire și răcire, care ar evita pierderea a 33 % din energia primară în faza de transformare. Acest potențial ar putea fi dublat dacă ar fi asociat cu utilizarea de energii regenerabile sau cu sisteme de eliminare a pierderilor, conducând la economii de până la 50,7 Mtep pe an. CESE sugerează ca, pe lângă acțiunile prioritare, să fie adoptate inițiative prioritare noi, tangibile, care să faciliteze crearea și dezvoltarea de noi tipuri de locuri de muncă în domeniul eficienței energetice, difuzarea de servicii energetice noi, integrate, promovarea de produse noi, cu consum energetic redus și care provoacă mai puțină poluare, promovarea cercetării și a dezvoltării la nivel atât național, cât și european, cu o creștere considerabilă a bugetelor alocate și exploatarea resurselor tehnologice deja disponibile. Domenii suplimentare de acțiune ar putea fi dezvoltarea reciclării și eliminării deșeurilor urbane, care are multe aplicații posibile, promovarea inițiativelor de responsabilitate socială a întreprinderilor și a acordurilor voluntare în întreprinderi, implicând în mod activ lucrătorii și utilizând proceduri proprii programelor de asistență pentru gestionarea energiei (EMAS).

3.6 Propunerea Comisiei anunță multe măsuri legislative, precum directive și regulamente noi, și revizuirea actelor legislative existente, pentru a face standardele mai riguroase (declarația din 7 februarie 2007 privind plafonul emisiilor de CO₂ în industria automobilelor). CESE ia notă de propunerile Comisiei și de deciziile Consiliului de primăvară din martie, dar semnaleză că, în urma valurilor de extindere UE din mai 2004 și ianuarie 2007, un număr uriaș de mașini uzate au fost aduse în țările în cauză. Asistăm la un aflus continuu și chiar intensificat. CESE consideră că vor trece mulți ani până la înlocuirea integrală a parcului de automobile din aceste state membre și că este de neimaginat ca aceasta să fie determinată de un standard obligatoriu aplicabil parcului existent.

3.7 **Documentul** nu ia în considerare nevoia de consolidare a responsabilităților și competențelor comunitare în vederea asigurării atingerii valorilor-țintă și a comunicării pe o singură voce în relațiile cu partenerii internaționali. CESE aprobă dispozițiile documentului Consiliului European și adoptarea PEE (politicii energetice pentru Europa), care privește politica energetică ca pe una din prioritățile viitorului UE și consolidează cooperarea și politica externă a UE. Constrângerile juridice din tratatele în vigoare, care rezervă statelor membre luarea de decizii privind politica energetică, sunt compensate într-o anumită măsură de o reală creștere a puterilor de reprezentare în raport cu țările terțe, deși articolul 174 alineatul (4) prevede competența partajată și un rol specific în cooperarea cu organizațiile internaționale. Evident, cu cât este mai bună coordonarea politicilor, cu atât este mai mare capacitatea de negociere a UE. CESE invită Parlamentul European, Consiliul și Comisia să aibă în vedere, după caz, posibilitatea de modificare a tratatelor, pentru a da Comunității competențe mai extinse cu privire la partenerii externi, în vederea unei reprezentări unificate.

3.8 **Directiva 2006/32/CE** privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice menționează o strategie bazată pe o mai largă aplicare a „certificatelor albe” și pe planuri de acțiune naționale care trebuie să fie evaluate de Comisie. Planul de acțiune în sine prevede dezvoltarea semnificativă a activității Comisiei atât în domeniul inițiativelor legislative și de reglementare, cât și pentru activitățile de verificare. Înșiși planul de acțiune va implica o creștere considerabilă a volumului de muncă al Comisiei, atât în termeni de inițiative de reglementare și legislative, cât și de monitorizare. CESE consideră că experiența de până acum este încurajatoare, deși s-au înregistrat mai multe dificultăți în lansarea pieței de certificate albe, între altele din cauza discrepanțelor dintre regulamentele statelor membre. Comisia estimează că sunt necesare aproximativ 20 de unități noi. Comitetul recomandă să se efectueze o evaluare riguroasă a resurselor necesare și dorește întărirea efectivelor actuale.

3.9 CESE recomandă realizarea unei estimări detaliate a resurselor necesare și speră că acestea vor fi asigurate. Punerea în aplicare a măsurilor propuse va genera economii care vor duce la o scădere a veniturilor obținute din TVA, ceea ce va

modifica bugetul comunitar, scăderea fiind compensată parțial de creșterea numărului de activități noi asociate politicii privind eficiența energetică. CESE invită Comisia să analizeze și acest scenariu, deoarece acesta nu este luat în considerare în analiza de impact. CESE consideră că resursele actuale ale UE sunt cu totul insuficiente pentru a acoperi toate programele comunitare, supuse în mod constant reducerilor de fonduri destinate proiectelor extrem de avantajoase, în special în vederea economisirii de energie. Dacă se introduce o „taxă pe energie”, aceasta ar trebui să fie inclusă într-o politică fiscală care are în vedere categoriile sociale vulnerabile și să nu aibă nici un impact negativ asupra nivelurilor actuale ale securității sociale și serviciilor publice.

3.10 Planul de acțiune este afectat de dificultăți în atingerea obiectivelor stabilite în Cartea albă privind transporturile. În evaluarea sa intermediară, Comisia ia notă de faptul că obstacolele și rezistența întâlnite până în prezent au împiedicat consolidarea transporturilor feroviare și maritime, care ar putea conduce la economii energetice importante. Această consolidare trebuie să fie tratată ca o prioritate absolută, luându-se în considerare timpul necesar atât pentru construirea infrastructurii, cât și pentru schimbarea obiceiurilor oamenilor. Este necesar un accent mai ferm pe îmbunătățirea transportului pentru lucrători, care suferă în prezent din cauza unei politici îndreptate mai mult spre nevoia de câștig financiar imediat decât spre satisfacerea cerințelor din transportul public, de exemplu prioritizarea investițiilor în legăturile de mare viteză. Facilitarea călătoriilor către locul de muncă va reduce consumul de energie, dar în același timp va îmbunătăți și calitatea vieții. Investițiile publice necesare consolidării sistemelor de transport public s-au confruntat inevitabil, printre altele, cu o criză economică dificilă, de cinci ani, care a afectat finanțele publice în multe state membre. Eșecul construirii infrastructurii esențiale, reducerea finanțării comunitare pentru planurile strategice, cum sunt coridoarele rețelei transeuropene (de la 20 mil. EUR la 7,5 mil. EUR), și strategiile solidei industriei europene a automobilelor au făcut planul irealizabil. CESE este pe punctul de a adopta un aviz important privind transporturile în zonele urbane, care subliniază o diminuare în utilizarea rețelelor de transport public și propune soluții de reducere a numărului de vehicule private⁽³⁾ de pe străzi. CESE deplânge absența unei coordonări adecvate între politicile energetice și cele privind transporturile, care răspund unei logici și unor problematice tehnice complementare prin natura lor, precum și între politicile industriale și de mediu. CESE este preocupat în mod justificat de faptul că din cauza acestei lipse de coordonare, documentul Comisiei nu va fi nici pe departe la fel de eficient cum ar fi putut fi.

3.11 Aceste probleme afectează activitatea legislativă, comunicările și recomandările Comisiei. Aceleași dificultăți sunt vizibile și la Bruxelles, și la nivel național, iar situația este agravată de faptul că politicile naționale ar trebui să fie coordonate la nivelul Uniunii Europene (și nu invers!).

⁽³⁾ Avizul TEN/276 — Transportul în zonele urbane și metropolitane (raportor: dl Ribbe).

3.12 O politică energetică europeană trebuie să poată fi susținută de toate categoriile sociale, astfel încât toți să fie tratați în mod egal în ceea ce privește serviciile oferite de furnizorii de energie, cumpărarea de aparatură de uz casnic și închirierea de apartamente eficiente din punct de vedere energetic. Această acțiune ar trebui să aibă un impact pozitiv asupra ocupării forței de muncă, ceea ce va fi cu siguranță posibil în viitorul apropiat în sectorul imobiliar. Pentru fiecare tip de inițiativă care vizează întărirea eficienței energetice, diminuările acordate vor trebui să urmărească evidențierea interesului pe care îl reprezintă pentru utilizator, astfel încât termenele de amortizare a costurilor să fie limitate în mod rezonabil și să poată fi calculate cu ușurință.

3.13 Fondurile nu trebuie să provină exclusiv din finanțele publice: date fiind beneficiile foarte importante pe care le produc în prezent industriile sectorului energiei și electricității, s-ar putea crea un fond prin utilizarea unui mic procent din aceste beneficii, metodă care, de altfel, a fost deja utilizată de unele state membre. Totuși, acest obiectiv nu trebuie să conducă la cheltuieli mai mari pentru consumatorii finali și la reducerea investițiilor strategice ale întreprinderilor. Trebuie ținut cont bineînțeles de investițiile importante pe care trebuie să le facă industria producătoare pentru a satisface creșterea cererii, în condițiile unor costuri din ce în ce mai ridicate, în timp ce pentru alte resurse fosile prețul depinde de variația cursului petrolului, costurile cercetării fiind mult mai scăzute, așa cum este cazul în industriile de distribuție. În consecință, contribuțiile la acest fond ar trebui să țină seama de diferențele importante la nivelul costurilor de cercetare care trebuie suportate. Se pot prevedea diferențe între statele membre, având în vedere diferențele dintre legislațiile în vigoare privind cerințele impuse industriilor energetice în materie de investiții în cercetarea legată de eficiența energetică și în controlul prețurilor. Această soluție ar putea permite micilor proprietari fără resurse financiare să crească eficiența energetică în propriile locuințe, punând în mișcare un cerc virtuos care va crea noi locuri de muncă.

3.14 Orice reducere de impozit, instrument care trebuie utilizat cu extremă prudență, ar trebui să fie pusă în aplicare ținându-se cont de categoriile sociale cu cele mai mici venituri care, deoarece nu plătesc impozite, ar trebui să fie excluse de la măsurile menite să faciliteze o politică a eficienței energetice. Ar putea fi asigurate „prime de eficiență energetică” celor care nu sunt supuși impozitării directe, deoarece veniturile lor sunt prea reduse.

3.15 CESE consideră că este esențială dezvoltarea unor campanii de creștere a gradului de conștientizare a publicului la nivel european, național, local și regional, de fiecare dată pe o anumită temă (de exemplu, în Europa, timp de o lună, se poate pune accentul pe becuri, în altă lună — pe dezvoltarea transportului public, în altă lună — pe sisteme încălzire/răcire noi, eficiente și ecologice etc.). Pot fi lansate campanii în scopul difuzării de idei și sugestii, care să facă în permanență din ce în ce mai mulți cetățeni conștienți de necesitatea fundamentală a economisirii energiei. Doar prin creșterea gradului de conștientizare pe scară largă se vor putea obține rezultate tangibile. Dezbateră democratică, implicarea tuturor reprezentanților diverselor părți interesate și rolul guvernelor vor fi cruciale pentru gestionarea eficientă a acțiunilor planificate. Statele membre care dispun de mai mulți specialiști în domeniul eficienței energetice ar trebui să supravegheze formarea profesională a specialiștilor din celelalte state membre UE, în vederea

unei difuzări uniforme a cunoștințelor necesare reușitei planului de acțiune. În statele membre, este necesar să se dezvolte, la universitate și în învățământul superior, studii în filiera energiei, prin favorizarea cooperării interregionale. Comisia ar putea juca un rol de coordonare eficient.

3.16 Trebuie să se acorde o atenție deosebită obținerii echilibrului dintre, pe de o parte, nevoia de a asigura toate îmbunătățirile posibile și, pe de altă parte, capacitatea sistemelor economic și de producție de a se confrunța cu schimbări bruște. Există un pericol real ca, în cazul în care industriile de mare intensitate energetică se confruntă cu costuri prea ridicate, acestea să se relocalizeze în regiuni cu mai puține „constrângeri”. Ritmul schimbării trebuie să fie strict legat de potențialul de adaptare și de absorbție a costurilor. Ar trebui să se aibă în vedere măsuri care să permită semnarea de contracte pe termen lung, garantând prețuri ale energiei stabile pe termen lung, în schimbul unor angajamente de investiții în inovare, tehnologii și infrastructură în domeniile de producție, transport și distribuție a energiei. Investițiile ar trebui să fie evaluate din punct de vedere al eficienței energetice. Utilizarea de acorduri voluntare trebuie apreciată pozitiv, dar necesită, de asemenea, o capacitate reală și rapidă de control a organismelor regionale, precum și dorința de a le înlocui prin angajamente obligatorii de îndată ce se li s-ar constata ineficacitatea.

3.17 Măsurile identificate trebuie să ia întotdeauna în considerare starea pieței, care devine din ce în ce mai globalizată. Posibila creștere a prețurilor la energie ar putea cauza probleme grave sectoarelor mari consumatoare, cum sunt industria aluminiului sau a cimentului. Obiectivele Strategiei Lisabona trebuie să fie luate în calcul în permanență, iar competitivitatea sistemului european trebuie să fie sistematic garantată; acesta trebuie să se poată baza mereu pe prețuri la energie aliniată la sistemul economic global. Mai mult, Europa nu trebuie să tolereze amenințările constante de delocalizare pe care unele sectoare și activități economice continuă să le emită. Întreprinderile care își delocalizează activitatea în unicul scop de a-și crește partea de profit ar trebui să fie sancționate, deoarece, pe lângă problemele sociale (uneori extreme) pe care le cauzează inevitabil și care se răsfrâng și asupra comunității, acestea denaturează concurența pe piața internă, prin introducerea pe piață a unor bunuri produse în alte țări, mai tolerante, care nu impun aceleași limitări.

4. Observații specifice

4.1 Din motive evidente, CESE nu discută fiecare acțiune individuală propusă (circa 75), dar consideră că este necesar să explice cele mai importante măsuri și propuneri prevăzute în prezentul document și în anexe. O audiere a avut loc la sediul CESE, iar cei care au luat cuvântul au comunicat alte informații utile care au contribuit la îmbogățirea cunoștințelor și au alimentat într-un mod semnificativ reflecțiile Comitetului.

4.2 În primul rând, măsurile adoptate până în prezent privind cerințele dinamice de performanță energetică pentru produse consumatoare de energie, clădiri și servicii energetice au obținut rezultate bune. Producătorii și consumatorii s-au interesat în mod deosebit de extinderea furnizării și cererii de produse noi, din ce în ce mai eficiente, și s-au dovedit foarte dornici să acționeze în sensul economisirii. Confirmarea imediată a economiilor realizabile, educarea pe scară largă și

creșterea gradului de conștientizare a opiniei publice cu privire la problemele legate de mediu sugerează că aceste strategii sunt aplicabile în viitorul imediat și că pot atinge rezultatele așteptate. Eco-proiectarea a fost bine primită de public, care este din ce în ce mai atent la caracteristicile produselor de pe piață. Este necesar să se promoveze tendința, vizibilă deja la unii producători, de a pune accentul pe eficiența energetică și de a oferi consumatorilor instrucțiuni detaliate privind consumul eficient de energie al produselor lor. Și modelul american merită atenție, deoarece a alocat stimulente specifice acelor activități economice care utilizează eco-proiectarea, cu rezultate foarte încurajatoare. CESE consideră că susținerea rețelelor de întreprinderi prin acordarea de credite fiscale întreprinderilor care creează și fabrică produse cu un înalt nivel de eficiență energetică va avea rezultate încununate de succes, cu condiția ca acest sistem să fie asociat cu o supraveghere substanțială, eficientă a pieței și a produselor, similară celeia din sectorul de mașini. Această activitate de supraveghere trebuie percepută ca o garanție pentru producătorii „virtuoși” că nu își vor vedea investițiile din domeniul eficienței energetice distruse și trebuie recomandată autorităților regionale cărora le este încredințată.

4.2.1 Standardele de etichetare reprezintă un instrument excelent care trebuie încurajat și dezvoltat pentru cât mai multe produse posibil, precum și extins neîntârziat la sectoarele de automobile și de construcții. CESE susține propunerea și îndeamnă Comisia să supună cele 14 produse menționate unor standarde minime de performanță energetică, acordând o atenție deosebită segmentelor pieței, în scopul evitării unui nou sistem de reglementare care să denatureze concurența. Este recomandabil să fie identificate și alte produse destinate utilizatorilor finali care trebuie să fie supuse standardelor minime. CESE susține prioritatea acordată reducerii consumului de energie în modurile „stand-by” și „sleep” și consideră această acțiune ca fiind foarte importantă, deoarece ar putea contribui la reducerea cu până la 70 % a consumului în aceste moduri, prin eliminarea progresivă a aparatelor casnice în uz. CESE consideră că programul Energy Star ar trebui să instituie și în UE (cum este de altfel deja cazul în SUA) înregistrarea obligatorie a licitațiilor deschise în vederea achiziționării echipamentului de birou și „așteaptă ca însăși Comisia să dea un exemplu” (*). Un acord de acest tip ar trebui să fie negociat și cu marii producători din Asia de Est, care reprezintă un segment important din piața de aparatură electrocasnică.

4.2.2 În domeniul aparatului de uz casnic, din cauza lipsei de proceduri rapide de verificare a exactității etichetelor și de pedepsire a abuzurilor, există pericolul ca întreprinderile bine intenționate care investesc în eficiența energetică să fie sancționate și să fie permisă intrarea produselor neconforme pe piață. Ar trebui încurajată înlocuirea aparatelor electrocasnice mai vechi (în Europa sunt folosite aproximativ 200 milioane de aparate cu o vechime mai mare de 10 ani), care să producă economii mai mari; ar trebui să se evite și în țările în curs de dezvoltare intrarea pe piața produselor la mâna a doua a aparatelor electrocasnice depășite, care nu oferă eficiență energetică.

(* Etichetarea eficienței energetice a echipamentelor de birou (raportor: dl Voleš).

Este recomandabil să se ia, de asemenea, măsuri pentru ca inițiativele prin care se finanțează achiziționarea de aparatură electrocasnică să fie rezervate doar produselor economice.

4.2.2.1 În acest sens, este important de subliniat că, deși refuză să respecte codul de autoreglementare voluntar, industria aparatului electrocasnic declară necesitatea unor măsuri obligatorii pentru a reglementa piața. Absența sancțiunilor pentru producătorii și importatorii fără scrupule care clasifică în clasa A produse care nu respectă măsurile prevăzute pentru economia de energie a facilitat practic circulația pe piață a unor false aparate electrocasnice de consum redus. Neajunsurile condamnate de întreprinderile europene, care cer „reguli”, invită la reflecție cu privire la eficiența acordurilor voluntare.

4.2.3 Economii care pot fi realizate în sectorul construcțiilor sunt foarte importante: în prezent sunt deja disponibile materiale, metode de construcție și sisteme alternative de încălzire, cum sunt boilerile cu condensare care produc o economie de combustibil de 6 %-11 % prin reutilizarea căldurii latente care, în mod normal, este dispersată. Consumul de energie în cazul aerului condiționat ar putea fi redus prin instalarea de ecrane solare în exteriorul clădirilor, deoarece ecranele solare interioare oferă un scut împotriva luminii, însă păstrează mult din energia termică. În primul rând, trebuie încurajată dezvoltarea a ceea ce se numește „case pasive” (case cu un consum foarte mic de energie): de exemplu casele cu un consum anual sub 15 kWh/m² (iarnă-vară), în ceea ce privește consumul de bază, necesar răcirii și încălzirii spațiului, fac parte din această categorie. Ar trebui, de asemenea, să se indice consumul total (suficiența) și limita consumului de bază, calculat ca un întreg (iluminat, aparate electrocasnice, inclusiv uscarea rufelor, considerând că, pentru uscarea unui kilogram de haine, consumul de energie poate fi de 3-4 ori mai mare decât pentru un ciclu de spălare). Dacă se consideră că, datorită acestor dispozitive, consumul ar putea fi redus de la o medie anuală de 180 kWh/m² la aproximativ 15 kWh/m², s-ar putea obține o economie (eficiență + suficiență) de până la 90%! (Să luăm exemplul satului de case pasive Wiesbaden care are 22 de case: consum mediu anual de 13,4 kWh/m²; sau satul Kronsberg care are 32 de case pasive: consum mediu anual de 14,9 kWh/m²). Trebuie să fie încurajată lansarea unei piețe europene pentru acest tip de produse, pentru ca aceste tehnologii să devină disponibile la prețuri rezonabile.

4.2.4 CESE consideră oportun să reamintească necesitatea de investiții publice în eficiența energetică în clădirile sociale și publice, precum și a utilizării de surse regenerabile, în special în noile state membre, unde există un potențial de obținere a unor rezultate substanțiale în economisirea energiei. Pe lângă programe menite să armonizeze legislația și să dezvolte formarea profesională a tehnicienilor specializați, CESE solicită ca o parte din fondurile structurale să fie rezervate acestui obiectiv și ca instituțiile financiare europene să fie îndemnate să încurajeze investițiile în modernizarea eficienței energetice a clădirilor.

4.2.4.1 Casele pasive în accepțiunea corectă a termenului trebuie să aibă anumite caracteristici de construcție (izolare optimă a pereților și a acoperișului, conducte de pre-ventilație pentru aerul curat care intră în casă pe dedesubt), ceea ce îngreunează și face costisitoare adaptarea totală a clădirilor la acest standard. Prin urmare, cea mai bună soluție ar consta în concentrarea eforturilor pentru ca un număr cât mai mare de clădiri noi (în special clădiri publice) — pentru care ar trebui să se introducă treptat norme obligatorii — să respecte standardul de casă pasivă. Pe lângă aceasta, este extrem de important să se adopte cât mai multe din soluțiile de eficiență energetică ale caselor pasive în cazul reparațiilor și al întreținerii clădirilor private, care ar putea fi susținută prin fonduri de rulment cu rate ale dobânzii foarte scăzute. Trebuie să se țină seama de faptul că majoritatea clădirilor care vor fi utilizate în 2020 există și acum. În ceea ce privește proprietățile de închiriat, problema care trebuie abordată privește modul de realizare a unor investiții la scară largă în economisirea energiei în clădiri rezidențiale viabile din punct de vedere financiar pentru proprietari, având în vedere că locatarii sunt cei care obțin de obicei beneficiile directe.

4.2.4.2 În studiul de impact asupra mediului SEC(2006) 1175, Comisia consideră că se poate realiza o economie de 140 Mtep prin modificarea Directivei 2002/91/CE privind performanța energetică a clădirilor, coborând pragul actual (1 000 m²) căruia i se aplică cerințele minime (care devin mai stricte pentru clădirile publice) și generalizând sistemul de „certIFICATE ALBE”. CESE este preocupat de faptul că obiectivul ar putea fi prea ambițios pe termen scurt ⁽⁵⁾. CESE consideră că statele membre ar trebui să adopte acte uniforme pentru a evalua impactul reglementărilor (de exemplu, calitatea izolației termice) și că ar trebui să fie obligatorie adoptarea de către acestea a unor măsuri de monitorizare adecvate. (A se vedea discrepanțele dintre, de exemplu, Franța, cu o slabă monitorizare, și regiunea flamandă, cu o monitorizare foarte riguroasă). Consiliul și Parlamentul ar trebui să evalueze existența bazei legale de autorizare a Comisiei pentru a emite un regulament pe această temă în locul unei noi directive, prin simpla abrogare a Directivei 2002/91 după 2009.

4.2.4.3 O teză recent publicată ⁽⁶⁾ subliniază că:

1. „În cazul actualizării eficienței energetice a clădirilor existente — indiferent dacă în scopuri locative, comerciale sau educaționale — nu este mereu posibil să se atingă obiectivul clădirilor cu consum redus de energie, cum sunt casele pasive.
2. În vederea întreprinderii acestui tip de renovare, este necesară o investiție care ar putea împovăra mult persoana în cauză: este probabil să fie respinsă până și ideea celei mai rentabile

⁽⁵⁾ Articolul 15 alineatul (2) din directiva în cauză prevede un moratoriu de 3 ani înainte de a fi aplicată integral, în cazul în care statul membru poate demonstra că îi lipsesc experți calificați și autorizați. Aceasta dă statelor membre posibilitatea nu doar de a amâna introducerea certificatelor albe, ci și de a amâna verificările la boilere și instalații de aer condiționat. În consecință, după cum constată însăși Comisia, Consiliului îi va fi dificil să se declare gata de a ridica din nou această problemă înainte de 2009; însă, înainte ca măsurile prevăzute să poată aduce rezultatele așteptate și să devină efective, vor trece mai mulți ani până la adoptarea unei noi directive privind subiectul în cauză.

⁽⁶⁾ Comparatie între modelele de evaluare pentru estimarea impactului energetic și macroeconomic al standardului Passivhaus, Giulio Scapin — Universitatea din Padova — [2005-2006], 30.5.2007, Internet: tesi online.it.

investiții cu puțință, dacă nu sunt disponibile mijloace financiare.

3. În vederea atingerii nivelurilor de utilizare energetică a caselor pasive printr-o mai bună izolare termică, sunt necesare competențe tehnice specifice, cu siguranță posibil de obținut. Aceste principii ar trebui să fie aplicate nu doar în faza de proiectare, ci și, mai important, în faza de funcționare.
4. Aplicațiile pentru care se folosește energia satisfac nevoile de bază ale utilizatorilor, și este clar că nu sunt flexibile: nici măcar variațiile mari în prețurile energiei nu generează, pe termen scurt, schimbări de comportament la fel de distincte. Limitarea consumului de energie sau căutarea unor surse de energie alternativă sunt reacții ex post, deoarece oamenii se adaptează la un echilibru nou, pe termen lung, dar astfel de pași produc doar o îmbunătățire ușoară în elasticitatea curbei cererii de energie”.

4.2.4.4 Imaginea rezultată din această analiză este că izolația de o grosime suficientă (cel puțin peste 16 cm) va permite întotdeauna economii care să justifice investițiile făcute pentru a atinge valoarea consumului de tip casă pasivă, în special comparativ cu clădirile convenționale. Din punct de vedere funcțional, izolarea termică a întregii envelope a clădirii este mai importantă decât alte măsuri, iar o analiză globală a măsurilor permite optimizarea valorii actuale nete (NPV) a investiției.

4.2.5 În ceea ce privește „certificatele albe”, experiența pozitivă, deși limitată, a țărilor care le-au introdus a fost temperată de întârzieri în inovarea industrială în unele țări UE. Într-adevăr, un sistem eficient de certificate albe necesită obiective realiste privind potențialul tehnic și economic, o gamă largă de opțiuni pentru îndeplinirea acestor obiective (sectoare, proiecte, actori, costuri), o funcționare adecvată garantată a pieței (structura cererii și ofertei, condiții-cadru), reguli clare, transparente, care să simplifice și să nu fie discriminatorii (condiții de acces pe piață, reguli ale pieței) și care să prevadă sancțiuni credibile. Sunt prezente aceste condiții pe potențiala piață europeană a certificatelor de eficiență energetică? Posibila difuzare a acestei experiențe trebuie deci efectuată cu prudența necesară.

4.3 Pierderile în faza de transformare a energiei sunt echivalente cu consumul total de energie de bază în clădirile de locuințe și în industrie (33 %, adică peste 580 Mtep). Din acest motiv, CESE consideră că acest aspect ar trebui să constituie, în mod evident, un domeniu de acțiune prioritar. Un factor important îl constituie pierderile în timpul transportului la mare distanță. Un sector care cu siguranță poate fi dezvoltat îl constituie liniile moderne de transport de înaltă tensiune și în curent

continuu, în care doar 3 % din energie se poate pierde la fiecare 1 000 km de rețea. Pe lângă economiile considerabile, această tehnologie elimină efectele electromagnetice ale transportului în curent alternativ, cum este emisia de unde electromagnetice de frecvență extrem de joasă (Extremely Low Frequency — ELF) generate de transportul în curent alternativ. Tehnologiile actuale rentabilizează deja acest tip de transport pe distanțe lungi (ele sunt utilizate de decenii în Suedia, Statele Unite și sunt pe cale de a fi instalate în întreaga lume), în timp ce pentru distanțe scurte trebuie luat în considerare costul încă ridicat al sistemelor de conversie a curentului alternativ de tensiune joasă pentru utilizarea locală. Proiecte de cercetare specifice trebuie să încurajeze eforturile de reducere a acestor costuri (7).

4.3.1 Un alt sector de acțiune îl constituie sprijinirea tehnologiei de conversie termodinamică a energiei solare, care ar putea fi introdusă în parteneriat cu țările EuroMed, ale căror mari porțiuni de deșert beneficiază constant de o intensă expunere la soare. Un raport recent comandat de ministrul mediului din Republica Federală Germania subliniază rolul major al acestei tehnologii dezvoltate de italianul Carlo Rubbia, laureat al Premiului Nobel, aflată în prezent în fază pilot în Granada. Compania italiană Enel, în asociație cu institutul Enea (Institutul pentru noile tehnologii, energie și mediu), a lansat recent un proiect care permite realizarea, pentru prima dată în lume, a integrării unui ciclu combinat pe gaz și a unei instalații termodinamice solare. Prin utilizarea unei tehnologii inovatoare și unice, pusă la punct de institutul Enea, proiectul Arhimede produce energie electrică de la soare în mod constant. Acest proiect se poate lăuda și cu alte caracteristici unice în lume, în asemenea măsură încât exploatează cinci brevete noi, de exemplu pentru fluidele încălzite, acele lichide care, atunci când sunt încălzite, emit căldura din care se produce energie. Lichidele utilizate până în prezent puteau fi încălzite până la 300 de grade. Cele utilizate în cadrul proiectului Arhimede pot atinge o temperatură de 550 grade, aceeași ca și cea a vaporilor de apă produși de un combustibil fosil și permit astfel să fie integrate în centralele tradiționale și să contribuie în acest mod la stabilitatea sistemului energetic.

4.3.2 CESE recomandă instituțiilor europene să întreprindă eforturi considerabile în această direcție, prin adoptarea unor măsuri specifice care să sprijine dezvoltarea conversiei termodinamice a energiei solare.

4.3.3 Cogenerarea căldurii și electricității, atât când utilizează pentru încălzit căldura reziduală provenită din producția de electricitate, cât și când utilizează căldura reziduală (de exemplu în cuptoarele industriale) pentru a produce electricitate, poate produce o creștere uriașă a eficienței utilizării combustibililor, de la aproximativ 35 % la 70 %. Ar trebui să fie avute în vedere costurile suplimentare pentru administratorii de rețele, care sunt

cauzate de generarea distribuită și de distribuția activă de energie, și să fie încurajate investițiile necesare, în funcție și de diversele condiții inițiale din statele membre. CESE susține dorința Comisiei de a construi instalații de cogenerare cu un randament ridicat, chiar dacă standardizarea metodelor de calcul a fost amânată până în 2010 și se emit garanții de origine a căror conformitate cu cerințele minime nu este întotdeauna verificabilă. CESE se întreabă dacă ar fi posibilă reducerea termenelor de armonizare a metodelor de calcul, pentru a permite dezvoltarea unei piețe interne a instalațiilor de cogenerare, blocată în prezent de legislațiile diferite din statele membre. Fiecare stat membru are în prezent posibilitatea de a adopta propriile metode de calcul pentru a evalua eficiența energetică a instalațiilor și de a le alinia la sistemul comunitar, care ar trebui să corespundă dispozițiilor directivei. Totuși, aceasta nu se întâmplă și în practică, iar rezultatele în cazul instalațiilor variază considerabil atunci când sunt supuse metodelor de calcul din alte state membre. Armonizarea este un instrument eficient și în combaterea fraudei. UE ar trebui să-și intensifice eforturile, dat fiind că rezultatele primului control, din 21 februarie 2007, nu sunt în conformitate cu obiectivele strategice, fapt vizibil în rapoartele de evaluare înaintate de statele membre privind progresele realizate în dezvoltarea cogenerării, în scopul creșterii proporției de electricitate produsă prin această metodă.

4.3.4 CESE solicită Comisiei și Consiliului să sprijine mai mult programele de trigenerare, care folosesc căldură reziduală și pentru răcire. Coeficienții de performanță (COP), adică raportul dintre energia de răcire produsă și energia termică consumată, sunt remarcabili în cazul acestor instalații. În comparație cu un coeficient de performanță de 2,0 pentru unități convenționale, aceste instalații ating un coeficient de performanță de 0,7-1,3, în funcție de căldura utilizată (8). Regeneratorile pe bază de deșuri din lemn sunt deja pe piață: acestea pot folosi fructe (sâmburii, coaja) și produse agricole procesate (resturi de măsline, știuleți de porumb), cherestea și alte deșuri rezultate din procesarea lemnului, crengi uscate, scoarță de copac, coji de cafea, resturi de palmieri, deșuri industriale și ambalajele aruncate. 100 kg din aceste deșuri produc 70 kW de energie electrică continuă (maxim 80 kW) și 130 kW de încălzire și răcire. O tonă de deșuri din lemn care costă 70 EUR poate înlocui 160 de litri de motorină care costă 175 EUR.

4.3.5 Comitetul recomandă lansarea unei campanii și instituirea de măsuri în vederea limitării utilizării de materiale pentru ambalaje pentru produse, care trebuie să poată fi reciclate. Consumul de energie necesar fabricării și, ulterior, eliminării, acestora este excesiv, având în vedere că majoritatea ambalajelor nu sunt biodegradabile și constituie factorii declanșatori ai unei poluări grave.

(7) De asemenea, trebuie să se aibă în vedere faptul că multe din transformatoarele în uz conțin una dintre cele mai nocive substanțe pentru om: PCB (bifenili policlorurați), iar campanii de înlocuire și decontaminare sunt în curs. S-a calculat de exemplu că, numai în Italia, din 600 000 de transformatoare, aproximativ 200 000 utilizează sau au fost contaminate cu PCB. Este vorba aici despre o substanță care, datorită calităților sale excelente de izolare termică, a fost utilizată la scară largă, fără a i se cunoaște proprietățile fizice și chimice extrem de periculoase în caz de incendiu. Prin urmare, aceste transformatoare ar trebui înlocuite.

(8) Wikipedia (traducere liberă): „Un sector specific al cogenerării îl constituie **trigenerarea**, care, pe lângă producerea de electricitate, utilizează energia căldurii evacuate din transformare pentru a produce energie de răcire, sub formă de apă răcită pentru condiționarea aerului sau pentru procesele industriale. Energia termică este transformată în energie de răcire printr-un ciclu frigorific cu absorbție care funcționează prin schimbarea stării de agregare a agentului frigorific și utilizarea unui absorbant.”.

4.4 Funcționarea pieței

4.4.1 În prezent, piața energiei nu exploatează tot potențialul său de eficiență și se simte nevoia unei mai mari transparențe privind eficiența reală a centralelor electrice și pierderile din rețeaua de transport. Piața gazului și cea a energiei electrice nu sunt încă liberalizate complet. În unele cazuri, lipsa de transparență privind stabilirea prețurilor și însuși procesul de liberalizare sunt un obstacol în calea unei reale politici de eficiență energetică. În acest sens, ar fi adecvat să se consolideze conceptul de separare juridică între activitățile economice care controlează monopoluri tehnice și cele care funcționează într-un sistem de liberă concurență, așa cum este prevăzut în directivele privind liberalizarea pieței energiei electrice și a pieței gazelor naturale (Directiva 2003/54/CE și Directiva 2003/55/CE), cu ajutorul conceptului mai restrictiv de separare a proprietății.

4.4.2 Politica de prețuri din acest sector ar trebui să promoveze economisirea și eficiența energetică, în special în ceea ce privește combustibilii fosili, și să încurajeze sursele de energie regenerabile. Trebuie acordată o atenție deosebită consumatorilor care aparțin păturilor defavorizate ale populației, conform principiului că este necesar să li se asigure o disponibilitate energetică pentru satisfacerea consumului de bază, menținând în același timp interesul lor economic pentru realizarea de economii de energie: de exemplu, ar putea fi util să se garanteze tarife sociale pentru păturile cele mai defavorizate, însă numai până la o anumită limită de consum, sau să se acorde un sprijin economic familiilor din această categorie.

4.4.3 Un sistem util în stimularea economiei de energie îl constituie introducerea contoarelor electronice, care asigură un sistem de gestionare a distribuției de energie de la distanță și optimizează gestionarea încărcării rețelelor. Potrivit întreprinderii Enel (cel mai mare furnizor de electricitate italian), care a distribuit gratuit contoare electronice celor 30 de milioane de clienți ai săi, organizarea sistematică a consumului de energie, determinată nu în ultimul rând de o politică de prețuri orientată în acest sens, conduce la o exploatare mai eficientă a producției, în special în orele cu un consum redus de energie. Contoarele electronice contribuie la conștientizarea, de către utilizatorul final, a consumului propriu, încurajând o utilizare mai rațională a resurselor. Acestea au fost recunoscute ca instrumente de eficiență energetică, conform directivelor privind serviciile energetice și securitatea aprovizionării.

4.4.4 Modelul de generare distribuită (adică în care sunt mai mulți producători, unii chiar foarte mici) comportă o serie de problematice noi privind procedurile pentru operarea rețelelor de medie și de joasă tensiune, care sunt proiectate doar pentru circulație unidirecțională. Sunt necesare investiții uriașe pentru a alinia rețelele la noile metode de producție. Este evident că o producție descentralizată determină mai puține pierderi în cursul fazei de transmitere, dar investițiile necesare sunt foarte mari și, de altfel, se constată că în zonele respective există reticențe foarte mari în a accepta centrale electrice, chiar și de mici dimensiuni.

4.5 Sectorul transporturilor a depus mari eforturi pentru a reduce consumul de energie și emisiile poluante, însă este just să

i se solicite un efort suplimentar, dat fiind că acest sector cunoaște cea mai rapidă dezvoltare în termeni de consum de energie și reprezintă sursa cea mai importantă de emisii de gaze cu efect de seră: emisiile de CO₂ din transportul rutier au crescut cu 26 % între 1990 și 2004. Dependența industriei europene de țările terțe în ceea ce privește carburanții (din care 98 % sunt combustibili fosili) crește responsabilitatea acestora în sensul unei contribuții-cheie la eficiența energetică, reducerea emisiilor și diminuarea importurilor de gaz și produse petroliere.

4.5.1 Comisia a transmis pieței un semnal puternic prin decizia sa recentă de a defini pe cale legislativă punerea în aplicare a obiectivului de 120g de CO₂/km, etichetarea pentru cauciucurile cu limite maxime de rezistență la rostogolire și modificările aduse cerințelor care reglementează combustibilii, precum și introducerea de amestecuri de carburanți cu un nivel ridicat de etanol, biocarburanți, carburanți cu un conținut redus de carbon și motorine cu un conținut de sulf foarte scăzut. Între 2011 și 2020, furnizorii europeni de combustibili vor trebui să reducă cu 10 % emisiile de gaze cu efect de seră produse de carburanții lor în fazele de rafinare, transport și utilizare. Până în 2020, reducerea va conduce la o economie de 500 de milioane de tone de emisii de CO₂. Motivul acestei decizii l-a constituit faptul că, în perioada 1995-2004, emisiile au scăzut de la 186 g CO₂/km la 163 g CO₂/km, și anume cu doar 12,4 %, fiind însoțite de o creștere semnificativă a puterii medii a autovehiculelor, în cazul cărora reducerea emisiilor nocive este mai dificilă. Această lipsă de coerență pledează în favoarea utilității creșterii taxelor pe vehiculele de lux care nu sunt eficiente din punct de vedere energetic, așa cum au făcut deja unele state membre. Comisia estimează că emisiile de CO₂ se vor reduce cu încă 400 de milioane de tone până în 2020.

ACEA, Asociația Constructorilor Europeni de Automobile, a solicitat amânarea termenului de aplicare din 2012 până cel puțin în 2015 și implicarea tuturor actorilor, așa cum a recomandat Grupul la nivel înalt „Cars 21”. Producătorii europeni consideră că, dacă nu sunt însoțite de o planificare pe termen lung pentru a adapta modelele, măsurile în cauză vor genera costuri de nesuportat pentru întreprinderile europene.

4.5.2 CESE subliniază că înlocuirea pe scară largă a combustibililor fosili cu biocarburanți va atrage totuși riscul de plasare a producției de combustibili în concurență cu producția alimentară în ceea ce privește alocarea de terenuri fertile. În consecință, prețul alimentelor ar putea crește, aliniindu-se la prețul energiei, dependent la rândul său de prețul combustibililor fosili, punând astfel în concurență⁽⁹⁾ automobilisții din zonele nordice cu populația din sud, săracă și care suferă de foame. Se pune în mod obiectiv problema etică a utilizării drept combustibil în țări din emisfera nordică a unor resurse agricole care ar putea salva milioane de vieți în țările subdezvoltate din emisfera sudică. Întreaga recoltă de porumb a statului Iowa ar putea fi folosită în scopul producerii de etanol. Dacă se consideră că, pentru a umple rezervorul unui autovehicul de teren de tip SUV cu o capacitate de 25 de galoane, adică 94,5 litri, se consumă echivalentul rației alimentare a unei persoane pentru un an, problema devine concretă și necesită un răspuns. CESE este pe punctul de a elabora un aviz specific pe această temă⁽¹⁰⁾.

⁽⁹⁾ L. Brown, www.earthpolicy.org și raportul Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură — FAO 2005.

⁽¹⁰⁾ TEN 286 — Utilizarea biocarburanților — Progrese înregistrate (raportor: dl Iozia).

4.5.3 CESE constată că, pe de-o parte, Comisia încurajează acordurile voluntare și că, pe de altă parte, anunță măsuri obligatorii. Comisia recunoaște rolul major al autoreglementării, care permite îndeplinirea obiectivelor mai rapid și mai rentabil decât obligațiile legale, și avantajele mai mari aduse de acordurile voluntare în comparație cu reglementarea. Acestea pot fi puse în aplicare în mod accelerat și rentabil și generează, în consecință, progrese rapide. Permite adaptări flexibile și coerente cu opțiunile tehnologice și cu tendințele pieței. CESE solicită Comisiei să analizeze cu atenție motivele rezultatelor slabe în materie de limitare a emisiilor de CO₂ din industria europeană de automobile, care deține un loc de frunte în ceea ce privește investițiile în cercetare-dezvoltare. CESE este de acord cu afirmația Comisiei că o legislație obligatorie nu permite întotdeauna dezvoltarea integrală a potențialului de cercetare sau progrese în adoptarea unor soluții.

4.5.4 Industria construcțiilor joacă un rol esențial în realizarea eficienței energetice, atât în ceea ce privește construcția clădirilor noi, cât și în adaptarea clădirilor existente. Cu toate acestea, în mai multe țări, industria s-a adaptat lent unor metode mai eficiente și a opus rezistență aplicării unor standarde mai ridicate. Trebuie realizat un efort major pentru sensibilizarea tuturor celor implicați în industria construcțiilor în legătură cu necesitatea și fezabilitatea unor standarde mai ridicate, în scopul de a-i convinge să se afle în permanență printre cei care promovează primii standardele energetice mai stricte, în loc să opună rezistență schimbării. Proiectanții, managerii și toți cei care lucrează în sectoarele construcției trebuie să beneficieze de o formare profesională adaptată în ceea ce privește măsurile care se pot realiza în materie de eficiență energetică și de noi stimulente pentru a obține aceste niveluri.

4.6 CESE susține pe deplin stimulentele și strategiile fiscale și de finanțare propuse de Comisie, în special implicarea BEI și BERD, dar și eforturile de conștientizare a sectorului bancar european în privința necesității de a furniza asistență financiară pentru punerea în aplicare a planurilor energetice naționale. În acest scop, este esențială eliminarea definitivă a obstacolelor încă existente în calea securității juridice a întreprinderilor care oferă soluții pentru îmbunătățirea eficienței energetice (denumite „societăți de servicii energetice” — ESCO).

4.6.1 CESE solicită organizarea unei conferințe dedicate finanțării eficienței energetice, care să sensibilizeze părțile interesate și să încurajeze sectorul bancar european să participe la un proiect major de modernizare a economiei europene. Băncile ar putea participa la un fel de „provocare a mileniului”, cu recompense acordate celor care au adoptat cele mai bune soluții pentru a finanța eficiența energetică.

4.7 În opinia CESE, campaniile de creștere a gradului de conștientizare în rândul publicului larg sunt esențiale; acestea ar putea fi pregătite de autoritățile naționale și locale, de producătorii și furnizorii de energie. Ar trebui subliniat rolul autorităților regionale în calitate de furnizor „imparțial” de informații, în

serviciul publicului. Rezultatele bune ale inițiativelor de economisire a energiei ar trebui făcute cunoscute pe scară largă. Publicitatea ar trebui să promoveze eficiența energetică și respectul pentru mediu ca factori determinanți pentru produse, pentru a încuraja o reprezentare mai adecvată a conceptului de „simbol al statutului social”, acesta din urmă fiind în prezent asociat prea des și explicit cu produse care nu sunt eficiente energetic în raport cu utilizarea lor reală. CESE sprijină crearea „pactului primarilor”, dar consideră că obiectivul de a aduce împreună cele mai importante douăzeci de orașe europene este foarte modest. Obiectivul ar trebui să fie mult mai ambițios, iar experiența locală — pusă mai mult în valoare. Un instrument foarte util de asociere a administratorilor locali responsabili de politica transportului urban cu administratorii însărcinați cu activități de vecinătate, cu un impact direct asupra publicului, ar fi crearea unui portal Internet specializat pentru schimbul de experiență dintre orașele din UE, mari, mijlocii și mici, în care trăiește peste 80 % din populația Uniunii Europene. Acordarea unor certificate de „Localitate cu mare eficiență energetică” (primul certificat a fost acordat unei mici localități italiene, Varese Ligure) este, fără îndoială, un stimulent puternic pentru autoritățile locale de a adopta politici de eficiență energetică. Comisia ar putea, de asemenea, lansa un „concurs european de eficiență energetică” între școlile europene, cu premii pentru școala ale cărei soluții combină cel mai eficient economiile și calitatea.

4.7.1 CESE regretă că planul de acțiune trece cu vederea rolul major pe care îl pot juca partenerii sociali și dialogul social la toate nivelurile în evaluarea, promovarea și dezvoltarea de politici de economie energetică. CESE solicită Comisiei să acționeze în direcția încurajării includerii problemelor de durabilitate a mediului la diversele niveluri ale structurilor existente ale dialogului social, în special în dialogul sectorial și în comitetele europene de întreprindere. O abordare asociată locului de muncă, îmbunătățirea calității informațiilor furnizate lucrătorilor, precum și consultarea și participarea acestora ar putea aduce beneficii mari din perspectiva eficienței energetice, date fiind noile procese și tehnologii, problemele de mobilitate a lucrătorilor, reciclarea și lucrul la distanță (teleworking), pentru a le aminti pe cele mai importante. Din acest motiv, este absolut esențială implicarea reprezentanților salariaților în strategiile de eficiență energetică. O potențială temă de discuție pentru partenerii sociali o reprezintă acordurile colective care, pe baza unor parteneriate reale, distribuie lucrătorilor o parte din economiile realizate într-o anumită activitate economică. Sindicatelor le revine un rol-cheie în îmbunătățirea gradului de cunoaștere și de conștientizare la nivel atât european, cât și național, contribuind astfel la diseminarea de bune practici.

4.7.2 Este important ca tema economisirii energiei să se asocieze bunelor practici colective de responsabilitate socială a întreprinderilor, în special în companiile multinaționale. Această chestiune necesită un dialog social mai intens pentru a aborda ansamblul problemelor legate de eficiența energetică, pentru a contribui la definirea unei strategii europene de consum

moderat de carbon, luând în considerare toate efectele toxice pentru sănătate, cum ar fi prafurile fine, care reprezintă în prezent un pericol în numeroase orașe europene. Diseminarea de bune practici, ca, de exemplu, eliminarea din imprimante a compușilor carbonului sau alte inițiative, contribuie la întărirea conștientizării și determină atitudini pozitive față de politicile durabile.

4.8 Dimensiunea internațională a îmbunătățirii intensității energetice este subliniată cu fermitate de Comisie. CESE sprijină propunerile de parteneriat și elaborarea unui acord-cadru internațional. În ceea ce privește conferința internațională planificată privind eficiența energetică, CESE avertizează asupra subestimării necesității de a implica țările din programele ACP (Africa,

Caraibe și Pacific), din zona euro-mediteraneană (EuroMed) și țările incluse în politica europeană de vecinătate (PEV). Cooperarea internațională este esențială pentru a face față provocării dezvoltării durabile și este necesar să se intensifice eforturile diplomatice pentru adoptarea până în 2009 a unui nou protocol internațional post-Kyoto, începând cu conferința care va avea loc anul acesta la Bali.

4.9 Industria europeană, care creează tehnologii importante de economisire a energiei, poate oferi altor țări o asistență considerabilă, prin intermediul cooperărilor industriale, în îmbunătățirea calității producției de electricitate și diminuarea consumului de energie și a emisiilor de gaze cu efect de seră, contribuind astfel la reducerea consumului global.

Bruxelles, 27 septembrie 2007.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind taxele de aeroport”

COM(2006) 820 final — 2007/0013 (COD)

(2008/C 10/09)

La 1 martie 2007, Consiliul, în conformitate cu articolul 80 alineatul (2) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la propunerea sus-menționată.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 septembrie 2007. Raportor: dl McDonogh.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 143 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Recomandări

1.1 Comisia ar trebui să stabilească criteriile de proiectare pentru diverse tipuri de aeroporturi pentru a se asigura că acestea sunt practice, funcționale și că se pot justifica din punct de vedere comercial.

1.2 Statul ar trebui să subvenționeze taxele legate de asigurarea securității în aeroporturi. Acest subiect este o problemă de securitate națională.

1.3 Ar trebui încurajată construcția și exploatarea aeroporturilor regionale. Acestea joacă un rol esențial în dezvoltarea economică regională. Ele reduc, de asemenea, aglomerările de trafic din marile aeroporturi și aduc adeseori un ajutor prețios operațiunilor de căutare și salvare.

1.4 Aeroporturile trebuie să fie considerate ca bunuri de utilitate publică care nu aduc neapărat profit și care pot necesita

asistență financiară, în funcție de circumstanțe. Acordarea de asistență este o procedură curentă în domeniul transporturilor publice.

1.5 Comisia ar trebui să stabilească criteriile de proiectare pentru operațiunile aeroportuare și să analizeze apoi consecințele pe care le-ar avea o modificare a legislației asupra dinamicii acestor operațiuni esențiale și impactul unei astfel de modificări asupra nivelului de resurse și de costuri ale operatorilor, astfel încât criteriile de timp de rotație ale companiilor aeriene să fie în continuare respectate.

1.6 Comisia ar trebui să ia în considerare nivelul taxelor de aeroport necesare pentru a garanta conformitatea cu legislația chiar și în cazul aeroporturilor mici, al căror volum de pasageri ar putea să nu fie suficient pentru ca activitatea acestora să fie profitabilă.

1.7 Aeroporturile trebuie să fie în conformitate cu un minim de cerințe de reglementare specifice. Având în vedere costurile legate de aducerea în conformitate a aeroporturilor cu aceste reglementări, nu se poate ține seama întotdeauna de presiunile transportatorilor aerieni „low-cost”, care solicită servicii la un nivel mai scăzut și, în consecință, taxe de aeroport mai scăzute. Prin urmare, aeroporturile ar trebui să aibă dreptul să transpună și să includă costurile de aeroport în structura lor de taxe, indiferent de nivelul de servicii solicitat de transportatorii aerieni.

1.8 Acordarea unor subvenții publice importante de capital poate denatura concurența.

1.9 Se recomandă asigurarea de instalații corespunzătoare pentru transportul mărfurilor.

1.10 Ar trebui introduse dispozitive de securitate biometrică pentru a le permite călătorilor frecvenți să se înregistreze în mod rapid. Dacă este necesar, aceste dispozitive ar putea fi supuse unei taxe.

1.11 Aeroporturile trebuie să se asigure că instalațiile și serviciile sunt adaptate necesităților speciale ale pasagerilor cu handicap și infirmități, în conformitate cu legislația europeană din acest domeniu.

2. Introducere

2.1 Principala sarcină și activitate comercială a aeroporturilor este să asigure manipularea aeronavelor, de la aterizare și până la decolare, precum și a pasagerilor și a mărfurilor, pentru a le permite transportatorilor aerieni să-și ofere serviciile de transport aerian. În acest scop, aeroporturile oferă anumite instalații și servicii pentru exploatarea aeronavelor și pentru operațiunile privind pasagerii și mărfurile, ale căror costuri le acoperă prin perceperea taxelor de aeroport.

2.2 Este necesar să se stabilească un cadru comun de reglementare a elementelor esențiale ale taxelor de aeroport, precum și a modalității de stabilire a acestora, deoarece, în absența acestui cadru, este posibil ca cerințele de bază ale relației dintre organismele de gestionare aeroportuară și furnizorii de servicii aeroportuare (ca de exemplu, transportatorii aerieni, agenții de handling și alți furnizori de servicii) să nu fie respectate.

2.3 Prezenta directivă ar trebui să se aplice aeroporturilor situate pe teritoriul comunitar care transportă mai mult de 1 milion de pasageri pe an.

2.4 Taxele de aeroport trebuie să fie nediscriminatorii. Acest principiu se aplică atât serviciilor, cât și furnizorilor.

2.5 Ar trebui instituită o autoritate independentă de reglementare în fiecare stat membru, în scopul asigurării imparțialității deciziilor acesteia, precum și a aplicării corespunzătoare și eficiente a directivei. Este foarte important ca utilizatorii aeroporturilor să fie informați de către organismele de gestionare a aeroportului, în mod regulat și transparent, cu privire la modul în care sunt calculate taxele de aeroport.

2.6 Aeroporturile trebuie să informeze furnizorii de servicii aeroportuare cu privire la proiectele majore de infrastructură deoarece acestea au un impact semnificativ asupra nivelului taxelor de aeroport.

2.7 Datorită apariției transportatorilor aerieni care prestează servicii aeriene la prețuri mici, ar trebui să li se permită aeroporturilor deservite de acești transportatori să aplice taxe corespunzătoare infrastructurii și/sau nivelului serviciilor furnizate, dat fiind că transportatorii aerieni au un interes legitim să solicite aeroportului servicii care să corespundă raportului preț/calitate. Cu toate acestea, accesul la acest nivel redus de infrastructură sau de servicii trebuie să fie deschis tuturor transportatorilor care doresc să beneficieze de acestea, fără discriminare.

2.8 Datorită faptului că metodele de stabilire și de percepere a sumelor datorate pentru acoperirea costurilor de securitate diferă pe teritoriul comunitar, este necesară armonizarea regimului de aplicare a costurilor de securitate în aeroporturile comunitare, care se reflectă în taxele de aeroport.

2.9 Furnizorii de servicii aeroportuare trebuie să beneficieze de un nivel minim de servicii în schimbul taxelor plătite. În acest scop, nivelul serviciului trebuie să facă obiectul unui acord încheiat în mod periodic între organismul de gestionare a aeroportului și asociația (asociațiile) care reprezintă furnizorii de servicii aeroportuare în aeroport.

2.10 Obiectivele acțiunii întreprinse nu pot fi realizate în măsură suficientă de către statele membre și, prin urmare, datorită amploarei și efectelor acțiunii, ele se pot realiza mai bine la nivel comunitar.

2.11 Statele membre se asigură că organismul de gestionare a aeroportului organizează consultări cu furnizorii de servicii aeroportuare înainte de finalizarea planurilor privind proiecte de infrastructură noi.

2.12 În vederea asigurării bunei funcționări a operațiunilor aeroportuare, statele membre garantează că organismul de gestionare a aeroportului și asociația sau asociațiile reprezentând furnizorii de servicii aeroportuare în aeroport participă la negocieri în vederea încheierii unui acord privind nivelul de calitate a serviciilor furnizate în terminalul sau terminalele aeroportului. Acest acord trebuie încheiat cel puțin o dată la doi ani și comunicat autorității independente de reglementare din fiecare stat membru.

2.13 Statele membre iau măsurile necesare pentru a permite organismului de gestionare a aeroportului să varieze calitatea și caracteristicile anumitor servicii aeroportuare, terminale sau părți din terminale, în scopul de a furniza servicii specifice sau de a pune la dispoziție un anumit terminal sau parte dintr-un terminal cu o destinație specifică. Nivelul taxelor de aeroport poate fi diferențiat în funcție de calitatea și caracteristicile acestor servicii.

2.14 Statele membre numesc sau înființează un organism independent în calitate de autoritate națională independentă de reglementare, în vederea asigurării aplicării corecte a măsurilor luate în conformitate cu prezenta directivă.

2.15 Statele membre garantează independența autorității independente de reglementare asigurându-se că este, din punct de vedere juridic, distinctă și, din punct de vedere funcțional, independentă de orice organism de gestionare a aeroporturilor și de orice transportator aerian.

3. Observații generale

3.1 Intenția Comisiei de a stabili norme și criterii de bază pentru gestionarea și exploatarea aeroporturilor pe teritoriul comunitar este salutară.

3.2 Este important să se asigure claritatea și transparența taxelor de aeroport, având în vedere că, în multe cazuri, este vorba despre situații de monopol.

3.3 Alocarea sloturilor de parcare a aeronavelor la terminale trebuie să se facă într-un mod rațional și nediscriminatoriu, pentru ca toți transportatorii aerieni să beneficieze de condiții egale. Neutilizarea unor sloturi valoroase de parcare în terminale de-a lungul unei perioade lungi de timp ar trebui să conducă la pierderea drepturilor de a beneficia de acestea.

3.4 Gestionarea inefficientă repetată a sloturilor de parcare, precum și întârzierile frecvente ale transportatorilor aerieni, care pot duce cu timpul la perturbări grave ale traficului din aeroport, ar trebui sancționate cu amenzi și penalizări.

3.5 Ar trebui eliminate drepturile dobândite în principalele aeroporturi, iar sloturile orare corespunzătoare ar trebui reatribuite prin licitații organizate periodic, la un număr determinat de ani.

3.6 Toate aeroporturile de pe teritoriul Uniunii Europene ar trebui să utilizeze, în măsura posibilului, aceeași formulă de calcul pentru taxele de aterizare, taxele de staționare etc. Taxele de aterizare ar trebui să reflecte întotdeauna sloturile orare cele mai solicitate pentru a încuraja o utilizare cât mai echilibrată a instalațiilor aeroportuare.

3.7 Aeroporturile ar trebui încurajate să se doteze cu instalațiile cele mai moderne de navigație, pentru a accelera traficul și a-și crește capacitatea operațională. Obiectivul capacității pistelor care ar trebui urmărit este o aterizare sau o decolare la fiecare 35 de secunde. În acest mod, creșterea eficienței utilizării pistelor va reduce timpul de așteptare în intervalele de vârf și va avea astfel un impact pozitiv asupra emisiilor.

3.8 Comisia ar trebui să supravegheze și să controleze autoritățile de reglementare naționale în domeniul aviației pentru a se asigura că acestea își exercită funcțiile într-un mod riguros și imparțial.

3.9 Costurile implicate de aducerea în conformitate cu normele de securitate și alte costuri care decurg din acestea ar trebui subvenționate de stat, după modelul altor sectoare, cum ar fi transporturile feroviare. Aceste costuri ar trebui supravegheate îndeaproape, întrucât instalarea de echipamente sofisti-

cate se poate dovedi scumpă pentru aeroporturile mici și medii. Instalarea unor astfel de echipamente poate să nu se justifice din punct de vedere economic.

3.10 Autoritatea de reglementare ar trebui să se asigure că prețurile practicate de magazinele din aeroporturi sunt comparabile cu cele din orașele vecine.

3.11 Va fi greu de stabilit cadrul comun de reglementare a caracteristicilor esențiale ale taxelor de aeroport și modul în care acestea sunt stabilite. Va fi, de asemenea, greu de determinat un cadru comun, având în vedere diferența între costurile de angajare a personalului, de construcție și de infrastructură de la un stat la altul.

3.12 Acolo unde se sugerează că directiva ar trebui să se aplice aeroporturilor locale situate pe teritoriul comunitar care sunt superioare unei dimensiuni minime, termenul „dimensiune minimă” trebuie definit.

3.13 Ar trebui ca aeroporturilor să li se permită să impună taxe din care să obțină suficient profit pentru a putea reinvesti în infrastructură și în alte instalații.

3.14 Cheltuielile legate de punerea în conformitate, securitatea, etc. ale aeroportului vor fi greu de acoperit dacă unii transportatori care prestează servicii aeriene la prețuri mici sunt recalitranti și nu acceptă să plătească nici o taxă de aeroport.

3.15 Pentru a asigura buna funcționare și eficiența unui aeroport, ar trebui să li se ceară transportatorilor aerieni să semneze un acord cu aeroportul privind nivelul serviciilor, pentru a garanta calitatea serviciilor furnizate în aeroport.

3.16 Aeroportul are un număr de transportatori aerieni ca potențiali clienți, și nu toți aceștia sunt companii „low-cost”. În anumite cazuri, este important ca aeroportul să combine cele două categorii de clienți, pentru a-și menține veniturile financiare, care pot varia în funcție de profilul pasagerilor. În cazul aeroporturilor mici, aceste fluxuri de venituri sunt puse în pericol dacă un transportator care prestează servicii aeriene la prețuri mici domină activitatea.

3.17 Echipamentele de securitate utilizate pentru controalele de securitate ar trebui definite și standardizate. Altfel, publicul își va pierde încrederea în sistemul de securitate. Într-adevăr, un același obiect poate trece de controlul de securitate în unele aeroporturi, în timp ce în altele declanșează sistemul de alarmă. Există o întreprindere care operează un program de înregistrare a pasagerilor într-un număr din ce în ce mai mare de aeroporturi americane. Contra unei taxe anuale de 99,95 USD, această întreprindere emite o carte de identitate biometrică pentru pasagerii care se supun controalelor guvernamentale; această carte permite titularului său să traverseze rapid controalele de securitate. Acesta este un exemplu al modului în care evoluția tehnologică poate reprezenta un avantaj pentru pasageri, reducând timpul de așteptare în aeroporturi.

3.18 Având în vedere valoarea lor comercială, terenurile situate în jurul sau în apropierea aeroporturilor ar trebui demarcate astfel încât să descurajeze speculațiile imobiliare.

3.19 În pofida faptului că măsurile de securitate din aeroporturi par stricte, pasagerii se confruntă încă cu furturi din bagaje. Această problemă ar trebui soluționată cât mai urgent.

3.20 Conceptul de produse scutite de taxe („tax free” și „duty free”) din magazinele din aeroporturi ar trebui definit clar și afișat în mod vizibil, astfel încât clienții să fie conștienți de costurile implicate de acestea.

3.21 Comisia ar trebui să creeze un site web care să indice clar taxele corespunzătoare care se aplică în fiecare aeroport, cum ar fi taxele de aterizare etc., care sunt indicate pe bilete și care sunt în sarcina pasagerilor, pentru protecția acestora.

4. Proiectarea aeroporturilor

4.1 Aeroporturile ar trebui să fie ușor de utilizat și ar trebui să fie proiectate în urma unei consultări cu utilizatorii acestora, respectiv transportatorii aerieni și pasagerii.

4.2 Comisia ar trebui să stabilească criteriile privind spațiul care va fi alocat recuperării bagajelor, operațiunilor legate de securitate și controlului pașapoartelor.

4.3 Proiectarea ar trebui să fie realizată în așa fel încât să asigure, pe de o parte, o circulație fluentă a pasagerilor care sosesc și care pleacă din aeroport, și, pe de altă parte, o utilizare cât mai ușoară a acestuia.

4.4 Este salutară ideea de a propune instalații mai sofisticate acelor transportatori aerieni care doresc să dispună de ele și care sunt dispuși să le plătească.

4.5 Cu toate că semnalizarea reprezintă un element de importanță majoră, în multe aeroporturi europene, aceasta nu este clară. În măsura posibilului, semnalizarea ar trebui standardizată.

4.6 Ar trebui puse la dispoziția pasagerilor scaune și zone de așteptare adecvate. Accesul la terminale ar trebui să fie cât mai ușor posibil, în special pentru pasagerii cu handicap și necesități specifice, ca și pentru pasagerii cu copii mici.

4.7 Proiectarea terminalelor de aeroport se bazează pe orarul traficului de pasageri; în consecință, ar trebui investigate și publicate criteriile de stabilire a orarelor pentru operațiunile fundamentale, cum ar fi înregistrarea pasagerilor și controlul de securitate, în scopul de a oferi un punct de referință industriei.

4.8 Criteriile minime de operare ar trebui consolidate pentru a fi conforme cu standardele de proiectare corespunzătoare. Se recomandă evitarea situațiilor în care transportatorii aerieni care utilizează aeroportul adoptă drept criterii minime cerințe care depășesc normele de proiectare.

4.9 Aeroporturile trebuie să se asigure că instalațiile și serviciile lor, de care sunt responsabile singure sau în cooperare cu transportatori aerieni, sunt adaptate necesităților speciale ale pasagerilor cu handicap și infirmități. Pe baza comentariilor pe care le-a prezentat deja anterior (TEN/215 „Drepturile pasagerilor aerieni cu mobilitate redusă”), CESE este de părere că aeroporturile își îndeplinesc această obligație, în măsura în care se conformează cerințelor stabilite în Regulamentul (CE) nr. 1107/2006 privind drepturile persoanelor cu handicap și ale persoanelor cu mobilitate redusă pe durata călătoriei pe calea aerului, în special la articolul 9 și anexa 1 la regulamentul.

Bruxelles, 5 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European privind producerea de energie durabilă din combustibili fosili: Obiectiv după anul 2020 — emisii apropiate de zero la arderea cărbunelui”

COM(2006) 843 final

(2008/C 10/10)

La 10 ianuarie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la propunerea sus-menționată.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 septembrie 2007. Raportor: dl Zboril.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 27 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 135 voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută propunerea Comisiei și se declară de acord cu analiza și descrierea prezentate în comunicare. Gestionarea eficientă a riscurilor asociate schimbărilor climatice globale în paralel cu satisfacerea în continuare a unor nevoi energetice considerabile reprezintă o provocare internațională majoră.

1.2 Emisiile de CO₂ generate de centralele energetice alimentate cu cărbune din UE reprezintă 24 % din emisiile totale de CO₂. Astfel, aceste centrale se pretează cel mai bine la instalarea echipamentelor CSC (adică la aplicarea sistemelor de captare și stocare permanentă a CO₂).

1.3 În deceniile care vor urma, cărbunele va continua foarte probabil să aibă locul său în combinația de surse de energie. Caracteristicile speciale ale cărbunelui (faptul că se găsește în cantitate suficientă și că este convenabil din punct de vedere financiar, precum și rolul pe care îl joacă în stabilizarea piețelor de energie) vor continua să facă din el unul dintre principalii combustibili folosiți la producția rentabilă de energie electrică. Distribuția rezervelor de cărbune în UE și în lume este inegală. Tehnologia bazată pe cărbune prezintă un potențial important de reducere a emisiilor de CO₂ (¹). Pe termen scurt și mediu, aceasta presupune un cadru economic și unul de reglementare, care să încurajeze investițiile în cele mai recente tehnologii, în vederea creșterii eficienței centralelor energetice alimentate cu cărbune și a reducerii emisiilor specifice de CO₂.

1.4 În prezent, nu există mijloace de eliminare sau separare a emisiilor de CO₂ ce provin de la centralele pe bază de cărbune, care să se fi dovedit avantajoase în ceea ce privește raportul preț-calitate. Este vorba încă despre o tehnologie în stadiu incipient. Cu toate acestea, perspectivele de dezvoltare și comercializare în următoarele două decenii a unor asemenea tehnologii de reducere a emisiilor centralelor pe cărbune până aproape de zero (tehnologiile ZET — Zero Emission Technologies) sunt promițătoare.

1.5 CESE își confirmă opinia conform căreia miza de reducere a emisiilor este atât de importantă, încât toate tehnologiile și sursele de energie potențial viabile trebuie dezvoltate la un maximum de capacitate practică și comercială. Tranziția către o

energie durabilă rezervă un rol esențial atât cărbunelui și altor combustibili fosili, cât și energiei nucleare, energiilor regenerabile și conservării energiei. Fiecare dintre aceste elemente își va aduce contribuția pe rând și într-o măsură specifică, care depinde de fezabilitatea tehnică și financiară.

1.6 CESE consideră că pe termen lung, după 2020, captarea și stocarea de CO₂ va fi în măsură să reducă aproape de zero emisiile de CO₂ ale centralelor energetice bazate pe cărbune. Este nevoie de o creștere a capacităților de producție a energiei electrice pe bază de cărbune cu aproximativ 350 GW până în 2020 și cu aproximativ 500 GW până în 2030, iar costurile investiției pot fi estimate la 600-800 miliarde EUR. Pentru ca acest lucru să devină posibil, este nevoie încă de pe acum de o acțiune coordonată în materie de cercetare, dezvoltare și demonstrație.

1.7 Printr-o creștere constantă a eficienței în sectorul centralelor energetice și prin dezvoltarea tehnologiilor de emisie aproape de zero, cărbunele va contribui la respectarea cerințelor de protecție preventivă a climatului. Cu toate acestea, experiențele promițătoare în materie de tehnologie CSC nu trebuie să conducă încă de pe acum la adoptarea, în cadrul strategiilor și obiectivelor politicii energetice, de măsuri obligatorii, pe baza faptului că tehnologiile CSC sunt larg răspândite.

1.8 Pentru reducerea cât mai mult posibil a timpului de finalizare a proiectelor de construcție, fără a se face rabat de la respectarea celor mai ridicate standarde de siguranță, este necesară simplificarea procedurilor de autorizare și armonizarea lor treptată, prin intermediul cooperării între autoritățile naționale de reglementare.

1.9 CESE atrage atenția și asupra faptului că, deși cărbunele reprezintă combustibilul cel mai important pentru producția de energie electrică și o componentă esențială pentru producția de oțel și pentru alte procese industriale, acesta va avea un rol major de jucat în acoperirea nevoilor viitoare de energie, aducându-și contribuția la tranziția către economia bazată pe hidrogen. Lichefierea cărbunelui permite utilizarea acestuia ca înlocuitor pentru petrolul brut. Gazul sintetic poate fi și el produs din cărbune.

(¹) IPCC (Comitetul Interguvernamental pentru Schimbare Climatică), 2005: Raport special al IPCC privind captarea și stocarea dioxidului de carbon. Elaborat de către grupul de lucru III al Comitetului Interguvernamental pentru Schimbare Climatică [Metz, B., O. Davidson, H. C. de Coninck, M. Loos, și L. A. Meyer (editori)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 442 pagini.

1.10 Un cadru politic și economic adecvat pentru extragerea lignitului și antracitului din zăcămintele proprii, se dovedește absolut necesar. Activitățile de extracție și procesare pot contribui substanțial la prosperitatea și creșterea numărului de locuri de muncă pe plan local. Este, de asemenea, foarte importantă menținerea la nivelul actual a procentului energiei produse pe bază de combustibili fosili (cărbune), având în vedere situația socială din noile state membre: industria extractivă a cărbunelui din noile state membre folosește 212 100 din cei 286 500 de muncitori europeni din sector. O îmbunătățire substanțială a condițiilor de lucru extrem de grele ale minerilor, a competențelor acestora, a siguranței muncii și a condițiilor de lucru trebuie să fie o prioritate a operatorilor minieri din industria cărbunelui din UE.

1.11 CESE este, de asemenea, de părere că, în ceea ce privește propunerea și calendarul asociat acesteia, Comisia se arată optimistă cu privire la termenele de dezvoltare și de punere în aplicare a tehnologiilor CSC. Comisia ar trebui să se concentreze acum asupra măsurilor necesare pentru a face posibilă funcționarea până în 2015 a 10-12 centrale-pilot și asupra elaborării unui cadru privind CSC, care să acopere principalele riscuri pe care această tehnologie le presupune, să fie sigur și, în același timp, nu prea restrictiv. Este de preferat o creștere graduală a eficienței în producerea de energie electrică, orice grabă exagerată și orice cadru de reglementare prea restrictiv putând să dăuneze grav acestui concept important pe plan global.

1.12 CESE invită, de asemenea, la intensificarea cercetării și dezvoltării în domeniul surselor de energie regenerabile și alternative, care să contribuie la o combinație sigură de surse de energie. În același timp, ar trebui ca piața integrată de energie a UE să fie creată fără întârzieri semnificative.

2. Introducere

2.1 Comitetul a tratat deja chestiunea combustibililor fosili în mai multe alte avize, dintre care cel mai recent este avizul exploratoriu intitulat „Aprovizionarea cu energie a UE — Strategie de obținere a unei combinații optime de surse de energie”^(?). În acesta, Comitetul a declarat că UE ar trebui să se angajeze serios în favoarea tehnologiilor bazate pe cărbune curat, prin îmbunătățirea eficienței centralelor energetice și dezvoltarea unor aplicații comerciale ale captării și stocării de CO₂. Utilizarea gazului a crescut și continuă să crească și în funcție de factorul politic. În prezent este evident că dacă această tendință continuă, ea va da naștere unor probleme. Gazul nu poate continua să înlocuiască cu succes cărbunele, așa cum nu se poate substitui nici energiei nucleare, din rațiuni de emisie de gaze cu efect de seră, fiind cunoscut faptul că acesta reprezintă o materie primă prețioasă în utilizările industriale cu valoare adăugată mare, la fel ca și petrolul.

2.2 Comisia a publicat propunerea privind producerea de energie durabilă din combustibili fosili la 10 ianuarie 2007, în contextul pachetului energie și mediu intitulat „O politică energetică pentru Europa — necesitatea de acțiune”.

(?) JO C 318, 23.12.2006, pp. 185-194.

2.3 Celelalte componente ale pachetului constau, în primul rând, într-o propunere care stabilește câteva obiective referitoare la schimbarea climatică, și anume reducerea cu 30 % a emisiilor de gaze cu efect de seră pentru țările dezvoltate sau, în orice caz, cu 20 % doar pentru UE. Pachetul tratează apoi chestiunea pieței interne a gazului și energiei electrice, interconexiunile rețelilor electrice și de gaz, rolul pe care energia nucleară îl va juca în comunicarea intitulată „Programul nuclear cu caracter informativ”. Pachetul mai conține o foaie de parcurs pentru promovarea energiilor regenerabile, în special a biocombustibililor pentru transport, ca și un viitor Plan european strategic privind tehnologiile energetice. Consiliul European din 9 martie 2007 a susținut obiectivele și conținutul esențial al politicii prezentate în acest pachet.

2.4 Această comunicare oferă o perspectivă generală asupra acțiunilor necesare pentru a menține rolul combustibililor fosili, în special al cărbunelui, în asigurarea și diversificarea alimentării cu energie în Europa și în lumea întreagă, într-un mod compatibil cu obiectivele strategiei de dezvoltare durabilă și cele ale politicii privind schimbările climatice. Comunicarea ia în considerare eforturile depuse și opiniile înregistrate pe parcursul anului 2006 în cadrul celui de-al doilea Program european privind schimbările climatice (ECCPII), în cadrul Grupului la nivel înalt privind competitivitatea, energia și mediul (HLG), în cursul pregătirilor pentru cel de-al șaptelea program-cadru (PC7) pentru cercetare, în contextul Platformei tehnologice pentru centrale energetice pe bază de combustibili fosili cu emisie zero.

3. Documentul Comisiei

3.1 Documentul Comisiei analizează poziția pe care combustibilii fosili o ocupă în producția de energie și afirmă că aceștia constituie un element important pentru combinația de surse de energie folosită în Uniunea Europeană, ca și în multe alte economii. Combustibilii fosili sunt deosebit de importanți pentru producerea de electricitate. Peste 50 % din electricitatea UE provine în prezent din combustibili fosili (mai ales din cărbune și gaze naturale), iar în unele țări această proporție crește până la 80 % (Polonia și Grecia). Cărbunele este și va rămâne un element-cheie prin contribuția sa la securitatea aprovizionării cu energie a UE. Cărbunele reprezintă, de departe, combustibilul fosil cu cele mai mari și cele mai larg răspândite zăcămintele la nivel mondial, despre care se estimează că vor mai putea dura timp de circa 130 de ani în cazul lignitului și 200 de ani în ceea ce privește antracitul.

3.2 Cu toate acestea, cărbunele nu își poate menține contribuția valoroasă la asigurarea aprovizionării cu energie a economiei UE și a celei mondiale decât prin intermediul tehnologiilor care permit o reducere drastică a coeficientului de dioxid de carbon emis prin combustia sa. Dacă astfel de tehnologii sunt dezvoltate pe scară suficientă, ele pot, de asemenea, furniza soluții pentru procesele de combustie care utilizează alți combustibili fosili, inclusiv pentru producerea de energie din gaze naturale. Așadar, UE trebuie să dezvolte soluții tehnologice pentru utilizarea durabilă a cărbunelui, nu numai pentru a menține cărbunele în combinația europeană de surse de energie, ci și pentru a se asigura că, în ciuda creșterii globale a utilizării cărbunelui, nu se vor înregistra daune ireversibile asupra climatului pe glob.

3.3 Au fost dezvoltate așa-numitele tehnologii pentru „cărbune curat”, care în prezent sunt folosite pe scară largă în sectorul producerii de energie, reducând considerabil emisiile de SO₂, NO_x, pulberile în suspensie și praful generate de centralele energetice alimentate cu cărbune. Tehnologiile pentru cărbune curat au condus, de asemenea, la creșterea constantă a eficienței energetice a procesului de conversie a cărbunelui în energie electrică. Astfel de realizări constituie temelia progreselor viitoare către soluții tehnologice novatoare (denumite în continuare tehnologii „ale cărbunelui durabil”) care încorporează conceptele de captare și stocare a CO₂ (CSC) în producerea de energie pe bază de cărbune.

3.4 Comisia consideră că există într-adevăr șanse ca în următorii 10-15 ani tehnologiile cărbunelui durabil să devină viabile din punct de vedere comercial. Un astfel de obiectiv va necesita totuși investiții industriale curajoase într-o serie de centrale pilot, atât pe teritoriul UE, cât și în afara acestuia, precum și inițiative în domeniul politicii energetice susținute de-a lungul unei perioade relativ îndelungate, începând, practic, de acum și care să dureze poate până în anul 2020 sau chiar mai mult.

3.5 Pentru a facilita această evoluție, Comisia va spori în mod substanțial fondurile destinate cercetării și dezvoltării în domeniul energetic, făcând din demonstrațiile consacrate tehnologiilor combustibililor fosili durabili una dintre prioritățile UE pentru perioada 2007-2013. Un Plan strategic european privind tehnologia energetică va furniza instrumentul adecvat pentru coordonarea globală a acestor eforturi de cercetare, dezvoltare și demonstrație, precum și pentru maximizarea sinergiilor, atât la nivel comunitar, cât și la nivel național. Comisia va stabili, pe baza rezultatelor pozitive ale proiectelor de cercetare-dezvoltare, cel mai potrivit mod de a sprijini conceperea, construirea și punerea în exploatare până în anul 2015 a până la 12 centrale-pilot la scară mare, care să aplice tehnologiile combustibililor fosili durabili la producerea de energie în scopuri comerciale.

3.6 Comisia va stabili, pe baza investițiilor recente și a celor planificate, dacă noile centrale energetice pe bază de combustibili fosili care au fost construite și care urmează a fi construite în UE folosesc cele mai eficiente tehnologii disponibile și dacă, în cazul în care nu sunt deja echipate cu CSC, noile instalații pe bază de cărbune și gaze naturale sunt pregătite pentru introducerea ulterioară a tehnologiilor CSC (adică sunt „pregătite pentru captare”). În cazul în care lucrurile stau altfel, după o evaluare atentă a impactului, Comisia va examina posibilitatea de a propune, cât mai curând posibil, instrumente obligatorii din punct de vedere legal.

3.7 În anul 2007, Comisia va evalua riscurile potențiale asociate cu CSC și va enunța cerințele pentru acordarea de licențe pentru activitățile CSC și pentru gestionarea adecvată a riscurilor și a efectelor identificate. Odată ce va fi dezvoltat un cadru de gestionare solid, acesta poate fi combinat cu modificări ale cadrului existent de reglementare în ceea ce privește mediul la nivelul UE, pentru a elimina orice obstacole nejustificate din calea tehnologiilor CSC. Comisia va decide, de asemenea, dacă să amendeze instrumentele existente (ca de pildă Directiva privind evaluarea efectelor asupra mediului sau Directiva privind prevenirea și controlul integrat al poluării) sau dacă să propună un cadru de reglementare de sine stătător. Ea va evalua care aspecte ale cadrului de reglementare este preferabil să fie abordate la nivel comunitar și care la nivel național.

3.8 Comisia consideră că un cadru clar și previzibil pe termen lung este necesar pentru a facilita o tranziție lină și rapidă către generarea de electricitate din cărbune în condițiile echipării cu CSC. Acest cadru este necesar pentru a încuraja societățile energetice să își asume investițiile necesare în instalații și în programe de cercetare, cu convingerea fermă că și concurenții lor vor urma un parcurs asemănător. Pe baza informațiilor disponibile în momentul de față, Comisia are convingerea că, începând din 2020, toate noile centrale energetice pe bază de cărbune ar trebui construite cu dotări CSC. În concluzie, centralele existente ar trebui să se alinieze progresiv la aceeași abordare. Comisia va evalua care este calendarul optim de recondiționare pentru centralele energetice pe bază de combustibili fosili, imediat ce va fi demonstrată viabilitatea comercială a tehnologiilor cărbunelui durabil.

3.9 Costurile estimate pentru captarea CO₂ emis la producerea de energie și costurile estimate pentru stocarea ulterioară ating până la 70 EUR pe tona de CO₂, făcând ca folosirea pe scară largă a acestor tehnologii să fie mult prea costisitoare pentru moment. Modelele și studiile disponibile cu perspective pe termen mediu și lung estimează că, până în anul 2020, costurile CSC vor atinge aproximativ 20-30 EUR/t CO₂. Aceasta se traduce în modelele respective prin aceea că, în condițiile dotării cu CSC, costurile producerii de energie pe bază de cărbune până în anul 2020 sau curând după aceea vor depăși abia cu 10 % nivelurile înregistrate în prezent sau vor fi chiar egale cu acestea.

3.10 Posibilele efecte negative asupra mediului, ca urmare a utilizării susținute a combustibililor fosili și a aplicării CSC, rezultă în principal din posibilitatea apariției unor scăpări de CO₂ din zonele de stocare. Impactul acestor scurgeri poate fi atât local (asupra biosferei locale), cât și global (asupra climatului). Totuși, raportul publicat asupra acestei chestiuni de Comitetul interguvernamental privind schimbările climatice concluzionează pe baza experienței acumulate până în prezent că este foarte probabil ca proporția de CO₂ care va rămâne reținută în zonele de stocare atent selecționate și administrate să depășească 99 % pe o perioadă de 100 de ani. Factorii-cheie pentru minimizarea riscurilor sunt selectarea și administrarea atentă a locațiilor destinate stocării CO₂. Analiza de evaluare a impactului efectuată de Comisie pentru a fundamenta cadrul juridic va identifica toate riscurile potențiale și va propune o serie de mecanisme adecvate de siguranță.

3.11 Se prevede că tehnologiile combustibililor fosili durabili, mai ales tehnologiile CSC, vor produce rezultate pozitive semnificative. Aceste tehnologii sunt capabile să contribuie cu succes la eliminarea a până la 90 % din emisiile de CO₂ ale centralelor energetice pe bază de combustibili fosili. Aceasta s-ar putea traduce până în anul 2030 printr-o reducere globală cu 25-30 % față de anul 2000 a emisiilor de CO₂ în cadrul UE-27. Implicarea timpurie a țărilor terțe în dezvoltarea și punerea în aplicare de tehnologii ale cărbunelui durabil, în special a componente CSC, este esențială pentru dezvoltarea economică durabilă a planetei și pentru confruntarea cu problemele ridicate de schimbările climatice, în situația unei creșteri continue a utilizării resurselor de cărbune la nivel mondial. Succesul cărbunelui durabil mai ales comercializarea CSC pe scară largă, vor oferi, de asemenea, un acces mai bun la energie în regiunile sărace ale lumii, încă lipsite de posibilitatea folosirii acestor resurse.

4. Observații generale

4.1 CESE salută propunerea Comisiei și se declară de acord cu analiza și descrierea prezentate în comunicare. Gestionarea eficientă a riscurilor asociate schimbărilor climatice globale, în paralel cu satisfacerea în continuare a nevoilor energetice considerabile ale economiilor dezvoltate și a cererilor în continuă creștere din partea țărilor în curs de dezvoltare, reprezintă o provocare internațională majoră.

4.2 Emisiile de CO₂ generate de centralele energetice alimentate cu cărbune din UE reprezintă 24 % din emisiile totale de CO₂. Emisiile de CO₂ generate de centralele energetice pe bază de combustibili fosili sunt foarte concentrate ca urmare a consumului important de combustibili în unități mari de combustie, ceea ce face ca aceste centrale să se preteze cel mai bine la instalarea echipamentelor CSC (adică la aplicarea sistemelor de captare și stocare permanentă a CO₂). Punerea în aplicare a acestui tip de sistem constă în trei etape oarecum independente:

- a. captarea și separarea CO₂ din fumul emis la locul respectiv (cel mai adesea, în spatele unui cazan);
- b. ghidarea CO₂ către locul de stocare permanentă (în majoritatea cazurilor, prin conducte);
- c. stocarea definitivă și permanentă a CO₂ (în formații geologice corespunzătoare sau în mare, cu respectarea celor mai exigente cerințe de siguranță privind stocarea).

4.3 În deceniile care vor urma, cărbunele va continua, foarte probabil, să aibă locul său în combinația de surse de energie. Caracteristicile speciale ale cărbunelui (faptul că se găsește în cantitate suficientă și că este convenabil din punct de vedere financiar, precum și rolul pe care îl joacă în stabilizarea piețelor de energie) vor continua să facă din el unul dintre principalii combustibili folosiți la producția rentabilă de energie electrică. Distribuția rezervelor de cărbune în UE și în lume este inegală. La nivel global, este încurajator faptul că cele mai mari rezerve de cărbune se găsesc în țările avansate din punct de vedere economic și stabile din punct de vedere politic. În țările dezvoltate, aceste rezerve au fost drastic reduse printr-o exploatare minieră îndelungată în perioada recentă, mai multe state membre optând pentru reducerea treptată și chiar încetarea extracției de cărbune.

4.4 Doar o treime din țările UE se poate baza pe zăcămintele proprii de cărbune, celelalte două treimi depinzând în principal de importuri. În UE, producția de antracit s-a ridicat în 2006 la 161,6 milioane tone, iar importurile la 235,3 milioane tone. În același an, consumul de lignit a atins 373,8 milioane tone, fiind acoperit în întregime în resursele interne. Iată de ce trebuie dezvoltate și adoptate pe scară largă măsuri viabile de reducere a emisiilor specifice de CO₂ la producerea de energie pe bază de cărbune.

4.5 Tehnologiile bazate pe cărbune prezintă un potențial de reducere semnificativă a emisiilor de CO₂ ⁽³⁾. Pe termen scurt și mediu, aceasta presupune un cadru economic și unul de reglementare, care să încurajeze investițiile în cele mai recente tehnologii, în vederea creșterii eficienței centralelor energetice alimentate cu cărbune și a reducerii emisiilor specifice de CO₂. Aceasta mai pretinde și o acțiune concertată a Comisiei, guvernelor statelor membre și industriei, care să încurajeze o coordonare la nivel mondial a cercetării, dezvoltării și demonstrațiilor consacrate tehnologiilor pentru cărbune curat, cum ar fi captarea și stocarea CO₂, ceea ce va conduce pe termen lung la reducerea până aproape de zero a emisiilor de CO₂ ca urmare a combustiei cărbunelui.

4.6 În prezent, nu există mijloace de eliminare sau separare a emisiilor de CO₂ ce provin de la centralele pe bază de cărbune, care să se fi dovedit avantajoase în ceea ce privește raportul preț-calitate. Este vorba încă despre o tehnologie în stadiu incipient. Cu toate acestea, perspectivele de dezvoltare și comercializare în următoarele două decenii a unor asemenea tehnologii de reducere a emisiilor centralelor pe cărbune până aproape de zero (tehnologiile ZET — Zero Emission Technologies) sunt promițătoare. Se presupune că instalațiile CSC din centralele energetice vor reduce eficiența producției de energie, din cauza consumului intrinsec de energie. Eficiența globală diferă în funcție de tehnologia folosită. Spre exemplu, tehnologia OXYFUEL necesită între 8 și 10 % din energia electrică produsă de centrală, în timp ce alte tehnologii consumă chiar și mai mult. Aceasta înseamnă că producția unui MWh va cere mai mult combustibil și că este necesară creșterea eficienței în procesul de producție. În ceea ce privește echiparea ulterioară cu CSC, aceasta va pretinde un consum și mai mare de energie, pentru utilizarea acestei tehnologii.

4.7 Între timp, creșterea eficienței centralelor pe bază de cărbune existente și a celor recent construite este un mijloc rentabil de limitare a creșterii emisiilor de CO₂. Responsabilii cu planificarea ar trebui să aibă ca prioritate dotarea unei mari părți dintre centralele pe cărbune care urmează a fi construite pe termen scurt cu cea mai bună tehnologie disponibilă pe piață. Dacă acest lucru se dovedește realizabil, este foarte preferabil ca aceste centrale să fie concepute astfel încât să permită introducerea ulterioară a tehnologiei CSC, atunci când aceasta va deveni disponibilă pentru aplicații comerciale.

4.8 CESE își confirmă opinia conform căreia miza de reducere a emisiilor este atât de importantă, încât toate tehnologiile și sursele de energie potențial viabile trebuie dezvoltate la un maximum de capacitate practică și comercială. Tranziția către o energie durabilă rezervă un rol esențial atât cărbunelui și altor combustibili fosili, cât și energiei nucleare, energiilor regenerabile și conservării energiei. Fiecare dintre aceste elemente își va aduce contribuția pe rând și într-o măsură specifică, care depinde de fezabilitatea tehnică și financiară.

4.9 Oricât de promițătoare ar fi așteptările rezonabile în materie de tehnologie CSC, acestea nu trebuie să conducă încă de pe acum la adoptarea, în cadrul strategiilor și obiectivelor politicii energetice, de măsuri obligatorii, pe baza faptului că tehnologiile CSC sunt larg răspândite.

⁽³⁾ IPCC (Comitetul Interguvernamental pentru Schimbare Climatică), 2005: Raport special al IPCC privind captarea și stocarea dioxidului de carbon. Elaborat de către grupul de lucru III al Comitetului Interguvernamental pentru Schimbare Climatică [Metz, B., O. Davidson, H. C. de Coninck, M. Loos, și L. A. Meyer (editori)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, 442 pagini.

5. Observații speciale

5.1 Cărbunile joacă un rol foarte important în producția de electricitate în UE, dar 70 % din producția pe bază de cărbune este realizată în centrale mai vechi de 20 de ani. Ținând cont de faptul că se înregistrează o ușoară creștere a consumului și că o mare parte a centralelor existente va atinge sfârșitul ciclului de existență tehnică/economică, va fi nevoie de o creștere a capacităților de producție cu aproximativ 350 GW până în 2020 și cu aproximativ 500 GW până în 2030. Calculul costurilor centralelor energetice din UE alimentate cu cărbune și dotate cu tehnologie CSC se bazează pe o evaluare optimistă a costurilor pe care le presupune o centrală nouă, cu o capacitate de 300 MW (costurile s-ar ridica la 500 milioane EUR, adică aproximativ 1,7 milioane EUR pe MW instalat). Echiparea ulterioară a unei centrale moderne, construite între momentul prezent și 2020, va necesita între 0,5 și 0,7 milioane EUR pe MW instalat, în timp ce costul echipării centralelor deja existente va atinge un nivel și mai ridicat, de 1 milion EUR pe MW instalat. Dacă până în 2030 o capacitate de producție de 500 GW va trebui dotată cu ultima tehnologie CSC, investiția necesară poate fi estimată la 600-800 miliarde EUR.

5.2 CESE consideră că pe termen lung, după 2020, captarea și stocarea de CO₂ va fi în măsură să reducă aproape de zero emisiile de CO₂ ale centralelor energetice bazate pe cărbune. Pentru ca acest lucru să devină posibil, este nevoie încă de pe acum de o acțiune coordonată în materie de cercetare, dezvoltare și demonstrație.

5.2.1 În cursul deceniului următor, creșterea eficienței combustiei de cărbune prin folosirea pe scară mai largă a tehnologiilor de vârf în sectorul centralelor energetice pe cărbune va putea permite o reducere a emisiilor de CO₂ care să fie rentabilă.

5.2.2 Aceste strategii se bazează, în mod complementar, pe soluții tehnice care trebuie încă verificate: răspândirea pe termen scurt și mediu a tehnologiilor moderne și eficiente de producere a electricității pe bază de cărbune va putea permite pe termen lung captarea CO₂ la un preț mai mic, cu condiția ca centralele respective să fie concepute astfel încât să permită dotarea ulterioară, la un preț avantajos, cu tehnologie de captare a CO₂, atunci când aceasta va deveni disponibilă pentru aplicații comerciale.

5.2.3 Al șaptelea Program-cadru prevede că o transformare radicală a sistemului energetic într-unul cu emisii reduse sau fără emisii de CO₂, fiabil, competitiv și durabil, presupune noi tehnologii și materiale asociate unor riscuri prea ridicate și unor beneficii prea nesigure pentru ca firmele private să efectueze investițiile cerute de cercetare, dezvoltare, demonstrație și aplicare. Tehnologia CSC și cea a cărbunelui curat sunt prevăzute în bugetul pentru energie al celui de-al șaptelea Program-cadru, care se ridică la 2 350 EUR pentru perioada 2007-2013.

5.2.4 Conceptul de „pregătit pentru captare” trebuie să fie bine definit. O punere în aplicare cu succes necesită colaborarea autorităților de reglementare cu operatorii din industrie, deoarece piețele comerciale nu vor înregistra rezultate bune în lipsa cadrului furnizat de o politică stabilă și adecvată.

5.2.5 CESE consideră că este urgent nevoie de o creștere a capacității de producție a centralelor și de modernizarea acestora. Luând în considerare o prognoză de creștere a dependenței de importurile de energie de până la 69 % până în 2030, din rațiuni de siguranță a aprovizionării cu energie este indispensabilă existența unei combinații de surse de energie extrem de diversificate. O utilizare în proporție stabilă a cărbunelui în procesul de producție a energiei electrice poate contribui substanțial la asigurarea furnizării de energie în UE.

5.2.6 Printr-o creștere constantă a eficienței în sectorul centralelor energetice și dezvoltării tehnologiilor de emisie aproape de zero, cărbunile va contribui la respectarea cerințelor de protecție preventivă a climatului. La stabilirea regulilor de comercializare a cotelor de emisie în fiecare stat membru, accentul va trebui pus pe creșterea eficienței, în vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră.

5.2.7 Pentru reducerea cât mai mult posibil a timpului de finalizare a proiectelor de construcție, fără a se face rabat de la respectarea celor mai ridicate standarde de siguranță, este necesară simplificarea procedurilor de autorizare și armonizarea lor treptată, prin intermediul cooperării între autoritățile naționale de reglementare.

5.3 CESE atrage atenția și asupra faptului că, deși cărbunile reprezintă combustibilul cel mai important pentru producția de energie electrică și o componentă esențială pentru producția de oțel și pentru alte procese industriale, acesta va avea un rol major de jucat în acoperirea nevoilor viitoare de energie, aducându-și contribuția la tranziția către economia bazată pe hidrogen. Lichefierea cărbunelui permite utilizarea acestuia ca înlocuitor pentru petrolul brut. Gazul sintetic poate fi și el produs din cărbune. Astfel de tehnologii și aplicații vor putea, de asemenea, juca în final un rol esențial în combinația de surse de energie durabilă. Propunerea Comisiei nu acoperă aceste aspecte importante referitoare la utilizarea actuală și viitoare a cărbunelui.

5.4 Actuala dezbatere aprinsă pe marginea potențialului de utilizare a cărbunelui în deceniile viitoare a făcut ca problemele privitoare la extragerea cărbunelui să fie lăsate pe planul secund. Cu toate acestea, un cadru politic și economic adecvat pentru extragerea lignitului și antracitului din zăcămintele proprii, se dovedește absolut necesar. Activitățile de extracție și procesare pot contribui substanțial la prosperitatea și creșterea numărului de locuri de muncă pe plan local. În cazul arderii cărbunelui din zăcămintele proprii, valoarea adăugată a extracției, procesării și distribuirii rămâne în interiorul UE, pe când în cazul în care se utilizează petrol sau gaz, aproximativ 75 % din preț servește la acoperirea costurilor de import.

5.5 Este, de asemenea, foarte importantă menținerea la nivelul actual a procentului energiei produse pe bază de combustibili fosili (cărbune), având în vedere situația socială din noile state membre: industria extractivă a cărbunelui din noile state membre folosește 212 100 din cei 286 500 de muncitori europeni din sector. În ceea ce privește condițiile de lucru extrem de grele ale minerilor din UE, trebuie adoptată o atitudine foarte responsabilă

5.6 Reducerea numărului de exploatare miniere de cărbune în contextul planificării regionale, precum și o reglementare foarte restrictivă privind protecția mediului, au condus adesea în trecut la întârzieri inutile și la sarcini suplimentare pentru exploatarea miniere. În comparație cu alte sectoare industriale, industria minieră se confruntă cu provocări specifice, legate de localizarea rezervelor și mobilitatea activității miniere pe care o presupune extracția materiilor prime. Această situație specială trebuie luată în considerare mai ales cu ocazia elaborării cadrului legal în materie de mediu, spre exemplu în cazul legislației privind deșeurile, protecția solului și apele.

5.7 CESE este, de asemenea, de părere că, în ceea ce privește propunerea și calendarul asociat acesteia, Comisia se arată optimistă cu privire la termenele de dezvoltare și de punere în aplicare a tehnologiilor CSC. Deși principiile sunt cunoscute, elaborarea unei soluții tehnice necesită mult mai mult timp și nu se

prevede nici o descoperire revoluționară care să poată înlocui munca tenace și intensă pe care o presupune punerea în aplicare a conceptului CSC. Comisia ar trebui să se concentreze acum asupra măsurilor necesare pentru a face posibilă funcționarea până în 2015 a 10-12 centrale-pilot și asupra elaborării unui cadru privind CSC, care să acopere principalele riscuri pe care această tehnologie le presupune, să fie sigur și, în același timp, nu prea restrictiv. Este de preferat o creștere graduală a eficienței în producerea de energie electrică, orice grabă exagerată și orice cadru de reglementare prea restrictiv putând să dăuneze grav acestui concept important.

5.8 CESE invită, de asemenea, la intensificarea cercetării și dezvoltării în domeniul surselor de energie regenerabile și alternative, care să contribuie la o combinație sigură de surse de energie. În același timp, ar trebui ca piața integrată de energie a UE să fie creată fără întârzieri semnificative.

Bruxelles, 27 septembrie 2007.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind normele comune pentru accesul la piața serviciilor de transport cu autocarul și autobuzul (reformare)”

COM(2007) 264 final — 2007/0097 (COD)

(2008/C 10/11)

La 16 iulie 2007, în conformitate cu articolul 175 alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la propunerea sus-menționată.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 septembrie 2007. Raportor: dl Allen.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 150 voturi pentru, 1 vot împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul salută noul regulament propus. Adoptarea acestei propuneri va duce la abrogarea Regulamentelor nr. 684/92 și nr. 12/98.

1.2 Siguranța călătorilor trebuie să reprezinte prioritatea absolută și în cazul serviciilor de transport cu autocarul și autobuzul. Toate celelalte aspecte trebuie considerate de mai mică importanță.

1.3 Noul regulament ar trebui să contribuie la siguranța rutieră printr-o monitorizare mai strictă a serviciilor de transport internațional cu autobuzul și autocarul care operează în mai multe state membre.

1.4 Comitetul susține această propunere, deoarece se încadrează în programul „O mai bună legislație” și este în conformitate cu angajamentul de a simplifica și actualiza acquis-ul.

1.5 CESE recomandă următoarele:

1.5.1 Să se clarifice mai bine formularea „încălări grave sau încălări minore repetate ale legislației comunitare în materie de transporturi rutiere”. Ce anume constituie o încălcare minoră? Pentru câte încălări minore se va aplica o sancțiune administrativă?

1.5.2 De asemenea, este necesar să se întocmească o listă a situațiilor care constituie încălări grave.

1.5.3 Principiul subsidiarității nu trebuie utilizat ca mijloc de discriminare a transportatorilor nerezidenți, iar această propunere ar trebui să includă mai multe măsuri de protecție în acest sens.

1.5.4 Crearea unei baze de date europene trebuie să fie o prioritate, pentru a permite verificarea detaliilor legate de licențe și a informațiilor conexe și pentru a facilita schimbul de informații.

1.5.5 În conformitate cu articolul 23 alineatul (3), ar trebui să se pună la dispoziția transportatorilor un sistem de recurs special, în cazul în care un stat membru gazdă impune o sancțiune administrativă în timpul unei operațiuni de cabotaj. Acest lucru nu aduce atingere acțiunilor de urmărire penală.

2. Introducere

2.1 Directiva 96/26/CE privind accesul la ocupația de operator de transport rutier de marfă și operator de transport rutier de călători, precum și Regulamentele (CEE) nr. 684/92 și (CE) nr. 12/98 privind accesul la piața serviciilor de transport cu autocarul sau autobuzul au constituit inițial componenta esențială a pieței interne a serviciilor de transport rutier internațional de călători.

2.2 Directiva a introdus standarde minime de calitate care trebuie respectate pentru a avea acces la profesie, în timp ce cele două regulamente au liberalizat serviciile ocazionale de transport internațional de călători, au stabilit o procedură specială de autorizare pentru serviciile regulate de transport internațional de călători și au permis prestarea serviciilor de cabotaj în cadrul acestor servicii internaționale.

2.3 Aceste norme ar trebui să fie acum în conformitate cu noul cadru juridic rezultat din reglementarea serviciilor publice de transport feroviar și rutier de călători, care este pe punctul de a fi adoptat de Parlament și Consiliu. Este, de asemenea, necesar ca aceste norme să fie clarificate și, în anumite cazuri, simplificate, deoarece experiența a dovedit că anumite dispoziții legale determină costuri administrative inutile.

2.4 Transportatorii care efectuează transport internațional de călători cu autocarul și autobuzul trebuie să fie în posesia unei licențe de transport rutier internațional de călători, eliberată de autoritatea competentă a statului membru în care este stabilit transportatorul, cu unele excepții.

2.5 Regulamentul nr. 684/92 deschide accesul la piața serviciilor de transport internațional de călători cu autocarul și autobuzul, în timp ce Regulamentul nr. 12/98 stabilește condițiile de admitere a transportatorilor nerezidenți la serviciile de transport ale unui stat membru.

3. Rezumatul propunerii

3.1 Propunerea are ca obiectiv revizuirea și consolidarea Regulamentelor nr. 684/92 și nr. 12/98 privind accesul la piața serviciilor de transport cu autocarul și autobuzul. Aceasta clari-

fică dispozițiile legale existente și le modifică în anumite privințe pentru a îmbunătăți coerența globală și a reduce costurile administrative.

3.2 În sensul prezentului regulament, se aplică următoarele definiții:

3.2.1 Serviciile regulate sunt acele servicii care asigură transportul călătorilor, la anumite intervale și pe trasee stabilite, călătorii fiind îmbarcați și debarcați la puncte de oprire prestabilite. Acest serviciu trebuie prestat pe baza unei autorizații din statul membru de origine în care este stabilit transportatorul și în care este (sunt) înmatriculat(e) vehiculul (vehiculele). Autorizațiile conferă titularului (titularilor) dreptul de a presta servicii regulate pe teritoriul tuturor statelor membre traversate de traseu.

3.2.2 Serviciile regulate speciale sunt acele servicii regulate care asigură transportul anumitor categorii precizate de călători, cu excluderea altor călători. Acestea includ:

- a) transportul lucrătorilor între domiciliu și locul de muncă;
- b) transportul elevilor și studenților la și de la instituția de învățământ.

Nu este necesară nici o autorizație (licență de traseu) pentru aceste servicii, în cazul în care acestea fac obiectul unui contract încheiat între organizator și transportator.

3.2.3 Serviciile ocazionale sunt acele servicii cărora nu li se aplică definiția serviciilor regulate, nici cea a serviciilor regulate speciale și a căror principală caracteristică este că transportă grupuri de călători constituite la inițiativa clientului sau a transportatorului însuși. Acest serviciu nu necesită autorizație (licență de traseu).

3.2.4 Operațiunile de transport în nume propriu sunt acelea efectuate de o întreprindere pentru proprii angajați sau de un organism non-profit pentru transportul membrilor săi în cadrul activităților sale sociale, cu condiția ca:

- a) activitatea de transport să fie numai o activitate auxiliară pentru întreprindere sau organism;
- b) vehiculele utilizate să se afle în proprietatea întreprinderii sau organismului respectiv sau să fi făcut obiectul unui contract de leasing pe termen lung și să fie conduse de un membru al personalului întreprinderii sau organismului respectiv.

Aceste servicii sunt exceptate de la aplicarea oricărui sistem de autorizare, dar fac obiectul unui sistem de certificate eliberate de autoritățile competente ale statelor membre în care este înmatriculat vehiculul.

3.2.5 Cabotajul este operațiunea cu caracter temporar de prestare a unor servicii de transport rutier național de către un transportator nerezident.

3.2.6 Operațiunile de cabotaj sunt autorizate pentru următoarele servicii:

- a) servicii regulate speciale, cu condiția ca acestea să facă obiectul unui contract între organizator și transportator;

- b) servicii ocazionale;
- c) servicii regulate, efectuate de un transportator nerezident în statul membru gazdă în cadrul unui serviciu internațional regulat, în conformitate cu prezentul regulament. Sunt excluse zonele urbane și periurbane. Transportul de cabotaj nu se va efectua independent de acest serviciu internațional.

Actele cu putere de lege naționale se aplică de către statele membre transportatorilor nerezidenți în aceleași condiții ca și cele impuse preriilor resortisanți.

4. Observații generale

4.1 Articolul 8 simplifică procedura de obținere a autorizației (licenței de traseu). În ceea ce privește accesul la piață, există un singur motiv de refuz, și anume acela că serviciul pentru care se depune cererea de autorizare ar afecta grav viabilitatea unui serviciu comparabil prestat în cadrul unei obligații de serviciu public pe traseele directe respective. Acest motiv nu este lipsit de logică.

4.2 Țările de tranzit din care nu sunt îmbarcați și în care nu sunt debarcați călători nu vor fi consultate, dar vor fi informate după autorizarea serviciului. Acest lucru va îmbunătăți eficiența sistemului.

4.3 Se aplică principiul subsidiarității, deoarece propunerea nu este de competența exclusivă a Comunității. Cu toate acestea, sunt esențiale măsuri de protecție pentru a garanta că transportatorii nerezidenți nu sunt discriminați.

4.4 Sunt necesare clarificări cu privire la articolul 18 alineatul (2), care face referire la biletele de transport.

4.5 Operatorul trebuie să pună la dispoziție bilete de transport, fie individual, fie colectiv. În cazul în care, la controlul efectuat de un agent de control autorizat (biletele fiind emise anterior de operator), există călători care nu pot prezenta un bilet valabil, operatorul nu poate fi considerat responsabil

pentru această situație. După emiterea biletelor, călătorii sunt cei cărora le revine responsabilitatea prezentării acestora unui agent de control autorizat.

5. Observații speciale

5.1 În linii generale, această propunere răspunde obiectivelor stabilite de Comisie.

5.2 Trebuie clarificate în continuare aspectele legate de încălcări, atât grave, cât și minore, precum și de sancțiunile administrative care se pot aplica. Este necesar să se definească natura și tipul încălcărilor care se împart în diverse categorii și să se asigure coerența acestora în întreaga Comunitate.

5.3 În cazul unor încălcări grave sau al unor încălcări minore repetate, statul membru gazdă poate solicita statului membru care a eliberat licența de transport internațional să impună sancțiuni administrative titularului licenței (cum ar fi retragerea temporară sau permanentă a onora sau a tuturor copiilor legalizate ale licenței sau retragerea temporară sau permanentă a licenței). Acest lucru nu aduce atingere nici unei acțiuni de urmărire penală în statul membru gazdă.

5.4 Deși se face referire la un sistem de recurs în cazul în care se impun sancțiuni sau se refuză eliberarea autorizațiilor, este necesar ca aceste căi de recurs să fie considerate satisfăcătoare și nediscriminatorii de către toate părțile.

5.5 Trebuie creată o bază de date europeană pentru a facilita schimbul rapid și eficient de informații între statele membre în ceea ce privește operațiunile de transport cu autocarul și autobuzul. De asemenea, atunci când un vehicul este inspectat de un agent de control autorizat, ar trebui să fie posibilă introducerea numărului licenței de transport internațional (licenței comunitare) și obținerea imediată a tuturor informațiilor corespunzătoare pentru a verifica valabilitatea licenței.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția mediului prin dreptul penal”

COM(2007) 51 final — 2007/0022 (COD)

(2008/C 10/12)

La 28 februarie 2007, în conformitate cu articolul 174 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social cu privire la propunerea sus-menționată.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 septembrie 2007. Raportor: dl Retureau.

În cea de-a 438-a ședință plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007, (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 149 voturi pentru, 3 voturi împotriva și 10 abțineri.

1. Concluzii

1.1 Comitetul salută din nou faptul că infracțiunile grave împotriva mediului ar putea face obiectul unor sancțiuni penale. Comitetul reiterează că, în opinia sa, Comisia ar trebui să dispună de competențe pentru a obliga statele membre să aplice sancțiuni penale proporționale și disuasive atunci când este necesar, pentru asigurarea aplicării politicilor comunitare, în special în domeniul protecției mediului, împotriva unor abateri grave, întrucât aceste sancțiuni trebuie să fie aplicate în cadrul sistemului penal din fiecare stat membru. În sfârșit, Comisia trebuie să dispună de putere de control asupra eficacității dreptului penal aplicat în domeniul respectiv și să exercite în mod activ această putere.

1.2 Propunerea de directivă vizează în special infracțiunile comise în cadrul organizațiilor criminale (cea ce se consideră circumstanță agravantă); Comitetul este de acord că acest tip de comportament trebuie să facă obiectul unor sancțiuni, inclusiv al unei apropieri între reglementările de drept penal ale statelor membre, dar tratatul și jurisprudența sunt clare în ceea ce privește pedepsirea acțiunilor comise în cadrul organizațiilor criminale: apropierea reglementărilor de drept penal ale statelor membre nu se poate realiza, în principiu, decât în cadrul cooperării polițienești și judiciare în materie penală, astfel cum este prevăzută în titlul VI din Tratatul privind Uniunea Europeană și nu în cadrul Tratatului CE, așa cum propune Comisia.

1.3 Comitetul se întreabă, de asemenea, dacă faptul de a sancționa unele infracțiuni cu pedepse privative de libertate nu depășește competențele cuprinse în primul pilon, dat fiind că implică o ingerință în alegerea sancțiunilor, care ar trebui să fie în continuare de competența statelor membre.

1.4 În opinia Comitetului, competențele comunitare trebuie să se limiteze la definirea obligațiilor care trebuie respectate și la stabilirea sancțiunilor penale corespunzătoare. Pentru a merge mai departe și a stabili regimul de sancțiuni, ar trebui să se recurgă la o decizie-cadru bazată pe titlul VI din Tratatul privind UE.

1.5 În aceeași ordine de idei, Comitetul se întreabă, de asemenea, dacă dreptul comunitar poate impune un plafon maxim de sancționare.

1.6 Comitetul dorește ca aspectele politice evidente ridicate de distribuția competențelor și rolul pe care ar dori ca Parlamentul să-l joace în toată legislația care include un dispozitiv penal să poată face obiectul unei jurisprudențe mai precise a Curții de Justiție, al unui acord interinstituțional sau al unei reforme, care să poată fi integrate în reforma Tratatelor de către CIG în curs; Comitetul preferă această ultimă posibilitate, dată fiind urgența adoptării de sancțiuni eficace pentru protecția mediului.

2. Introducere

2.1 În 1998, Consiliul European a propus semnarea unei convenții privind protecția mediului prin dreptul penal. Aceasta a reprezentat un progres important, în măsura în care această convenție a fost prima convenție internațională care a declarat infracțiuni acțiunile care aduc sau pot aduce prejudicii mediului. Cu toate acestea, Germania, urmată de Franța și Regatul Unit s-au arătat reticente în ceea ce privește ratificarea convenției. Prin urmare, Danemarca și Comisia au prezentat inițiative separate de protecție a mediului în cadrul dreptului penal.

2.2 Decizia-cadru a Consiliului, adoptată la propunerea Danemarcei de către Consiliu și contrară opiniei și propunerilor Comisiei, identifica un anumit număr de infracțiuni împotriva mediului, pentru care statele membre erau invitate să prevadă sancțiuni cu caracter penal. Dispozițiile acesteia se bazau în mare măsură pe cele ale Convenției Consiliului European privind protecția mediului prin dreptul penal din 4 noiembrie 1998, semnată, la acea dată, de zece state membre.

2.3 Comisia s-a pronunțat în fața diferitelor grupări ale Consiliului împotriva temeiului juridic ales. Aceasta considera că temeiul juridic corect în acest caz era articolul 175 alineatul (1) din Tratatul CE și a prezentat, la 15 martie 2001, o propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția mediului prin dreptul penal, bazată pe acest articol⁽¹⁾, deși articolul 174 din TCE nu prevede nici o competență a Comunității în materie penală.

⁽¹⁾ JO C 180, p. 238.

2.4 La 9 aprilie 2002, Parlamentul European s-a pronunțat, în același timp, asupra propunerii de directivă și asupra proiectului de decizie-cadru. Parlamentul a împărțit abordarea susținută în acel moment de Comisie (directivă și directivă-cadru).

2.5 Cu toate acestea, Consiliul nu a aprobat directiva și directiva-cadru propuse de Comisie, ci proiectul respectiv de decizie-cadru modificată, în temeiul articolului 34 din Tratatul privind UE, întrucât îl considera un instrument adecvat pentru a impune statelor membre obligația de a prevedea sancțiuni penale și a atras atenția asupra faptului că majoritatea statelor membre erau împotriva recunoașterii competențelor penale ale Comunității și considerau că aceste chestiuni țin de cooperarea polițienească și judiciară în materie penală prevăzută în titlul VI din TUE.

2.6 Cauza a fost înaintată Curții de Justiție, care și-a pronunțat hotărârea la 13 septembrie 2005 ⁽²⁾.

2.7 Parlamentul, precum și Curtea de Justiție și Avocatul General consideră că nu există o competență generală comună pentru armonizarea dreptului penal, dar, în unele domenii bine determinate, cum ar fi, în acest caz, protecția mediului, Comunitatea ar putea impune statelor membre obligația de a stabili sancțiuni penale.

În ceea ce o privește, Comisia a dat o interpretare foarte largă hotărârii, acordându-și competențe foarte extinse în numeroase domenii de politică comunitară, altele decât mediul.

2.8 În urma hotărârii CJCE, Comisia a prezentat o nouă propunere de directivă, dată fiind anularea deciziei-cadru de către Curtea de Justiție. Într-adevăr, Curtea a considerat că, deși în principiu legislația penală și reglementările de procedură penală nu sunt de competența Comunității, aceasta nu ar putea împiedica legiuitorul comunitar „să adopte măsuri legate de dreptul penal” al statelor membre, pe care le consideră necesare pentru asigurarea deplinei eficiențe a legislației comunitare în materie de protecție a mediului, atunci când aplicarea de către autoritățile naționale competente de sancțiuni penale efective, echilibrate și disuasive reprezintă o măsură indispensabilă în vederea combaterii acțiunilor care periclitează mediul ⁽³⁾. Comitetul reamintește că CJCE a insistat ca Comunitatea să nu dispună, în principiu, de competențe în materie penală, acesta fiind considerat un domeniu de suveranitate al statelor membre, în conformitate cu Tratatul UE. Formularea citată anterior, „să adopte măsuri legate de dreptul penal”, este suficient de vagă pentru a da naștere la interpretări diferite, adesea contradictorii.

2.9 Pe baza acestei hotărâri, Comisia a prezentat o propunere modificată de directivă ⁽⁴⁾ care prevede incriminări și sancțiuni penale, întrucât se consideră că sancțiunile strict administrative sau anumite sancțiuni penale prevăzute în unele țări sunt prea disparate sau prea ușoare pentru a avea un caracter suficient de disuasiv, în special în ceea ce privește crima organizată, și că este

necesară, prin urmare, o minimă armonizare a dreptului penal aplicabil delictelor grave împotriva mediului, atunci când au fost săvârșite cu intenții infracționale sau criminale sau din neglijență gravă.

2.10 Într-un aviz anterior ⁽⁵⁾, Comitetul sprijinea prima propunere de directivă a Comisiei și proiectul de decizie-cadru al acesteia, care prevedea ca statele membre să adopte sancțiuni penale efective, proporționale și disuasive pentru combaterea infracțiunilor împotriva mediului. Recursul în anulare introdus de Comisie, cu susținerea Parlamentului, împotriva deciziei-cadru a Consiliului se bucura, de asemenea, de sprijinul Comitetului, deși Curtea de Justiție a exclus intervenția acestuia printr-o decizie preliminară de procedură.

2.11 Prin urmare, trebuie examinate următoarele:

— dacă noile propuneri se înscriu în cadrul stabilit de Curte;

— dacă sancțiunile propuse sunt adecvate pentru obiectivul de eficientizare a dreptului mediului și de atingere a unui nivel mai bun de armonizare a drepturilor naționale (obligația de a prevedea sancțiuni penale suficient de disuasive încât să garanteze eficiența actelor legislative aplicabile).

2.12 Cu toate acestea, Comitetul ⁽⁶⁾ va trebui să ia în considerare ampla dezbateră inițiată la nivel politic și în cadrul doctrinei juridice privind „constituționalitatea” sau lipsa acesteia în ceea ce privește extinderea competențelor Comunității în materie penală pentru punerea în aplicare a politicilor comunitare, precum și cea privind preeminența TCE asupra TUE în aceste domenii, în cadrul revizuirii preconizate de Comisie a numeroase propuneri legislative, cum a fost cazul recente revizuirii a legislației în materia proprietății intelectuale ⁽⁷⁾.

2.13 Numeroase state membre contestă într-adevăr interpretarea puțin prea extensivă dată de Comisie hotărârii, atât în ceea ce privește conținutul noilor propuneri în materie de mediu, cât și în ceea ce privește introducerea unui element penal „de bază” la punerea în aplicare efectivă a tuturor politicilor comunitare (și nu numai a unei politici clar transversale, cum este cea privind mediul), dat fiind că, în orice caz, nu există nimic prevăzut în mod expres în acest sens în TCE. Potrivit acestor state membre, utilizarea jurisprudenței Curții trebuie să se limiteze la politica de mediu, date fiind natura transversală și transnațională a acesteia, precum și conținutul hotărârii pronunțate, nu să fie înțeleasă ca o semnătură în alb acordată Comisiei pentru toate politicile comunitare.

2.14 În acest caz concret, Comitetul nu se va pronunța decât asupra propunerilor în materie de protecție a mediului, întrucât acesta este singurul domeniu vizat în mod expres de hotărârea Curții de Justiție.

⁽²⁾ Hotărârea din 13 septembrie 2005, C-176/03.

⁽³⁾ Punctul 48 din hotărâre.

⁽⁴⁾ (Proiect de) directivă COM(2007) 51 final, 9.2.2007.

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind accesul la justiție în materie de mediu [COM (2003)624 final] (JO C 117, 30.4.2004, p. 55), pentru punerea în aplicare a Convenției de la Aarhus.

⁽⁶⁾ Trebuie remarcat faptul că mandatul de reformare a tratatelor prevede egalitatea dintre TCE și TUE revizuite.

⁽⁷⁾ CESE 981/2007 (nepublicat încă în JO).

2.15 Pe scurt, Comisia a hotărât să propună o serie de incriminări și sancțiuni penale, sub formă de quantum minim al pedepselor, în cazul „delictelor împotriva mediului” împotriva oricărei persoane fizice sau juridice care comite, participă în calitate de complice sau incită la săvârșirea de infracțiuni grave împotriva mediului, precum și împotriva oricărei persoane care comite aceste fapte din neglijență gravă. Sunt prevăzute pedepse privative de libertate și/sau pedepse cu amendă, precum și pedepse complementare (articolul 5), iar acestea pot fi extinse sau completate cu incriminări și sancțiuni suplimentare prevăzute de dreptul național.

3. Observațiile Comitetului

3.1 Comitetul își exprimă decepția în legătură cu faptul că sancțiunile penale în materia mediului, al căror principiu și nivel se bucură de sprijinul său (așa cum s-a întâmplat și cu ocazia propunerii de directivă și a propunerii de decizie-cadru ale Comisiei în 2005), sunt amânate de ani de zile și vor mai fi probabil timp de multă vreme, din cauza unui dezacord între instituții privind distribuția competențelor stabilite de TCE și TUE; Comitetul speră să fie găsită rapid o soluție politică între instituții, inclusiv cu participarea Parlamentului, și ca tratatele să poată fi interpretate clar, fie de către CIG care și-a început recent lucrările, fie de către Curte în jurisprudențe ulterioare.

3.2 Calificarea drept „degradare substanțială” a infracțiunilor împotriva mediului pasibile de sancțiuni penale rămâne a fi interpretată în momentul transpunerii în dreptul intern și în jurisprudența penală a diferitelor state membre.

3.3 Comitetul semnalează că directiva vizează cu prioritate „infracțiunile grave”, în special cele săvârșite de organizațiile criminale sau pe scară largă de persoane juridice și că obiectivul acesteia este armonizarea sancțiunilor la nivel comunitar, pentru a se evita vidul juridic de care profită delincvenții. Însă problemele legate de crima organizată țin de titlul VI din Tratatul UE privind cooperarea polițienească și judiciară în materie penală și, din acest considerent, trebuie să facă obiectul unui instrument juridic adecvat, cum ar fi decizia-cadru.

3.4 Caracterul amplu al inculpării a făcut un ziar britanic să se întrebe dacă simplul fapt de a culege flori sălbatice poate duce la încarcerarea unor persoane private, în cazul în care în buchet se află specii protejate. Trebuie menționat faptul că sancțiunile penale nu sunt prevăzute decât pentru cazurile „grave” și acestea trebuie să rămână efective, proporționale și disuasive. Atribuția de apreciere a judecătorului național în materie penală însărcinat cu aplicarea trebuie să rămână deplină, pentru a estima gravitatea infracțiunii și pentru a stabili o pedeapsă pentru fiecare caz în parte, în scopul respectării independenței puterii judecătorești.

3.5 La rândul său, Comitetul este satisfăcut de faptul că propunerea de directivă (articolul 3) expune în mod detaliat faptele ilicite vizate, ceea ce corespunde principiului general de drept „Nulla poena sine lege” ⁽⁸⁾, principiu general de drept care impune ca legislația penală să fie clară și precisă, pentru ca persoanele interesate să-și cunoască în mod clar drepturile și

obligațiile care decurg din acesta; cu alte cuvinte, nici o sancțiune fără un temei legal precis.

3.6 Este clar că sistemul de sancțiuni penale propus de Comisie cuprinde încălcările oricărei legislații privind mediul, fie ele naționale, comunitare sau internaționale. Acest domeniu de aplicare deosebit de amplu ar putea ridica o dificultate juridică în raport cu fundamentul național de drept comun sau cu instrumentele autonome de control ce țin de dreptul internațional. „Infracțiunile grave” vizate sunt cele săvârșite atât la nivel național, cât și transfrontalier. Comitetul aprobă acest domeniu material și teritorial de aplicare, care derivă din natura însăși a protecției mediului, întrucât infracțiunile afectează de cele mai multe ori mediul în ansamblul său, indiferent de frontierele naționale.

3.7 Pentru persoanele juridice se prevăd sancțiuni penale și nu numai, dar nu se precizează clar posibilitatea de a impune sancțiuni penale persoanelor fizice, de exemplu directorilor întreprinderilor sau societăților în cauză. Sancțiunile nu vizează decât persoanele care fac parte din persoana juridică în sine și care sunt autori sau instigatori direcți ai faptelor denunțate. Comitetul consideră că directiva trebuie să-i ia în considerare pe directorii care, din neglijență, nu au controlat acțiunile subordonaților lor, chiar și numai prin impunerea unor sancțiuni complementare.

3.7.1 Comitetul ia notă de faptul că articolul 7 al propunerii stabilește un quantum minim al amenzilor maxime, dar statele membre pot prevedea pedepse mai severe după caz, recurând la transpunere. Deși dispoziția se limitează la garantarea unui minim comun, aceasta riscă să dea naștere unor sisteme penale naționale divergente. Comitetul își exprimă preferința pentru o politică mai fermă de armonizare în materie penală, pentru evitarea oricărei tentații spre căutarea celui mai avantajos organ jurisdicțional („forum shopping”), chiar dacă prin aceasta ar crește quantumul minim al amenzilor maxime.

3.8 În același timp, potrivit studiului de impact al Comisiei, statele membre vor dispune de o mai mare libertate în ceea ce privește punerea în aplicare. În opinia Comitetului, dat fiind că divergențele în ceea ce privește transpunerea pot împiedica o apropiere eficientă a dreptului penal în domeniul mediului, este necesară asigurarea unei monitorizări periodice a practicilor naționale. Marja normală de apreciere a statelor membre ar trebui să împiedice, în general, crearea unor zone de poluare „mai ieftine”. În acest sens, Comitetul este de acord cu temeiul juridic propus (articolul 175 din TCE).

3.9 În ceea ce privește pedeapsa privativă de libertate, Comitetul semnalează faptul că se propune o apropiere la trei niveluri, în conformitate cu concluziile Consiliului pentru justiție și afaceri interne din 25 și 26 aprilie 2002. Pe de altă parte, se prevăd sancțiuni alternative, cum ar fi suspendarea autorizației de funcționare, pe lângă repararea prejudiciilor cauzate. Totuși, majoritatea infracțiunilor grave comise împotriva mediului sunt deja incluse în domeniul de aplicare al Deciziei-cadru 2005/212/JAI privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor care au legătură cu infracțiunea sau delictul.

⁽⁸⁾ Hotărârea Curții de Justiție din 8 februarie 2007 C-3/06 P Grupul Danone.

3.10 De altfel, stabilirea unei pedepse maxime cuprinse între doi și cinci ani este o opțiune ciudată; ar fi preferabilă alegerea unui singur nivel minim pentru sancțiunea maximă, pentru o mai bună armonizare, ținând seama de faptul că acest lucru nu afectează oricum marja de apreciere pe care o are la dispoziție judecătorul.

3.11 Cu toate acestea, Comisia consideră că limitarea marjei de apreciere a statelor membre în cadrul transpunerii este contrară obiectivului directivei. În acest sens, apare un conflict între logica penală pe care o preferă Comitetul și cea a Comisiei. Dată fiind realitatea aplicării, va trebui probabil să se insiste pe o logică mai mult decât pe alta, pentru a se atinge obiectivele propunerii.

3.12 CESE este conștient de faptul că, în această perioadă a procesului de integrare comunitară, este imposibilă adoptarea unui regulament în acest domeniu. În schimb, două domenii suscită preocupări deosebite: 1) necesitatea unei delimitări clare între sancțiune administrativă și delict și 2) necesitatea ca transpunerea să nu ducă la divergențe majore între legislațiile statelor membre; într-adevăr, ar fi illogic ca un comportament să fie pasibil de pedeapsă într-un stat membru, iar în altul nu.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

3.13 În ceea ce privește raportul de evaluare al directivei, CESE trebuie, de asemenea, informat (cf. articolului 8).

3.14 Este necesar să se țină seamă de punctele de vedere exprimate deja de CESE ⁽⁹⁾ privind, în special:

- *ius standi* (dreptul de a acționa în scopul declanșării acțiunii publice penale), pentru ca entitățile și ONG-urile să poată introduce o acțiune în fața tribunalelor pe baza directivei; sistemul Convenției de la Aarhus ar putea constitui un model pentru punerea în aplicare a acestui drept de către ONG-urile acreditate, preferabil unui sistem de acțiune populară („class action”) oarecare;
- consolidarea instrumentelor de cooperare și de investigare a autorităților judiciare în vederea urmăririi în justiție a infracțiunilor împotriva mediului; în acest scop, trebuie promovată înființarea de direcții specializate pe infracțiunile împotriva mediului în cadrul ministerelor publice;
- utilizarea rețelelor juridice europene în vederea inițierii cooperării necesare în cazul infracțiunilor transfrontaliere.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁹⁾ A se vedea CESE 463/2001 din 31 iulie 2001 (NAT/114).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a procedurilor comunitare în vederea stabilirii limitelor reziduurilor substanțelor farmacologic active în alimentele de origine animală și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 2377/90”

COM(2007) 194 final — 2007/0064 (COD)

(2008/C 10/13)

La 22 mai 2007, în conformitate cu articolul 37 și articolul 152 alineatul (4) litera (b) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la propunerea sus-menționată.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 iulie 2007. Raportor: dl Coupeau.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European ia act de dispozițiile adoptate de Comisia Europeană.

1.2 Comitetul dorește ca orice substanță farmacologică destinată animalelor de la care se obțin produse alimentare să fie supusă spre examinare Agenției Europene pentru Medicamente (EMA), iar limitele maxime ale reziduurilor (LMR) să fie evaluate de Comitetul pentru medicamente de uz veterinar (CVMP).

1.3 Orice întreprindere care oferă produse farmacologice destinate animalelor va trebui să fie autorizată de EMA și să obțină o evaluare pozitivă a LMR din partea CVMP.

1.4 Pentru a evita orice obstacol în calea circulației produselor în cadrul Comunității Europene, aceste autorizații vor fi valabile pe toate teritoriile statelor membre ale UE.

1.5 Procedura de introducere pe piață va trebui simplificată, păstrându-se, în același timp, un nivel înalt de protecție a consumatorului.

1.6 Ar fi în avantajul tuturor cetățenilor ca documentele europene să fie mai simple și mai lizibile. Accesul la aceste documente ar permite tuturor cunoașterea și înțelegerea contribuției Europei la viața cotidiană.

2. Obiectivul propunerii

2.1 Obiectivul este de a continua să se limiteze expunerea consumatorului la substanțele farmacologic active.

2.2 Menținând, în același timp, un nivel înalt de protecție a consumatorilor, propunerea trebuie să prevadă totodată simplificarea legislației.

2.3 Pentru ca scopul propus să fie atins, trebuie să se țină seama de următoarele obiective specifice:

a) ameliorarea disponibilității medicamentelor de uz veterinar pentru animalele de la care se obțin produse alimentare,

pentru a garanta sănătatea și bunăstarea animalelor și pentru a evita utilizarea ilegală a substanțelor;

b) simplificarea legislației existente prin ameliorarea lizibilității dispozițiilor cu privire la limitele maxime ale reziduurilor stabilite pentru utilizatorii finali;

c) furnizarea unui instrument de referință precis pentru controlul reziduurilor de substanțe farmacologic active din produsele alimentare, pentru a se ameliora protecția sănătății consumatorului și funcționarea pieței unice;

d) clarificarea procedurilor comunitare de stabilire a limitelor maxime ale reziduurilor (LMR) prin asigurarea coerenței cu standardele internaționale.

3. Contextul actual

3.1 Cadrul juridic actual pentru LMR a condus la probleme specifice:

a) disponibilitatea medicamentelor de uz veterinar a scăzut într-o asemenea măsură încât a condus la efecte nocive pentru sănătatea publică, pentru sănătatea animalelor și pentru bunăstarea acestora;

b) standardele internaționale susținute de UE nu pot fi introduse în legislația comunitară fără o nouă evaluare științifică de către Agenția Europeană pentru Medicamente;

c) serviciile de control ale statelor membre nu dispun de cadre de referință, în special pentru substanțele detectate în alimente care provin din țări terțe;

d) legislația actuală nu este ușor de înțeles.

4. Dispoziții propuse

4.1 Principalele noutăți propuse sunt următoarele:

a) obligativitatea evaluării posibilităților de extrapolare în cadrul evaluării științifice globale și crearea unei baze juridice care să îi permită Comisiei să stabilească principiile pentru punerea în aplicare a extrapolării;

- b) introducerea obligativității adaptării legislației comunitare pentru a include LMR stabilite de *Codex*, cu concursul UE;
- c) crearea unui cadru juridic specific pentru a stabili limitele maxime ale reziduurilor pentru substanțele farmacologic active care nu sunt destinate autorizării ca medicamente de uz veterinar, în special în scopul controlului și pentru alimentele importate;
- 4.2 Comisia a avut grijă să consulte părțile interesate, pentru a evalua modificările necesare.

5. Recomandări

- 5.1 Comitetul Economic și Social European ia act de dispozițiile adoptate de Comisia Europeană.
- 5.2 Comitetul dorește ca orice substanță farmacologică destinată animalelor de la care se obțin produse alimentare să fie supusă spre examinare Agenției Europene pentru Medicamente (EMA), iar limitele maxime ale reziduurilor (LMR) să fie evaluate de Comitetul pentru medicamente de uz veterinar (CVMP).
- 5.3 Orice întreprindere care oferă produse farmacologice destinate animalelor va trebui să fie autorizată de EMA și să obțină o evaluare pozitivă a LMR din partea CVMP.
- 5.4 Pentru a evita orice obstacol din calea circulației produselor în cadrul Comunității Europene, aceste autorizații vor fi valabile pe toate teritoriile statelor membre ale UE.
- 5.5 Procedura de introducere pe piață va trebui simplificată, păstrându-se un nivel înalt de protecție a consumatorului.
- 5.6 Evoluția cunoștințelor științifice va permite să se determine lipsa de nocivitate a produselor, precum și timpul de așteptare între administrarea produsului medicamentos animalului și sacrificarea acestuia în vederea consumului.

5.7 Evoluția cunoștințelor științifice ar trebui să-i permită Consiliului să stabilească o limită maximă a reziduurilor.

5.8 Solicitare de proceduri: actuala procedură și-a demonstrat eficacitatea, astfel că gestionarea solicitărilor de autorizare ar trebui menținută în continuare în cadrul ei.

5.9 Clasificarea substanțelor farmacologic active va trebui să țină seama de următoarele:

- a) limita maximă a reziduurilor;
- b) absența limitei maxime a reziduurilor;
- c) interdicțiile privind administrarea substanțelor.

5.10 EMA va trebui să consulte laboratoarele de referință și să determine procedura pentru analiza reziduurilor.

5.11 Circulația alimentelor de origine animală nu trebuie împiedicată în cadrul Uniunii Europene.

5.12 Ar fi în avantajul tuturor cetățenilor ca documentele europene să fie mai simple și mai lizibile. Accesul la aceste documente ar permite tuturor cunoașterea și înțelegerea contribuției Europei la viața cotidiană.

5.13 Va trebui ca produsele din carne extracomunitare pentru care se utilizează medicamente neautorizate la nivel european să facă obiectul unui studiu științific care să demonstreze lipsa de nocivitate a acestor produse, supus spre examinare EMA, iar LMR să fie validate de către Comitet, pentru a se asigura protecția totală a consumatorilor.

5.14 Comisia va trebui să analizeze problema disponibilității produselor medicamentoase pentru anumite specii (capre, iepuri etc.), care, nefiind rentabile, nu sunt dezvoltate de laboratoare.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Consiliului privind stabilirea unui cadru comunitar pentru colectarea, gestionarea și utilizarea datelor din sectorul pescuitului și sprijinirea consultanței științifice cu privire la politica comună în domeniul pescuitului”

COM(2007) 196 final — 2007/0070 (CNS)

(2008/C 10/14)

La 1 iunie 2007, în conformitate cu articolul 37 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social cu privire la propunerea sus-menționată.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 septembrie 2007. Raportor: dl Sarró Iparraguirre.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 150 voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 În ansamblu, Comitetul salută propunerea de regulament.

1.2 CESE se îndoiește într-o oarecare măsură că propunerea de regulament va implica o „simplificare” reală față de regulamentul aflat în vigoare în prezent și o reducere a sarcinilor administrative, atât pentru statele membre, cât și pentru subiecții procesului de administrare.

1.3 Comitetul consideră că definiția dată de Comisia Europeană „utilizatorilor finali” este vagă, deoarece, conform acesteia, orice persoană poate fi considerată ca utilizator final. În consecință, Comitetul sugerează Comisiei să modifice această definiție, făcând-o mult mai precisă.

1.4 În opinia CESE, colectarea informațiilor despre mediu ar trebui realizată, în principal, prin intermediul studiilor pe mare efectuate de statele membre în cadrul campaniilor științifice în domeniul pescuitului.

1.5 În opinia Comitetului, Comisia ar trebui să clarifice mai bine situațiile de nerespectare care duc la sancționarea unui stat membru și să moduleze corecțiile financiare.

1.6 CESE solicită Comisiei să elimine referirea la liberul acces al prelevatorilor de eșantioane la sediile societăților pentru a colecta date economice, întrucât aceasta poate genera probleme de ordin juridic.

1.7 În opinia CESE, Comisia ar trebui să prevadă în mod expres finanțarea prin intermediul statelor membre a programelor pentru observatori pe mare, precum și reducerea la minimum necesar a programelor de autoeșantionare realizate de echipajele vaselor, pentru a se evita supraîncărcarea acestora.

1.8 În ceea ce privește evaluarea impactului pescuitului asupra mediului, Comitetul consideră oportună identificarea

clară de către Comisia Europeană a datelor necesare și a furnizorilor acestor date.

1.9 Comitetul consideră dificilă punerea în aplicare a colecțiilor de date pentru evaluarea gradului de interacțiune dintre specii și, în consecință, sugerează eliminarea acestora.

1.10 În ceea ce privește gestiunea și utilizarea datelor primare colectate, Comitetul dorește să sublinieze importanța respectării confidențialității acestora de către toți cei care au acces la ele, în conformitate cu propunerea de regulament.

1.11 Comitetul consideră practic imposibilă inițierea programelor comunitare și naționale în anul 2008 și, în consecință, recomandă Comisiei punerea lor în aplicare începând cu anul 2009.

2. Expunere de motive

2.1 Colectarea sistematică de date de bază fiabile privind pescuitul este esențială pentru evaluarea stocurilor de pește și pentru consultanța științifică și, în consecință, prezintă o importanță crucială pentru punerea în aplicare a politicii comune în domeniul pescuitului (PCP).

2.2 Comisia a reexaminat sistemul actual de colectare de date ⁽¹⁾ la câțiva ani după punerea în aplicare a acestuia și a considerat că acesta trebuie revizuit pentru a se putea ține seama în mod corespunzător de o abordare axată pe flote a gestionării pescuitului, de necesitatea elaborării unei abordări ecosistemice, de necesitatea de a îmbunătăți calitatea, caracterul exhaustiv și accesul general la datele privind sectorul pescuitului, de necesitatea unui sprijin mai eficace pentru furnizarea de consultanță științifică și pentru promovarea cooperării dintre statele membre.

⁽¹⁾ Regulamentul (CE) nr. 1543/2000 al Consiliului privind instituirea unui cadru comunitar pentru colectarea și gestionarea datelor necesare bunei funcționări a politicii comune în domeniul pescuitului (JO L 176, 15.7.2000), precum și restul regulamentelor în domeniul colecțiilor și gestionării datelor din sectorul pescuitului.

2.3 Din acest motiv, Comisia prezintă propunerea de regulament al Consiliului „privind instituirea unui cadru comunitar pentru colectarea, gestionarea și utilizarea datelor din sectorul pescuitului și sprijinirea consultanței științifice cu privire la politica comună în domeniul pescuitului”⁽²⁾ care face obiectul prezentului aviz. Scopul acestei propuneri este de a crea programe regionale de eșantionare bine integrate și pe termen lung, care să cuprindă date biologice, economice, de mediu și sociale și care să răspundă noilor cerințe generate de necesitatea de a evolua spre o gestionare a pescuitului, precum și spre o abordare ecosistemică a gestionării pescuitului.

2.4 Această propunere urmărește ca noul sistem pentru colectarea de date să cuprindă întregul proces, de la colectarea de date pe mare până la aplicarea lor de către utilizatorii finali. De asemenea, propunerea aduce unele noutăți, cum ar fi includerea colectării de date privind mediul în scopul de a monitoriza impactul activității de pescuit asupra ecosistemului marin, introducerea unor sancțiuni financiare aplicabile statelor membre care nu respectă aceste norme, îmbunătățirea accesului la date și a utilizării acestora și reducerea sarcinii administrative pentru toate părțile implicate (simplificare).

3. Observații generale

3.1 În scopul de a îmbunătăți consultanța științifică, propunerea de regulament stabilește norme privind colectarea și gestionarea, în cadrul programelor multianuale, de date biologice, economice, de mediu și sociale privind sectorul pescuitului și utilizarea acestor date în cadrul politicii comune în domeniul pescuitului (PCP).

3.2 Aceste date de bază din sectorul pescuitului trebuie să permită evaluarea activității diverselor flote de pescuit, pregătirea de sinteze pe baza datelor colectate conform celorlalte dispoziții comunitare legate de PCP, calcularea volumelor totale de capturi și de capturi aruncate înapoi în mare pe stocuri halieutice și pe grupuri de vase de pescuit, clasificarea capturilor pe zone geografice și pe perioade de timp, estimarea abundenței și a repartiției stocurilor, evaluarea impactului activităților de pescuit asupra mediului, evaluarea situației socioeconomice a sectorului pescuitului, monitorizarea prețurilor încărcăturilor vaselor comunitare și prețurilor importurilor și evaluarea situației economice și sociale a industriei.

3.3 Finanțarea acestor activități este prevăzută în Regulamentul (CE) nr. 861/2006 al Consiliului, din 22 mai 2006, prin care se stabilesc măsurile financiare comunitare de punere în aplicare a politicii comune în domeniul pescuitului și în domeniul dreptului mării⁽³⁾, asupra cărora CESE și-a emis deja avizul corespunzător⁽⁴⁾.

3.4 Propunerea de regulament acordă o importanță deosebită controlului calității și validării datelor colectate, subordonând contribuția financiară a Comunității controlului calității și respectării normelor de calitate stabilite.

3.5 De asemenea, există o altă serie de regulamente comunitare în domeniul colectării și gestionării datelor din sectorul

pescuitului care cuprind dispoziții cu privire la colectarea și gestionarea datelor privind vasele de pescuit, activitățile și capturile acestora, precum și monitorizarea prețurilor, capturile accidentale de cetacee și condițiile aplicabile pescuitului la mare adâncime. În vederea stabilirii unui sistem de colectare de date exhaustiv și coerent, propunerea de regulament ar trebui să ia în considerare și aceste regulamente.

3.6 În ansamblu, Comitetul salută propunerea de regulament. Cu toate acestea, Comitetul este preocupat de creșterea constantă a numărului reglementărilor comunitare, ceea ce duce la o creștere a activităților administrative. În cazul de față, CESE are unele îndoieli că propunerea de regulament va implica o simplificare reală, care să reducă sarcinile administrative, atât pentru statele membre, cât și pentru subiecții procesului de administrare.

3.7 De asemenea, CESE apreciază faptul că propunerea se concentrează asupra aspectelor legate de mediu ale activităților de pescuit și că aceasta poate furniza informațiile necesare în vederea aplicării abordării ecosistemice în gestionarea pescuitului.

4. Observații specifice

4.1 Propunerea de regulament începe prin a defini câteva concepte-cheie, cum ar fi: sectorul pescuitului, pescuit recreativ, regiuni marine, date primare, date detaliate, date agregate, eșantionare axată pe flote, navă de pescuit comunitară și utilizatori finali. CESE consideră că definiția acestui ultim termen, și anume „persoane fizice sau juridice ori organizații interesate de analiza științifică a datelor privind sectorul pescuitului”, este vagă. În opinia Comitetului, conform acestei definiții, oricine ar putea fi un utilizator final. De aceea, sugerează Comisiei Europene să modifice această definiție pentru a identifica adevărații utilizatori finali.

4.2 Comisia definește un program comunitar multianual pentru colectarea de date privind:

- pescuitul comercial practicat de nave de pescuit comunitare în interiorul și în afara apelor comunitare;
- pescuitul recreativ desfășurat în interiorul apelor comunitare;
- acvacultura pe teritoriile statelor membre și în apele comunitare;
- industria de transformare a produselor pescărești.

4.3 Statele membre trebuie să elaboreze programe naționale de colectare de date stabilite în conformitate cu programul comunitar, care să includă procedurile și metodele care vor fi utilizate pentru colectarea și analizarea datelor și pentru estimarea acurateței și preciziei acestora. Programele naționale includ, în special:

- programe naționale de eșantionare;
- un program pentru observatori la bord, dacă este cazul;
- un program de studiu pe mare.

⁽²⁾ COM (2007) 196 final din 18.4.2007.

⁽³⁾ JO L 160, 14.6.2006.

⁽⁴⁾ NAT/280 — CESE 1490/2005 — JO C 65, 17.3.2006.

4.4 Comisia prevede în propunerea sa ca programele comunitare și programele naționale să fie elaborate pentru o perioadă de trei ani. Primele programe acoperă perioada 2008-2010, inclusiv. Comitetul consideră practic imposibilă inițierea programelor comunitare și naționale în 2008 și, în consecință, recomandă Comisiei punerea lor în aplicare în anul 2009.

4.5 Statele membre vor trebui să își coordoneze propriile programe naționale cu cele ale altor state membre din aceeași regiune marină și să depună eforturi pentru a-și coordona activitățile cu cele ale țărilor terțe sub a căror suveranitate sau jurisdicție se află apele din aceeași regiune marină, conform practicii din cadrul organizațiilor regionale de pescuit.

4.6 Comitetul științific, tehnic și economic pentru pescuit (CSTEP) evaluează programele naționale, eventualele modificări ale acestora și relevanța științifică a datelor ce urmează a fi colectate. Comisia aprobă programele naționale pe baza evaluării realizate de către CSTEP.

4.7 Comitetul își exprimă acordul privind planul de colectare și gestionare de date în cadrul programelor multianuale. Cu toate acestea, dorește să semnaleze Comisiei că din propunerea de regulament prezentată, nu rezultă impactul colectării de date din sectorul pescuitului asupra activității normale a unui vas și, în special, a acelor date necesare evaluării efectului activităților din sectorul pescuitului asupra mediului. În acest sens, CESE consideră că această colectare de date legate de mediu ar trebui realizată în principal prin intermediul studiilor pe mare efectuate de către statele membre în cadrul campaniilor științifice în domeniul pescuitului.

4.8 Un aspect inovator al propunerii de regulament este că, în cazul nerespectării normelor stabilite, Comisia va putea sancționa statele membre, reducând și chiar suspendând asistența financiară acordată programelor naționale. Comitetul consideră această propunere binevenită și își exprimă încrederea în capacitatea statelor membre de a respecta obligațiile care le revin, pentru a evita astfel de sancțiuni. Totuși, în opinia Comitetului, Comisia ar trebui să clarifice mai bine situațiile de nerespectare care duc la sancționarea unui stat membru și să moduleze corecțiile financiare.

4.9 Conform indicațiilor de la punctul 4.3, programele naționale multianuale de eșantionare includ:

- un plan de eșantionare de date biologice adaptat eșantionării axate pe flote, și, după caz, pescuitului recreativ;
- un plan de eșantionare de date ecosistemice care să permită estimarea gradului de interacțiune dintre specii și a impactului sectorului pescuitului asupra mediului;
- un plan de eșantionare de date economice și sociale care să permită evaluarea situației socioeconomice a sectorului pescuitului.

4.10 Comitetul își reiterează opinia exprimată în avizul său privind Regulamentul (CE) nr. 861/2006, în care considera că pentru îmbunătățirea consultanței științifice, ar trebui ca, prin intermediul statelor membre, să fie posibilă finanțarea costurilor asumate de către sectorul pescuitului comunitar pentru reali-

zarea de studii în vederea evaluării impactului activităților de pescuit asupra mediului și a evaluării situației socioeconomice a acestui sector.

4.11 Comisia prevede ca statele membre să se asigure că, în vederea îndeplinirii atribuțiilor, prelevatorii de eșantioane au acces:

- la toate porturile de debarcare, inclusiv, după caz, la punctele de transbordare și transfer către acvaculturi;
- la sediile societăților, pentru colectarea de date economice.

4.12 CESE dorește să semnaleze Comisiei că asigurarea liberei acces la prelevatorii la sediile societăților pentru a colecta date economice creează unele dificultăți de ordin juridic. De aceea, CESE solicită Comisiei să elimine această dispoziție.

4.13 În sfârșit, colectarea datelor din sectorul pescuitului în cadrul programelor naționale prevede, pe de o parte, îmbarcarea observatorilor pe mare, atunci când este necesar pentru colectarea de date, și pe de altă parte, efectuarea studiilor științifice pe mare pentru a evalua abundența și repartiția stocurilor, separat de datele provenite din pescuitul comercial și pentru a evalua impactul activității de pescuit asupra mediului.

4.14 CESE consideră că ambele sisteme sunt necesare pentru a completa cadrul de colectare a datelor din sectorul pescuitului. În opinia sa, Comisia ar trebui să prevadă în mod specific finanțarea, prin intermediul statelor membre, a programelor de observatori pe mare. Comitetul dorește să semnaleze Comisiei faptul că, în cazul în care observatorii nu pot fi îmbarcați la bordul navelor de pescuit, dintr-o lipsă evidentă de spațiu pe vas sau din motive de siguranță, programele de autoeșantionare pe care trebuie să le realizeze echipajele vaselor ar putea supraîncărca sarcinile acestora.

4.15 În ceea ce privește evaluarea impactului activității de pescuit asupra mediului, Comitetul consideră necesară identificarea clară de către Comisia Europeană a datelor necesare și a furnizorilor acestor date.

4.16 Propunerea de regulament atribuie statelor membre responsabilitatea de a se asigura că datele primare colectate sunt stocate în siguranță în baze de date computerizate, precum și de a asigura confidențialitatea acestor date. Statele membre sunt, de asemenea, responsabile de calitatea și exhaustivitatea datelor primare colectate și a datelor detaliate și agregate derivate din acestea.

4.17 Comitetul consideră oportună atribuirea acestor responsabilități statelor membre, întrucât confidențialitatea este un element esențial pentru întreprinderile pescărești.

4.18 Confidențialitatea datelor este un element esențial, întrucât bazele de date computerizate naționale conțin toate datele primare colectate în conformitate cu:

- Regulamentul (CEE) nr. 2847/1993 al Consiliului privind controlul aplicabil flotei de pescuit;
- Regulamentul (CE) nr. 779/1997 privind gestionarea activității de pescuit în Marea Baltică;

- Regulamentul (CE) nr. 104/2000 privind organizarea comună a piețelor în sectorul produselor pescărești și de acvacultură;
- Regulamentul (CE) nr. 2347/2002 privind modalitățile specifice de acces și alte condiții aplicabile pescuitului stocurilor halieutice de adâncime;
- Regulamentul (CE) nr. 812/2004 privind măsurile privind capturile accidentale de cetacee în cadrul activităților de pescuit;

precum și datele prevăzute în prezenta propunere de regulament, privind:

- activitatea navelor pe baza informațiilor obținute în urma monitorizării prin satelit și prin alte sisteme de monitorizare;
- date privind volumul total de capturi pe stocuri halieutice și pe grup al flotei comerciale, inclusiv capturile aruncate înapoi în mare și, după caz, date privind capturile din pescuitul recreativ;
- date biologice necesare pentru monitorizarea situației stocurilor;
- date ecosistemice necesare pentru evaluarea impactului asupra mediului a activităților de pescuit și acvacultură;
- date pentru evaluarea gradului de interacțiune dintre specii;

- date economice și sociale din sectorul flotei și al întreprinderilor de transformare.

4.19 În ceea ce privește datele pentru evaluarea gradului de interacțiune dintre specii, Comitetul consideră că, având în vedere ambiguitatea și lipsa de precizie a acestora, nu se poate realiza o astfel de evaluare și sugerează, în consecință, eliminarea acestora.

4.20 Statele membre vor prelucra datele primare într-o serie de date detaliate sau agregate în conformitate cu standardele internaționale aplicabile și cu protocoalele încheiate la nivel regional și, prin intermediul unor acorduri stabilite cu Comisia, le vor pune la dispoziția acestora și a organizațiilor științifice corespunzătoare.

4.21 Statele membre transmit datele detaliate și agregate în format electronic securizat.

4.22 Statele membre pot refuza să transmită date detaliate și agregate relevante numai în cazul în care există riscul ca persoanele fizice și/sau juridice să fie identificate sau în cazul în care utilizatorii finali nu își îndeplinesc obligațiile impuse de propunerea de regulament.

4.23 În ceea ce privește gestionarea și utilizarea datelor colectate, Comitetul dorește să insiste asupra importanței confidențialității datelor primare colectate, și în special a acelor privind activitatea navelor, pe baza informațiilor obținute în urma monitorizării prin satelit. În consecință, CESE solicită Comisiei să prevadă un tratament diferențiat al acestor date.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetul Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 96/22/CE a Consiliului privind interzicerea utilizării anumitor substanțe cu efect hormonal sau tireostatic și a substanțelor beta-agoniste în creșterea animalelor”

COM(2007) 292 final — 2007/0102 (COD)

(2008/C 10/15)

La 2 iulie 2007, în conformitate cu articolul 152 alineatul (4) litera (b) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la propunerea sus-menționată.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 septembrie 2007. Raportor: dl Jírovec.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 152 voturi pentru, 1 vot împotrivă și 3 abțineri.

1. Concluzii

1.1 Comitetul Economic și Social European ia act de măsurile propuse de Comisia Europeană.

1.2 CESE aprobă simplificarea și clarificarea legislației aplicabile atât cetățenilor, cât și întreprinderilor care oferă produse farmaceutice destinate animalelor.

1.3 Propunerea de directivă respectă principiul proporționalității, având în vedere că aceasta nu prevede decât schimbări limitate, care decurg din cele mai recente date științifice și avize ale experților.

1.4 Importurile din țări terțe de specii de animale de la care se obțin produse alimentare intră, de asemenea, în domeniul de aplicare a propunerii de directivă.

1.5 Propunerea de directivă nu este contrară angajamentelor luate în cadrul OMC.

1.6 Indisponibilitatea, în viitor, a estradiolului 17β și a derivaților esterificați ai acestuia va avea un impact neglijabil asupra agricultorilor și a bunăstării animalelor.

1.7 Nu este necesar să se stabilească conținuturi maxime de reziduuri.

1.8 Repercusiunile asupra întreprinderilor mici și mijlocii vor fi, de asemenea, aproape inexistente.

2. Obiectul propunerii

2.1 Propunerea examinată are ca obiect modificarea Directivei 96/22/CE din 29 aprilie 1996, modificată de Directiva 2003/74/CE. Propunerea de directivă interzice introducerea pe piață a anumitor substanțe în vederea administrării lor animalelor a căror carne sau ale căror produse din carne sunt destinate consumului uman, în alte scopuri decât cele prevăzute la articolul 4 punctul 2.

Lista substanțelor interzise:

Lista A:

— substanțele tireostatice;

— stilbenele, derivații de stilbene, sărurile și esterii acestora;
— estradiolul 17β și derivații esterificați ai acestuia.

Lista B:

— substanțe beta-agoniste.

2.2 Modificările propuse sunt următoarele:

a) excluderea animalelor de companie din domeniul de aplicare a legislației;

b) interzicerea totală a estradiolului 17β pentru animalele de la care se obțin produse alimentare.

2.3 Comisia propune să fie aduse doar unele modificări minore, necesare pentru a se evita în viitor provocarea de suferințe animalelor de companie din cauza lipsei unui tratament adecvat și pentru a ține seama de recomandările științifice și de cele ale experților privind estradiolul 17β ⁽¹⁾.

3. Context

3.1 La articolul 2 litera (a) din Directiva 96/22/CE a Consiliului se interzice în mod specific introducerea pe piață a substanțelor enumerate în anexa II în vederea administrării lor la animalele „de toate speciile”.

3.2 Compararea prețurilor produselor cu efect tireostatic arată că, din punct de vedere economic, folosirea acestora nu este avantajoasă în ceea ce privește animalele de la care se obțin produse alimentare.

3.3 Utilizarea ilegală a substanțelor este mai curând legată de producerea sau importul ilegal al acestor substanțe. În ultimii cinci ani, nu a fost constatată nici o utilizare ilegală de stilbene, derivați de stilbene, săruri și esterii ai acestora.

3.4 Directiva menționată anterior nu permite acordarea de autorizații de introducere pe piață a produselor care conțin substanțe destinate tratării hipertiroidei la animalele de companie.

3.5 În 1981, prin Directiva 81/602/CEE, UE a interzis utilizarea substanțelor cu efect hormonal pentru stimularea creșterii animalelor de fermă, inclusiv a estradiolului 17β.

⁽¹⁾ „Prevention and Control of Animal Diseases” (Prevenirea și controlul bolilor la animale)
(http://ec.europa.eu/food/animal/resources/publications_en.htm).

3.6 Deși Directiva 96/22/CE viza inițial interzicerea utilizării în orice scop a estradiolului 17 β și a derivaților esterificați ai acestuia, în cele din urmă, nu a făcut decât să reducă numărul situațiilor în care estradiolul 17 β poate fi administrat în alte scopuri decât pentru stimularea creșterii. Această substanță este total cancerigenă, având ca efecte formarea și activarea de tumori.

3.7 Potrivit concluziilor raportului prezentat Parlamentului European și Consiliului la 11 octombrie 2005, deoarece utilizarea unor substanțe alternative, precum prostaglandinul, este răspândită, se poate abandona treptat folosirea substanței menționate anterior în cazul animalelor de la care se obțin produse alimentare.

3.8 Animalele de companie afectate de hipertiroidie suferă deseori din cauza indisponibilității permanente a unui tratament adecvat.

4. Observații

4.1 Comitetul Economic și Social European ia act de măsurile propuse de Comisia Europeană.

4.2 Modificările propuse cu privire la estradiol 17 β sunt consecința directă a activităților prevăzute la articolul 11 litera (a) din Directiva 2003/74/CE.

4.3 Modificările propuse sunt minore și necesare pentru a evita în viitor provocarea de suferințe animalelor de companie din cauza lipsei unui tratament adecvat.

4.4 Propunerea examinată afectează proprietarii de animale, medicii veterinari, industria farmaceutică veterinară și agențiile de autorizare din statele membre.

4.5 Această propunere va contribui la asigurarea unui nivel înalt de protecție în domeniul sănătății umane.

4.6 Cu toate acestea, orice autorizare nouă va trebui să țină seama de eventualitatea unei utilizări abuzive. Prin urmare, produsele susceptibile de a da naștere unor abuzuri vor putea fi respinse.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) 1924/2006 privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare”

COM(2007) 368 final — 2007/0128 (COD)

(2008/C 10/16)

La 26 iulie 2007, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social cu privire la propunerea sus-menționată.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător, iar acesta a făcut deja obiectul avizelor sale CESE 308/2004 și CESE 1571/2006, adoptate la 26 februarie 2004 și, respectiv, la 13 decembrie 2006 (*), în cea de-a 438-a sesiune plenară din 26 și 27 septembrie 2007, Comitetul a hotărât, cu 163 voturi pentru, 1 vot împotriva și 7 abțineri, să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus și să facă trimitere la poziția pe care a susținut-o în documentele menționate anterior.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

(*) Avizul CESE privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare — COM(2003) 424 final — 2003/0165 COD (JO C 110, 30.4.2004) și privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. .../... privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare — COM(2006) 607 final — 2006/0195 COD (JO C 325, 30.12.2006).

Avizul Comitetul Economic și Social European pe tema „Integrarea comerțului mondial și externalizarea. Abordarea noilor provocări”

(2008/C 10/17)

La 16 februarie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă privind *Integrarea comerțului mondial și externalizarea. Abordarea noilor provocări*.

Comisia consultativă pentru mutații industriale, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 12 septembrie 2007. Raportor: dl Zöhner; coraportor: dl Lagerholm.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 voturi pentru, 1 vot împotrivă și 8 abțineri.

1. Rezumat

1.1 Schimbările din domeniul comerțului și integrarea sporită a economiilor naționale în sistemul comercial mondial sunt impulsionate de o multitudine de factori. Unul dintre factorii cruciali îl reprezintă în acest sens dezvoltarea unei diviziuni internaționale a producției, care a dus la comercializarea unui număr din ce în ce mai mare de produse intermediare (bunuri și servicii), în diversele faze ale procesului de producție. Comerțul cu produse intermediare constituie unul dintre impulsurile principale ale mutațiilor industriale și reprezintă o formă specială de diviziune internațională a muncii.

1.2 Externalizarea se măsoară, în acest context, în funcție de fluxurile comerciale externe cu produse intermediare, ceea ce deviază de la definiția curentă și se suprapune în anumite privințe cu așa-numitul *offshoring* („delocalizare”); de aceea, pentru a putea face diferența, se poate vorbi de „externalizare *offshore*”.

1.3 Această „externalizare *offshore*” se explică printr-o serie de cauze. Costurile mai scăzute ale muncii (salarii mai mici și/sau protecție socială redusă) au cea mai mare importanță în acest context. Pe lângă acestea, mai joacă un rol esențial și prețurile materiilor prime sau apropierea de noile piețe emergente. Externalizarea *offshore* poate fi însă impulsionată și prin avantaje la nivelul costurilor, care rezultă dintr-o legislație de mediu mai puțin strictă sau din avantaje fiscale.

1.3.1 Fenomenul externalizării *offshore* nu este o noutate, ci este sinonim cu organizarea producției bazată pe diviziunea muncii, în cadrul căreia întreprinderile se specializează pe ceea ce pot produce mai bine și mai rentabil. Tehnologia informației și comunicarea ieftină accelerează această evoluție, facilitând comerțul internațional în multe domenii noi și în special în sectorul serviciilor.

1.3.2 O condiție de bază pentru externalizarea *offshore* o reprezintă un sistem de transport rentabil și eficient.

1.4 Volumul bunurilor care sunt comercializate astăzi la nivel mondial este de 15 ori mai mare decât în 1950, iar cota sa din PIB-ul mondial s-a triplat. Între timp, comerțul mondial cu servicii a atins rate de creștere asemănătoare celui cu bunuri și

crește mai repede decât PIB-ul. Serviciile reprezintă aproape 20 % din comerțul internațional.

1.5 În perioada 1992-2003, s-a înregistrat o creștere a cotei de produse intermediare (de la 52,9 % la 54,1 %) și de bunuri de capital (de la 14,9 % la 16,6 %) din importurile totale, în timp ce cota bunurilor de consum a scăzut ușor. La produsele intermediare, s-a produs o mutație clară către categoria piese de schimb și componente.

1.6 Tendințele variază puternic și la nivel regional. În timp ce cota produselor intermediare în cadrul importurilor UE-15, Japoniei și SUA a scăzut, aceasta a crescut în China, Asia de Sud-Est și în noile state membre (UE-10).

1.7 Creșterea rapidă a comerțului cu servicii s-a produs în primul rând la categoria „alte servicii”. Această categorie include servicii apropiate de economie. În acest sens, serviciile financiare, informatice și de informație sunt caracterizate de un puternic dinamism. Marii câștigători ai externalizării serviciilor sunt SUA, UE-15 și India, aceasta din urmă profitând cel mai mult, în termeni relativi.

1.8 Pe ansamblu, UE și-a menținut cu succes poziția de lider în comerțul mondial, atât în sectorul bunurilor, cât și în cel al serviciilor. Economia europeană este lider de piață într-un domeniu extins de industrii cu un nivel tehnologic mediu și cu investiții mari de capital. Deficitul comercial în creștere cu Asia și o performanță destul de slabă a UE în domeniul TIC constituie o sursă de îngrijorare.

1.9 Prin externalizarea *offshore* crește comerțul, ceea ce duce, în linii generale, la creșterea bunăstării. Comitetul este însă conștient și de faptul că, în acest proces, există nu doar câștigători, ci și perdanți, aceștia din urmă fiind în cele mai multe cazuri mai ușor de identificat, deoarece sunt direct afectați (de exemplu, lucrătorii care își pierd locul de muncă).

1.10 Din perspectiva unei evoluții pe ansamblu pozitive pentru UE în privința comerțului cu produse intermediare, trebuie susținută o atitudine pozitivă și activă a UE față de un comerț mondial liber, dar echitabil, precum și adoptarea unei strategii active privind globalizarea. În cadrul UE, cea mai mare atenție trebuie să se acorde repartizării avantajelor care decurg de aici.

1.11 UE trebuie să depună eforturi pentru asigurarea unor condiții echitabile și a unei dezvoltări durabile (din punct de vedere economic, social și ecologic) în comerțul mondial.

1.12 UE ar trebui să fie conștientă de punctele sale forte și să le valorifice. Tocmai domeniile menționate anterior, caracterizate printr-un nivel tehnologic mediu, au adesea o capacitate ridicată de inovație. În plus, trebuie realizate investiții în echipamente și idei în domeniul noi.

1.13 Este urgentă nevoie de analize mai numeroase și mai detaliate cu privire la evoluția externalizării *offshore*. Comitetul recomandă Comisiei să inițieze astfel de analize, care ar trebui să conțină și scenariile posibile pe termen mediu și lung și să includă și părțile interesate. Astfel de analize pot fi, de asemenea, o parte a cercetărilor sectoriale din cadrul noii politici industriale și ar putea servi drept bază pentru discuțiile din cadrul dialogului social la nivel sectorial.

1.14 Răspunsurile principale la provocările pe care le reprezintă pentru Europa integrarea comerțului mondial și externalizarea sporită a producției europene se găsesc în Strategia Lisabona. În acest context, Comitetul evidențiază următoarele puncte ca fiind esențiale pentru o Europă adaptabilă și competitivă în cadrul procesului de globalizare:

- realizarea deplină și consolidarea pieței interne;
- promovarea inovației;
- stimularea ocupării forței de muncă.

2. Expunere de motive și contextul avizului

2.1 Schimbările din domeniul comerțului și integrarea sporită a economiilor naționale în sistemul comercial mondial sunt impulsionate de o multitudine de factori (liberalizarea comerțului, reducerea costurilor de transport și comunicare, creșterea veniturilor, accentuarea diviziunii internaționale a muncii etc.). Unul dintre factorii cruciali îl reprezintă în acest sens dezvoltarea unei diviziuni internaționale a producției, care a dus la comercializarea unui număr din ce în ce mai mare de produse intermediare (bunuri și servicii), în diversele faze ale procesului de producție. Această creștere a comerțului cu produse intermediare, care este denumită aici „externalizare”, indică clar restructurarea a numeroase procese de producție la nivel global și regional și poate fi constatată și în multe domenii ale sectorului serviciilor.

2.2 Avantajele comparative tradiționale ale țărilor industrializate, bazate pe calificarea profesională a lucrătorilor și pe *know-how*-ul tehnic cu privire la produsele acestor țări și la procesele de producție sunt expuse unei presiuni crescândă din diferite direcții. În acest mediu în rapidă schimbare, UE se confruntă cu noi concurenți, care au apărut într-un mare număr de ramuri economice și sectorul serviciilor cu valoare adăugată ridicată. Astfel, provocările pentru întreprinderile din UE sporesc într-un ritm foarte rapid.

2.3 Comerțul cu produse intermediare este unul dintre vectorii principali ai mutațiilor industriale și reprezintă o formă specială a diviziunii internaționale a muncii, care elimină rapid formele tradiționale ale internaționalizării. Este evident că globalizarea piețelor, asociată cu progresul tehnologic, permite divizarea procesului de producție a unui anumit produs în numeroase faze succesive, în amonte și în aval, care de obicei sunt distribuite în mai multe țări.

2.4 În acest aviz, trebuie examinat, pe de o parte, în ce mod este impulsionat fenomenul global al externalizării bunurilor și serviciilor, în principal de evoluțiile din statele asiatice (în special China și India), dar și de integrarea noilor state membre. Pe de altă parte, este necesar să se stabilească dacă și în ce măsură este vulnerabilă UE în fața apariției unor noi puteri comerciale la scară globală și în fața modificărilor globale conexe ale avantajelor comparative, în special cu privire la piețele pe care UE deține o poziție de lider în prezent. Este vorba în primul rând de acele industrii care sunt caracterizate de un nivel tehnologic mediu și de investiții mari de capital, ca de exemplu industria automobilelor, cea farmaceutică, precum și producția de echipamente speciale.

2.5 Fenomenul delocalizărilor nu este abordat în acest aviz, deoarece a constituit deja subiectul altui aviz.

2.6 Pe scurt, se poate afirma că este vorba despre un fenomen interesant în industrie, care va constrânge întreprinderile din UE să își consolideze avantajele comparative de care au profitat până acum, dar care nu mai sunt garantate nici măcar în noile ramuri economice, precum cea a serviciilor. Analiza acestei evoluții ar permite să se identifice actualele și viitoarele sectoare slabe și să se recomande ramurilor economice din UE să ia în avans deciziile corecte.

3. Dezvoltarea comerțului mondial

3.1 Punctul de plecare pentru continuarea analizei îl constituie un studiu publicat în „Economic Papers” nr. 259, în octombrie 2006, al Direcției Generale Afaceri Economice și Financiare a Comisiei Europene ⁽¹⁾.

3.1.1 În acest studiu, este examinată perioada 1990-2003. Aceasta prezintă interes întrucât la începutul anilor '90, au început schimbări decisive pentru Europa în comerțul mondial. Republica Populară Chineză a pătruns în forță în comerțul mondial, ceea ce a dus în cele din urmă la aderarea sa la Organizația Mondială a Comerțului. Realizarea pieței comune a condus la o mai profundă integrare în interiorul UE. Deschiderea politică și economică a țărilor din Europa Centrală și de Est și integrarea lor în UE a dus la extinderea pieței comune. La începutul acestei perioade, UE cuprindea 12 state membre, față de 27 în prezent.

3.1.2 Totodată s-au produs schimbări profunde și în India, Rusia și America Latină (în special în Brazilia), care au asigurat acestor țări o poziție mai puternică în comerțul mondial.

⁽¹⁾ Economic Papers nr. 259: „Global trade integration and outsourcing: How well is the EU coping with the new challenges” de Karel Havik și Kierian Mc. Morrow.

3.1.3 Deoarece, la terminarea acestui studiu, nu au existat încă date fiabile pentru perioada după 2003, nu pot fi făcute nici un fel de afirmații fondate privind evoluția ulterioară. Trebuie însă pornit de la ideea că, în măsura în care studiul se referă la UE-10, se poate considera că tendințe asemănătoare caracterizează și România și Bulgaria. Exemplul industriei textile arată mai degrabă intensificarea ritmului evoluției indicate.

3.2 Volumul bunurilor comercializate astăzi la nivel mondial este de 15 ori mai mare decât în 1950, iar cota din PIB-ul mondial s-a triplat. Între timp, comerțul mondial cu servicii a atins rate de creștere asemănătoare celui cu bunuri (din 1990, cu circa 6 % în medie pe an) și crește mai repede decât PIB-ul. Cota serviciilor în comerțul internațional se ridică la aproape 20 %.

3.2.1 În timp ce evoluția de ansamblu este destul de stabilă, se pot constata diferențe clare în ceea ce privește ratele de creștere a diferitelor categorii de produse și servicii.

3.2.2 Așa cum s-a menționat deja în introducere, diviziunea internațională a muncii reprezintă unul dintre vectorii cei mai importanți ai dezvoltării comerțului mondial. Această diviziune a muncii duce la o creștere permanentă a comerțului intermediar (de bunuri și servicii). Acest comerț intermediar în creștere (de exemplu, cu produse semifabricate, părți și componente) sau „externalizarea” reflectă reorganizarea multor procese de producție la nivel global/regional, mai degrabă decât la nivel național, reprezentând o imagine a creșterii enorme a fluxurilor de investiții străine directe, de la mai puțin de 5 % din PIB-ul mondial la peste 15 % la sfârșitul anilor '90. Cu toate acestea, nu orice investiție străină directă este legată automat de externalizare.

3.2.3 Sistemele globale de producție asociate dezvoltării eficiente a tehnologiilor informației și comunicațiilor, care duc la externalizare și, s-ar putea spune, la specializarea pe verticală, se reflectă și în multe domenii ale sectorului serviciilor.

3.2.4 Internaționalizarea proceselor de producție la nivel regional și global duce la creșterea comerțului în cadrul industriei și întreprinderilor. Exporturile din cadrul unei anumite industrii dintr-o țară sunt din ce în ce mai dependente de importurile de produse intermediare, care au fost produse de aceeași industrie sau de o filială a unei întreprinderi multinaționale.

3.3 *Imaginea de ansamblu a comerțului în funcție de etapele de producție*

3.3.1 Dacă se utilizează „Broad Economic Categories Classification” a ONU, se pot distinge bunurile în funcție de utilizarea lor finală (de exemplu, produse intermediare, bunuri de consum sau bunuri de capital).

3.3.2 În perioada 1992-2003, s-a înregistrat o creștere a cotei de produse intermediare (de la 52,9 % la 54,1 %) și de mijloace de producție (de la 14,9 % la 16,6 %) din importurile totale, în timp ce cota bunurilor de consum a scăzut ușor. La produsele intermediare, s-a produs o mutație clară către cate-

goria piese de schimb și componente. Acest lucru caracterizează în primul rând industria TIC și a automobilelor.

3.3.3 Tendințele variază puternic și la nivel regional. În timp ce cota produselor intermediare în importurile UE-15, Japoniei și SUA a scăzut, aceasta a crescut în China, Asia de Sud-Est și în noile state membre (UE-10).

3.4 Aceste considerații nu iau în considerare comerțul și evoluțiile din cadrul UE-15. Trebuie însă recunoscut că acesta reprezintă partea considerabil mai mare a schimburilor dintre statele membre UE individuale (între două treimi și 80 %). Externalizarea se măsoară în acest context doar în funcție de fluxurile comerciale externe cu produse intermediare, ceea ce deviază de la definiția curentă și se suprapune în anumite privințe cu așa-zisul „*offshoring*”; de aceea, pentru a face diferența, se poate vorbi de „externalizare *offshore*”.

4. Motivele creșterii externalizării *offshore*

4.1 Întreprinderile iau decizia, din motive foarte diverse, să își transfere activitățile comerciale sau părți ale acestora în străinătate. Motivul actual cel mai important pare să îl reprezinte costurile mai scăzute ale forței de muncă. Pe lângă acestea, un rol important îl joacă și factori precum prețurile scăzute ale materiilor prime sau apropierea de noile piețe emergente. Productivitatea mai scăzută, sistemele juridice incerte, lipsa infrastructurii, condițiile comerciale nefavorabile (de exemplu, taxele vamale, standardele în vigoare) și imposibilitatea de a face controale și a reacționa la apariția problemelor pot influența negativ o astfel de decizie.

4.2 Mutarea instalațiilor de producție și achiziția de produse, care inițial erau produse de firmele însele nu sunt fenomene noi. Înlocuirea forței de muncă autohtone cu forță de muncă străină este de mulți ani o practică curentă în toate țările industrializate. Fenomenul externalizării este practic sinonim cu diviziunea muncii și cu întreprinderi care rămân competitive, care sunt sensibile la prețuri și în același timp se specializează pe ceea ce pot produce mai bine. Nou este, dimpotrivă, faptul că prin tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC) a devenit posibilă, în ultimii ani, externalizarea unor categorii complet noi de servicii (respectiv de producție de bunuri). Tehnologia informației și comunicațiile ieftine din prezent permit întreprinderilor să externalizeze cele mai multe procese care pot fi reproduse/realizate în format digital, precum asistența IT, serviciile administrative, centrele de apeluri, programarea de software și anumite funcții de cercetare și dezvoltare.

4.2.1 În mod similar, tehnologia informației și comunicațiilor a permis o externalizare suplimentară în domeniul producției de bunuri, întrucât produsele intermediare pot fi obținute în mod integrat de la furnizori multipli. Tehnicile de producție cu livrare „*just-in-time*” se bazează în mare măsură pe TIC, pentru a coordona în același timp finalizarea și livrarea unor piese și componente individuale provenind de la producători diferiți, pe distanțe mai mult sau mai puțin extinse.

4.3 Ceea ce poate fi externalizat poate fi în mod normal și relocalizat *offshore*. *Offshoring*-ul poate lua forma unui transfer de activități specifice în cadrul unei organizații către o destinație din străinătate sau către un furnizor independent.

Așa cum s-a menționat, acesta nu este un fenomen cu totul nou. Dezvoltarea rapidă a TIC și scăderea aferentă a costurilor comunicațiilor au permis comercializarea transfrontalieră a numeroase produse noi, în special servicii. În prezent, activități precum desenul tehnic în domeniul arhitecturii, evaluarea de către radiologi a radiografiilor sau anumite servicii juridice pot fi transferate în străinătate. Astfel, dezvoltarea TIC a dus la extinderea comerțului internațional prin scăderea costurilor de tranzacție și prin posibilitatea de a comercializa produse cu totul noi. Această evoluție este asemănătoare impactului sistemului internațional de containerizare din anii '50, care, la rândul său, a dus la relansarea comerțului internațional ^(?).

4.4 Prezentul aviz se concentrează pe externalizarea *offshore*. Cu toate acestea, în dezbaterile politice generale, aceasta este adesea confundată cu investițiile străine directe (ISD). De exemplu, există evoluții care sunt deseori prezentate ca forme de externalizare/*offshoring*, dar care, de fapt, sunt extinderi ale afacerilor în străinătate, pentru a răspunde nevoilor piețelor locale. Pentru a stabili dacă o anumită mutare a unei unități de producție este un exemplu de *offshoring*, este necesar să se stabilească ce piață urmează a fi deservită. Extinderea afacerilor în străinătate numai cu scopul de a deservi piețele externe (ISD orizontală) nu va avea în mod necesar — nici măcar pe termen scurt — efecte negative asupra ocupării forței de muncă în țara de origine. Dimpotrivă, ar putea avea efecte foarte benefice, atât în privința profitabilității, cât și a ocupării forței de muncă la sediul general al întreprinderii.

4.5 Dar, desigur, nu numai costurile mai scăzute ale forței de muncă (salariile mai scăzute și/sau securitatea socială mai redusă) și necesitatea de a fi mai aproape de piețe determină întreprinderile să își transfere producția. Cauzele pot fi, de asemenea, costurile mai scăzute datorate, de exemplu, unor reglementări de mediu mai puțin stricte sau unor avantaje fiscale. Un exemplu interesant și actual de *offshoring*, care poate ilustra acest lucru, este evoluția industriei europene a cimentului. Din cauza creșterii foarte mari a prețului energiei în Europa — parțial datorită sistemului UE de comercializare a emisiilor de CO₂ — și a limitării directe a emisiilor de CO₂ ale industriei, anumiți producători europeni de ciment au externalizat producția de clincher în China.

4.6 În sfârșit, un sistem de transport rentabil și eficient este o condiție prealabilă pentru externalizarea *offshore*.

5. Externalizarea producției de bunuri

5.1 Externalizarea, definită în studiu drept subcontractarea anumitor etape ale producției către furnizori externi sau filiale dedicate, stabilite în afara UE, reflectă următorii factori:

(?) Containerizarea este un sistem intermodal de transportare a încărcăturii generale sau a produselor în containere standardizate de tip ISO. Bunurile pot fi transportate ușor dintr-o loc în altul în aceste containere, care pot fi încărcate pe vase pentru containere, în camioane, trenuri, autovehicule și avioane. Conceptul de containerizare este considerat o inovație-cheie în domeniul logisticii, care a revoluționat manevrarea transporturilor de mărfuri în secolul XX și a redus dramatic costurile transporturilor.

— Fluxurile comerciale internaționale sunt propulsate de internaționalizarea structurilor de producție și creșterea fluxurilor globale de ISD.

— Importurile mondiale de bunuri intermediare (în special piese și componente) și de mijloace de producție sunt în creștere. Aceasta duce și la creșterea comerțului între industrii și între întreprinderi.

— Există o creștere puternică a fluxurilor comerciale complementare bidirecționale între țările industrializate și țările în curs de dezvoltare/emergente. Ponderea produselor intermediare scade în importurile către UE-15, SUA și Japonia, în timp ce crește pentru partenerii regionali mai puțin avansați ai acestora.

— Externalizarea anumitor etape de producție este o caracteristică specifică a industriilor TIC și automobilelor, care cuprind întreprinderi care acționează la scară globală.

6. Externalizarea serviciilor

6.1 Comerțul global cu servicii s-a dezvoltat rapid de la jumătatea anilor '90. Acesta a atins rate de creștere asemănătoare comerțului cu bunuri și, în felul acesta, crește cu mult mai repede decât PIB-ul. Comerțul cu servicii a crescut de la 3,8 % din PIB în 1992 la 5,7 % în 2003.

6.2 În timp ce categoriile transporturilor și turismului au crescut proporțional cu PIB-ul, creșterea considerabilă a comerțului cu servicii s-a produs la categoria „alte servicii”. Această categorie include serviciile pentru întreprinderi. În cadrul acesteia, cresc puternic în special serviciile financiare, informatice și de informație.

6.3 Prin compararea rezultatelor nete (exporturi minus importuri), marii câștigători de pe piața externalizării serviciilor au fost SUA, UE-15 și India; în termeni relativi, India a avut cele mai mari câștiguri.

7. Punctele forte și cele slabe ale UE

7.1 Din 1990, UE și-a menținut cu succes poziția de lider comercial global, atât în sectorul bunurilor, cât și în cel al serviciilor. Aceasta este, în parte, rezultatul faptului că etapa caracterizată de investiții intensive a procesului global de relansare de la începutul anilor '90 a privilegiat acele industrii care produc bunuri cu investiții mari de capital, în care UE posedă o poziție relativ puternică. UE este lider de piață într-o gamă largă de industrii cu tehnologie medie și producătoare de bunuri cu investiții mari de capital. Punctele forte principale sunt industria globală de automobile, industria farmaceutică, de echipamente speciale, precum și domeniul financiar și al serviciilor pentru întreprinderi.

7.1.1 Între 1992 și 2003, excedentul comercial extern al UE a crescut de la 0,5 % la 1,5 % din PIB, aducând o contribuție semnificativă la creșterea PIB-ului.

7.1.2 Un punct forte important al UE este cu siguranță și piața unică proprie, care oferă nu doar un cadru juridic stabil, ci reprezintă și o piață internă extinsă. Ca urmare a extinderii, o parte din externalizare se produce în noile state membre.

7.1.3 Studiul arată că, în anumite domenii precum industria automobilelor, externalizarea *offshore* tinde să se concentreze pe anumite regiuni (UE-15 în noile state membre, SUA în Mexic și Brazilia, Japonia în Asia de Sud-Est și China). Acest lucru se explică în primul rând prin costurile legate de depărtarea geografică (de exemplu, costurile de transport). În domeniile noilor tehnologii și serviciilor, aceste costuri joacă însă un rol modest.

7.2 Totodată, studiul indică câteva domenii care stârnesc îngrijorarea. Din punct de vedere geografic, este vorba despre deficitul comercial cu Asia în general, iar din punct de vedere tehnologic, de performanța destul de slabă a UE în domeniul TIC. În acest context, trebuie ținut în special seama de faptul că anumite țări în curs de dezvoltare au făcut eforturi de a accede pe primele locuri în lanțul de valori și, de aceea, au investit mult în cercetare și dezvoltare și în educație.

7.2.1 Succesul de până acum al Asiei în comerțul mondial s-a înregistrat în special în domenii de producție precum TIC, care, din perspectivă europeană, au fost mai puțin importante decât, spre exemplu, automobilele, domeniul farmaceutic sau chimic. În ultimii 15 ani, multe țări asiatice s-au specializat pe exportul de produse în domeniul TIC⁽³⁾. Este de așteptat ca aceste țări, pe măsură ce se dezvoltă, să se orienteze și către acele industrii care până acum au fost dominate de UE (cum arată exemplul industriei textile).

7.2.2 UE și China dau dovadă de o complementaritate accentuată în ceea ce privește structurile lor comerciale, UE fiind specializată în tehnologie medie și înaltă și bunuri de capital, iar China concentrându-se pe tehnologie joasă, domenii care necesită muncă intensivă și domenii de producție legate de TIC. Acest model de complementaritate se traduce direct în tendințe comerciale favorabile pentru UE, multe state UE înregistrând câștiguri semnificative în prezent în ceea ce privește puterea lor de cumpărare în comparație cu puterile comerciale emergente precum China. Aceste rezultate sugerează că procesele de recuperare a decalajelor ale marilor economii emergente, cum ar fi China, pot fi reciproc avantajoase, ducând la câștiguri considerabile în ceea ce privește venitul pe cap de locuitor atât pentru lumea dezvoltată, cât și pentru cea în curs de dezvoltare.

7.2.3 Externalizarea serviciilor în India are (încă) o importanță macroeconomică redusă.

(3) Locații de producție ieftine, în care sunt prelucrate, de asemenea, produse scumpe de tehnologie înaltă și *know how* din SUA sau Europa, au dus la situația în care bunuri precum calculatoarele sau telefoanele mobile ajung pe piață la prețuri accesibile și astfel pot fi cumpărate de categorii largi de cumpărători.

7.3 Pe termen mediu și lung, rezultă următoarele probleme potențiale de comerț exterior pentru UE:

7.3.1 Performanțele bune ale UE în anii '90 s-au datorat în mare parte câștigurilor realizate în etapa inițială, caracterizată de investiții intensive, a liberalizării comerțului mondial — un scenariu ce nu va continua la nesfârșit.

7.3.2 UE are performanțe destul de slabe într-o gamă largă de industrii de înaltă tehnologie, mai ales în industria TIC.

7.3.3 Asia devine un potențial concurent comercial pentru unele dintre industriile de bază ale UE. Producătorii cu cost scăzut din China vor domina probabil o serie de industrii cu tehnologie joasă, cu utilizare intensivă a forței de muncă. Implicațiile acestei situații vor fi mai mari pentru UE decât pentru SUA sau Japonia.

8. Câștigătorii și perdanții externalizării *offshore*

8.1 Externalizarea *offshore* generează creșterea comerțului, adesea pentru tipuri noi de produse și pentru sectoare economice noi. Se cunoaște din teorie și din studiile empirice că schimburile comerciale generează bogăție, astfel că externalizarea *offshore* ar trebui, în principiu, să sporească bunăstarea mondială. Un factor care mărește complexitatea îl reprezintă, desigur, faptul că avantajele în termeni de costuri generate de *offshoring*-ul unei anumite producții pot fi rezultatul unor reglementări de mediu mai puțin stricte, ceea ce poate avea efecte asupra mediului la scară globală. Dacă nu este însă vorba de această situație, se poate presupune că *offshoring*-ul sporește bunăstarea globală. Este cunoscut însă, de asemenea, că adesea comerțul generează atât câștigători, cât și perdanți și în acest context se pune problema cine vor fi câștigătorii și cine vor fi perdanții în Europa în urma *offshoring*-ului în creștere.

8.1.1 Desigur, decizia unei întreprinderi de a externaliza o anumită activitate se poate dovedi și greșită din punctul de vedere al acesteia. Pot exista multe cauze în acest sens. Clienților poate să le displacă faptul că sunt deserviți de centre de apeluri din străinătate, întreprinderile pot să nu primească produsele intermediare la calitatea necesară și la momentul specificat; în plus, pot apărea neînțelegeri de natură culturală între întreprinderi și clienți ori la nivel internațional sau informații confidențiale pot ajunge la concurenți.

8.1.2 Mai întâi, trebuie pornit de la ipoteza că decizia unei întreprinderi (sau a unui guvern) în favoarea *offshoring*-ului sau externalizării *offshore* a unui domeniu de activitate este pusă în aplicare cu succes. Ce câștigători și perdanți pot fi identificați în acest caz?

8.2 Câștigătorii

8.2.1 Întreprinderile europene care se angajează în externalizare și externalizare *offshore*

Acestea au posibilitatea să realizeze economii mari de costuri, cele mai multe datorită costurilor mai scăzute ale forței de muncă. Pe termen mai lung, aceste întreprinderi vor obține, de asemenea, acces la noi surse de forță de muncă calificată, atât direct, prin propriile lor unități relocalizate, cât și indirect, prin externalizarea *offshore*, din partea furnizorilor locali. Mai mult, întreprinderile situate în țări europene cu piețe ale muncii bine reglementate vor deveni cândva capabile să-și administreze prin locațiile lor *offshore* nivelul forței de muncă într-un mod mai flexibil. În plus, din locații *offshore* este posibilă și deschiderea unor piețe foarte bune. Astfel de unități locale de producție pot permite întreprinderilor europene să producă bunuri, respectiv să ofere servicii la prețuri care fac posibilă vânzarea în țările cu salarii scăzute.

8.2.2 Țările europene care furnizează produse și servicii prin *offshoring* și externalizare *offshore*

Odată cu aderarea celor 12 noi state membre în 2004 și 2007, Uniunea Europeană include mai mulți mari furnizori care oferă produse și servicii prin *offshoring* și externalizare *offshore*. Cu toate acestea, câteva țări din UE-15, în special Irlanda, au avut de profitat de pe urma calității de „locații de producție *offshore*”. Avantajele pentru țările furnizoare sunt evidente: beneficiile pe termen scurt constau în crearea de locuri de muncă și atragerea de investiții, iar pe termen lung în transferurile de tehnologie și transmiterea de competențe către populația locală, care se realizează în urma deciziei întreprinderii în favoarea externalizării și externalizării *offshore*.

8.2.3 Consumatorii produselor și serviciilor furnizate în urma externalizării și externalizării *offshore*

Consumatorii finali de produse și servicii delocalizate pot beneficia de prețurile mai scăzute ale produselor. De exemplu, s-a estimat că între 10 % și 30 % din scăderea prețurilor semiconductoarelor și cipurilor de memorie în anii '90 s-a datorat globalizării industriei de componente IT. De asemenea, consumatorii pot beneficia de un program de lucru extins în multe sectoare de servicii — de exemplu, de posibilitatea de a contacta un centru de apeluri al societății în Bangalore, după ora 17:00 GMT/CET. Scăderea prețurilor, în funcție de ponderea în volumul total a externalizării și externalizării *offshore*, va reduce inflația și, astfel, va conduce la o putere de cumpărare reală mai mare.

8.3 Perdanții

8.3.1 Lucrătorii europeni care își pierd locurile de muncă din cauza *offshoring*-ului și externalizării *offshore*

Lucrătorii care își pierd locurile de muncă în urma *offshoring*-ului și externalizării *offshore* sunt perdanții evidenți și imediați. În cazul persoanelor care își pierd locul de muncă, este vorba despre un grup extrem de afectat, dar relativ mic și concentrat. În schimb, câștigătorii *offshoring*-ului și externalizării *offshore* sunt un grup mult mai important și mai divers, în cazul căruia avantajele individuale sunt însă relativ reduse (cu excepția, eventual, a întreprinderilor). Această asimetrie între câștigători și perdanți se regăsește atât în economia politică a *offshoring*-ului, cât și în majoritatea dezbaterilor referitoare la liberul schimb și la concurența importurilor. Prin „Fondul european pentru adaptare la globalizare”, creat de Consiliu la insistența Comisiei, UE posedă un instrument pentru a sprijini acest grup, chiar dacă doar cu mijloace limitate.

8.3.2 Întreprinderile europene incapabile să adopte „cele mai bune practici” ale *offshoring*-ului și externalizării *offshore*

Problema fundamentală cu care se confruntă în prezent Europa este slaba creștere a productivității. Din cauza globalizării accelerate, întreprinderile sunt obligate de concurență, în tot mai multe domenii, să adopte strategii de *offshoring* și de externalizare *offshore*. Întreprinderile care sunt incapabile să își restructureze afacerile prin *offshoring* și externalizare *offshore* pentru propriile produse intermediare sau domenii parțiale de activitate vor fi dezavantajate în competiția cu concurenții lor din țări terțe și din UE care sunt în măsură să facă acest lucru. Aceasta înseamnă că riscă să aibă o creștere mai lentă și, în final, să fie eliminate complet de pe piață sau să își relocalizeze întreaga producție în afara țării de origine — ambele situații fiind însoțite probabil de pierderi mai mari de locuri de muncă decât în cazul în care *offshoring*-ul și externalizarea *offshore* ar fi fost realizate într-o etapă anterioară.

9. Necesitatea de a acționa și recomandări

9.1 Comitetul și-a exprimat în trecut în repetate rânduri punctul de vedere cu privire la comerțul global și globalizare (*). Cel mai recent este avizul „Provocările și șansele Uniunii Europene în contextul globalizării” (REX/228 — raportor: dl Malosse). În acest aviz, Comitetul susține, printre altele, o strategie comună pentru a face față globalizării, un stat de drept planetar, deschiderea comercială echilibrată și responsabilă, un ritm rapid de integrare, precum și o globalizare cu față umană.

9.1.1 Nu în ultimul rând, deoarece aceste evoluții ale comerțului cu produse intermediare sunt în ansamblu pozitive pentru UE, aceasta ar trebui să adopte o atitudine pozitivă și activă față de comerțul mondial liber și o strategie activă de globalizare. Totuși, trebuie acordată o atenție deosebită repartizării beneficiilor apărute și dezbaterii politice. UE trebuie să acționeze în favoarea unor condiții corecte și a dezvoltării durabile (din punct de vedere economic, social și de mediu) în comerțul mondial.

(*) — REX/182 — „Dimensiunea socială a globalizării”, martie 2005.
 — REX/198 — „Pregătirea celei de-a 6-a conferințe ministeriale a OMC”, martie 2005.
 — SOC/232 — „Calitatea vieții active, productivitatea și ocuparea forței de muncă în contextul globalizării și schimbării demografice”, septembrie 2006.
 — REX/228 — „Provocările și șansele Uniunii Europene în contextul globalizării”, mai 2007.

9.1.2 Politica comercială a UE trebuie să urmărească din ce în ce mai mult îmbunătățirea standardelor sociale și de mediu la nivel global și găsirea unei abordări politice care să îmbine solidaritatea cu interesul personal și care să fie benefică tuturor. Mai trebuie realizate progrese în ceea ce privește eliminarea barierelor comerciale netarifare, în special atunci când sunt discriminate întreprinderile europene. În contextul externalizării *offshore*, Comitetul își reiterează apelul pentru o mai bună protecție a proprietății intelectuale.

9.1.3 Dezbaterea actuală privind schimbările climatice, emisiile de gaze cu efect de seră și dezvoltarea durabilă va duce la o reevaluare a multor aspecte ale globalizării, inclusiv ale comerțului. Țările în curs de dezvoltare sunt interesate de un sprijin mai extins sau de dezvoltarea capacităților lor în privința utilizării tehnologiilor mai curate. O atenție sporită se va acorda utilizării unor moduri de transport mai curate și mai eficiente sub aspect energetic, în special transportului pe mare, acolo unde este cazul. Considerațiile privind mediul vor avea mai multă greutate în deciziile privind amplasamentul viitor al unităților de producție și distribuția ulterioară a bunurilor. În consecință, Comitetul recomandă Comisiei ca, în măsura în care nu face deja acest lucru, să realizeze studii separate privind aspectele legate de comerț ale dezbaterii mai generale privind schimbările climatice.

9.2 Înainte de toate, UE ar trebui să fie conștientă de punctele sale forte și să le valorifice. Sectoarele cu nivel tehnologic mediu menționate mai sus sunt deseori caracterizate prin niveluri ridicate de inovare. Dincolo de aceasta, sunt totuși necesare investiții (în echipamente și idei) în domenii noi. Al 7-lea program-cadru evidențiază unele dintre aceste posibilități. Această direcție ar trebui urmată în continuare, cu mai multă consecvență ⁽⁵⁾.

9.3 Având în vedere evoluția rapidă, în special în domeniul externalizării *offshore*, sunt urgent necesare analize mai numeroase și mai detaliate (în funcție de sector, regiune). Studiul menționat în acest aviz oferă doar o imagine foarte globală și nu ia în considerare cele mai recente evoluții.

9.3.1 Extinderile recente ale UE au creat noi posibilități de externalizare către noile state membre. Acest fenomen necesită o analiză atentă, deoarece atât câștigătorii, cât și perdanții fac parte din UE. Dacă se acceptă faptul că externalizarea *offshore* către noile și viitoarele state membre are un impact pozitiv asupra strategiei de coeziune, este logic să fie analizate efectele acesteia asupra orientării viitoare a instrumentelor financiare relevante ale UE.

9.3.2 De asemenea, nu există studii detaliate cu privire la impactul viitor al externalizării asupra ocupării forței de muncă și calificărilor.

9.3.3 Comitetul recomandă Comisiei să inițieze astfel de analize, care ar trebui să includă posibile scenarii pe termen scurt și mediu și să implice în acest proces și părțile interesate. Anchetele în rândul factorilor de decizie din mediul de afaceri prezintă uneori o imagine diferită de cea pe care o oferă statisticele comerciale.

9.3.4 De asemenea, aceste analize ar putea face parte din analizele sectoriale în cadrul noii politici industriale. Ar putea

servi și ca bază pentru discuții în cadrul dialogului social sectorial, oferind astfel acestuia un mijloc suplimentar de a face față schimbărilor și de a le anticipa (cu privire la acest subiect, a se vedea diversele avize CCMI/CESE).

9.4 Răspunsurile principale la provocările pe care le reprezintă pentru Europa integrarea comerțului mondial și externalizarea sporită a producției europene se găsesc în Strategia Lisabona. În acest context, CCMI subliniază următoarele puncte ca fiind esențiale pentru o Europă adaptabilă și competitivă în cadrul procesului de globalizare:

- Finalizarea și consolidarea pieței interne
- Promovarea inovării
- Stimularea ocupării forței de muncă

9.4.1 Dezvoltarea și extinderea în continuare a pieței unice, în scopul optimizării liberei circulații a bunurilor, serviciilor, persoanelor și capitalului, vor contribui în mod semnificativ la îmbunătățirea concurenței, promovând astfel întreprinderile, inovarea și creșterea.

9.4.2 Piața internă poate deveni pe deplin realitate numai atunci când legislația va fi transpusă în întregime și corespunzător și va intra în vigoare. Comisia și Consiliul trebuie să se asigure că statele membre nu întârzie acest proces.

9.4.3 Dezvoltarea tehnologiei și promovarea inovării în Uniunea Europeană sunt critice pentru a asigura Europei posibilitatea de a concura pe piața globală. Aceasta va avea ca rezultat creșterea numărului de locuri de muncă cu înaltă calificare în UE, Uniunea devenind astfel o destinație mai atractivă pentru întreprinderi și investiții.

9.4.4 Pentru a contribui la promovarea inovației, este necesară o procedură de brevetare simplă și eficientă sub aspectul costurilor. În prezent, un brevet care ar oferi o protecție a invențiilor la nivel european este considerabil mai costisitor și complicat decât un brevet obținut în SUA. Este necesară instituirea unui brevet comunitar eficient sub aspectul costurilor.

9.4.5 Trebuie depus un efort concertat pentru a atinge în cel mai scurt timp posibil obiectivul stabilit în Strategia Lisabona ca 3 % din PIB să fie alocat cheltuielilor naționale pentru cercetare și dezvoltare. Așa cum indică cifrele-cheie, publicate de Comisie la 11 iunie 2007, privind știința, tehnologia și inovarea, în 85 % din cazuri, întârzierile în realizarea acestui obiectiv sunt cauzate de investițiile reduse ale întreprinderilor. În același timp însă, un înalt grad de cercetare și dezvoltare poate fi atins dacă implicarea masivă a sectorului privat este însoțită de investiții publice ridicate. În UE, sectorul public (adică statele membre) trebuie să investească în continuare în cercetare și dezvoltare, pentru ca activitățile de cercetare și dezvoltare ale economiei private să continue să se dezvolte. De asemenea, guvernele ar trebui să pună în aplicare politici inovatoare de finanțare pentru a încuraja investițiile în cercetare și dezvoltare.

9.4.6 Investițiile în tehnologia informației și comunicațiilor ar putea promova eficiența în administrație și ar putea accelera legăturile dintre consumatori și piețe în interiorul Europei. Dezvoltarea unei rețele cuprinzătoare de conexiuni de internet în bandă largă trebuie să fie o prioritate.

⁽⁵⁾ A se vedea în acest sens, Avizul CESE: INT/269 — „Al 7-lea program-cadru”, decembrie 2005

9.5 Politica de ocupare a forței de muncă este foarte importantă în acest proces. Este vorba, în primul rând, de găsirea de noi posibilități de angajare pentru cei care își pierd locul de muncă în urma externalizării *offshore* și, în al doilea rând, de menținerea standardelor privind calificările și adaptabilitatea lucrătorilor. Lucrătorii care își pierd locurile de muncă în urma relocalizării au dificultăți din ce în ce mai mari în a găsi un nou loc de muncă. În urmă cu doar câțiva ani, în general era posibilă găsirea unui nou loc de muncă în termen de trei sau patru luni. Acest proces se poate extinde acum pe câțiva ani, întrucât din ce în ce mai multe activități cu utilizare intensivă a forței de muncă sunt relocalizate și nu sunt oferite alternative adecvate. O forță de muncă flexibilă, bine educată și motivată este cheia pentru competitivitatea Europei.

9.5.1 De aceea, în același context, Comitetul evidențiază concluziile raportului Wim Kok ⁽⁶⁾ privind:

- creșterea adaptabilității lucrătorilor și întreprinderilor, îmbunătățind astfel șansele acestora de anticipare a schimbării;
- creșterea numărului participanților pe piața forței de muncă;
- investiții sporite și mai eficiente în capitalul uman.

9.5.2 Într-o lume aflată în schimbare accelerată, tehnologiile apar și se învechesc cu rapiditate. Guvernele țărilor europene trebuie să se asigure că cetățenii acestora se pot adapta la acest mediu nou, pentru a asigura șanse pentru toți. Este nevoie urgent de politici sociale și de ocupare a forței de muncă

moderne, orientate spre promovarea posibilităților și a capacităților de inserție profesională, prin furnizarea de calificări și de măsuri în vederea îmbunătățirii capacităților de adaptare și de reconversie profesională, precum și a mobilității geografice a forței de muncă. Pentru punerea în aplicare a acestei sarcini ambițioase, este esențial ca statele membre să elaboreze și să aplice o politică națională de formare generală și profesională, care să se bazeze pe investiții în educație și în învățarea pe tot parcursul vieții, pentru a le oferi oamenilor posibilitate de a se adapta la schimbare și la noi domenii, care dispun de un avantaj comparativ. După cum s-a subliniat în Agenda Lisabona, aceasta ar trebui să includă „noi calificări de bază, precum cunoștințele IT, limbile străine, cultura tehnologică, spiritul antreprenorial și aptitudinile sociale”.

9.6 Pe lângă calificările lucrătorilor, este foarte important ca externalizarea *offshore* să nu ducă la o pierdere suplimentară de *know-how*. Trebuie păstrat un mediu care să facă din Europa o destinație atractivă pentru cercetare și dezvoltare. În acest scop, trebuie regândit rolul universităților (în special al celor cu orientare tehnică și de științe naturale), precum și integrarea lor într-o rețea la nivel european și cooperarea lor cu industria.

9.7 Competitivitatea Europei se va baza în primul și în primul rând pe o economie inovatoare bazată pe cunoaștere și pe un model social bazat pe solidaritate, care să asigure o coeziune puternică. Europa nu poate câștiga o competiție cu standarde sociale sau de mediu scăzute.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Raportul Grupului de lucru privind ocuparea forței de muncă sub președinția lui Wim Kok/noiembrie 2003. Grupul de lucru și-a început activitatea în aprilie 2003 și și-a prezentat raportul Comisiei la 26 noiembrie 2003. Comisia și Consiliul au adoptat concluziile acestui raport în Raportul lor comun privind ocuparea forței de muncă pentru Consiliul de primăvară din 2004, care a confirmat necesitatea unei acțiuni decisive din partea statelor membre în conformitate cu orientările propuse de Grupul de lucru.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Drepturile pacientului”

(2008/C 10/18)

La 14 iulie 2005, Comitetul Economic și Social European, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, a hotărât să elaboreze un aviz cu privire la *Drepturile pacientului*.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 iulie 2007. Raportor: dl Bouis.

La a 438-a sesiune plenară, desfășurată la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat următorul aviz cu 108 de voturi pentru, nici un vot împotriva și 2 abțineri:

1. Expunere de motive și recomandări

1.1 De mai mulți ani, țările europene și Comunitatea Europeană au abordat tema drepturilor persoanelor care recurg la serviciile de sănătate, instituind carte sau un adevărat arsenal legislativ care să permită afirmarea acestor drepturi ⁽¹⁾. Acestea depind în mod evident de calitatea sistemului de sănătate și de organizarea asistenței medicale. Cu toate acestea, respectarea lor depinde în aceeași măsură de comportamentul și de cooperarea cadrelor sanitare și a pacienților înșiși: prin urmare, sunt de așteptat îmbunătățiri rapide.

1.1.1 În 2002, „Rețeaua spiritului cetățenesc activ” („Active Citizenship Network”) a propus o carte europeană a drepturilor pacienților. Aceste drepturi bazate pe Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (articolul 35) sunt importante în raporturile dintre cetățenii europeni și sistemul lor de sănătate. În ciuda acestui fapt, o cercetare efectuată de organizații cetățenești în 14 țări ale Uniunii Europene demonstrează că nivelul de protecție a acestor drepturi este foarte diferit de la o țară la alta. Această stare de fapt pune în discuție angajamentul Comisiei Europene de a garanta tuturor cetățenilor europeni un acces real la serviciile de sănătate pe baza principiului solidarității.

1.1.2 Astăzi se asistă la o evoluție a politicilor publice care tind să acorde din ce în ce mai mare considerație participării cetățenilor, cu dezvoltarea metodei participative în diferite țări ale Europei: conferințele de consens daneze, instituirea juriilor cetățenești în mai multe state europene, adunările generale ... Consiliul Europei însuși promovează astfel de demersuri participative.

1.1.3 Având în vedere Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale, comunicarea Comisiei „Consultare privind o acțiune comunitară în domeniul serviciilor de sănătate”, declarația Consiliului de sănătate din 1 iunie 2006 „Valorile și principiile comune ale sistemelor de sănătate ale Uniunii Europene”, jurisprudența Curții Europene de Justiție referitoare la mobilitatea pacienților, raportul Parlamentului European privind mobilitatea pacienților și evoluția asistenței medicale în Uniunea Europeană, rezoluția Parlamentului din 15 martie 2007, CESE invită Comisia Europeană să ia inițiative permițând punerea în aplicare

a unei politici de sănătate care să respecte drepturile pacienților. Aceasta necesită:

- colectarea și analiza de date comparative privind obligațiile reglementare și etice în vigoare în fiecare țară a Uniunii.
- formularea, în forma cea mai adecvată, a liniei de conduită comunitare aplicabile în domeniu,
- evaluarea programată a modului de aplicare a textelor promulgate și a politicilor adoptate,
- difuzarea rezultatelor acestor activități pe lângă responsabilii naționali și reprezentanții diferitelor categorii socio-profesionale și utilizatorii implicați,
- instituționalizarea unei zi europene a drepturilor pacienților.

1.1.4 Comitetul Economic și Social European abordează așadar tema drepturilor pacienților pentru a atrage atenția instanțelor europene asupra necesității de a le respecta, ținând seama în special de dreptul la mobilitate al cetățenilor între cele 27 de țări ale Uniunii și de egalitatea de șanse în sensul de a beneficia de prestații de calitate în țările de origine și în țările de primire și, în special, pentru a promova punerea în aplicare a acestor drepturi în ansamblul statelor din Comunitatea Europeană. În plus, reafirmarea acestor drepturi implică schimbări în relațiile cotidiene dintre pacienți și ansamblul alcătuit din specialiști și structuri sanitare.

1.1.5 Subiectele abordate necesită deseori reflecții etice și soluțiile lor se bazează pe sistemul politic și social din țara respectivă. Cu toate acestea, în ciuda disparităților legate de organizarea sistemelor sanitare și a diversității dezbaterilor, se constată o evoluție a problematicii legate de sănătate similară în toate țările europene și o tendință generală și ineluctabilă de afirmare a drepturilor persoanelor care apelează la asistență medicală.

1.2 Într-adevăr, se constată o evoluție a necesităților în materie de sănătate și a așteptărilor populației și, dincolo de sistemul sanitar, o evoluție politică prin care se tinde să se acorde un spațiu de exprimare din ce în ce mai important opiniei persoanei.

(1) Carta Drepturilor Fundamentale a UE, texte adoptate de Consiliul Europei, legea franceză nr. 2002-303 din 4 martie 2002.

1.3 Progresul medicinei și aplicarea sistemelor de protecție socială au condus, la scară globală, la o tranziție epidemiologică care se traduce prin îngrijirea unui număr mai mic de cazuri acute și, mai ales, prin creșterea numărului de boli cronice. Acest fenomen este accentuat de îmbătrânirea populației. Îngrijirea persoanelor bolnave cronic implică îngrijiri de lungă durată; acești bolnavi dobândesc astfel cunoștințe din experiența legată de accesul la sistemul sanitar și din experiența lor legată de boală.

1.4 Răspândirea noilor tehnologii informatice, în special a Internetului, a stimulat creșterea cunoștințelor pacienților, dezvoltându-le capacitatea de a se angaja într-o comunicare interactivă și de a pune întrebări specialiștilor. În anumite patologii, persoanele au uneori cunoștințe exhaustive despre boala lor, de care trebuie să se țină seama. Acestea merită să fie luate în considerare de specialiștii din sectorul sanitar.

1.5 În general, așteptările pacienților față de specialiști nu se cantonează în dimensiunile tehnice ale asistenței medicale, ci se extind și la dimensiunile relaționale și umane.

1.6 În plus, pe termen lung, viața în prezența unei boli și/sau a unui handicap creează în cazul persoanelor respective noi necesități și noi așteptări. Obiectivul îngrijirilor s-a schimbat: nu mai este în primul rând o chestiune de vindecare cu orice preț, ci de „conviețuire cu boala”, cu preocuparea continuă de a lupta împotriva durerilor.

Toate acestea determină persoanele bolnave să joace, într-o măsură din ce în ce mai mare, un rol activ în propria lor îngrijire, cu alte așteptări și necesități.

1.7 În plus, această evoluție a necesităților și așteptărilor persoanelor în raport cu îngrijirea primită se înscrie într-o evoluție mai profundă a societății, care tinde să promoveze modelul autonomiei persoanei și afirmarea drepturilor sale.

1.8 Ansamblul de factori discutați mai sus conduce la concluzia că modelul paternalist al interacțiunii între medic și pacient este depășit, ceea ce necesită reconsiderarea poziției pacientului în interacțiunea sa cu sistemul și implică afirmarea și aplicarea unor noi drepturi și obligații.

1.9 Tema centrală a prezentului aviz o constituie drepturile pacienților, adică ale persoanelor care apelează la sistemul sanitar, fie că starea sănătății lor este bună, fie că sunt suferinde, pentru a relua definiția dată de Organizația Mondială a Sănătății.

2. Context

2.1 Evoluția medicinei și evoluția necesităților legate de sănătate și de așteptările persoanelor impun ca persoana să fie considerată în contextul general al vieții sale, ceea ce implică nu numai interesul pentru individ în sine, ci și pentru familie, colegi de serviciu sau prieteni. „Conviețuirea cu boala” semnifică luarea în considerare a dimensiunilor calității vieții, ceea ce necesită intervenția a numeroși specialiști, semnificativ mai diverși decât un simplu corp medical.

2.2 Chiar dacă medicul își păstrează un rol preponderent în îngrijirea persoanelor, noțiunea de consult medical individual

trebuie integrată în funcționarea sistemului, și anume prin articulare cu întregul corp de specialiști din domeniul sanitar și medico-social.

2.2.1 Pacientul are încredere în personalul medico-sanitar, prin urmare medicul și personalul sanitar trebuie să fie atenți la comportamentul acestuia, ceea ce le permite să-și adapteze discursul, tratamentul și explicațiile. Comunicarea interactivă are loc simultan prin ascultare, schimb de cuvinte și îngrijiri. Aceasta permite construirea unei relații solide, care este necesară pentru a lupta împotriva bolii.

2.2.2 În acest sens și în măsura în care abordează aceste aspecte, medicina trebuie să elaboreze o adevărată practică socială și, dincolo de actul tehnic indispensabil și riguros, să răspundă cerinței populației, care dorește instituirea unei îngrijiri generale adaptate fiecăruia.

2.2.2.1 Personalul medico-social trebuie să fie consilierul pacientului, fără să își abandoneze responsabilitatea. Așadar, personalul se află acolo pentru a îngriji, a informa și a sprijini pacientul. Acesta elaborează o strategie terapeutică pe baza celor sugerate de simptome și de relația cu pacientul. De asemenea, se solicită în mod legitim personalului medico-sanitar să acorde declarațiilor bolnavului o atenție individualizată, care să-i permită să propună tratamentul cel mai bine adaptat atât pe plan tehnic, cât și pe plan psihologic.

2.2.3 Lupta împotriva bolii și pentru cel mai bun tratament depinde în mare măsură de multiplele legături care se țin între pacient și personalul medico-sanitar, iar rezultatul este la fel de important atât pentru cei care acordă îngrijirile, cât și pentru bolnavi. Aceasta implică, de asemenea, existența posibilităților de mediere în materie de tratament, astfel încât să poată fi luate în considerare constrângerile sociale (viața profesională, constrângerile financiare, recunoașterea drepturilor ...) și datele vieții afective și familiale. În acest context, rolul membrilor familiei și al asociațiilor de pacienți este esențial.

2.3 Se pot aprecia astfel câștigurile rezultate din întâlnirea unei organizații a pacienților cu o organizație a specialiștilor din domeniul sanitar.

2.3.1 Este deplănsă uneori pierderea încrederii care apare odată cu sfârșitul consultului medical individual înțeles în sensul său tradițional. Însă această evoluție marchează în primul rând trecerea de la o încredere oarbă la o încredere construită într-un proces de interacțiune și comunicare între persoană, membrii familiei și personalul medico-sanitar.

3. Drepturi inalienabile

3.1 Afirmarea drepturilor pacientului se înscrie în drepturile omului și are ca obiectiv promovarea pe termen lung a autonomiei pacienților. Aceste drepturi se împletesc deseori. Carta europeană a drepturilor pacientului, redactată în 2002 de către Active Citizenship Network, proclamă 14 drepturi, pe care CESE le apreciază și le recunoaște. CESE consideră că trei dintre acestea prezintă un aspect transversal sau prealabil altor drepturi.

3.2 Dreptul la informare

3.2.1 Informarea privește în primul rând pacientul aflat sub tratament. Informarea trebuie să se refere la boală, evoluția posibilă a acesteia, tratamentele posibile cu beneficiile și riscurile lor, caracteristicile structurilor sau personalului care aplică tratamentele respective, efectul bolii și al tratamentelor asupra vieții bolnavului. Acesta este un aspect esențial în special în cazul bolilor cronice, dependenței, handicapului și tratamentului de lungă durată care vor atrage după sine reorganizarea vieții cotidiene a persoanei și a familiei sale.

3.2.1.1 Prevenția este un element de primă necesitate în îmbunătățirea stării de sănătate a populației. Campaniile de informare/sensibilizare sunt create în paralel cu aplicarea structurilor care asigură examenele medicale și structuri de îngrijiri adaptate.

3.2.2 Informarea nu este un scop în sine, ci un mijloc de a permite persoanei să facă alegeri libere și informate. Din acest motiv, modurile de transmitere a informației sunt la fel de importante ca și informația însăși. Acestea se înscriu într-un proces care va mobiliza diferite surse de informare, printre care internetul și liniile telefonice ale diferitelor asociații, unde pacientul va interacționa cu diverși specialiști, fiecare având propriul său rol. Transmiterea orală a informației este esențială. Medicul trebuie să se asigure periodic că pacientul înțelege realitățile legate de situația sa și că este mulțumită de îngrijirile primite.

3.2.3 În plus, independent de persoana în cauză, familia trebuie, de asemenea, luată în considerare în procesul de informare, cu atât mai mult cu cât pacientul este un copil, o persoană vârstnică dependentă etc. Se înțelege de la sine că nivelul de informare al familiei depinde de starea sanitară și de capacitățile bolnavului de a decide pentru sine.

3.2.3.1 Orice pacient trebuie să fie informat în propria sa limbă și trebuie să se țină seama de incapacitățile specifice.

3.2.4 Numai consimțământul informat și acceptarea informată a riscurilor implicate pot fi valabile. Informarea reprezintă rezultatul consultului medical individual, în care trebuie să se țină seama numai de interesele și binele pacientului.

3.2.5 Acest acces la informații reprezintă etapa indispensabilă pentru a avansa spre reducerea inegalităților în fața suferințelor, a bolii și a îngrijirii și spre îmbunătățirea accesului la sistemul sanitar pentru toți cetățenii.

Este de dorit ca datele privind starea de sănătate a persoanei și demersurile de diagnosticare și terapie puse în aplicare, precum și rezultatele acestora să se poată regăsi într-un „dosar medical”. Accesul la acest dosar direct de către pacient sau prin intermediul unui medic ales de acesta în mod liber face parte, de asemenea, din procesul informării și autonomiei. Ansamblul eforturilor care urmăresc o mai bună informare și o mai mare transparență trebuie organizat cu ajutorul unui cadru juridic

adaptat, care să garanteze că datele medicale colectate nu sunt utilizate în alte scopuri decât cele urmărite. În cazul datelor care nu sunt stocate pe suport electronic și, după caz, comunicate în străinătate, este foarte important să se asigure exercitarea unei vigilențe extreme în privința utilizării lor.

3.2.6 Este esențial să se amplifice informațiile despre sistemul de sănătate, pentru a îl face mai transparent și mai ușor de înțeles. În realitate, pacienții confrunțați cu numeroase cadre sanitare pot să se simtă mai siguri pe autonomia lor sau, dimpotrivă, să devină total dependenți de medicul lor, în funcție de nivelul de cunoștințe și de nivelul de înțelegere a sistemului. Prin urmare, există riscul de a apărea revendicări inadecvate din partea utilizatorilor sistemului sanitar.

3.3 Dreptul la consimțământul liber și informat

3.3.1 Tema este afirmarea dreptului de participare a pacienților la deciziile care îi privesc. Aceasta nu are semnificația unui transfer de responsabilitate dinspre medic spre pacient, ci a unei interacțiuni în perspectiva unei alianțe terapeutice, fiecare menținându-și locul, cu drepturile și perimetrul de responsabilități ce îi revin.

3.3.1.1 Consimțământul pacientului nu se aplică automat tuturor actele medicale viitoare. Prin urmare, consimțământul pacientului trebuie solicitat înaintea fiecărui act medical sau chirurgical important.

Acordul pacientului astfel informat trebuie să fie explicit, adică exprimat în clar. După ce a fost informat, pacientul poate accepta sau refuza procedura care i-a fost propusă.

În ceea ce privește donarea de organe în cazul în care donatorul este în viață, trebuie folosită o vigilență crescută privind informațiile asupra riscurilor.

3.3.1.2 În materie de experimentare a unei terapii noi, principiile care stau la baza cererii consimțământul bolnavilor pentru îngrijiri medicale sunt aceleași. Trebuie respectată libertatea pacientului și principiile converg către același obiectiv: responsabilitate comună și încredere reciprocă.

3.3.1.3 În ceea ce privește testele clinice, atât pentru persoanele valide, cât și pentru celelalte, este necesară o pedagogie specifică. Acest demers trebuie să răspundă unor criterii bine definite și nu poate fi avut în vedere decât dacă există o dorință afirmată de cooperare și este însoțit de proba unui consimțământ deplin.

3.3.1.4 În urgențe medicale, pot fi avute în vedere anumite derogări de la această regulă, consimțământul poate fi prezumat și confirmat după ce pacientul își recapătă discernământul.

3.3.1.5 Pacientul trebuie să aibă posibilitatea de a desemna o persoană pentru a-l reprezenta, în cazul în care se va găsi ulterior în incapacitate de a-și face cunoscute preferințele.

3.3.1.6 Un copil sau un bolnav minor, în măsura în care poate să aibă o anumită autonomie personală sau o capacitate corectă de discernământ, trebuie consultat pentru actele medicale benigne; un astfel de demers tinde să dedramatizeze anumite situații și să îmbunătățească cooperarea pacienților tineri, contribuind la educația sanitară de la cea mai fragedă vârstă.

3.4 Dreptul la demnitate

3.4.1 Sub această denumire trebuie să se regăsească dreptul la intimitate, dreptul la tratament împotriva durerilor, dreptul la un sfârșit demn, protecția integrității corpului, respectarea vieții private și principiul nediscriminării.

3.4.1.1 Fiecare cetățean are dreptul la confidențialitatea informațiilor privind starea sa de sănătate, diagnosticul formulat și metodele de tratament, dar și la respectarea intimității pe parcursul desfășurării examinărilor, consultațiilor și tratamentelor medicale și chirurgicale. Acest drept fundamental impune tratarea cu respect a pacientului, care nu trebuie să fie supus unor remarci sau atitudini disprețuitoare din partea personalului sanitar.

3.4.1.2 Boala, handicapul și dependența slăbesc ființa umană. Cu cât oamenii se simt mai diminuați, cu atât mai puțin simt că au capacitatea de a cere un minim de respect pentru persoana lor. Prin urmare, este de datoria personalului medico-sanitar să fie cu atât mai atent la respectarea persoanelor care sunt deosebit de vulnerabile din cauza bolii și/sau a handicapului lor.

3.4.1.3 Recunoașterea importanței timpului consacrat consultației, ascultării persoanei, explicării diagnosticului și tratamentului, atât de către medicii de dispensar, cât și în spital, participă la respectul acordat persoanei. Această investiție în timp permite consolidarea alianței terapeutice și câștigă timp în alte etape. A acorda timp înseamnă a acorda îngrijiri.

3.4.1.4 Acest lucru este cu atât mai adevărat în cazul publicului care suferă deja ca urmare a lipsei de recunoaștere socială: persoanele în vârstă, persoanele cu o poziție socială precară, persoanele cu handicap psihic ...

3.4.1.5 Vigilența este încă și mai necesară în cazurile terminale sau de tratamente deosebit de dificile. Respectul persoanei și a dreptului său de a muri decent se realizează prin accesul pentru toți la îngrijiri paliative care urmăresc să diminueze durerea și să mențină o anumită calitate a vieții și prin garantarea dreptului pacientului la a-i fi respectate opțiunile până la sfârșitul vieții sale. Aceasta se realizează în special prin punerea în aplicare a unei proceduri cum ar fi desemnarea unei persoane de încredere, care să garanteze exprimarea voinței persoanei bolnave.

3.4.1.6 Trebuie perfecționată îngrijirea durerii prin aplicarea de mijloace eficiente, prin acces la structurile specializate, informarea și formarea specialiștilor, informarea pacienților și a familiilor acestora, pentru că este în cauză respectarea drepturilor tuturor și a fiecăruia de a primi îngrijiri care urmăresc diminuarea durerii.

3.4.1.7 Respectul datorat persoanei nu încetează după deces. Aceasta implică faptul că decesul oricărui pacient spitalizat

trebuie însoțit de sprijin psihologic acordat familiei și specialiștilor care l-au îngrijit până la sfârșitul vieții, precum și de stricta respectare a voinței și a convingerilor defunctului.

3.5 Un anumit număr de drepturi individuale trebuie puse în aplicare printr-un demers de sănătate publică, ceea ce necesită un răspuns din partea sistemului în organizarea sa actuală.

3.5.1 Dreptul de acces la asistență medicală pentru toți, adică nu numai un acces la drepturi și la protecție socială, ci și un acces direct la ansamblul serviciilor și la personalul medico-sanitar fără discriminare pe baza situației sociale sau economice a persoanei. Aceasta nu se înscrie în deschiderea pieței sănătății, ci într-o politică de sănătate proactivă, acceptându-se faptul că materializarea acestui drept diferă puternic de la un stat la altul în funcție de responsabilitățile asumate și a modurilor de finanțare puse create în fiecare țară.

3.5.2 *Dreptul la calitatea asistenței medicale*, orice persoană, ținându-se seama de starea sa de sănătate, are dreptul să primească îngrijirile cele mai adecvate și de a beneficia de cele mai bune terapii și de medicamente cu cel mai bun raport cost/eficacitate (promovarea medicamentelor generice). Dreptul la calitatea îngrijirilor implică, de asemenea, dreptul la depistare și la educație terapeutică, ceea ce necesită o investiție financiară și în mijloace și presupune asigurarea unui număr de specialiști corect informați.

3.5.3 Dreptul la asistență medicală preventivă și la siguranța asistenței medicale: cetățenii doresc ca sistemul sanitar să fie organizat având ca element central persoanele și punându-se în serviciul acestora. Ei doresc să înțeleagă mai bine strategiile terapeutice care le sunt propuse, să participe la un efort personal și totodată colectiv de prevenire a îmbolnăvirilor, să se asigure că opțiunile societății, comportamentele și produsele consumate nu sunt vătămătoare pentru sănătate.

4. Recomandări pentru punerea în aplicare a drepturilor pacienților

4.1 Afirmarea și punerea în aplicare a acestor drepturi constituie o preocupare serioasă pentru personalul medico-sanitar, pacienți, responsabili cu politicile de sănătate, asociații de utilizatori ai serviciilor sanitare. Este imperios necesar să nu se mai pună în opoziție drepturile unei părți și obligațiile celeilalte. Respectarea drepturilor pacienților reduce obligațiile și responsabilitățile personalului medico-sanitar.

4.1.1 Corpul medical nu mai trebuie să își asume singur decizia care pun în joc viitorul persoanelor, deoarece nu mai ia singur astfel de decizii.

4.2 Pentru binele tuturor, sprijinirea specialiștilor pentru a răspunde acestor așteptări este un act de responsabilitatea colectivă:

— completând formarea în ceea ce privește dimensiunile etice, respectarea persoanei și a drepturilor sale, pentru ca aceștia să înțeleagă dinamica, elementele constitutive și implicațiile, cu scopul de a nu interpreta respectul drepturilor pacienților ca pe o constrângere suplimentară.

- construind spații de dezbateri și de întâlnire între specialiști, precum și între specialiști și utilizatorii serviciilor sanitare,
- creând noi moduri de informare a bolnavilor prin mobilizarea tuturor actorilor din sistemul sanitar,
- elaborând noi modalități pedagogice de obținere a consimțământului, care să conducă la o alianță terapeutică,
- elaborând și difuzând noi metode organizaționale și pedagogice destinate să reducă la minim stresul pe care îl suportă copiii ca urmare a tratamentului medical și în special ca urmare a șederii în spital,
- instituind comitete de etică clinică în cadrul instituțiilor de sănătate, care vor permite sprijinirea specialiștilor și respectarea drepturilor bolnavilor,
- incluzând protecția și promovarea drepturilor pacienților în codurile etice și de conduită ale specialiștilor,
- consolidând capacitatea sistemului de a fi ușor de înțeles pentru utilizatori și valorificând locul și rolul corpului de specialiști,
- imaginând noi forme colective de practică, în care să fie implicați medici și alți specialiști din domeniul sanitar:
 - practici de grup, case de sănătate;
 - legături între profesiile medicale, medico-sociale și sociale;
- reconsiderând locul asociațiilor de bolnavi, de utilizatori ai serviciilor sanitare, de consumatori, de familii și de cetățeni:
 - prin integrarea reprezentanților utilizatorilor în instanțele de reprezentare;
 - prin recunoașterea rolului anumitor asociații în educația terapeutică, prevenirea îmbolnăvirilor, informarea bolnavilor ...
 - prin construirea unei legături între formele de asociere a bolnavilor și cele de organizare a specialiștilor ...
 - prin punerea la dispoziția asociațiilor a unor mijloace de acțiune și de exprimare (formare, concedii pentru reprezentare ...)
 - prin crearea în instituțiile spitalicești a unor spații neutre și conviviale, care să permită pacienților să-și exprime

preocupările și să pregătească, cu sprijinul asociațiilor de utilizatori ai serviciilor sanitare, comunicarea interactivă cu specialiștii.

- prin implicarea asociațiilor cu același titlu ca și specialiștii la analiza plângerilor și în definirea măsurilor de îmbunătățire a calității îngrijirilor.

5. Concluzie spre o afirmare a drepturilor colective

5.1 Eficiența drepturilor individuale va depinde în mare parte de răspunsurile colective primite pentru a susține acest demers și, din acest motiv, este necesar să se depună eforturi pentru punerea în aplicare a democrației sanitare, ceea ce implică mobilizarea colectivă a utilizatorilor de servicii sanitare și reprezentarea lor în diferite puncte ale sistemului.

5.2 Drepturile pacientului reprezintă una din expresiile drepturilor persoanei umane, dar în nici un caz o categorie aparte; ele sunt manifestarea voinței ca nici un pacient să nu fie considerat ca o ființă aparte și, în special, o ființă de la marginea societății.

5.2.1 Trebuie admis că utilizatorii sistemului sanitar își exprimă din ce în ce mai activ sentimentele față de condițiile de îngrijire, plecând de la propria lor experiență și, de asemenea, pentru că primesc din ce în ce mai multe informații.

5.3 Prin urmare, este adecvat să se pună în discuție locul pacientului într-un sistem de decizii care îl privesc, din dorința de transparență a procedurilor și de respectare a individualităților.

5.4 Nu se pune problema abordării unui comportament consumerist, ci a recunoașterii faptului că pacientul este suficient de matur pentru a participa la deciziile care îl privesc, pe baza respectării drepturilor sale.

5.5 Se dovedește cu atât mai necesar să se dea cuvântul utilizatorilor sistemului sanitar și reprezentanților lor, cu cât problematica de sănătate se intersectează cu alte domenii: modul de producție, modul de viață, condițiile de muncă, protecția mediului ... Sunt implicate așadar opțiuni sociale, economice și etice care trec dincolo de responsabilitatea unică a personalului sanitar.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Promovarea productivității durabile a muncii în Europa”

(2008/C 10/19)

La 16 februarie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz cu privire la *Promovarea productivității durabile a muncii în Europa*

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 iulie 2007. Raportor: dna Kurki.

În cea de a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 155 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Pe lângă factorii de creștere economică tradiționali (creșterea volumului forței de muncă, investițiile în mijloace de producție, creșterea nivelului de educație), este nevoie să se creeze elemente complementare, capabile să genereze creștere durabilă. În primul rând, trebuie ca productivitatea să crească în raport cu nivelurile actuale. În al doilea rând, trebuie găsite metode de stopare a diminuării volumului forței de muncă. În al treilea rând, este nevoie ca lumea muncii să devină mai atractivă.

1.2 Comitetul consideră că Uniunii Europene îi revine sarcina de a sprijini toate statele membre și întreprinderile în eforturile lor de a crește productivitatea durabilă, care este o componentă esențială a Strategiei Lisabona. Trebuie promovată în mod activ ideea că inovațiile calitative și sociale aplicate la locul de muncă au o influență majoră asupra succesului întreprinderilor. Comitetul propune să se țină seama de acest aspect la evaluarea și pentru reforma liniilor directe în materie de economie și ocuparea forței de muncă.

1.3 CESE ar dori să-și reitereze propunerea de instituire a unui indice european de calitate a vieții profesionale. Indicele ar trebui să se bazeze pe criterii de „muncă de calitate” rezultate din cercetări și ar trebui compilat și publicat în mod regulat. Un astfel de indice ar putea fi utilizat pentru a evidenția modificările și evoluția calității vieții profesionale în Europa, precum și efectele acestora asupra productivității. În același timp, ar putea servi drept bază pentru noi inițiative menite să îmbunătățească calitatea vieții profesionale.

1.4 Crearea unui indice european al calității muncii necesită instituirea unui forum amplu. Expertiza vastă și puternică pe care o posedă Comitetul Economic și Social European în ceea ce privește provocările unui loc de muncă în schimbare și modalitățile prin care se pot aborda aceste provocări poate constitui o bună bază de pornire pentru un astfel de forum. Observatorul Pieței Forței de Muncă ar putea, de asemenea, să analizeze această chestiune, dacă îi permite programul de lucru.

1.5 CESE îndeamnă Comisia să comande și alte studii asupra legăturii dintre calitatea vieții profesionale și productivitate. Este necesară o analiză aprofundată a factorilor care contribuie la obținerea unei productivități durabile. În această analiză, institu-

țiile UE și statele membre ar putea utiliza în mai mare măsură cercetările și munca analitică efectuate de Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă, cu sediul la Dublin, și de Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă, cu sediul la Bilbao.

1.6 Comitetul consideră că ar fi util să se pună mai mult accentul pe inovația la locul de muncă și pe noile tipuri de aptitudini profesionale și de practici manageriale în cadrul inițiativelor UE din domeniul inovării și formării profesionale (spre exemplu, Programul-cadru pentru competitivitate și inovație, Fondurile Structurale, Programul integrat privind învățarea pe tot parcursul vieții). Partenerii sociali au, în acest sens, o mare responsabilitate în ceea ce privește pregătirea, punerea în aplicare și evaluarea proiectelor.

1.7 Comitetul propune ca statele membre să pună în practică programe de promovare a calității și productivității muncii în cadrul programelor lor de ocupare a forței de muncă și a politicii de inovare. În multe țări există centre de productivitate și centre de cercetare naționale în domeniul muncii, care ar putea să participe la astfel de inițiative. Partenerii sociali joacă un rol esențial în pregătirea proiectelor și în punerea în aplicare a acestora.

1.8 Este foarte important ca dezbaterile și inițiativele practice în domeniul productivității durabile să continue, sub diferite forme, în Europa, în statele membre și în întreprinderi. Comitetul poate aduce o contribuție importantă la acest proces, prezentând opiniile societății civile cu privire la subiectul în discuție, în special ca parte a avizelor privind politicile economice și cele în materie de ocupare a forței de muncă și inovare.

2. Introducere

2.1 Creșterea economică durabilă și o rată ridicată de ocupare a forței de muncă sunt esențiale pentru prosperitatea Europei. Obiectivul UE este acela de a asigura dezvoltarea durabilă a Europei, pe baza unei creșteri economice echilibrate și a stabilității prețurilor, a unei economii sociale de piață foarte competitive, care să urmărească ocuparea completă a forței de muncă și progresul social, și a unui nivel ridicat de protecție și a ameliorării calității mediului ⁽¹⁾. Acesta poate fi atins prin creșterea productivității în raport cu nivelurile actuale în toate

⁽¹⁾ Tratatul constituțional UE, articolul I-3 alineatul (3).

sectoarele economice ⁽²⁾. Creșterea productivității mărește bunăstarea cetățenilor, atunci când se bazează pe ameliorarea calității vieții profesionale și pe sporirea numărului de locuri de muncă. Creșterea durabilă a productivității oferă, de asemenea, o metodă de a asigura finanțe publice sănătoase și o furnizare durabilă de servicii sociale și de îngrijire a sănătății pentru o populație care îmbătrânește. În același timp, se creează noi locuri de muncă de bună calitate. Astfel, creșterea durabilă a productivității susține obiectivele economice, sociale și de mediu ale Strategiei Lisabona.

2.2 Productivitatea muncii a crescut constant în Europa în perioada postbelică. Spre sfârșitul anilor 1960, aceasta creștea cu o rată medie anuală de circa 5 % pe ora de muncă. Începând cu anii 1980, creșterea productivității muncii și-a încetinit ritmul, astfel că, la începutul anilor 2000, media de creștere anuală era de doar 1-2 %. Modificarea cifrelor de productivitate ale statelor membre în ultimii ani poate fi explicată pe baza mai multor factori, care acționează din direcții diferite. Creșterea medie a productivității muncii în Europa a fost stimulată de aderarea noilor state membre, în care nivelul de pornire al productivității era mai redus decât în vechile state membre. Cu toate acestea, din anul 1995, numărul de locuri de muncă cu productivitate scăzută a crescut în întreaga Europă. Acestea cuprind locurile de muncă slab plătite și mai puțin calificate din sectorul serviciilor, dar și multe activități desfășurate în cadrul unor contracte atipice. Această tendință a contribuit la scăderea ratei de creștere a productivității ⁽³⁾.

2.3 În industrie, creșterea de productivitate a fost cea mai rapidă în sectoarele bazate pe tehnologie. Procentul de astfel de sectoare în industria globală este mic, ceea ce în opinia Comisiei poate indica potențiale probleme. Cu cât procentul lor din valoarea adăugată totală este mai mare, cu atât vor contribui mai mult la creșterea reală a productivității și a veniturilor în economie. Aceste sectoare sunt, în mod invariabil, lideri în inovare și modernizare, precum și în difuzarea noilor tehnologii, inclusiv la nivel transfrontalier ⁽⁴⁾.

2.4 Slaba creștere a productivității în sectorul serviciilor, atât în cel public, cât și în cel privat, din ultimii ani este în mod evident o problemă serioasă. Nu trebuie pierdut totuși din vedere faptul că este mai dificilă, dacă nu imposibilă, măsurarea creșterii productivității în acest sector pe baza acelorași indicatori ca și în sectorul industrial. În ciuda faptului că inovațiile de diferite tipuri, cum ar fi utilizarea aplicațiilor TIC, au crescut în sectorul serviciilor, aceasta nu s-a reflectat într-o creștere a productivității în statisticile corespunzătoare. De obicei, inovațiile se introduc în sectorul serviciilor prin tehnologii dobândite

⁽²⁾ Productivitatea poate fi măsurată la diferite niveluri, de exemplu la nivelul întregii economii (nivel macro), al unui sector economic (de producție, TIC), al întreprinderii/organizației în domeniul muncii/unității de producție, al salariatului/grupului ocupațional, individual. Productivitatea globală este acea parte a creșterii de productivitate care nu poate fi explicată printr-o creștere a cantității de intrări dintr-un anumit factor „tradițional” (forță de muncă, materii prime, capital, energie). Creșterea productivității se produce ca rezultat al unor factori ca dezvoltarea tehnologică, formarea profesională a lucrătorilor, dezvoltarea organizațională sau îmbunătățirea metodelor de management sau de producție.

⁽³⁾ Raportul grupului de lucru al Comitetului pentru ocuparea forței de muncă privind stimularea creșterii productivității și a creării de locuri de muncă mai multe și de mai bună calitate, inclusiv pentru persoane marginalizate pe piața forței de muncă (*Enhancing higher productivity and more and better jobs, including for people at the margins of the labour market*), EMCO/18/171006/EN-final, 2006.
URL: http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/pdf/emco_workgroupprod06_en.pdf.

⁽⁴⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European „Productivitatea — cheia competitivității economiilor și întreprinderilor europene”, COM (2002) final.

(TIC, schimbări organizaționale și capital uman) mai curând decât prin investiții directe în cercetare și dezvoltare realizate de întreprinderile furnizoare de servicii ⁽⁵⁾. Astfel, calculele mecanice pentru compararea nivelurilor de productivitate pot duce la concluzii greșite, dacă nu se ține seama de conținutul efectiv al diferitelor sectoare. Același lucru este valabil și în sectorul public, unde țintele de creștere a productivității trebuie să țină seama, de asemenea, de obiectivele de politici sociale și publice, precum și de cerința de a garanta un climat favorabil inovației și creșterii productivității.

2.5 Creșterea ratei de ocupare a forței de muncă și mărirea productivității nu se exclud reciproc. Dimpotrivă, conjugate, susțin obiectivele Strategiei Lisabona, care au în vedere creșterea numărului de locuri de muncă de mai bună calitate. Conform Organizației Internaționale a Muncii (OIM), munca productivă este baza unei munci decente ⁽⁶⁾. Creșterea durabilă a productivității și o rată în creștere a ocupării forței de muncă sunt metoda sănătoasă de reducere a procentului de muncă nedeclarată dintr-o economie.

2.6 Structura economiilor UE este în schimbare, iar accentul, în ceea ce privește factorii de producție, trece tot mai mult dinspre capitalul fizic înspre capitalul uman. Conform Comisiei, cererea de forță de muncă în UE s-a deplasat deja dinspre calificările tradiționale înspre forța de muncă înalt calificată. Acest lucru reflectă schimbarea conținutului muncii în sine mai curând decât schimbări intervenite în alocarea sectorială a locurilor de muncă. Între 1995 și 2000, crearea de locuri de muncă în sectoare cu dezvoltare rapidă și cu un puternic conținut de cunoaștere a constituit peste două treimi din totalul noilor locuri de muncă de calificare înaltă și medie și o mare parte din totalul de noi locuri de muncă de calificare slabă ⁽⁷⁾. Sectorul serviciilor pentru întreprinderi și-a sporit în mod special forța de muncă și va avea un rol-cheie în viitor în furnizarea de noi locuri de muncă și în compensarea raționalizărilor și disponibilizărilor din sectoarele industriale ⁽⁸⁾.

2.7 Pentru indivizi, creșterea productivității înseamnă că locurile de muncă sunt mai sigure și că lucrătorii au mai multe șanse de evoluție profesională și de câștiguri mai ridicate. Acest lucru crește calificările lucrătorilor și le sporește capacitatea de inserție profesională într-un mediu în schimbare.

2.8 Pentru întreprinderi, creșterea productivității este crucială, întrucât reprezintă cheia competitivității lor. Deoarece prețurile sunt, în bună măsură, determinate de piețele mondiale, iar productivitatea nu poate crește nedefinit prin investiții tradiționale în mașini și echipamente, trebuie utilizate alte mijloace. Pentru întreprinderi, creșterea productivității înseamnă o creștere mai lentă a costurilor, ameliorarea competitivității prețurilor și a

⁽⁵⁾ A se vedea mai sus.

⁽⁶⁾ Raport global de ocupare a forței de muncă al OIM 2004-2005:
URL: <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/wer2004.htm>.

⁽⁷⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European „Productivitatea — cheia competitivității economiilor și întreprinderilor europene”, COM (2002) 262 final.

⁽⁸⁾ Avizul CESE din 13 septembrie 2006 privind serviciile și industriile producătoare din Europa: procesele de interacțiune și efectele asupra ocupării forței de muncă, concurenței și productivității, raportor: dl Calleja (JO C 318, 23.12.2006, p. 26).
URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0026:0037:EN:PDF>.

masei salariale, locuri de muncă mai sigure (și, prin urmare, mai atractive), evoluția sarcinilor și a organizării, mai multă valoare adăugată în beneficiul clienților cu mai puține resurse, creșterea profiturilor, șanse mai bune de creștere și de supraviețuire pe piață și un teren mai sigur pentru investiții și pentru dezvoltarea activităților.

2.9 În Europa, creșterea economică a depins tradițional de creșterea volumului forței de muncă, de nivelul investițiilor în mijloacele de producție și de creșterea nivelului de educație. Acest model nu mai funcționează astăzi la fel de bine ca în trecut. Oferta de forță de muncă nu mai crește, ci dimpotrivă, se reduce. Întreprinderile sunt mai puțin dispuse decât înainte să investească în capital fizic. Munca însăși s-a schimbat, activitățile cu utilizare intensivă a mâinii de lucru fiind înlocuite treptat de cele cu utilizare intensivă de capital, iar capitalul uman devine tot mai important. De asemenea, se trece tot mai mult de la munca manuală care necesită mai puțină formare la munca înalt calificată (bazată pe cunoaștere), care necesită o formare specializată. Investițiile în programe de formare de bază nu mai aduc câștiguri de productivitate la fel de mari ca înainte.

2.10 În unele state membre, creșterea economică a fost stimulată, de asemenea, de măsuri fiscale (de exemplu, reducerea impozitelor pe profit sau a taxelor sociale) și de un consum privat mai mare (obținut prin politica dobânzilor sau prin măsuri fiscale). Cu toate acestea, posibilitatea de utilizare a acestor factori de creștere este limitată; de asemenea, ei trebuie evaluați și din punctul de vedere al concurenței fiscale, precum și din cel al menținerii infrastructurilor publice.

2.11 Pe lângă factorii de creștere menționați, este necesară crearea de noi elemente generatoare de creștere. Factorii de succes intangibili sunt acum la fel de importanți ca și cei tangibili, în special capacitatea managementului de a motiva salariații și de a le pune în valoare cunoștințele.

2.11.1 În primul rând, trebuie ca productivitatea întreprinderilor să crească în raport cu nivelurile actuale. Pentru aceasta, este nevoie de politici capabile să creeze un mediu care să promoveze creșterea durabilă a productivității și inovația și să asigure o concurență sănătoasă. Aceasta este singura modalitate prin care se poate crește „tortul” economic global.

2.11.2 În al doilea rând, trebuie găsite metode de stopare a diminuării volumului forței de muncă. În următorii zece ani, statele membre își vor pierde circa 15 % din forța de muncă. Ratele de ocupare a forței de muncă trebuie păstrate la un nivel înalt prin politici mai eficiente în acest domeniu, prin imigrare și integrarea forței de muncă calificate, prin măsuri de reconciliere a vieții de familie cu cea profesională, ținând seama și de egalitatea de șanse, și prin reformarea sistemelor de pensii. Menținerea capacității oamenilor de a face față cerințelor locului de muncă și a motivării lor sunt metode esențiale prin care se poate obține amânarea pensionării.

2.11.3 În al treilea rând, este nevoie ca lumea muncii să devină mai atractivă. O mare parte dintre salariați se află în grupa de vârstă între 40 și 54 de ani, ceea ce reprezintă o foarte serioasă provocare economică. În același timp, este foarte important ca tinerii să fie convinși să nu renunțe la educație și să ia parte la viața profesională. Calitatea muncii și disponibilitatea locurilor de muncă ce necesită calificare trebuie îmbunătățite, pentru a putea fi mai ușor exploatare beneficiile aduse de noile tehnologii, inovare și cercetare-dezvoltare.

2.12 Consiliul European a subliniat în permanență nevoia de investiții pentru ameliorarea calității muncii, printre altele, cu ajutorul unor indicatori de calitate⁽⁹⁾. În timpul Președinției finlandeze a UE, a fost lansată o dezbatere cu privire la importanța productivității pentru Strategia Lisabona. Finlanda a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz privind *calitatea vieții profesionale, productivitatea și ocuparea forței de muncă în contextul globalizării și al provocărilor demografice*⁽¹⁰⁾. Comitetul și-a adoptat avizul în septembrie 2006.

2.13 Președinția germană a continuat dezbaterile cu privire la calitatea vieții profesionale. Tema „muncii de calitate” dă o expresie practică obiectivului Strategiei Lisabona de creare de locuri de muncă mai multe și de mai bună calitate⁽¹¹⁾. La reuniunea informală a miniștrilor Muncii și Afacerilor Sociale de la Berlin, din ianuarie 2007, Germania, Portugalia și Slovenia au subliniat în concluziile lor⁽¹²⁾ importanța „muncii de calitate”. În concluziile sale din 8-9 martie, Consiliul European a subliniat importanța „muncii de calitate” pentru creșterea ocupării forței de muncă în statele membre și pentru întărirea modelului social european. Conform Consiliului, principiile care stau la baza „muncii de calitate” sunt drepturile lucrătorilor și implicarea acestora, șansele egale, protecția sănătății și securității la locul de muncă și o organizare a muncii care să țină seama de nevoile familiilor⁽¹³⁾.

2.14 Programele la nivel european țin seama, într-un fel sau altul, de evoluția vieții profesionale și de posibilitățile oferite de locurile de muncă de a face față schimbărilor. Din păcate, aceste programe oferă de obicei doar propuneri separate și nu un

⁽⁹⁾ Consiliul European de la Lisabona, din 23 și 24 martie 2000, a stabilit obiectivul global de ocupare integrală a forței de muncă prin crearea de locuri de muncă nu doar mai multe, ci și de mai bună calitate.

În concluziile Consiliului de la Nice (2000), se subliniază nevoia promovării calității în toate domeniile politicilor sociale.

Consiliul de la Stockholm (2001) a arătat că ocuparea integrală a forței de muncă implică focalizarea nu doar pe crearea de locuri de muncă, ci și pe calitatea acestora și a solicitat includerea calității muncii între obiectivele generale ale liniilor directe privind ocuparea forței de muncă din 2002 și pentru instituirea unor indicatori cantitativi precizi în acest scop.

Consiliul European de la Laeken (2001) a remarcat faptul că ideea de calitate a muncii este una multidimensională și că indicatorii recomandați de Comitetul pentru ocuparea forței de muncă se bazează pe zece domenii prezentate în comunicarea Comisiei și a solicitat includerea lor, începând cu 2002, în Strategia europeană privind ocuparea forței de muncă. A se vedea Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Îmbunătățirea calității muncii: o trecere în revistă a evoluțiilor recente”, COM(2003) 728 final.

⁽¹⁰⁾ Avizul CESE intitulat „Calitatea vieții profesionale, productivitatea și ocuparea forței de muncă în contextul globalizării și al provocărilor demografice”, raportor: dna Engelen-Kefer, JO C 318, 23.12.2006, p. 157.

URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0157:0162:EN:PDF>.

⁽¹¹⁾ Prioritățile politice ale Ministerului federal al Muncii și Afacerilor Sociale pe durata Președinției germane a Consiliului UE din prima jumătate a anului 2007.

URL: http://www.london.diplo.de/Vertretung/london/en/03/News_-and_features/EU_Presidency/Political_priorities_FULL_DownloadDatei.property=Daten.pdf.

⁽¹²⁾ Concluziile Președinției, elaborate în colaborare cu următoarele două președinții, respectiv Portugalia și Slovenia.

URL: http://www.eu2007.de/en/News/Press_Releases/January/0119BMS1.html.

⁽¹³⁾ Consiliul European de la Bruxelles din 8-9 martie 2007, concluziile Președinției. Consiliul Uniunii Europene 7224/07.

URL: http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsroom/LoadDocument.asp?directory=en/ec/&filename=93140.pdf

punct de pornire central pentru orientarea acțiunilor. Mai mult, coordonarea dintre programe este destul de redusă, astfel încât evoluția sau lipsa de evoluție în domeniul productivității durabile rămâne nesesizată.

2.15 O întrebare-cheie este cum ar putea fi stimulată creșterea productivității întreprinderilor astfel încât să susțină resursele individuale și colective ale lucrătorilor, ajutându-i în același timp să-și păstreze capacitatea de muncă și motivația de a munci în situații de schimbare.

3. Creșterea durabilă a productivității ca factor de succes

3.1 La analiza productivității și a ratei de ocupare a forței de muncă, este important să se facă distincție între impactul pe termen scurt și cel pe termen lung. Pe termen scurt, poate să existe o corelare negativă între creșterea productivității și rata de ocupare a forței de muncă. Restructurările industriale par să mărească media de creștere a productivității muncii și să scadă rata de ocupare⁽¹⁴⁾. În această situație, este necesară o intervenție substanțială a politicii pieței forței de muncă, întrucât anumiți lucrători posedă competențe profesionale depășite și, ca urmare, devin șomeri. Sunt necesare noi forme de protecție împotriva șomajului, pentru ca capacitățile și competențele profesionale ale cât mai multor lucrători să fie adaptate în mod flexibil. În avizul său privind liniile directoare ale politicilor de ocupare a forței de muncă, CESE face mai mult recomandări pentru creșterea eficienței măsurilor politice⁽¹⁵⁾.

3.2 Pe termen lung, se poate crește rata de ocupare a forței de muncă prin creșterea productivității muncii. Respectiv, impactul combinat al tehnologiei și al anumitor componente ale calității muncii generează creștere, ceea ce duce la crearea de locuri de muncă și la un grad mai mare de ocupare a forței de muncă. Totuși, toate acestea nu se întâmplă în mod automat, ci depind de capacitatea industriei de a spori intensitatea utilizării forței de muncă în cadrul creșterii și de a mări ritmul de creștere a productivității pe termen lung, aspecte legate atât de calitatea în muncă, cât și de gradul de satisfacție profesională⁽¹⁶⁾.

3.3 Există mai multe căi prin care întreprinderile pot căuta să-și mărească productivitatea. În special, unele întreprinderi cotate la bursă își evaluează competitivitatea pe termen scurt pe baza veniturilor și costurilor trimestriale. Abordarea de tip „profituri rapide” este vizibilă imediat la locul de muncă prin aceea că nu se realizează investiții productive și nu se acordă nici un fel de atenție competențelor și capacităților personalului. În unele cazuri, întreprinderile nu dispun de mijloacele financiare necesare în acest scop. Adesea, condițiile de angajare și de salarizare sunt stabilite în conformitate cu niște cerințe minime, cu consecințe sociale serioase, pe termen lung. Acest tip de abordare pune în pericol competitivitatea globală a Europei.

⁽¹⁴⁾ Raportul grupului de lucru al Comitetului pentru ocuparea forței de muncă privind stimularea creșterii productivității și a creării de locuri de muncă mai multe și de mai bună calitate, inclusiv pentru persoane marginalizate pe piața forței de muncă (*Enhancing higher productivity and more and better jobs, including for people at the margins of the labour market*), EMCO/18/171006/EN-final, 2006.

⁽¹⁵⁾ Avizul CESE din 25 aprilie 2007 privind propunerea pentru o decizie a Consiliului privind liniile directoare ale politicilor de ocupare a forței de muncă ale statelor membre, raportor: dna O'Neill. (JO C 168, 20.7.2007, p. 477).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:168:0047:0049:EN:PDF>.

⁽¹⁶⁾ A se vedea mai sus.

Europa nu-și poate depăși concurenții printr-o combinație de productivitate slabă a muncii, condiții de lucru proaste și salarii mici.

3.4 În mod tradițional, eficiența capacității de producție s-a îmbunătățit prin modernizarea condițiilor de producție și prin dezvoltarea organizării producției, pentru a răspunde mai bine cererii. S-au realizat investiții în mașini și echipamente. Și, ca rezultat, nivelul general al productivității a crescut. Productivitatea poate crește, de asemenea, treptat, prin raționalizarea și perfecționarea modelelor de activitate și prin dezvoltarea de produse și servicii, cu aplicarea unor metode de producție mai inteligente. Cu toate acestea, cele menționate anterior nu sunt suficiente dacă nu funcționează eficient colaborarea la locul de muncă, dacă salariații nu sunt motivați să muncească sau dacă există probleme ale mediului profesional, care împiedică performanța muncii.

3.5 Menținerea creșterii economice necesită reforme structurale, profunde. Productivitatea poate fi crescută rapid printr-o schimbare strategică radicală, atunci când o întreprindere își reorganizează complet modul de funcționare și se orientează, astfel, spre o nouă modalitate de creștere. În astfel de cazuri, locurile de muncă ce necesită competențe învechite dispar în mod inevitabil, dar, în același timp, se creează locuri de muncă noi, adesea de o mai bună calitate. Întreprinderile care se reînnoiesc creează produse noi și noi lanțuri de valori. Factorii-cheie într-un astfel de proces sunt viteza, capacitatea de inovare și de adaptare și implicarea personalului în proces. Comitetul și Comisia sa consultativă pentru mutații industriale (CCMI) sunt implicați în mod activ în analiza modificărilor structurale, a proceselor inovatoare și a utilizării tehnologiei⁽¹⁷⁾. Comitetul a subliniat importanța flexibilității funcționale interne în promovarea proceselor inovatoare⁽¹⁸⁾.

3.6 Este interesant de examinat productivitatea ca aspect al performanțelor întreprinderii. Performanța poate fi împărțită în aspecte interne și externe. Performanța externă măsoară capacitatea întreprinderii de a funcționa bine în mediul său. Totuși, productivitatea este privită cel mai adesea ca o caracteristică internă a unei întreprinderi, ba chiar ca o caracteristică a unui individ, a unei mașini sau a unei celule de producție anume⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ Avizul CESE din 25 septembrie 2003 privind mutațiile industriale: situația actuală și perspectivele de viitor, raportor: dl van Iersel, coraportor: dl Varea Nieto (JO C 10, 14.1.2004, p. 105).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:010:0105:0113:EN:PDF>.

Avizul CESE din 29 septembrie 2005 privind dialogul social și participarea salariatului, esențiale pentru anticiparea și gestionarea mutațiilor industriale, raportor: dl Zöhrer (JO C 24, 31.1.2006, p. 90).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:024:0090:0094:EN:PDF>.

Avizul CESE din 14 decembrie 2005 privind Comunicarea Comisiei „Restructurarea și ocuparea forței de muncă — anticiparea și asistarea restructurării în vederea dezvoltării ocupării forței de muncă: rolul Uniunii Europene”, raportor: dl Zöhrer, coraportor: dl Soury-Lavergne (JO C 65, 17.3.2006, p. 58).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:065:0058:0062:EN:PDF>.

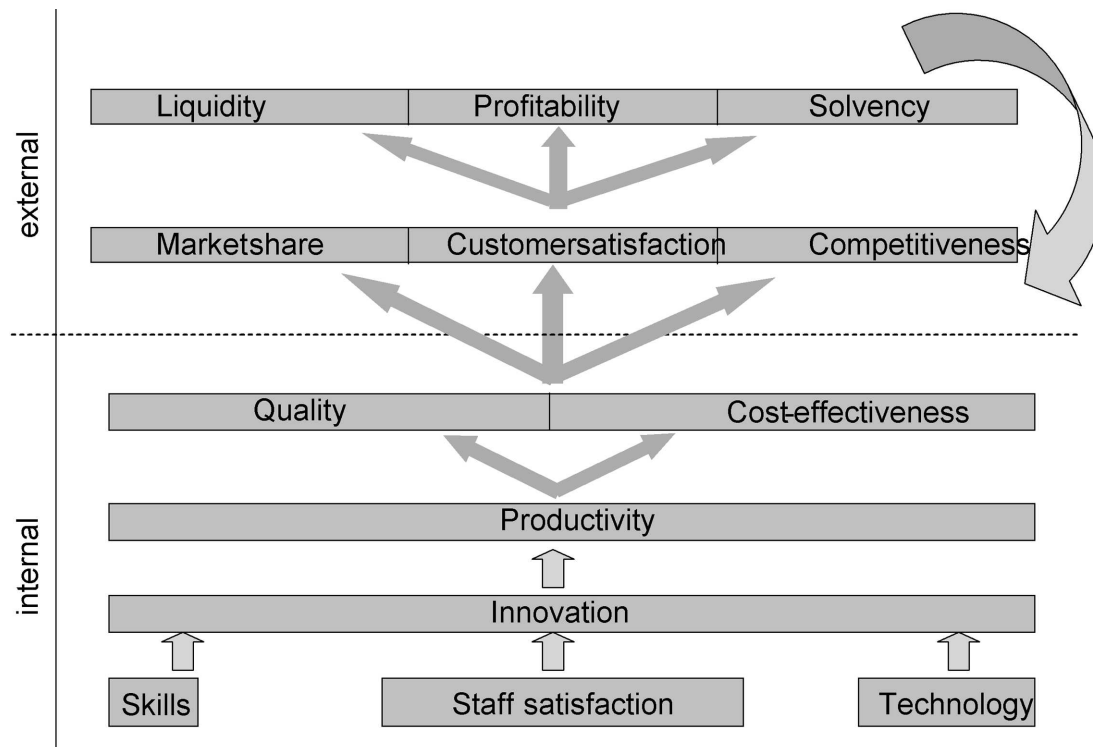
Avizul CESE din 14 septembrie 2006 privind dezvoltarea durabilă ca motor al mutațiilor industriale, raportor: dl Siecker, coraportor: dl Cîncera (JO C 318, 23.12.2006, p. 1).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:318:0001:0011:EN:PDF>.

⁽¹⁸⁾ Avizul CESE din 11 iulie 2007 privind flexibilitatea (dimensiunea flexibilității interne — negocierea colectivă și rolul dialogului social ca instrumente de reglementare și reformare a piețelor forței de muncă), raportor: dl Janson.
http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=//esp11/esp_public/ces/soc/soc272/fi/ces999-2007_ac_en.doc.

⁽¹⁹⁾ Rantanen, Hannu. Tuottavuus suorituskyvyn analysoinnin kentässä. Universitatea Tehnică Lappeenranta, filiala Lahti, 2005.

3.7 Aspectele interne ale performanței unei întreprinderi sunt inovarea și productivitatea, pentru care constituie condiții preliminare aptitudinile și cunoștințele, gradul de satisfacție a personalului și atitudinea pozitivă față de schimbare, precum și tehnologia. Din acestea, decurg calitatea și raportul costuri-eficiență. Aspectele externe sunt competitivitatea, gradul de satisfacție al clienților și cota de piață, din care decurg lichiditatea, rentabilitatea și solvabilitatea (a se vedea Figura 1).

Figure 1: Aspects of company performance and how they interlink

3.8 Diferitele aspecte ale performanței interacționează ca într-o spirală. Spre exemplu, creșterea productivității duce la costuri unitare mai mici, ceea ce antrenează sporirea competitivității întreprinderii. La rândul său, aceasta înseamnă că întreprinderea are succes pe piață și rentabilitatea sa crește. Drept urmare, întreprinderea acumulează bogăție, pe care o poate investi în formare, mijloace de producție și instrumente de asistență managerială, îmbunătățind astfel condițiile preliminare ale productivității. Putem numi acest proces spirala ascendentă a productivității. În același mod, se poate descrie și un proces care să conducă la o spirală descendentă a productivității.

3.9 Astfel, productivitatea durabilă este un concept care cuprinde mai mult decât simpla măsurare a productivității sau analizarea productivității muncii. La nivelul întreprinderii, productivitatea este un indicator al capacității unei întreprinderi de a combina diferiți factori de producție pentru a-și crește eficiența și a deveni mai competitivă pe piață. Conceptul de productivitate durabilă acoperă nu doar mediul profesional fizic, ci și pe cel psihosocial, care stimulează eficiența, creativitatea și capacitatea de inovare ⁽²⁰⁾.

3.10 Capacitatea de inovare a unei întreprinderi și a personalului său este reflectată de capacitatea de a dezvolta și de a reinnoi conceptual produse sau servicii astfel încât să creeze valoare adăugată pentru clienți. Capacitatea de inovare înseamnă și capacitatea de a îmbunătăți continui procesele funcționale, de producție și de distribuție, împreună cu personalul și partenerii. Astfel, inovarea poate fi reprezentată de un instrument, un echipament, o mașină, o combinație a acestora, un model de serviciu, o modalitate nouă de a îndeplini o sarcină veche sau o

soluție diferită la probleme. Capacitatea de schimbare este un element-cheie al productivității.

3.11 Pe baza capacității lor de inovare, organizațiile pot fi clasificate în diferite categorii, în funcție de nivelul lor de dezvoltare. Organizațiile își pot dezvolta în mod conștient capacitatea de inovare și pot trece astfel de la un nivel la altul, prin învățare. Cu cât sunt mai avansate practicile aplicate de o întreprindere în activitatea sa de inovare, cu atât mai mare îi este capacitatea de aplicare a inovațiilor ⁽²¹⁾.

⁽²⁰⁾ Bessant, John (2003): High-Involvement Innovation (traducere în finlandeză de Tuomo Alasoini). Capacitatea de inovare are opt dimensiuni:

- în organizație, există o înțelegere a importanței strategice a activității de inovare, care implică oamenii și se bazează pe pași mici (înțelegerea — *understanding*);
- organizația are proceduri prin care i se permite personalului să participe la activitățile de inovare ale organizației (*formarea obișnuinței* — *getting the habit*);
- activitatea de inovare a organizației este focalizată pe obiectivele sale strategice (*focalizarea* — *focusing*);
- conducerea organizației furnizează orientări adecvate și sprijină activitatea de inovare din cadrul organizației (*conducerea* — *leading*);
- structurile, practicile și procesele organizației sunt concepute în așa fel încât să existe cea mai bună relație de sprijin reciproc posibilă între acestea și activitatea de inovare și valorile care o orientează pe cea din urmă (*aliniera* — *aligning*);
- pentru rezolvarea problemelor, există o rețea între unitățile din cadrul organizației și din afara acesteia (*rezolvarea împreună a problemelor* — *shared problem-solving*);
- eficiența sporită adusă organizației de inovații este permanent monitorizată, evaluată și dezvoltată (*îmbunătățirea continuă a sistemului* — *continuous improvement of the system*);
- organizația este capabilă să învețe în mod continuu și global din experiențele sale (*organizație care învață* — *the learning organisation*).

⁽²⁰⁾ Prof. Mika Hannula, Univeristatea Tehnică din Tampere, conferință, 29 ianuarie 2004.

3.12 Creșterea durabilă a productivității înseamnă că întreprinderile și organizațiile se pregătesc să se confrunte cu riscurile viitoare anticipând schimbările și adaptându-se rapid și în mod flexibil la acestea. În aceste întreprinderi, toată lumea este dedicată dezvoltării continue a competențelor și cunoștințelor, se ține seama de bunăstarea personalului, iar salariații iau parte în mod activ la luarea deciziilor, în special a celor care le afectează munca. Lucrătorii sunt dispuși și interesați să-și aducă contribuția și să-și pună la dispoziție competențele pentru a favoriza succesul întreprinderii. Conducerea se bazează pe recunoaștere reciprocă și pe colaborare și nu pe o poziție de dominare în raport cu personalul. Managerii sunt capabili să lucreze în parteneriat cu clienții, cu rețeaua de întreprinderi din domeniu și cu centrele de cercetare.

3.13 O problemă fundamentală în viitor, în ceea ce privește creșterea productivității și stimularea acestei creșteri, este capacitatea locurilor de muncă de a crea și de a aplica în viața profesională inovații tehnologice, dar și antreprenoriale, organizaționale și sociale care să le completeze. Creșterea de productivitate astfel obținută este durabilă. Ea influențează creșterea economică în două moduri: prin îmbunătățirea pe termen lung a productivității locurilor de muncă/întreprinderilor și prin creșterea ofertei de forță de muncă, întrucât posibilitățile și dorința salariaților de a rămâne activi mai multă vreme cresc.

4. Productivitatea durabilă la locul de muncă

4.1 Un studiu realizat de Agenția Europeană pentru Sănătate și Securitate în Muncă ⁽²²⁾ studiază mai în profunzime legătura dintre calitatea mediului profesional și productivitate. O concluzie esențială a cercetării este aceea că, în condițiile de concurență puternică de astăzi, succesul unei întreprinderi nu se mai poate măsura numai pe baza indicatorilor economici.

4.2 Conform acestui studiu, gradul de satisfacție a clienților, optimizarea relațiilor din cadrul întreprinderii, capacitatea de inovare și structurile organizaționale flexibile devin factori tot mai importanți. Rezultatele studiului arată că există o legătură strânsă între condițiile de muncă bune și performanța economică a întreprinderii. Calitatea mediului profesional influențează puternic productivitatea și rentabilitatea.

4.3 Creșterea de productivitate din Europa ultimilor ani nu poate fi descrisă în nici un caz ca o creștere în mod clar durabilă din punct de vedere calitativ. Întreprinderile au încă prea puține cunoștințe și capacități prea limitate de aplicare practică a metodelor de îmbunătățire a mediului profesional și a efectelor pozitive ale acestora. Conform unui studiu realizat de Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă, la nivel global, nu a avut loc nici o schimbare majoră, în nici o direcție, în ceea ce privește calitatea muncii ⁽²³⁾. Analizele și comparațiile între condițiile din diferitele state membre arată că

⁽²²⁾ Agenția Europeană pentru Sănătate și Securitate în Muncă: Document de lucru privind calitatea mediului profesional și productivitatea (2004).

URL: http://osha.eu.int/publications/reports/211/quality_productivity_en.pdf.

⁽²³⁾ Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă: Al patrulea studiu european privind condițiile de muncă (2005).

URL: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef0698.htm>.

gradul de satisfacție a muncii este legat de siguranța locului de muncă, de o atmosferă pozitivă la serviciu și de posibilitățile de învățare și de evoluție profesională. Chiar și munca în sine este în schimbare, într-un ritm mai rapid decât cel așteptat, și devine tot mai mult axată pe cunoaștere și tehnologie și tot mai orientată înspre client.

4.4 Studiul mai arată că s-au înregistrat prea puțin progrese în sensul reconcilierii vieții de familie cu cea profesională. Munca în regim flexibil, adaptată nevoilor individuale, nu este încă prea răspândită. Deși sănătatea la locul de muncă a lucrătorilor europeni s-a îmbunătățit, 35 % dintre lucrători continuă să aibă percepția că sănătatea și securitatea le sunt puse în pericol de munca pe care o desfășoară. Intensitatea muncii este în creștere, tot mai mulți salariați lucrând cu viteză mare și cu termene de predare strânse. Deși performanța în muncă necesită autonomie, nivelurile autonomiei nu cresc. Majoritatea lucrătorilor consideră că munca lor este interesantă și că le oferă provocări noi. Accesul la formarea la locul de muncă nu s-a îmbunătățit și este foarte dificil pentru lucrătorii mai în vârstă sau mai puțin calificați. Una dintre schimbările majore la locul de muncă este utilizarea tot mai răspândită a tehnologiei informației ⁽²⁴⁾.

4.5 În viitor, penuria de mână de lucru calificată ar putea limita creșterea productivității. Cu toate acestea, trebuie să se țină seama de faptul că locurile de muncă ale viitorului și competențele necesare acestora vor fi diferite de cele din prezent. Mai mult, noile modalități de organizare a muncii și aplicarea mai eficientă a tehnologiei vor reduce cantitatea de muncă necesară. Multe întreprinderi își creează rețele în întreaga Europă, iar circulația lucrătorilor între statele membre este în creștere. Din acest motiv, Comitetul sugera că, în ciuda diferențelor dintre instituțiile de învățământ, statele membre trebuie să se considere parte a unei „zone de formare” europene și să recunoască faptul că există o dimensiune europeană a dezvoltării vieții profesionale ⁽²⁵⁾.

4.6 Prin urmare, este nevoie de o analiză mai detaliată a competențelor și cunoștințelor necesare în viața profesională în viitor, atât în sectorul privat, cât și în cel public, precum și a calității vieții profesionale și a aspectelor productivității care pot fi cuprinse în programele de învățământ și de formare profesională. Structurile diplomelor pentru învățământ profesional și superior, conținutul programelor de învățământ și metodele didactice, precum și obiectivele de învățare pe tot parcursul vieții trebuie planificate și puse în aplicare pe această bază. Este important să fie garantată posibilitatea financiară de a participa la educație și formare. Partenerii sociali au un rol esențial în acest sens, în discutarea problemelor și în aplicarea măsurilor. Partenerii sociali europeni au creat deja o bună bază, prin evaluarea caracteristicilor esențiale ale învățării pe tot parcursul vieții și a practicilor naționale ⁽²⁶⁾.

⁽²⁴⁾ A se vedea mai sus.

⁽²⁵⁾ Avizul CESE din 28 octombrie 2004 privind formarea și productivitatea, raportor: dl Koryfidis (JO C 120, 20.5.2005, p. 64).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:120:0064:0075:EN:PDF>.

⁽²⁶⁾ Cadru acțiunilor de dezvoltare pe tot parcursul vieții a competențelor și calificărilor, Raport de evaluare 2006/CES, UNICE, CEEP.

4.7 Adesea, penuria de calificări nu se înregistrează în domeniul în care competențele să fie măsurabile. Pe lângă competențele de bază, aptitudinile esențiale pentru locul de muncă al viitorului vor fi capacitatea de interacțiune, autogestionarea, capacitatea de a învăța și de a dobândi cunoștințe noi, capacitatea de a extrage esența dintr-un flux de informații complexe și aptitudinile necesare muncii în medii și rețele multiculturală. În acest context, tinerii care părăsesc școala devreme sau cu un set de cunoștințe insuficiente reprezintă o problemă specială.

4.8 În administrarea afacerilor, penuria de calificări se face simțită în mod special în domeniile cunoștințelor comerciale strategice și al managementului inovațiilor. Managementul resurselor umane trebuie privit ca un aspect strategic al managementului. Aceste aptitudini pot acționa ca niște noi stimulente pentru creșterea economică.

5. Promovarea productivității durabile

5.1 Măsuri politice și practice

5.1.1 IMM-urile și întreprinderile mari cu rețele de subcontractanți au capacitatea de a valorifica potențialul de reușită oferit de creșterea durabilă a productivității. Alți beneficiari sunt organizațiile de servicii din sectorul public și din sectorul terțiar, care au nevoie și doresc să-și îmbunătățească productivitatea în mod durabil și calitativ și care doresc să se asigure că vor avea la dispoziție și în continuare forță de muncă profesionistă, înalt calificată.

5.1.2 Creșterea durabilă a productivității poate fi promovată prin măsuri politice care să acționeze la nivelul întregii societăți, al întreprinderilor și organizațiilor publice, al locurilor de muncă și al indivizilor. Dat fiind domeniul lor amplu de acțiune, schimbările sociale legate, de exemplu, de formarea profesională, relațiile profesionale, măsurile de reconciliere a vieții profesionale cu cea de familie, sănătatea și securitatea la locul de muncă, medicina muncii, reconversia profesională, pensiile și posibilitățile de pensionare sunt importante pe termen lung. Legislația poate fi utilizată pentru a încuraja proiectele bune. Dimpotrivă, ameliorarea bunăstării în muncă la nivel individual are un impact rapid, dar este insuficientă în sine, iar impactul global la locul de muncă este destul de redus.

5.1.3 Creșterea durabilă a productivității poate fi cel mai bine susținută prin promovarea practicilor și procedurilor întreprinderii și respectiv locului de muncă într-un mod în care să susțină și să promoveze cât mai mult resursele individuale, cele ale locului de muncă și aptitudinile de inovare. Partenerii sociali au de jucat un rol important în acest sens.

5.1.3.1 La nivel european, partenerii sociali au convenit, în cadrul noului program de lucru pentru 2006-2008, să realizeze o analiză comună a principalelor provocări cu care se va confrunta piața europeană a forței de muncă (inclusiv chestiuni de tipul promovarea învățării pe tot parcursul vieții, competitivitatea și inovațiile) ⁽²⁷⁾. De exemplu, la nivel național, organizațiile centrale ale partenerilor sociali din Finlanda au instituit o Masă rotundă pe tema productivității, la începutul anului 2007, în vederea promovării productivității, calității vieții profesionale și cooperării în domeniul productivității. Participanții la masa rotundă sunt reprezentanți ai celor mai înalte instanțe de

conducere ale tuturor organizațiilor centrale ale angajaților și angajatorilor. În unele state membre, partenerii sociali joacă, de asemenea, un rol activ în cadrul programelor naționale de dezvoltare a întreprinderilor. Studii de caz bune se pot găsi în toate statele membre ⁽²⁸⁾.

5.1.4 În unele cazuri, modificările legislative legate de protecția mediului au creat noi nevoi de inovare. De exemplu, interzicerea utilizării azbestului a creat nevoia dezvoltării de tehnologii de înlocuire, reglementările mai stricte privind nivelul zgomotului au stimulat dezvoltarea de echipamente tehnice cu niveluri de emisii sonore mai reduse, nevoile tehnologiilor energetice au dus la introducerea de noi echipamente, iar izolarea clădirilor impune dezvoltarea de noi materiale. În felul acesta, legislația a sprijinit eforturile industriei și a încurajat inovarea.

5.1.5 Statele membre au adoptat diverse instrumente economice menite să amelioreze calitatea condițiilor de muncă sau să sprijine întreprinderile care investesc în modele de organizare inovativă a muncii. Printre instrumentele utilizate, se pot menționa ajutoarele publice, subvențiile și finanțările (împrumuturi bancare avantajoase). De exemplu, se pot menționa Strategia națională a Irlandei pentru ocuparea forței de muncă, Noua inițiativă pentru calitatea muncii (INQA) lansată de Germania și Programul de dezvoltare a vieții profesionale al Finlandei; în toate acestea, inițiativele guvernamentale și finanțarea publică joacă un rol fundamental ⁽²⁹⁾. Marele avantaj al unor astfel de programe este acela că dezvoltarea vieții profesionale are loc chiar la locul de muncă. Puternica implicare a nivelului politic și motivarea lucrătorilor pentru a-i încuraja să participe la aceste programe sunt cruciale.

5.2 Indicele european al calității muncii

5.2.1 Pentru ca Europa să poată răspunde provocărilor globalizării și să reușească să atingă obiectivele Strategiei Lisabona, este importantă monitorizarea ameliorării calității muncii în statele membre și la nivel european și a legăturii dintre aceasta și creșterea productivității. În consecință, CESE a sugerat deja că, în acest scop, este necesar un indice european de calitate a muncii. Indicele ar trebui creat prin aplicarea mai multor criterii de „muncă de calitate” rezultate din cercetări și ar trebui compilat și publicat periodic ⁽³⁰⁾. Un astfel de indice ar putea contribui la creșterea vizibilității schimbărilor și progreselor, precum și a efectelor acestora asupra productivității și, în același timp, ar putea forma baza unor noi inițiative de îmbunătățire a calității vieții profesionale. În prezent, calitatea muncii și productivitatea sunt analizate în multe moduri diferite, iar diversele organizații își creează indicatori proprii, independent unele față de altele. Noul indice european ar putea include elemente din indicatorii menționați.

⁽²⁸⁾ De exemplu, la audierea organizată de grupul de studiu la 10 mai 2007, dl Santo Portera, director financiar al întreprinderii malteze STMicroelectronics, a explicat cum a reușit întreprinderea sa să facă față cu succes provocărilor globalizării, punând accentul pe standarde etice înalte în activitățile sale, asigurând ameliorarea aptitudinilor personalului, a bunăstării la locul de muncă și a organizării muncii și încurajând inovarea.

⁽²⁹⁾ Irlanda: www.workplacestrategy.ie, Cathal O'Reagan, la audierea din 10 mai 2007.
<http://inqa.de>, Kai Schäfer, reprezentantul guvernului și Președinției germane, la audierea din 10 mai 2007.
http://www.mol.fi/mol/en/01_ministry/05_tykes/index.jsp.

⁽³⁰⁾ A se vedea nota de subsol nr. 10.

⁽²⁷⁾ Programul de lucru al partenerilor sociali europeni pentru 2006-2008.
 URL: http://www.etuc.org/IMG/pdf/Depliant_EN_HD2006-2008.pdf.

5.2.1.1 În conformitate cu o decizie a Consiliului, în 2003 a fost efectuată o evaluare a progreselor înregistrate de statele membre utilizându-se un set de indicatori construiți pe baza a zece dimensiuni ale calității muncii. Deși s-au înregistrat unele progrese, a reieșit că mai sunt necesare multe îmbunătățiri. Rezultatele în ceea ce privește creșterea productivității au fost extrem de dezamăgitoare. S-a conchis că este nevoie de o acțiune politică mai hotărâtă, în special în ceea ce privește încurajarea investițiilor întreprinderilor în formarea profesională și în sprijinirea capacității de lucru a unei forțe de muncă în curs de îmbătrânire ⁽³¹⁾.

5.2.1.2 Conform Fundației Europene pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă (Fundația de la Dublin), întreprinderile și locurile de muncă inovatoare sunt caracterizate de libertatea de a învăța și de un sentiment de autonomie în muncă, de munca în echipă, de posibilitatea de rotire a sarcinilor și de polivalența aptitudinilor. Un factor esențial este așadar îmbunătățirea aptitudinilor salariaților și încurajarea participării acestora la dezvoltarea proceselor de producție. În plus, în primăvara anului 2007, Fundația a lansat o nouă și amplă cercetare a legăturilor dintre inovare, productivitate și ocuparea forței de muncă, care va dura trei ani. Prima etapă se va ocupa de trecerea în revistă a cercetărilor existente în acest domeniu în vederea pregătirii adăugării dimensiunii productivității și performanței la Studiul întreprinderilor europene al fundației din 2008. Fundația este implicată activ și în elaborarea unui nou indice de calitate a muncii ⁽³²⁾.

5.2.1.3 Studiile Agenției Europene pentru Sănătate și Securitate în Muncă privind importanța calității muncii pentru productivitate arată în mod clar că există o legătură strânsă între

calitatea mediului profesional, productivitate și performanța economică. Concluzia Agenției este că, dacă riscurile asociate sănătății și securității în muncă nu sunt analizate în mod detaliat la locul de muncă sau nu se face nimic pentru reducerea lor, este imposibil să se atingă țintele de productivitate ⁽³³⁾. Campania europeană de sensibilizare din acest an se concentrează pe prevenirea tulburărilor musculo-scheletice. În același timp, scopul acesteia este și de a identifica bune practici de reintegrare a persoanelor care suferă de tulburări musculo-scheletice. Sunt deja în curs pregătirile pentru Săptămâna europeană din 2008, care va avea ca temă evaluarea riscurilor asociate locului de muncă.

5.2.1.4 Programul de dezvoltare a vieții profesionale lansat de Președinția germană include un proiect de cercetare menit să definească mai precis ce înseamnă „munca de calitate”. Programul cuprinde, de asemenea, un indice elaborat de Asociația Sindicatelor Germane (DGB) pentru evaluarea calității locurilor de muncă. Indicele se bazează pe aprecierile salariaților înșiși, în cadrul cărora aceștia își evaluează munca după 15 criterii. Scopul este calcularea anuală a indicelui, iar primele rezultate vor fi disponibile în toamna anului 2007 ⁽³⁴⁾.

5.2.2 Crearea unui indice european al calității muncii necesită instituirea unui forum amplu. Expertiza vastă și puternică pe care o posedă Comitetul Economic și Social European în ceea ce privește provocările unui loc de muncă în schimbare și modalitățile prin care se pot aborda aceste provocări poate constitui o bună bază de pornire pentru un astfel de forum. Observatorul Pieței Forței de Muncă ar putea, de asemenea, să analizeze această chestiune, dacă îi permite programul de lucru.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³¹⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Îmbunătățirea calității muncii: o trecere în revistă a evoluțiilor recente”, COM(2003) 728 final.

⁽³²⁾ www.eurofound.europa.eu; Radoslaw Owczarzak, EMCC, la audierea din 10 mai 2007.

⁽³³⁾ www.osha.europa.eu; Brenda O'Brien, la audierea din 10 mai 2007.

⁽³⁴⁾ <http://inqa.de>; Kai Schäfer, reprezentantul guvernului și Președinției germane, la audierea din 10 mai 2007.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Indicatorii armonizați în domeniul handicapului ca instrument de monitorizare a politicilor europene”

(2008/C 10/20)

Comitetul Economic și Social European a primit o scrisoare, datată 13 februarie 2007, de la viitoarea Președinție portugheză prin care se solicită avizul său cu privire la *Indicatorii armonizați în domeniul handicapului ca instrument de monitorizare a politicilor europene*.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 iulie 2007. Raportor: dl Joost.

În cea de a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 160 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE consideră că adoptarea unei foi de parcurs similare celei care a fost adoptată în domeniul egalității între femei și bărbați, cu elaborarea unui set de indicatori și obiective cantitative care să fie realizate de statele membre într-un număr de domenii prioritare stabilite, ar constitui mijlocul adecvat pentru a înregistra progrese cu privire la transformarea șanselor egale în realitate pentru persoanele cu handicap.

1.2 CESE îndeamnă Comisia și statele membre să se concentreze asupra colectării unui set fiabil și coerent de indicatori, precum și pe obiective cantitative în fiecare din domeniile statistice și obiectivele politice identificate, care să fie realizate de fiecare stat membru într-un termen stabilit. Tentativele statistice anterioare menționate mai sus în prezentul document nu au fost recunoscute la nivel european și nu constituie un indicator permanent care să poată fi măsurat periodic, spre exemplul în cadrul indicatorilor de incluziune socială. Această recunoaștere și măsurare sistematică este necesară pentru orice politică coerentă.

1.3 CESE solicită Grupului la nivel înalt privind handicapul să recunoască o listă de priorități pentru colectarea datelor pe baza unui set de indicatori principali existenți în lista ISTAT⁽¹⁾, care trebuie actualizată.

1.4 Statele membre ar trebui să își continue eforturile în vederea colectării de date privind handicapul pe baza unor anchete, care ar trebui publicate în mod periodic, de exemplu la fiecare doi ani. Lucrările în vederea definirii handicapului la nivel internațional în cadrul Grupului de la Washington ar trebui continuate.

1.5 Ancheta UE privind forța de muncă ar trebui să evalueze progresele realizate într-un mod mai regulat. Comitetul pentru protecție socială și ocuparea forței de muncă ar putea include în viitor un set de indicatori care să fie cercetați sistematic, spre deosebire de inițiativele singulare independente.

1.6 În consecință, CESE îndeamnă CE să includă în anchetele Eurostat un modul coerent privind handicapul, care să includă elementele menționate mai sus, cu rapoarte periodice, care să permită o evaluare adecvată a politicilor, precum și identificarea priorităților.

1.7 Organizațiile persoanelor cu handicap din statele membre ar trebui implicate în activitățile privind stabilirea indicatorilor care vor fi tratați cu prioritate în fiecare stat în parte. Recunoașterea indicatorilor armonizați și colectarea de date vor permite schimbul de bune practici între statele membre, întrucât eficacitatea inițiativelor întreprinse poate fi măsurată.

2. Introducere

2.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) salută solicitarea Președinției portugheze de a elabora un aviz privind *Indicatorii armonizați în domeniul handicapului*. Președinția portugheză este decisă să sprijine Uniunea Europeană să obțină date corecte și comparabile în vederea evaluării incluziunii persoanelor cu handicap.

2.2 Persoanele cu handicap reprezintă mai mult de 15 % din populația totală și acest procentaj crește pe măsură ce populația îmbătrânește. Aceasta înseamnă că, în Europa extinsă, mai mult de 50 de milioane de persoane suferă de un handicap⁽²⁾. Ancheta SILC din 2005 nu ia în considerare copiii cu handicap, persoanele vârstnice și persoanele cu handicap care trăiesc în instituții.

2.3 Pentru ca drepturile sociale — inclusiv libera circulație a persoanelor — recunoscute în Tratat și în Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale să devină o realitate pentru persoanele cu handicap, politicile și situațiile trebuie evaluate și comparate pe o bază comună în toate statele membre. Acest este primul pas în direcția elaborării și punerii în aplicare a unor politici care să permită persoanelor cu handicap să se bucure de aceleași drepturi ca și persoanele fără handicap.

(1) ISTAT — Institutul Național de Statistică — Italia, Proiect „Indicatorii privind integrarea persoanelor cu handicap în viața socială”, raport final, iunie 2001, publicat de Eurostat.

(2) Conform Anchetei Eurostat SILC (Statistici privind venitul și condițiile de viață) din 2005.

2.4 Indicatorii care măsoară progresul statelor membre cu privire la incluziunea persoanelor cu handicap în societate sunt variați: accesibilitatea mediului construit, participarea pe piața muncii, accesul la educație, cultură, e-educație, pentru a menționa doar câteva. Este extrem de important să poată fi evaluate acțiunile întreprinse de statele membre în acest domeniu și impactul acestora.

3. Lipsa de coerență a instrumentelor legale și politicilor existente

3.1 Convenția ONU adoptată recent privind drepturile persoanelor cu handicap identifică multe nevoi urgente în vederea promovării unei abordări integratoare a problemelor legate de handicap. Statele membre UE ar trebui să adopte aceste principii prin ratificarea fără întârziere a convenției. Pentru a se conforma obiectivelor și principiilor Convenției ONU, pe care CE a semnat-o, UE trebuie să adopte politici adecvate. Toate statele membre, precum și UE ar trebui încurajate să semneze, de asemenea, protocolul opțional la Convenția ONU.

3.2 Planul european de acțiune privind handicapul ⁽³⁾ își propune obiective ambițioase: punerea completă în aplicare a Directivei privind egalitatea de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (2000/78/CE), consolidarea integrării problemelor legate de handicap în politicile relevante ale Comunității și îmbunătățirea accesibilității pentru toți. Pentru a realiza aceste obiective, progresul trebuie măsurat pe baza indicatorilor care evaluează pentru fiecare prioritate politică progresul realizat în fiecare stat membru și permit stabilirea unor ținte cuantificabile.

3.3 Directiva 2000/78 CE adoptată în noiembrie 2000 interzice discriminarea împotriva persoanelor cu handicap în domeniul încadrării în muncă și al formării profesionale. Cu toate acestea, evaluarea punerii sale în aplicare în statele membre, dincolo de simpla chestiune a transpunerii legale, este problematică, deoarece nu există date comparabile care să permită măsurarea creșterii nivelului de ocupare a persoanelor cu handicap în urma aplicării legii în fiecare stat membru.

3.4 Planul de acțiune al Consiliului Europei privind participarea deplină a persoanelor cu handicap stabilește o serie de obiective concrete în multe domenii sociale și de politică, care se aplică la toate cele 46 de state membre și trebuie realizate. A fost înființat un grup de redactare pentru a dezvolta indicatori care să măsoare progresul.

3.5 Strategia Lisabona a stabilit obiective ambițioase pentru UE, printre care creșterea nivelurilor de ocupare a forței de muncă și consolidarea coeziunii sociale. Aceste obiective nu pot fi realizate fără măsuri concrete în vederea eliminării barierelor cu care se confruntă persoanele cu handicap în privința accesului la locuri de muncă și servicii care să permită incluziunea lor completă în societate.

⁽³⁾ A se vedea: http://europa.eu.int/comm/employment_social/disability/index_en.html.

3.6 În toate domeniile în care politicile au influență asupra persoanelor cu handicap și pot îmbunătăți incluziunea acestora în societate și facilita accesul lor la drepturi sunt necesari indicatori pentru a măsura progresul, precum și pentru a asigura o imagine cuprinzătoare a rezultatelor diferitelor măsuri întreprinse la nivel european. Legile existente trebuie și ele evaluate pentru a fi modificate și îmbunătățite.

4. Nevoia de statistici fiabile și comparabile

4.1 Sistemele existente de măsurare a datelor

4.1.1 CESE regretă lipsa de indicatori în domeniul handicapului și în special lipsa de angajament politic la nivelul UE față de adoptarea unor indicatori comuni pentru a sprijini și evalua politicile.

4.1.2 CESE observă că Eurostat a realizat mai multe proiecte și inițiative interesante care au drept scop colectarea periodică și coordonată de date privind problemele asociate handicapului la nivel european: modulul despre sănătate din Panelul comunitar pentru gospodării (ECHP) pentru perioada 1994-1996 a inclus un mic modul despre handicap, care a fost publicat într-o carte de buzunar; în 2002, Ancheta europeană privind forța de muncă (LFS) a inclus un modul privind ocuparea persoanelor cu handicap, pentru a furniza informații coordonate și armonizate la reuniunea Grupului de la Washington al ONU; Eurostat a lansat proiectul Măsurarea handicapului la nivel european (EDM).

În 2002, directorii europeni pentru statistici sociale au căzut de acord asupra unui cadru pentru colectarea periodică de date armonizate prin intermediul unei anchete și/sau unor module de anchetă cu privire la Sistemul european de anchetă privind sănătatea (EHSS). În acest context, statele membre au căzut de acord, la sfârșitul lui 2006, asupra versiunii finale a Chestionarului european pe teme de sănătate (ECHIS); prima fază a acestuia va fi realizată în 2007-2009. Chestionarul va cuprinde întrebări cu privire la mai multe aspecte legate de handicap. Handicapul este de asemenea inclus ca variabilă în Statisticile privind veniturile și condițiile de viață (SILC) ⁽⁴⁾.

Programul de lucru anual al Eurostat pe 2007 include activități în Sistemul Statistic European (SSE) ⁽⁵⁾ cu privire la dezvoltarea statisticilor comunitare privind handicapul și incluziunea socială, pentru a furniza datele statistice relevante și comparabile, necesare monitorizării situației persoanelor cu handicap, în cooperare cu organizațiile internaționale. Până la mijlocul lui 2008, ar trebui să fie gata un nou modul de anchetă cu privire la handicap și integrarea socială, sprijinit din fonduri Eurostat, care va fi aplicat în sistem pilot în statele membre.

În cadrul acestui proces, Clasificarea internațională privind funcționarea, handicapul și sănătatea (ICF), stabilită de Organizația Mondială a Sănătății, este utilizată drept bază.

⁽⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1913,47567825,1913_58814988&_dad=portal&_schema=PORTAL#B.

⁽⁵⁾ Pentru Sistemul Statistic European a se vedea: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1153,47169267,1153_47183518&_dad=portal&_schema=PORTAL.

4.1.3 La nivel internațional, Eurostat s-a angajat să pună la punct măsurători globale cu privire la handicap, pe baza Clasificării internaționale privind funcționarea, handicapul și sănătatea (ICF) a Organizației Mondiale a Sănătății, în cadrul Grupului de la Washington privind statisticile despre handicap ⁽⁶⁾. Consiliul Europei a publicat un ghid metodologic despre cum trebuie elaborați indicatorii sociali privind coeziunea socială ⁽⁷⁾.

4.1.4 Propunerea de regulament privind statisticile comunitare despre sănătatea publică și despre sănătatea și securitatea la locul de muncă vor oferi un cadru pentru activitățile din acest domeniu în viitor. Regulamentul poate fi utilizat pentru colectarea datelor despre handicap, modificând situația în care colectarea datelor este realizată de statele membre fără baza legală relevantă.

4.2 Necesitatea unor indicatori europeni suplimentari

4.2.1 Articolul 31 din Convenția ONU afirmă că țările trebuie să colecteze informații corespunzătoare, inclusiv date statistice și de cercetare, care să le permită să formuleze și să aplice politici în vederea implementării Convenției. CESE cere statelor membre UE să urmeze acest principiu cu strictețe.

4.2.2 CESE salută inițiativele menționate mai sus, dar regretă lipsa de coerență și de indicatori politici comuni care să adune aceste inițiative, pentru a analiza situația persoanelor cu handicap, a măsura impactul politicilor și legislației și a evalua nevoile acestora.

4.2.3 Trebuie stabiliți indicatori pentru măsurarea nivelului de ocupare a forței de muncă, în scopul de a înțelege mai bine care sunt problemele care necesită atenție și a elabora politici adecvate. Consiliul de primăvară 2006 a reafirmat necesitatea adoptării unor măsuri adecvate pentru a crește nivelul de ocupare a persoanelor cu handicap.

4.2.4 Este necesară o evaluare a impactului Directivei europene împotriva discriminării și al legislației din diferitele state membre, pentru a elabora acțiuni politice și legislative mai bune pe viitor.

4.2.5 Datele privind discriminarea trebuie colectate în relație cu indicatorii din celelalte domenii ale accesului la bunuri și servicii, ocuparea forței de muncă, incluziunea socială etc., pentru a asigura o viziune coerentă asupra problemelor care afectează persoanele cu handicap și a interacțiunii acestora.

4.2.6 Și incluziunea socială este un domeniu care încă necesită evaluare pentru a înțelege mai bine motivele complexe care duc la excluderea socială a persoanelor cu handicap. Trebuie măsurate aspecte precum veniturile, dar și participarea la viața socială (reprezentarea, accesul la asociații, munca voluntară, politica etc.) și accesul la asistența medicală, educație, cultură, mijloace de comunicare și servicii sociale.

4.2.7 Soluțiile existente, bazate pe bunele practici, cum ar fi cardul de parcare european, ar trebui să constituie un exemplu pentru introducerea unor noi soluții similare, care nu pot fi realizate fără existența unui set de indicatori care să măsoare incluziunea socială a persoanelor cu handicap cu ajutorul unor date relevante și comparabile.

4.3 Provocări pentru stabilirea indicatorilor europeni

4.3.1 Furnizarea de date de la statele membre pentru a evalua nivelul de incluziune a persoanelor cu handicap are loc în prezent în absența unui acord la nivel european cu privire la indicatorii comuni, cu excepția colectării de date în cadrul MDC ⁽⁸⁾ și ECHIM ⁽⁹⁾. Ar trebui, de asemenea, explicat în continuare statelor membre de ce colectarea de date privind problemele legate de handicap este foarte importantă.

4.3.2 Ancheta SILC include o estimare a numărului de persoane cu handicap în UE, dar exclude din aceste date persoanele care trăiesc în instituții, copiii și persoanele vârstnice cu un handicap, ceea ce face acest număr mai puțin relevant.

4.3.3 Definițiile handicapului sunt diferite în fiecare țară și ar trebui să fie extinse pentru a include de exemplu persoanele cu probleme de sănătate mentală, care nu sunt adesea incluse în statisticile naționale. Orice definiție a handicapului ar trebui să se întemeieze pe articolul 1 alineatul (2) al convenției ONU, pentru a crea o bază recunoscută universal în vederea delimitării grupurilor care cad sub incidența noțiunii de „persoane cu handicap”.

4.3.4 Persoanele cu handicap sunt un grup eterogen și este dificilă stabilirea unor criterii de măsurare. În consecință, un set de indicatori ar trebuie să ia în considerare diversitatea handicapurilor, precum și domeniile în care politicile influențează viața persoanelor cu handicap și să identifice barierele în calea participării depline în societate a acestor persoane.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ Pentru Grupul de la Washington, a se vedea: <http://www.cdc.gov/nchs/citygroup.htm>.

⁽⁷⁾ „Dezvoltarea concertată a indicatorilor de coeziune socială — ghid metodologic”, publicație a Consiliului Europei.

⁽⁸⁾ Metoda deschisă de coordonare.

⁽⁹⁾ Monitorizarea indicatorilor de sănătate în Comunitatea Europeană (European Community Health Indicators Monitoring).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European «Spre o utilizare mai eficientă a stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare»”

COM(2006) 728 final

(2008/C 10/21)

La 22 noiembrie 2006, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European privind comunicarea sus-menționată.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 21 iunie 2007. Raportor: dl Morgan.

În cea de a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 134 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comunicarea face parte din programul Comisiei de sprijinire a obiectivului prevăzut de Strategia Lisabona conform căruia valoarea cheltuielilor UE pentru cercetare și dezvoltare ar trebui să ajungă la 3 % din PIB până în 2010, dintre care 2 % să provină din sectorul privat. Comunicarea se concentrează pe metodele de tip fiscal utilizate de statele membre pentru a stimula cercetarea și dezvoltarea în cadrul companiilor. Scopul comunicării este acela de a clarifica problema legalității stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare în contextul legislației UE și de a orienta statele membre în privința celor mai bune practici. Prezenta comunicare este un răspuns binevenit la solicitarea CESE conform căreia: „Comunitatea ar trebui să încurajeze statele membre să creeze un cadru pentru legislațiile lor cu privire la obligațiile fiscale, astfel încât acestea să poată face mai mult pentru a stimula industria să investească în cercetare și dezvoltare”⁽¹⁾.

1.2 În secțiunea 3 din avizul menționat sunt descrise câteva exemple de bune practici. Cu toate acestea, trebuie să se recunoască faptul că există anumite limite pentru stimulentele care pot fi furnizate prin sistemul fiscal. Cu cât este mai ridicată taxarea profiturilor, cu atât mai mari pot fi stimulentele, în vreme ce impozite pe profit mai mici înseamnă mai puține stimulente. Cu cât sunt mai mari taxele sociale, cu atât mai mari sunt stimulentele sub formă de deduceri. Dacă o întreprindere nu este profitabilă, marja de manevră este mai redusă, întrucât ideea generală este aceea de a oferi deduceri din impozitul pe profit. În sfârșit, se înțelege de la sine că deducerile trebuie calculate pe baza investițiilor efective în cercetare și dezvoltare și nu ținând seama de planurile de viitor.

1.3 Recomandările de creare a unui sistem de stimulente includ și cerința de măsurare a eficienței fiecărui astfel de mecanism. Acest lucru este cu atât mai important în cazul întreprinderilor mari și profitabile, care ar putea foarte bine să-și repercuteze toate deducerile fiscale în rezultatele financiare în loc să le atribuie bugetului pentru cercetare și dezvoltare. Pentru a evita acest pericol moral, unele țări permit acordarea de stimulente

numai pentru cheltuieli suplimentare pentru cercetare și dezvoltare, dar această politică poate fi riscantă, întrucât unul dintre efectele țintă importante ale acestor stimulente este acela de a reține activitățile de cercetare și dezvoltare în UE și de a evita delocalizarea lor. Astfel, un sistem eficient de evaluare pentru întreprinderile mari ar fi, probabil, mai benefic decât restrângerea deducerilor la cheltuielile suplimentare.

1.4 Cel mai important aspect al acestor programe este, de departe, modul în care pot sprijini dezvoltarea IMM-urilor specializate în cercetare și dezvoltare în primii ani ai existenței lor. Recomandările cuprind o gamă importantă de stimulente care includ deduceri fiscale suplimentare calculate ca multipli ai investițiilor în cercetare și dezvoltare, restituiri în caz de absență a profiturilor și scutiri de taxe sociale. Dat fiind rolul important al IMM-urilor în economia europeană, CESE recomandă ca fiecare stat membru să utilizeze combinația optimă de stimulente fiscale posibile pentru facilitarea supraviețuirii și creșterii IMM-urilor.

1.5 În acest context, Comitetul este surprins de faptul că în comunicare nu se face nici o referire la deducerile fiscale menite să ajute la formarea de capital pentru noile întreprinderi. Această chestiune este aprofundată la punctele 4.9-4.12. CESE recomandă extinderea comunicării, pentru a include în aceasta și formarea capitalului.

1.6 O altă chestiune de mare importanță pentru IMM-uri este regimul brevetelor și al acordării licențelor. Legislația nu este clară, iar, în ceea ce privește regimurile fiscale, există o anumită concurență între statele membre. CESE recomandă extinderea comunicării, pentru a include brevetele și acordarea de licențe.

1.7 Comunicarea aduce în discuție mai multe probleme în legătură cu care se poate interveni. Recomandările CESE sunt următoarele:

1.7.1 statele membre ar trebui să amelioreze utilizarea stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare în cazul participanților industriali la proiecte de cercetare transnaționale.

⁽¹⁾ A se vedea Avizul CESE privind deblocarea și consolidarea potențialului european de cercetare, dezvoltare și inovare, JO 2006/C 325/05, 30.12.2006, punctul 3.5.

1.7.2 statele membre ar trebui să exploreze modalități prin care costurile impuse de stat întreprinderilor noi specializate în cercetare și dezvoltare să poată fi reduse, după exemplul programului francez în favoarea tinerelor întreprinderi inovatoare (JEL), care s-a dovedit un succes.

1.7.3 în ceea ce privește organismele de cercetare private de interes public, statele membre ar trebui să adopte o abordare comună, astfel încât atât donațiile, cât și fondurile pentru cercetare să poată circula liber în interiorul UE.

1.7.4 mobilitatea transfrontalieră a cercetătorilor ar trebui încurajată prin acorduri între statele membre, prin care să se evite dubla impunere a misiunilor de scurtă durată.

1.7.5 Comisia este încurajată să creeze o structură comună pentru recunoașterea reciprocă a certificatelor de cercetare și dezvoltare în țările care le utilizează. În același timp, Comisia poate reflecta asupra necesității de astfel de certificate pe piața comună.

1.7.6 Comitetul salută propunerea Comisiei de a simplifica și de a moderniza normele de recuperare a TVA-ului de către entități private pentru cheltuieli pentru cercetare și dezvoltare efectuate în cadrul unor proiecte în parteneriat public-privat.

1.7.7 în sensul dezbaterii privind stimulentele fiscale și cercetarea-dezvoltarea, este esențial să se încerce formularea unei definiții fiscale valabile în întreaga UE pentru cercetare-dezvoltare și inovare. Acesta ar fi un pas înainte înspre crearea pieței comune.

1.8 Obiectivul Lisabona de 3 % din PIB a fost stabilit ținându-se seama de nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare în regiunile concurente. Trebuie remarcat faptul că, la nivel macroeconomic, economia UE nu este la fel de implicată în sectoarele industriale cu o componentă de cercetare și dezvoltare foarte puternică ca și țările concurente, cum sunt Japonia și SUA. Prin urmare, pe lângă stimularea cercetării și dezvoltării în sectorul privat, ar fi judicios să crească și investițiile publice în universități și în institute de cercetare cu finanțare publică. Proiectele de mediu ar trebui să furnizeze un stimul adecvat (?).

2. Introducere

2.1 Contextul prezentei comunicări este Strategia Lisabona, care prevede creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare până la 3 % din PIB, din care 2 % să provină din sectorul privat, până în 2010. În 2005, Comisia și-a anunțat intenția de a promova un mediu fiscal mai coerent și mai favorabil cercetării și dezvoltării, recunoscând, în același timp, competența statelor membre în materia politicilor fiscale. (COM(2005) 488 și COM(2005) 532).

2.2 În cadrul Strategiei Lisabona au existat o serie de inițiative ale Comisiei menite să crească investițiile UE în cercetare și dezvoltare până 3 % din PIB, dezvoltând, în același timp, Spațiul european al cercetării. Există un efort de deblocare a potențialului european de cercetare, dezvoltare și inovare, care a culminat în cel de-al 7-lea Program-cadru. În avizele sale, CESE

(?) A se vedea de asemenea Avizul CESE privind deblocarea și consolidarea potențialului european de cercetare, dezvoltare și inovare, JO 2006/C 325/05, 30.12.2006, punctele 14.2-14.4.

a îndemnat în mod constant Comisia și statele membre să înlăture barierele care frânează, cantitativ și calitativ, cercetarea și dezvoltarea europene, luând, în același timp, măsurile organizatorice, instituționale și financiare necesare pentru promovarea unei mase critice suficiente pentru activitatea de cercetare și dezvoltare în Europa.

2.3 Comunicarea furnizează orientări care să ajute statele membre să-și îmbunătățească tratamentul fiscal aplicat cercetării și dezvoltării și să elaboreze soluții coerente la problemele comune. Prin urmare, acesta nu este un program UE destinat unor proiecte sau obiective de cercetare și dezvoltare specifice, ci este un program prin care statele membre să promoveze cercetarea și dezvoltarea în sectorul privat și care va funcționa în măsura în care acesta, precum și fiecare întreprindere în parte, va fi stimulat să se angajeze în activități de cercetare și dezvoltare. Comunicarea este menită să ajute statele membre în trei moduri:

- clarificând condițiile juridice pentru stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare din statele membre, astfel cum decurg din legislația UE;
- punând în evidență caracteristicile generale ale tratamentelor și stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare, pe baza unor analize a bunelor practici realizate de experți;
- aducând în discuție posibile inițiative pentru viitor, menite să abordeze în mod coerent chestiunile de interes comun.

2.4 În acest domeniu al politicilor, se aplică metoda deschisă de coordonare. Decizia le aparține statelor membre. Orientările furnizate în comunicare sunt inspirate de cele mai bune practici observate în statele membre. O critică a politicilor statelor membre este în afara sferei de interes a prezentului aviz. În consecință, avizul se va limita la observații referitoare la orientări și la posibilele inițiative pentru viitor menționate la punctul 2.3 anterior.

3. Sinteza comunicării Comisiei

3.1 Toate stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare aplicate de statele membre trebuie să fie conforme libertăților fundamentale prevăzute în tratat și principiului nediscriminării. Comisia consideră că restricțiile teritoriale, atât implicite, cât și explicite, sunt incompatibile cu libertățile prevăzute în tratat. Există indicii ample și coerente că restricțiile teritoriale la aplicarea stimulentele pentru cercetare și dezvoltare nu vor fi acceptate de CJCE.

3.2 În principiu, normele privind ajutoarele de stat se aplică indiferent de forma pe care o iau aceste ajutoare, astfel încât stimulentele fiscale în discuție pot constitui ajutoare de stat. Cu toate acestea, stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare care nu sunt selective, respectiv care se aplică indiferent de forma sau mărimea întreprinderii și în orice sector, ar fi considerate măsuri generale și, astfel, ar fi tratate ca parte a regimului fiscal general al întreprinderilor.

3.3 Articolul 87 alineatul (3) litera (c) din tratat menționează că următoarele pot fi considerate compatibile cu piața comună: „ajutoarele destinate să faciliteze dezvoltarea anumitor activități [...] economice, în cazul în care acestea nu aduc modificări condițiilor schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun”. Comisia a adoptat un cadru pentru cercetare, dezvoltare și inovare pentru a stabili ce stimulente fiscale se poate considera că îndeplinesc condițiile din articolul menționat anterior. Acest cadru a fost stabilit în interes public, pentru a corecta ceea ce era perceput drept un neajuns al pieței în domeniul cercetării și dezvoltării.

3.4 La aplicarea cadrului, Comisia va ține seama de următoarele elemente ale acestuia:

- categoria de cercetare și dezvoltare, respectiv fundamentală, industrială sau experimentală;
- aplicarea stimulentei la costurile eligibile;
- limitarea cuantumului ajutorului la plafonul maxim.

În continuare, Comisia va presupune, pe baza informațiilor prezentate de statul membru, că stimulentele sunt menite să corecteze un neajuns al pieței, încurajând cheltuieli mai mari cu cercetarea și dezvoltarea din partea întreprinderilor.

3.5 Consiliul European a solicitat utilizarea metodei deschise de coordonare (MDC) în sprijinul elaborării de politici și, în continuare, a invitat Comitetul pentru cercetare științifică și tehnică (CREST) să supravegheze aplicarea acestei metode de sprijin. În comunicarea sa, Comisia se bazează în bună măsură pe raportul „Evaluare și proiectare a stimulentei fiscale pentru cercetare și dezvoltare” al CREST din martie 2006.

3.6 Date fiind structurile economice și industriale, capacitatea de cercetare și dezvoltare, nivelul de investiții în acest domeniu și mediul fiscal general foarte variate, dozarea instrumentelor politice pentru cercetare și dezvoltare și pentru inovare diferă puternic de la un stat membru la altul. Majoritatea mecanismelor existente sunt de natură generală și circa jumătate dintre ele au un plafon superior. Aceasta este în favoarea IMM-urilor, întrucât nivelul cheltuielilor acestora nu este afectat, de obicei, de acest plafon. Circa o treime dintre stimulentele fiscale furnizează beneficii specifice pentru IMM-uri, iar un număr tot mai mare de astfel de mecanisme sunt destinate anume IMM-urilor tinere și inovatoare.

3.7 Cele trei tipuri de bază de stimulente fiscale sunt scutirile de impozite, subvențiile pentru cercetare și dezvoltare și creditele fiscale. Impactul stimulentei utilizate de fiecare stat membru depinde de sistemul fiscal general. În funcție de scopul stimulentei, unele mecanisme se aplică cheltuielilor totale cu cercetarea și dezvoltarea, în vreme ce altele sunt aplicabile numai cheltuielilor suplimentare realizate grație acestor mecanisme. În alte cazuri, ambele tipuri de cheltuieli beneficiază de deduceri fiscale, dar la rate diferite. Generozitatea stimulentei variază considerabil de la un stat membru la altul. Fiind forme de deduceri, acestea sunt, de asemenea, afectate de nivelul de impozitare a întreprinderilor.

3.8 Scutirea de impozit reprezintă o deducere de 100 % a cheltuielilor cu cercetarea și dezvoltarea din profitul impozabil. În cadrul acestui mecanism, fiecare EUR cheltuit pentru cerce-

tare și dezvoltare poate fi dedus integral din impozit. În cazul în care cheltuielile cu cercetarea și dezvoltarea nu sunt 100 % deductibile, ele pot fi de obicei capitalizate în vederea amortizării ulterioare. Acest mecanism se aplică în general cheltuielilor de capital.

3.9 Subvențiile sunt utilizate pentru a permite deducerea a mai mult de 100 % din cheltuielile de cercetare și dezvoltare. În acest caz, se pot deduce, de obicei, între 125 % și 300 % din cheltuieli. De exemplu, la un impozit pe profit de 30 %, o întreprindere poate solicita o deducere de impozit de 3 000 EUR pentru fiecare 10 000 EUR cheltuiți pentru cercetare și dezvoltare. La o rată majorată de 50 %, întreprinderea poate solicita o deducere de 4 500 EUR pentru fiecare 10 000 EUR cheltuiți pentru cercetare și dezvoltare.

3.10 Atunci când stimulentele acordate sunt sub formă de credit fiscal, acesta ia forma unei restituiri de impozit sau a unei rambursări în numerar. Creditul se acordă în general în funcție de cuantumul impozitului datorat, dar atunci când nu este datorat nici un impozit, creditul se poate calcula ca procent din investiția în cercetare și dezvoltare. Un credit în numerar plătit atunci când întreprinderea nu are profit poate constitui un aport financiar binevenit pentru întreprinderile tinere.

3.11 În vreme ce majoritatea mecanismelor, după cum s-a arătat, sunt legate de impozitul pe profit, alte mecanisme sunt legate de taxele și contribuțiile sociale sau de impozitul pe venitul persoanelor fizice. Acestea diminuează costurile cu personalul implicat în cercetare, cu efect imediat, reducând astfel cea mai importantă componentă a cheltuielilor de cercetare și dezvoltare. Acest tip de mecanisme au cel mai puternic efect acolo unde taxele sociale sunt mari.

3.12 Pentru a se adresa întreprinderilor în situație de pierdere fiscală, cum sunt IMM-urile tinere și inovatoare, opțiunile variază între scutirea de impozite pe salarii, rambursarea impozitului pe profit, creditele fiscale pentru cercetare și dezvoltare și reportarea nelimitată a pierderii în vederea deducerii ulterioare a impozitului pe profit.

3.13 În 2004, Franța a fost prima țară din UE care a introdus un stimulente fiscal specific pentru a sprijini tinerele întreprinderi inovatoare (JEI). Scopul este acela de a stimula cercetarea în sectorul privat și de a crea o creștere reală prin reducerea costurilor de înființare suportate de noile întreprinderi orientate înspre cercetare și inovare. Stimulentele includ scutirea de impozit pe profit pentru primii trei ani în care întreprinderea realizează profit, urmată de o reducere la 50 % a acestui impozit pentru următorii doi ani. În afară de aceasta, întreprinderea este scutită timp de opt ani de plata contribuțiilor sociale pentru personalul înalt calificat. Participarea la mecanismul JEI depinde de mai multe criterii de eligibilitate.

3.14 Pe baza experienței obținute în urma aplicării stimulentei fiscale pentru cercetare și dezvoltare în cincisprezece state membre, comunicarea conchide că statele membre ar trebui:

- să utilizeze cât mai mult posibil măsuri generale, întrucât acestea se adresează unui număr mai mare de firme, maximizând investițiile în cercetare și dezvoltare și minimizând denaturarea pieței;

— să permită deducerea completă a cheltuielilor cu cercetarea și dezvoltarea (fără capitalizare sau amortizare accelerată a acestor cheltuieli), cu dispoziții adecvate de imputare a pierderilor exercițiilor financiare anterioare sau ulterioare.

3.15 În ceea ce privește proiectarea mecanismelor, statele membre ar trebui să-și definească în mod clar obiectivele:

- să se concentreze pe realizarea de cheltuieli suplimentare pentru cercetare și dezvoltare;
- să se concentreze pe modificarea comportamentului întreprinderilor;
- să evalueze efectele sociale mai largi ale acestor modificări;
- să elaboreze criteriile de evaluare încă din faza de proiectare;
- să testeze dacă stimulentele specifice își îndeplinesc obiectivele.

3.16 Dincolo de domeniul de aplicare a stimulentele pentru cercetare și dezvoltare pentru întreprinderi, comunicarea mai ridică o serie de probleme conexe descrise ca orientări pentru măsuri de interes comun și beneficiu reciproc. Poziția CESE cu privire la aceste chestiuni este prezentată în secțiunea 5 următoare.

4. Observații cu privire la orientări

4.1 Orientările furnizează o serie amplă de opțiuni pentru promovarea cercetării și dezvoltării cu ajutorul stimulentele. CESE încurajează toate statele membre să adapteze aceste orientări la situația particulară a fiecăruia, pentru a crea mecanisme favorabile cercetării și dezvoltării. Metoda deschisă de coordonare, facilitată de CREST și bazată pe Strategia Lisabona, ar trebui să ofere tuturor statelor membre posibilitatea de a aplica cele mai bune practici.

4.2 Impulsul furnizat de stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare va varia în funcție de mărimea întreprinderii (mare, IMM sau întreprindere nou înființată).

4.3 În multe state membre, stimulentele fiscale pentru investițiile în cercetare și dezvoltare sunt relativ recente, astfel că efectul asupra marilor întreprinderi nu poate fi încă evaluat cu acuratețe. În unele cazuri, este posibil ca scutirile de impozite să se regăsească în rezultatele financiare mai curând decât în bugetul departamentului de cercetare-dezvoltare. De aici apare interesul anumitor state membre de a oferi stimulente mai mari pentru investițiile suplimentare. În același timp, statele membre au interesul de a păstra cercetarea și dezvoltarea pe teritoriul propriu, astfel că stimulentele directe vor încuraja întreprinderile să-și mențină activitățile de cercetare și dezvoltare acolo unde se află deja.

4.4 Întreprinderile mari au o masă critică de ingineri și cercetători mai mare și, în consecință, sunt mai în măsură să-și delocalizeze activitățile. Dacă, spre exemplu, statele membre decid să utilizeze stimulente fiscale pentru a păstra pe teritoriul propriu locurile de muncă din domeniul software-ului, cel mai puternic

stimulent ar fi ca toate costurile asociate să fie deductibile 100 %, conform punctului 3.8 anterior.

4.5 IMM-urile nu au resursele marilor întreprinderi și, astfel, presiunea financiară este mai mare pentru ele. Opțiunile adoptate de unele state membre de a acorda subvenții mai mari și de a stabili plafoane superioare peste nivelul investițiilor IMM-urilor în cercetare și dezvoltare le furnizează acestora mai multă flexibilitate financiară pentru investițiile în acest domeniu.

4.6 Însă stimulentele fiscale au potențialul cel mai ridicat pentru întreprinderile noi, ceea ce este foarte important, întrucât aceste întreprinderi sunt elemente vitale în promovarea spiritului antreprenorial și a inovării. Inovațiile din domeniul serviciilor, precum și cele din știință și tehnologie vin adesea dinspre companiile nou înființate. Departamentele de cercetare și dezvoltare din întreprinderile mai vechi par adesea mai bine adaptate pentru înlocuirea și îmbunătățirea produselor mai curând decât pentru invenții și inovații. Noile întreprinderi care exploatează invențiile din știință și tehnologie sunt vitale, pentru că, dacă supraviețuiesc dificultăților din faza de început (din nefericire, cele mai multe întreprinderi mici nu supraviețuiesc), acestea se pot dezvolta și pot deveni fie IMM-uri creatoare de bogăție, fie achiziții de valoare pentru întreprinderi mai mari. Bugetele pentru fuziuni și achiziții ale multor întreprinderi din domenii tehnologice pot fi la fel de importante ca și bugetele lor pentru cercetare și dezvoltare. Într-adevăr, multe întreprinderi mari din domenii tehnologice și-au creat „brațe” investiționale după modelul capitalului de risc.

4.7 Întrucât achiziționarea de întreprinderi mici de către cele mari este o trăsătură a economiei antreprenoriale, este firesc ca tranzacțiile să fie cât mai transparente și mai neutre din punct de vedere fiscal. Aceasta înseamnă că taxele de ieșire pentru fondatori și întreprinzători ar trebui să fie minime și că întreprinderile cumpărătoare nu ar trebui să fie obligate la plata unor penalități care să ducă la denaturarea concurenței.

4.8 Deși stimulentele pentru cercetare și dezvoltare pot fi adecvate pentru noile întreprinderi inovatoare (JEI) din sectorul tehnologic, și stimulentele generale pentru întreprinderi noi sunt la fel de importante, pentru că astfel de stimulente încurajează formarea de noi întreprinderi în toate sectoarele industriale, contribuind astfel la creșterea globală a economiilor statelor membre.

4.9 În contextul stimulentele fiscale generale pentru încurajarea creării de noi întreprinderi, comunicarea este ciudat de discretă în ceea ce privește impozitele pe capital. Problema pentru o întreprindere nouă este cum să-și asigure finanțarea inițială. Așa-numitele fonduri de capital de risc nu sunt foarte dornice să se implice în întreprinderi nou înființate, astfel că fondurile de demarare provin de obicei de la investitori privați, de la investitori individuali de tip „business angels” sau de la prieteni sau rude ale fondatorului/fondatorilor. Regimul impozitului pe capital aplicabil acestor investitori este un ingredient vital în crearea de întreprinderi.

4.10 Regatul Unit are un sistem de stimulente fiscale destul de bine dezvoltat și care ar putea servi de exemplu în domeniu. Investițiile pot fi realizate direct prin „Enterprise Investment Scheme” (Programul de investiții în întreprinderi — EIS) sau prin „Venture Capital Trust” (Fondul de capital-risc — VCT), care este un dispozitiv de investiții colective cotate pe „Alternative Investment Market” (Piața de investiții alternative — AIM). Întreprinderile trebuie să îndeplinească anumite criterii de eligibilitate pentru a se califica pentru oricare dintre cele două mecanisme.

4.11 În cazul amândurora, o parte din suma investită se poate deduce din impozitul de venit: 20 % (EIS) sau 30 % (VCT). Câștigurile de capital realizate după o perioadă de calificare pentru acest avantaj sunt scutite de impozit pe capital. Nu se plătește impozit pe venit pentru dividendele VCT și nu se plătesc drepturi de succesiune pentru bunurile deținute de un investitor VCT. Dacă avantajele fiscale nu ar trebui să constituie niciodată motivul pentru a realiza o investiție, aceste mecanisme compensează, în schimb, în mod semnificativ riscurile investiției într-o întreprindere nouă. Ele au reușit, de altfel, să-și atingă obiectivul de a-i ajuta pe întreprinzătorii britanici să adune fonduri.

4.12 O omisiune importantă în această comunicare este lipsa orientărilor în ceea ce privește brevetele și acordarea de licențe. Există o anumită confuzie în ceea ce privește legislația și există indicii de concurență între statele membre în materie de regim fiscal al brevetelor. CESE propune extinderea comunicării, pentru a include brevetele și acordarea de licențe.

5. Orientări pentru măsurile de interes comun și beneficiu reciproc

5.1 Comitetul sprijină propunerea ca statele membre să abordeze problema obstacolelor din calea proiectelor de cercetare transnaționale, între altele, prin îmbunătățirea utilizării stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare pentru întreprinderile industriale.

5.2 Comitetul încurajează statele membre să exploreze modalități prin care costurile impuse de stat întreprinderilor noi specializate în cercetare și dezvoltare să poată fi reduse, după exemplul programului francez JEL, care s-a dovedit un succes.

5.3 În comunicare, se remarcă faptul că, deși în UE există câteva fundații de cercetare private de interes public care lucrează pentru dezvoltarea cunoașterii științifice prin finanțarea cercetării, în special în cadrul universităților, alte regiuni, cum este SUA, au un număr mult mai mare de astfel de fundații. Se pare că atât donațiile făcute de persoane private și de corporații (care ar trebui să beneficieze de scutiri de impozit pe venit sau pe profit), cât și fluxul ulterior al fondurilor înspre cercetarea propriu-zisă sunt inhibitate de obstacole formale și informale. Comitetul sprijină propunerea ca statele membre să elaboreze o abordare comună, astfel încât atât donațiile, cât și fondurile de cercetare să circule liber în cadrul UE.

5.4 Mobilitatea transfrontalieră a cercetătorilor ar trebui încurajată prin acorduri între statele membre, prin care să se evite dubla impunere a misiunilor de scurtă durată. Statele membre sunt, de asemenea, încurajate să extindă aceste acorduri la țări din jurul UE, cum ar fi Ucraina, Israel sau Turcia, care sunt implicate în schimburile semnificative în materie de cercetare și dezvoltare cu UE.

5.5 Unele state membre permit întreprinderilor să solicite un certificat de recunoaștere a capacității lor de a efectua activități de cercetare și dezvoltare. În unele state membre, organismele publice care lucrează în domeniul cercetării și dezvoltării primesc automat un astfel de certificat. Pentru a facilita recunoașterea reciprocă a acestor certificate, Comisia va propune o posibilă structură comună. Acesta pare un pas rațional pentru statele care utilizează astfel de certificate.

5.6 Comisia a identificat temeri acolo unde întreprinderile publice și private interacționează în domeniul cercetării și dezvoltării, din cauza problemelor create de recuperarea TVA-ului pentru cheltuielile de cercetare și dezvoltare realizate de întreprinderi private. Propunerea Comisiei de simplificare și modernizare a normelor și a aplicării lor este binevenită.

5.7 În sfârșit, Comisia afirmă că, pe termen lung, este de dorit să se ajungă la o definiție fiscală valabilă în întreaga UE a cercetării și dezvoltării și a inovării și să se acorde cheltuielilor aferente un tratament favorabil în cadrul bazei consolidate comune pentru impozitul pe profit. Acesta ar fi un pas înainte înspre realizarea deplină a pieței comune.

Bruxelles, 27 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Economia UE: bilanțul anului 2006. Consolidarea zonei euro: principalele priorități politice”

COM(2006) 714 final — SEC(2006) 1490

(2008/C 10/22)

La 11 ianuarie 2007, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la *Economia UE: bilanțul anului 2006. Consolidarea zonei euro: principalele priorități politice*.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 septembrie 2007. Raportor: dl Burani, coraportor: dl Derruine.

În cea de-a 438-a sesiune plenară care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 133 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul aprobă documentul Comisiei în ansamblul său. Cu toate acestea, dorește să prezinte câteva considerații proprii, inclusiv unele exprimate deja, chiar înainte de adoptarea monedei euro. Comisia formulează câteva critici voalate referitoare la anumite aspecte ale politicilor statelor membre. CESE aprobă conținutul acestora, dar reamintește că deseori guvernele se confruntă cu situații neprevăzute care sunt legate de politica internă sau de evenimente externe (crize energetice, conflicte etc.) pe care nu le pot controla.

1.2 Viabilitatea pe termen lung a politicilor bugetare este periclitată atunci când nu există continuitate în linia politică a guvernelor care se succed; la fel se întâmplă și cu reformele structurale, tributare unor factori eminentamente subiectivi, legați de orientarea guvernelor în funcție. Astfel stând lucrurile, CESE se alătură Comisiei și susține că realizarea reformelor structurale trebuie să se înscrie într-o indispensabilă continuitate.

1.3 Flexibilitatea piețelor de mărfuri și servicii este un aspect al politicii economice pentru care guvernele trebuie să obțină consimțământul partenerilor sociali; liberalizarea — care a dus la rezultate variabile în funcție de țară și domeniu — trebuie realizată cu circumspecție și ținând seama de datele caracteristice ale fiecărei țări și ale fiecărui domeniu.

1.4 Integrarea piețelor financiare, în esență deja realizată în ceea ce privește serviciile destinate întreprinderilor, se dovedește mai dificilă în privința piețelor cu amănuntul. În cea mai mare parte, obstacolele sunt obiective (diferențe de limbă, caracteristicile serviciilor etc.). Acestea sunt probleme care nu pot fi soluționate pe cale administrativă sau prin reglementare și care trebuie să fie soluționate, în măsura posibilului, de piața însăși. Normele existente ar trebui să fie suficiente pentru a continua pe calea integrării; cel mult ar trebui să fie necesare standarde de asigurare a protecției optime a intereselor consumatorilor și, după caz, a controlului piețelor.

1.5 În conformitate cu solicitarea Comisiei, negocierile salariale ar trebui să țină seama de implicațiile uniunii monetare. CESE dorește să se ajungă la convergența politicilor economice, monetare și de ocupare a forței de muncă prin instituirea de ședințe comune ale Eurogrupului și Consiliului pentru ocuparea forței de muncă: convergența, fie și numai de principiu, ar permite să se obțină cu timpul o reală armonizare a diverselor politici.

1.6 Prin recomandarea de a se ține seama în mai mare măsură de dimensiunea internațională, Comisia răspunde unei critici formulate de CESE chiar înainte de adoptarea monedei euro. Ascensiunea economică a țărilor asiatice nu trebuie percepută ca o amenințare, ci mai degrabă ca o provocare care trebuie combătută cu armele competitivității și ale inovării.

1.7 Este de datoria guvernelor naționale să promoveze cu convingere zona euro. Este recomandabil ca acestea să se abțină de la a imputa monedei euro dificultățile economiei naționale, ocultând totodată avantajele pe care le extrag din adoptarea monedei unice. În plus, ar fi de dorit ca țările care nu au adoptat euro de la punerea sa în circulație să-și manifeste cu claritate intențiile pentru viitor. Și aceasta nu numai pentru a informa opinia publică din zona euro, dar și pentru a garanta că definirea viitoarelor politici ale monedei euro se face cunoscând numărul și identitatea economiilor care vor fi incluse în această zonă.

1.8 CESE constată că ponderea pe care a dobândit-o euro ca monedă internațională ar trebui să-i confere autoritatea necesară pentru a-și depune din nou candidatura pentru un loc în cadrul Fondului Monetar Internațional. Aceasta nu ar implica ocuparea locului actual al unuia din statele membre, ci intrarea unui nou membru. Obiecția potrivit căreia statutul FMI nu prevede această posibilitate pare neargumentată și nu este decât un simplu pretext.

1.9 O propunere destul de controversată a fost înaintată cu scopul de a sonda terenul, pentru a ști dacă ar putea fi în cele din urmă reținută: este vorba de crearea unui fond de stabilizare european, care ar urma să fie alimentat de excedentul de încasări fiscale înregistrat în perioadele de conjunctură economică favorabilă și destinat să finanțeze proiectele de interes comunitar.

1.10 În general, Comitetul consideră că raportul Comisiei este acceptabil, dar ține să menționeze că acesta, la fel ca și multe alte documente referitoare la euro, nu reușește să marcheze importanța dimensiunii politice a monedei unice. În realitate, semnificația monedei euro, impactul și perspectivele sale trec dincolo de simplele implicații economice, financiare sau sociale. Ceea ce constituie adevăratul liant al Uniunii este faptul că s-a optat pentru convergența intereselor diferitelor țări prin reunirea în jurul unei monede comune.

2. Introducere

2.1 Comisia a publicat o comunicare privind situația economiei UE în 2006, concentrându-se în special asupra priorităților politice în vederea consolidării zonei euro. Această comunicare se bazează pe un alt document, intitulat „Dinamica ajustărilor în zona euro: experiențe și provocări”⁽¹⁾, care reprezintă, ca de obicei, o prețioasă sursă de referință pentru realizarea unor analize mai aprofundate.

2.2 A devenit deja obișnuiță ca CESE să emită un aviz din proprie inițiativă privind documentul anual al Comisiei⁽²⁾. Prin prezentul aviz, Comitetul își reafirmă punctele de vedere și recomandările pe care le-a făcut deja publice. Prezentul aviz va face trimitere la acestea, după caz. De asemenea, Comitetul dorește să participe la dezbaterile asupra modului de funcționare a UEM, aducând elemente noi, precum un Consiliu mixt de miniștri ai afacerilor economice și ai ocupării forței de muncă din zona euro și, cu titlu exploratoriu, propunerea de creare a unui fond european de stabilizare.

2.3 Pe de altă parte, dacă introducerea monedei unice este privită din perspectivă istorică, se constată că diferitele măsuri adoptate sau recomandate recent de Comisie reflectă observațiile făcute de CESE în avizul său din 1997⁽³⁾ cu privire la **rigiditatea anumitor principii care stau la baza** Pactului de stabilitate și creștere. CESE a subliniat că la definirea și aplicarea parametrilor de referință nu au fost suficient luate în considerare climatul economic și politicile naționale. Propunerile CESE nu au fost acceptate la acel moment. Cu toate acestea, evenimentele survenite între timp le-au demonstrat valabilitatea⁽⁴⁾.

(1) Document provizoriu, publicat în cadrul seriei „Bilanțul economiei Uniunii Europene”, editat de DG Afaceri Economice și Financiare.

(2) A se vedea anexa la lista avizelor recente privind orientările generale de politică economică.

(3) Aviz privind dispozițiile stabilite pentru a treia fază a uniunii economice și monetare, 28 mai 1997, JO C 287, 22.9.1997, p. 74.

(4) De exemplu, CESE a sugerat ca parametrii de convergență, în special cei privind deficitul și datoria publică, să facă obiectul unei „revizuirii periodice, de exemplu o dată la fiecare zece ani”. Această sugestie a fost respinsă, dar evenimentele au demonstrat necesitatea adoptării a unui pact de stabilitate și creștere „revizuit”, chiar înainte de expirarea celor zece ani propuși de CESE.

2.4 Lipsa de realism manifestată inițial este reflectată astăzi în **criticile** — justificate, dar previzibile încă de la început — adresate **politicilor economice** ale țărilor care fac parte din Eurogrup: elaborarea bugetelor naționale trebuie să se bazeze pe **ipoteze macroeconomice comune**. Doriința Președinției, exprimată la ședința miniștrilor Eurogrupului din 6 noiembrie 2006, nu a fost transpusă în fapte: elaborarea bugetelor naționale este, în continuare, departe de a se baza pe necesara **coordonare a politicilor economice**.

2.5 În același timp, trebuie înțeles faptul că este foarte dificilă coordonarea politicilor economice, în condițiile în care țările prezintă o diversitate a situațiilor socio-economice și obiective politice diferite, dacă nu chiar divergente; chiar și numai atingerea unei **convergențe** a respectivelor politici ar constitui un progres substanțial. Convergența depinde de o multitudine de factori, dar în special de **ocuparea forței de muncă**, ale căror amploare și caracteristici sunt rezultatul unui întreg ansamblu de alte politici.

2.5.1 Orientările generale de politică economică și liniile directoare ale strategiei europene de ocupare a forței de muncă constituie astăzi două **strategii integrate**. S-ar putea realiza o **convergență de fond**, în sensul atingerii unei armonizări în timp, prin organizarea unei ședințe comune a Eurogrupului și a Consiliului pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale, cu participarea numai a miniștrilor din „zona euro”. Ideile generate de o asemenea ședință ar putea oferi elemente valoroase pentru a putea aprecia situația, în vederea desfășurării Consiliului de primăvară.

3. Documentul Comisiei

3.1 Comunicarea prezintă pe scurt, în trei părți de o remarcabilă concizie, bilanțul experiențelor înregistrate, considerentele specifice și recomandările Comisiei. Comisia nu repetă punctele de vedere care, în prezent, sunt general acceptate și nu reafirmă principiile care, pe parcursul timpului, au devenit parte integrantă din orientările de politică economică.

3.2 Bilanțul experiențelor primilor ani de existență a monedei euro

3.2.1 Comisia face referire la dezbaterile care au precedat punerea în aplicare a monedei euro, în 1999: întrebarea principală, la acel moment, era „cum se **vor adapta țările participante la șocuri și la diferențele de competitivitate** într-un context de mobilitate scăzută a forței de muncă, a unei integrări incomplete a piețelor de produse și servicii și cum se va menține autonomia bugetară națională”. Aceste întrebări rămân și astăzi de actualitate, dar îndoielile formulate de pesimiști, care prevedeau „o viață scurtă” a uniunii monetare, nu au fost confirmate.

3.2.2 **Succesele**, sau cel puțin rezultatele pozitive obținute de euro, sunt incontestabile: **moneda este puternică și stabilă**, a reacționat bine la șocurile externe și interne obișnuite și a combătut eficient inflația. Statele membre au beneficiat de „cele mai favorabile condiții de finanțare întâlnite vreodată”. La aceste avantaje se adaugă, în opinia CESE, acela că mai multe state membre din zona euro au fost ferite de inflația pe care monedele naționale ar fi suferit-o cu siguranță ca rezultat al deteriorării condițiilor economice și bugetare. Moneda euro, a doua monedă la nivel mondial, a protejat statele membre împotriva șocurilor monetare și financiare care altfel ar fi încetinit creșterea economică, ar fi distrus locurile de muncă și ar fi măcinat încrederea operatorilor economici.

3.2.3 Aceste succese au, în contrapartidă, aspecte care continuă să pună probleme. În multe cazuri, anumite economii au avut probleme de adaptare la evoluțiile din propria țară, înregistrând rezultate foarte diferite. Aceste divergențe s-au reflectat în **rata inflației și rata creșterii economice**. Ajustările realizate ca urmare a încetirii ritmului de dezvoltare economică ar fi trebuit să permită o tendință mai accentuată de creștere pe termen mediu, după recuperarea pierderii inițiale de competitivitate. Acest lucru nu s-a întâmplat sau s-a întâmplat doar într-o oarecare măsură. „În linii mai generale”, concluzionează Comisia, „zona euro nu a reușit încă să atingă, în mod durabil, un nivel ridicat al ratei de creștere și de ocupare a forței de muncă”. CESE va reveni mai în detaliu asupra acestui aspect.

3.2.4 Comisia recunoaște totodată că dificultățile de adaptare nu sunt cauzate exclusiv sau în special de întârzierile înregistrate în punerea în aplicare a reformelor fiscale și structurale: acestea ar putea fi în egală măsură create de regimul de norme de uniunii monetare.

3.2.5 În primii ani ai UEM s-au constatat dezechilibre și variații ale **ratelor de schimb efective reale**. Pentru anumite state membre, acest aspect a fost însoțit de o reducere puternică a ratei dobânzilor și de „o relaxare a restricțiilor privind condițiile de acordare a creditelor pentru gospodării după îmbunătățirea accesului la credite, pe o piață financiară mai integrată”, cu efecte directe asupra consumului de bunuri de folosință îndelungată și de scurtă folosință. În special în cazul bunurilor de folosință îndelungată (bunuri imobiliare), anumite economii au fost expuse fenomenului investițiilor masive în străinătate, mărindu-și și mai mult deficitul de cont curent.

3.2.6 Comisia formulează o observație de ordin general, pornind de la exemplul Țărilor de Jos, privind „riscurile legate de definirea **politicilor bugetare în perioade de conjunctură economică favorabilă**”. În Țările de Jos, conjunctura economică evident favorabilă de la începutul deceniului a avut efecte prociclice asupra pieței forței de muncă și asupra celei financiare și, în final, asupra politicii fiscale. Condițiile economice externe au generat o recesiune imediată care, la rândul său, a impus adoptarea unor contramăsuri riguroase, cu scopul de a o limita.

3.2.7 **Prețurile și salariile** au jucat, în egală măsură, un rol în contextul general: la nivel național, acestea s-au adaptat prea lent la variațiile ciclice, în ciuda contextului general caracterizat printr-un nivel moderat al salariilor, care a contribuit semnificativ la reducerea ratei șomajului. Creșterea slabă a productivității a transferat sarcina deprecierei reale asupra prețurilor și salariilor, dar în special asupra acestora din urmă. Aceste fenomene interacționează la nivel internațional, generând modificări ale cererii și influențând competitivitatea.

3.2.8 În final, **convergența nominală și cea reală** au înregistrat rezultate variabile dar, în același timp, revelatoare, dacă sunt analizate în mod critic și obiectiv. Comisia susține că aceste evoluții diverse reflectă „parțial” diferitele abordări naționale. CESE constată, în acest sens, că situația conjuncturii economice mondiale și europene are un efect în general uniform asupra tuturor țărilor; acolo unde există divergențe, acestea sunt în mare parte rezultatul politicilor naționale. Exemplele Spaniei, Italiei, Portugaliei și Irlandei, menționate de Comisie, oferă o dovadă clară că, în perioade de conjunctură economică favorabilă, rezultatele fundamentale divergente au fost obținute în funcție de modul în care au fost realizate politicile bugetare, în spirit de „greier” sau de „furnică”.

3.3 *Intervențiile necesare pentru buna funcționare a monedei euro*

3.3.1 Acest capitol al documentului merită o atenție specială, deoarece **cele cinci „considerente specifice”** de mai jos constituie sau mai bine zis coincid cu **prioritățile Comisiei pentru anii viitori**.

3.3.2 **Considerentul 1: Este esențială gestionarea prudentă a politicilor macroeconomice.** De fapt, măsurile preconizate coincid cu cele adoptate în cadrul Pactului revizuit de stabilitate și creștere și trebuie asimilate corespunzător de către guverne, și nu doar de către cele din zona euro. Acest lucru se traduce prin recomandarea, evidentă, dar bineînțeles că nu întotdeauna respectată la momentul elaborării programelor anuale, de a ține seama de **viabilitatea pe termen lung a politicilor bugetare**.

3.3.3 **Considerentul 2: Piețele de bunuri și servicii trebuie să devină mai flexibile.** Comisia preconizează o „mai mare flexibilitate a prețurilor în sens descendent”, ceea ce este imposibil de realizat dacă prețurile sunt rigide: într-o astfel de situație, ajustarea salariilor nominale întâmpină rezistență, deoarece ar antrena o scădere și mai accentuată a salariilor reale. În același timp, este necesar să se încurajeze o **redistribuire a resurselor între întreprinderi și sectoare**. Realizarea acestor obiective — flexibilitatea prețurilor și redistribuirea resurselor — depinde de crearea unor piețe deschise și competitive. Din această perspectivă, „ar putea fi necesar, în egală măsură, să se revizuiască politicile fiscale și cheltuielile, atât la nivelul UE, cât și la nivelurile național și regional”.

3.3.4 **Considerentul 3: Este nevoie de o accelerare a integrării piețelor financiare.** S-au înregistrat progrese importante în acest domeniu, dar Comisia estimează că se pot face încă multe progrese privind exploatarea tuturor avantajelor oferite de piețele financiare din zona euro: o integrare mai bună ar putea reduce impactul șocurilor economice asupra veniturilor și piețelor naționale de credite. În acest sens, Planul de acțiune privind serviciile financiare și inițiativele aflate în curs de desfășurare ar trebui să ducă la rezultate semnificative.

3.3.5 **Considerentul 4: Stabilirea salariilor trebuie să țină seama de implicațiile uniunii monetare.** Partenerii sociali implicați în procesul de negociere a salariilor trebuie să aibă la dispoziție informațiile necesare pentru a judeca dacă este oportună majorarea salarială și, totodată, trebuie să poată evalua implicațiile asupra procesului de ajustare. O politică salarială conformă cu planurile de dezvoltare va permite evitarea „depășirii excesive” a ratelor de schimb efective reale în interiorul zonei euro.

3.3.6 **Considerentul 5: Trebuie să se țină seama de dimensiunea globală.** Această dimensiune trebuie avută în vedere „într-un mod mai sistematic”. Politicile economice la nivelul zonei euro și la nivel național au neglijat deseori acest aspect, în ciuda importanței sale în stabilirea acestor politici. Impactul monedei euro sau, mai degrabă, al ratei sale de schimb asupra celorlalți operatori economici mondiali trebuie evaluat cu atenție, deoarece de acesta depind strategiile elaborate în domeniul schimburilor comerciale, financiare și al politicilor economice.

3.4 Abordarea viitoare pentru consolidarea zonei euro

3.4.1 Documentul Comisiei menționează în acest capitol **măsurile necesare pentru consolidarea și desăvârșirea uniunii monetare**, o prioritate care devine urgentă în actualul context internațional. O propoziție merită în special subliniată: „Divergențele recente reflectă într-o anumită măsură evoluțiile inițiale, care au afectat economiile statelor membre în perioada anterioară creării zonei euro în 1999.” Aceasta este, cel puțin în parte, explicația pentru decalajele de creștere economică și divergențele politice care au marcat ultimii nouă ani.

3.4.2 **„Căile de urmat” propuse de Comisie** sunt menționate în continuare prin titlurile acestora. Conținutul se deduce în mare parte de la sine și, de asemenea, este disponibil un mare număr de documente pentru fiecare subiect în parte. Aceste căi de urmat sunt următoarele:

- accelerarea reformelor structurale și promovarea integrării;
- consolidarea situațiilor bugetare și îmbunătățirea calității bugetelor naționale;
- consolidarea coordonării în cadrul UE și în afara zonei euro;

d. promovarea extinderii zonei euro;

e. apropierea de cetățeni.

CESE va comenta mai jos aceste puncte.

4. Observațiile CESE

4.1 *Considerentul 1: Este esențială gestionarea prudentă a politicilor macroeconomice*

4.1.1 Comitetul împărtășește criticile Comisiei, uneori implicite, dar în același timp transparente, privind politica unor state membre care, deseori, urmăresc mai degrabă să prezinte programe anuale conforme cu criteriile de convergență decât să răspundă la necesitatea adoptării unei politici de consolidare bugetară. Aceste critici trebuie, de altfel, văzute din perspectiva punctului de vedere exprimat de Comitet cu mult înainte de adoptarea monedei unice ⁽⁵⁾: **nici un guvern nu este complet liber să adopte o politică bugetară proprie — și adecvată — fără a ține seama de nici o restricție sau condiționare.**

4.1.2 În afară de **constrângerile** impuse de normele de convergență, despre care se poate presupune că au fost deja incluse într-o politică bugetară „adecvată”, există și alte constrângeri, **interne și externe**. Dintre constrângerile interne este suficient să le menționăm pe cele de natură structurală sau pe cele cauzate de reformele structurale nerealizate încă. Constrângerile externe cuprind tendințele generale din economia globală și, în special, **costurile energetice**. Efectele factorului costuri diferă enorm de la o țară la alta, dar acesta nu este luat niciodată în considerare sub aspectul de factor de divergență în politicile economice. În același timp, trebuie admis că situația diferă complet în cazul țărilor care depind în totalitate sau aproape în totalitate de energia furnizată din străinătate față de țările care au doar un deficit ușor sau cele care, în anumite cazuri, sunt chiar exportatoare de energie.

4.1.3 CESE constată că în trecut reformele structurale, astfel cum sunt enumerate la punctul 4.1.6 de mai jos, nu au dat întotdeauna rezultatele scontate: este necesară o mai bună coordonare a acestor reforme, atât la nivelul fiecărei țări, cât și la nivel comunitar, precum și o coerență cu politicile macroeconomice destinate sprijinirii competitivității și ocupării forței de muncă. Nu a fost dintotdeauna așa. De fapt, evoluția dezamăgitoare a creșterii economice, care urmează o tendință destul de asemănătoare în toate țările, arată că această creștere însăși a fost practic o „variabilă independentă” de reforme în unele țări.

⁽⁵⁾ „Guvernele nu sunt întotdeauna în măsură să-și conducă economia propriei țări așa cum ar dori și ... previziunile, chiar și cele mai demne de încredere, se pot dovedi inexacte”.

4.1.4 Recomandarea (a se vedea punctul 3.3.2), care invită să se țină seama de **viabilitatea pe termen lung a politicilor bugetare**, merită un comentariu special. Aceste politici sunt întotdeauna rezultatul unei combinații de considerente economice și sociale și de orientări politice. Dacă avem în vedere istoria din ultimul deceniu a țărilor din zona euro, devine clar că foarte puține au cunoscut o „stabilitate politică”: guvernele de diverse orientări politice s-au succedat la conducerea fiecărei țări, lucru normal și de dorit în cadrul unei democrații. Însă alternanța face foarte dificilă elaborarea de programe viabile pe termen lung ⁽⁶⁾: credibilitatea acestora depinde de stabilitatea în timp a guvernelor, ca și, în mod natural, de mulți alți factori externi.

4.1.5 Un aspect specific al reformelor structurale privește, pentru anumite țări, nivelul datoriei publice, sensibil mai ridicat decât parametrii stabiliți prin criteriile de la Maastricht (60 % din PIB), fapt care nu demonstrează o evoluție pozitivă de la un an la altul. Potrivit Comitetului, nu este suficient să se reducă această datorie printr-un excedent bugetar înregistrat în anumiți ani favorabili sau prin operațiuni de tip „one-shot”. Ar trebui mai degrabă să se obțină o mai bună eficacitate a cheltuielilor publice sau, dacă această măsură s-ar dovedi insuficientă, o revizuire radicală a structurii lor.

4.1.6 „Calea de urmat” propusă de Comisie, menționată la punctul 3.4.2a (accelerarea reformelor structurale), este așadar plină de obstacole și prezintă un înalt grad de subiectivitate, în funcție de orientările politice. Reformele structurale (în domeniul pensiilor, sănătății, administrației publice, liberalizării, energiei) au un impact social puternic și îi implică pe partenerii sociali într-o măsură determinantă, în moduri care diferă de la țară la țară. Nici un guvern nu poate adopta măsuri, raționale sau nu, care sunt inacceptabile pentru opinia publică. Istoria recentă demonstrează că, adesea, reformele structurale sunt rezultatul unui **compromis între cerințe diverse și uneori divergente**: reformele „raționale” avute în vedere pe hârtie trebuie să țină seama de prezența unor cerințe concrete și inevitabile.

4.1.7 Comitetul recunoaște importanța punerii în aplicare a unor reforme structurale bine concepute și coordonate între statele membre. Cu toate acestea, unele reforme pot provoca îngrijorare în cadrul gospodăriilor, acestea acționând cu prudență și mărindu-și nivelul economiilor. Chiar dacă, exprimată în procente, evoluția nivelului economiilor pare neglijabilă, acest lucru nu mai este valabil dacă este exprimată în valoare absolută. Astfel, între 2001 și 2005, nivelul economiilor a crescut cu mai puțin de un procent, dar acest lucru reprezintă o sumă de aproape 50 de miliarde EUR netransformate în cheltuieli de consum ⁽⁷⁾. În opinia unora, ar putea fi un semn pozitiv: o creștere a cheltuielilor de consum inferioară creșterii economiilor ar putea să semnifice, de asemenea, o recăștigare a

încrederii cetățenilor în viitorul economic. Alți comentatori atrag la rândul lor atenția asupra investițiilor în străinătate, deplângând faptul că sunt mai mari decât cele realizate în Europa. Susținătorii acestor două poziții ar putea găsi un punct comun în constatarea că mărirea investițiilor străine în Europa constituie în mod categoric un efect pozitiv al globalizării.

4.2 Considerentul 2: Piețele de bunuri și servicii trebuie să devină mai flexibile

4.2.1 Comisia recomandă ca bugetele să fie „mai mult orientate către politicile active de ajustare” a **flexibilității piețelor de bunuri și servicii**. În acest sens, flexibilitatea este înțeleasă ca „**flexibilitate în sens descendent**” pentru a contrabalansa experiența primilor ani de existență a zonei euro. Pentru a realiza acest lucru, o soluție ar fi aceea de a face prețurile mai flexibile și de a încuraja o mai bună distribuție a resurselor între întreprinderi și sectoare. Astfel s-ar încuraja o **politică salarială** mai bine corelată cu necesitatea de a menține niveluri de remunerare adecvate și de a reduce costurile sociale ale procesului de ajustare ciclică.

4.2.2 Raționamentul Comisiei este corect, fără îndoială, dar CESE se întreabă dacă acesta este realist și dacă poate fi aplicat tuturor situațiilor și tuturor țărilor. Integrarea piețelor naționale (a se vedea a doua parte a punctului 3.4.2a) poate fi încurajată parțial printr-o politică guvernamentală bazată pe stimulente, dar **politică salarială depinde în mare parte de consultarea partenerilor sociali și de negocierea dintre aceștia**. În consecință, *flexibilitatea prețului pe piețele liberalizate nu este întotdeauna și nici pretutindeni independentă de măsurile guvernamentale*; în practică, depinde de încheierea unui acord între diferite părți: guvern, angajatori și lucrători. Într-o anumită măsură, același lucru se poate spune și despre alocarea resurselor între întreprinderi și sectoare, care poate fi cu certitudine favorizată de măsuri fiscale sau de reglementare, dar care, în cele din urmă, depinde de oportunitățile pieței și de un acord între partenerii sociali.

4.2.3 Liberalizarea constituie un caz aparte, deoarece poate duce la redistribuirea resurselor între întreprinderi. Chiar dacă liberalizarea este recunoscută formal, ca principiu, în practică aceasta este înțeleasă și pusă în aplicare în diverse moduri și într-o măsură variabilă, în funcție de țară și de orientările politice naționale diferite și uneori divergente. Efectul liberalizării asupra prețului (calitatea reprezintă o chestiune care trebuie avută în vedere separat) și asupra concurenței face obiect de discuții, de unde rezultă că aceasta nu este întotdeauna posibilă sau dezirabilă. În concluzie, flexibilitatea prețurilor și tendințele politicii salariale depind și de posibilitatea de a realiza liberalizarea. În același timp, liberalizarea trebuie pusă în practică acolo unde piața o permite și unde concurența rezultată aduce beneficii reale consumatorilor.

⁽⁶⁾ „Având în vedere instabilitatea perspectivelor politice și socio-economice la nivel european, dar *mai ales la nivel mondial*, în loc de programe ar fi mai bine să vorbim despre *declarații de intenție*, care nu sunt constrângătoare decât în măsura în care corespund evoluțiilor reale de conjunctură economică”: A se vedea avizul menționat în nota de subsol 3.

⁽⁷⁾ Sursa: AMECO, baza de date DG FIN.

4.3 Considerentul 3: Este nevoie de o accelerare a integrării piețelor financiare

4.3.1 **Planul de acțiune pentru serviciile financiare**, lansat acum trei ani, a dat rezultate bune (Comisia vorbește de „progrese importante”), atât sub aspectul sistemelor de plată, cât și sub cel al piețelor financiare, al piețelor de valori mobiliare și de servicii bancare destinate întreprinderilor. Se poate afirma că integrarea financiară în aceste sectoare se află într-o stare avansată de realizare; etapele care urmează privesc măsurile de control, drepturile de vot și fuziunile de întreprinderi, toate fiind măsuri necesare, dar care nu constituie un veritabil obstacol în calea integrării aflate deja în curs de desfășurare.

4.3.2 Problema ridicată de Comisie privind **piața de credite retail și de servicii financiare** în general reprezintă un aspect separat. Comisia susține că „o integrare financiară mai bună ar putea reduce impactul șocurilor economice asupra veniturilor și piețelor naționale de credit”. Această afirmație este, fără îndoială, întemeiată, dar rămâne discutabil dacă acest obiectiv este realizabil într-o măsură determinantă. Cu privire la *produsele financiare*, integrarea la nivel comunitar este un fapt realizat: nimeni nu se opune ideii ca un cetățean din orice țară să poată achiziționa sau vinde valori mobiliare în oricare din celelalte țări. În ceea ce privește *serviciile financiare și, în special, cele de creditare*, situația este mult mai complexă: **o integrare la nivel european nu este un obiectiv ușor de realizat pe termen scurt.**

4.3.3 Serviciile financiare comportă — ceea ce constituie un caz specific, împreună cu serviciile de asigurări — *un risc pentru vânzător*: fezabilitatea tuturor tranzacțiilor depinde de măsura în care clientul este de încredere. În acest sens, este necesar să se obțină informații dintr-o altă țară decât cea a vânzătorului, pentru a întocmi un contract care să prevadă, printre altele, modalități de reglementare eventuală a litigiilor sau a situațiilor de insolabilitate. Pe piața națională nici o asemenea situație nu pune probleme, dar o integrare la nivel comunitar, pe baza aceluiași norme, implică utilizarea unor limbi diferite și respectarea legislației, eventual și a competenței jurisdicționale, a țării cumpărătorului. Aceste condiții generează costuri, complicații și obstacole dificil de surmontat prin măsuri legislative sau de reglementare. O soluție posibilă, care se utilizează în practică, este aceea ca vânzătorul să creeze filiale în țara (țările) cumpărătorului: în acest caz, nu mai putem vorbi de o integrare a piețelor, ci, mai degrabă, de extinderea pieței interne, în virtutea principiului libertății de stabilire. În acest sens, efectul pozitiv îl constituie consolidarea concurenței pe piețele naționale și extinderea gamei de posibilități de alegere pentru consumator.

4.3.4 Așadar, integrarea în continuare a piețelor financiare *retail* nu este posibilă pe termen scurt prin inițiative legislative

sau stimulente: eforturile Comisiei și ale statelor membre trebuie să se concentreze asupra unor obiective rezonabile, prin evitarea urmării de obiective dificil de realizat.

4.3.5 În concluzie, CESE este de acord cu recomandările Comisiei cu privire la necesitatea de accelerare a integrării piețelor financiare, ceea ce va permite o mai bună distribuție a resurselor financiare și orientarea acestora în direcțiile în care este mai mare nevoie de ele. Cu toate acestea, CESE subliniază că normele existente (ca și normele complementare în discuție) sunt suficiente pentru asigurarea unei integrări bazate pe legile pieței. Norme ar mai fi necesare numai pentru a asigura o protecție mai bună și mai uniformă a intereselor consumatorilor.

4.4 Considerentul 4: Stabilirea salariilor trebuie să țină seama de implicațiile uniunii monetare

4.4.1 Comitetul este surprins de propunerea Comisiei potrivit căreia partenerii sociali „nu dispun de informațiile necesare în privința mizelor și implicațiilor diferitelor direcții de acțiune” și duc, din acest motiv, o politică salarială irațională. Acest punct de vedere intră în contradicție cu teza susținută de Comisia însăși într-un studiu ⁽⁸⁾ conform căruia în perioada 1999-2005 evoluția salariilor nominale în zona euro a fost conformă cu obiectivul stabilității prețurilor (...), ceea ce se traduce printr-o creștere negativă de - 0,4 % din costul unitar al muncii în termeni reali. (...) Cifrele dovedesc că îmbunătățirea condițiilor economice nu s-a tradus până astăzi prin accelerarea creșterii salariilor, ceea ce arată că evoluția costului unitar al muncii a rămas conformă principiilor stabilității prețurilor și unei creșteri economice favorabile ocupării locurilor de muncă. (...) În general, producătorii au reușit să păstreze marjele de profit în ciuda presiunii costurilor, altele decât cele cu forța de muncă, și a intensificării concurenței internaționale.

4.4.2 Comitetul s-a pronunțat deja asupra acestei chestiuni printr-un aviz din 2003 ⁽⁹⁾, care își păstrează valabilitatea în totalitate; în acest aviz s-a remarcat că, dacă salariile reprezintă un factor de competitivitate, acestea alimentează totodată și cererea de pe piața internă. CESE a subliniat că o creștere pe termen mediu ar trebui să țină pasul cu mărirea productivității, astfel încât să se asigure echilibrul între o creștere suficientă a cererii și păstrarea competitivității prețurilor.

4.4.3 În acest sens, CESE reamintește concluziile Consiliului pentru ocuparea forței de muncă din ianuarie 2007 și cele ale Eurogrupului din februarie 2007 privind necesitatea de stabilire a unor condiții salariale decente și de realizare a unei mai bune distribuții a rezultatelor creșterii economice.

⁽⁸⁾ Comisia Europeană „The contribution of labour cost developments to price stability and competitiveness adjustment in the Euro area”, Quarterly report on the Euro area, volume 6, n° 1, 2007 (Document disponibil numai în limba engleză).

⁽⁹⁾ A se vedea Avizul CESE privind orientările generale de politică economică pentru perioada 2003-2005, JO C 80 30.3.2004, p. 120.

4.4.4 Comitetul insistă asupra punctului său de vedere, exprimat cu mult timp în urmă, privind dialogul macroeconomic, care trebuie intensificat pentru a îmbunătăți coordonarea și sinergia dintre diversele domenii (monetar, bugetar, salarial) ale politicii macroeconomice. Lipsa de coordonare întărește convingerea CESE că un sistem de ședințe comune ale Eurogrupului și Consiliului pentru ocuparea forței de muncă (a se vedea punctul 2.5.1) devine nu numai util, ci chiar necesar.

4.4.5 Deși Comisia își exprimă nemulțumirea față de evoluția creșterii economice și a ocupării forței de muncă, în mod surprinzător nu folosește această ocazie pentru a reanaliza orientarea de până acum a politicilor macroeconomice și a mixului de politici recomandat. În timp ce structurile politicii bugetare și financiare rămân neschimbate, nu numai politicii salariale ar trebui să i se ceară să se adapteze la cerințele uniunii monetare. Astfel s-ar transfera partenerilor sociali responsabilitatea de a compensa erorile din celelalte domenii ale politicilor comunitare.

4.5 Considerentul 5: Trebuie să se țină seama de dimensiunea globală

4.5.1 CESE este în totalitate de acord cu comentariile Comisiei, care sunt evidente, privind luarea în considerare a **dimensiunii internaționale**. Singurul comentariu în acest sens este că atât Comisia, cât și Consiliul au subestimat acest aspect la elaborarea textului Pactului de stabilitate și creștere, în ciuda recomandărilor CESE, care au subliniat **caracterul aleatoriu al planurilor pe termen lung** sub aspectul **impredictibilității evoluțiilor politice** la nivel mondial. Nu mai este nevoie să menționăm că evenimentele ultimului deceniu au confirmat în mare măsură acest punct de vedere. În prezent, impredictibilitatea deceniului viitor este și mai pronunțată; „a ține seama de dimensiunea globală” la elaborarea planurilor pe termen mediu și lung are o valoare pur teoretică.

4.5.2 În ceea ce privește programele anuale, este evident că toate statele membre, care aparțin sau nu zonei euro, sunt afectate de evoluția comerțului mondial, în special sub două aspecte: variabilele aleatorii din situația **petrolului și concurența** în creștere **reprezentată de țările asiatice**. Grupul de țări relativ puțin dependente de petrol suferă mai puțin de evoluția ciclică a prețului; pe de altă parte, celălalt grup este puternic afectat de șocurile de conjunctură economică, fapt care are impact asupra prețurilor interne și asupra competitivității.

4.5.3 În mod similar, creșterea puterii țărilor asiatice deschide **noi piețe pentru cele mai competitive țări europene**, afectând totodată negativ țările care au făcut mai puține eforturi în direcția competitivității și inovației. În opinia Comitetului, s-a acordat o importanță prea mare teoriei conform căreia lipsa de competitivitate ar fi rezultatul **ratelor de schimb ale monedei euro** față de monedele asiatice și dolar, în timp ce această problemă este, în mare parte, de ordin structural și ar trebui să facă obiectul unei revizuirii radicale a politicilor din partea guvernelor și a partenerilor sociali.

5. Celelalte căi de urmat

5.1 S-au făcut deja observații privind unele „căi de urmat”, în corelație cu diverse „considerente”; anumite comentarii privind alte aspecte tratate de Comisie sunt prezentate în continuare cu titlu complementar.

5.2 Comitetul deplânge faptul că abordarea UEM de către Comisie se face dintr-un unghi pur economic, iar dimensiunea politică este dată uitării. Zona monetară nu este un scop în sine: este un element dintr-un proiect social mai vast, al „voinței de a trăi împreună”. În istorie nu lipsesc exemplele care demonstrează că zonele monetare între țări care nu au continuat să se integreze au fost în cele din urmă condamnate la implozie⁽¹⁰⁾. „Trecerea la euro nu poate fi abordată și programată ca o simplă schimbare tehnică a monedei, ci ca o conversie majoră, care are efecte economice, monetare și sociale semnificative”⁽¹¹⁾. Acest mesaj trebuie reamintit în momentul în care cele 27 de state membre se angajează în revizuirea tratatului pentru a ieși dintr-o criză instituțională alimentată de cauze multiple, printre care și un disconfort economic și social difuz.

5.3 **„Promovarea zonei euro”** (a se vedea punctul 3.4.2 d) necesită câteva observații. Comisia enumără beneficiile de care s-ar bucura țările care fac deja parte din Eurogrup, precum și viitorii noi membri; în ceea ce îi privește pe aceștia din urmă, totuși, pare să le acorde atenție exclusiv „celor care se pregătesc să adopte euro”, adică, în mod evident, noilor state membre. Chestiunea **absenței persistente** a țărilor care erau deja membre ale UE și care au beneficiat de o derogare („opt out”), o temă care ar merita repusă în discuție, nu a fost nici măcar abordată. Cu toate că speră foarte mult ca aceste țări să își reconsidere deciziile, CESE apreciază că un comentariu al Comisiei pe această temă ar fi binevenit, pentru a clarifica dacă **trebuie abandonată definitiv ipoteza de aderare a țărilor „opt-out”**. Clarificarea acestui aspect reprezintă unul din numeroșii factori care ar putea ajuta la stabilirea viitoarelor strategii privind moneda euro. În același timp, este greu de știut cum planurile pe termen mediu și lung ale țărilor din afara Eurogrupului ar putea să nu țină seama de posibilitatea sau voința de a adopta moneda unică.

5.4 Comitetul dorește să dea un mesaj puternic țărilor care s-au alăturat UEM de a-și continua eforturile în vederea respectării criteriilor de la Maastricht și de a promova convergența politicilor în perspectiva unei convergențe reale. Este cu totul inacceptabil ca anumite state să adopte fătăș o politică relaxată, fără ca aceasta să fie justificată de condiții excepționale. Acest comportament aduce atingere credibilității lor în fața celorlalte state membre și, în cele din urmă, credibilității Europei în ansamblu.

⁽¹⁰⁾ Uniunea monetară latină (1861-1920) s-a dizolvat, în parte din cauza lipsei de disciplină financiară între membrii săi (Italia, Franța, Elveția, Belgia și Grecia). O uniune monetară din 1873 legând Suedia (inclusă în Norvegia în acea epocă) de Danemarca a eșuat atunci când s-a schimbat contextul politic. Dimpotrivă, uniunea vamală germană din secolul XIX care a dat naștere unei uniuni monetare a reușit grație unificării politice a țării din 1871. Reușita monetară și integrarea politică merg așadar împreună, în măsura în care o astfel de uniune impune un grad înalt de coordonare a politicilor economice și, prin urmare, o anumită centralizare.

⁽¹¹⁾ Rezoluția Parlamentului European privind extinderea zonei euro (2006/2103(INI)), 1 iunie 2006.

5.5 În final, apelul la „apropiere de cetățeni” a fost repetat de atâtea ori, încât a devenit un leitmotiv. Este vorba despre un argument esențial, care face apel la **responsabilitatea directă a guvernelor**. Avantajele aduse de euro sunt astăzi evidente pentru cei care doresc să le vadă. Adevărul este că, la nivel național, stabilitatea prețurilor, accesul mai facil la credite etc. sunt deseori prezentate de guverne ca fiind propriile lor realizări. Atunci când se vorbește despre neajunsurile sistemului (reale sau presupuse), în special despre majorarea prețurilor, este considerată responsabilă moneda euro, chiar și în cazurile în care nu trecerea la noua monedă a fost cauza. În politică, nimeni nu are interesul să atribuie merite altora, ci dimpotrivă, trebuie să găsească mijloacele de a le imputa altora problemele existente.

6. Alte observații ale CESE

6.1 În afara observațiilor referitoare la documentul Comisiei, CESE supune atenției alte două teme, cu scopul de a provoca noi reflecții.

6.2 **Dinamica** ratelor de schimb ale monedei **euro** a fost menționată ca fiind cauza deficitului de competitivitate al Europei față de alte țări, în special față de țările asiatice. Chiar dacă acest aspect ar putea fi considerat una din cauze (și nu

cauza principală, așa cum se menționează la punctul 4.5.3), Comitetul consideră că a venit momentul să se solicite din nou, cu mai multă fermitate, **alocarea în cadrul Fondului Monetar Internațional a unui loc** pentru zona euro. În trecut, s-a propus un schimb cu locul unuia din statele membre participante la FMI, dar nici unul din acestea nu s-a arătat cu adevărat dispus să-și cedeze locul monedei euro. Soluția ideală ar fi solicitarea unui **loc suplimentar pentru moneda euro** în cadrul FMI, dar pe termen scurt o coordonare între reprezentanții statelor membre s-ar putea dovedi o perspectivă mai realistă: nu există nici un motiv pentru care să nu fie reprezentată o monedă care joacă un rol fundamental în schimburile comerciale internaționale. Obiecția că statutul Fondului nu permite acest lucru pare să fie mai degrabă fragilă. Modificarea statutului ar părea o acțiune minimală în comparație cu anomalia evidentă constituită de faptul că una din monedele principale la nivel mondial nu poate participa la managementul politicilor monetare internaționale.

6.3 Comitetul își exprimă scepticismul față de ideea unui **fond european de stabilizare**, destinat eliminării diferențelor de creștere economică între statele membre ⁽¹²⁾. Pentru a permite desfășurarea unei discuții serioase pe această temă, această idee ar trebui dezvoltată în continuare.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹²⁾ Acest fond ar fi alimentat de toate statele membre cu o parte a excedentului fiscal generat în perioadele cu conjunctură economică favorabilă, destinată finanțării de proiecte recunoscute de Consiliu și Parlamentul European ca prioritare și de interes comunitar. Obiecția principală este că astfel s-ar sancționa o politică bugetară disciplinată, creând un efect disuasiv.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Consecințele economice și sociale ale evoluției piețelor financiare”

(2008/C 10/23)

La 17 ianuarie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz cu privire la *Consecințele economice și sociale ale evoluției piețelor financiare*.

Secțiunea pentru uniune economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 septembrie 2007. Raportor: dl. Derruine.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007, (ședința din 26 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 115 voturi pentru, 25 voturi împotriva și 13 abțineri.

1. Recomandări

Informare, transparență și protecție a investitorilor și consumatorilor

1.1 Este important să se creeze o serie de instrumente statistice care să facă posibilă o mai bună definire a industriei fondurilor de hedging și *private equity*, precum și o serie de indicatori privind *corporate governance*, toate acestea făcând apoi obiectul unei armonizări, cel puțin la nivel european.

1.2 Pentru eliminarea suspiciunii crescânde care afectează o parte din industria financiară, limitarea riscului de șocuri sistemice induse de o asumare de riscuri excesive (în special prin îndatorare) și asigurarea respectării concurenței loiale între tipurile de investiții, este necesară aplicarea de norme prudențiale fondurilor de hedging și fondurilor de *private equity* („Basel III”).

1.3 Comitetul invită Comisia, în conformitate cu planul său de acțiune cu privire la modernizarea dreptului societăților comerciale și administrării întreprinderilor, să prezinte, cât mai curând posibil, proiectul dispozițiilor legislative menite să accelereze ritmul informațiilor furnizate de către investitorii instituționali privind politicile lor de investiții și votare ⁽¹⁾.

1.4 Pentru a întări protecția acordată investitorilor care își plasează banii în fonduri de capital privat (*private equity*), este necesară modificarea directivei OPCVM ⁽²⁾, în așa fel încât să se aplice și acestora și să îi oblige să manifeste o mai mare transparență. Cu toate că perspectivele de obținere a unor beneficii considerabile reprezintă un factor de atracție, investitorul final ar putea să nu cunoască riscurile la care se expune.

⁽¹⁾ „Revizuirea pieței unice”, CESE — INT/332.

⁽²⁾ Directiva 85/611/CEE a Consiliului din 20 decembrie 1985 de coordonare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind anumite organisme de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) JO L 375, 31.12.1985, pp. 3-18.

1.5 Comisia ar trebui să promoveze și să lanseze, împreună cu părțile interesate (bănci, asociații de consumatori, autorități publice și prestatori de servicii etc.) inițiative destinate sporirii nivelului de informare și mai ales de înțelegere al consumatorilor cu privire la serviciile financiare; aceștia nu au întotdeauna cultura financiară necesară și, prin urmare, nu sunt conștienți de riscurile aferente ⁽³⁾.

1.6 Întreprinderile cotate la bursă și care au făcut obiectul unei operațiuni de buy-out, dar ale căror cifră de afaceri sau număr de lucrători depășește un anumit plafon, ar trebui să aibă în continuare obligația de a publica un minimum de informații și după retragerea de la bursă, când nu mai au obligațiile de publicitate obișnuite.

Managementul și diversificarea riscurilor

1.7 Ar trebui să se aibă în vedere posibilitatea de a impune o diversificare a portofoliului fondurilor investite, în special în cazul economiilor salariale, pe baza modelelor existente (a se vedea și punctul 1.2).

1.8 „Criza creditelor ipotecare americane s-a extins și în alte segmente ale pieței financiare și în UE. În caz de criză bancară europeană, este clar că vor exista costuri aferente considerabile, din cauza fragmentării procesului de supraveghere, care va încetini reacția adecvată. Conform principiului subsidiarității, marile bănci ar trebui să facă obiectul unei supravegheri la scară europeană. Comitetul le solicită acestora, precum și Comisiei și Comitetului European de Supraveghere Bancară (*Committee of European Banking Supervisors — CEBS*) să se consulte în vederea precizării modalităților și definirii criteriilor care să permită identificarea băncilor interesate.”

1.9 În cazul managementului prin delegare, care permite diversificarea managementului de risc, prelungirea duratei mandatelor de management ar stimula o abordare pe termen mai lung și ar limita activitățile speculative care depășesc cadrul arbitrajului, în vederea limitării măsurilor pe termen scurt și a cursei pentru profituri prin atitudine speculative ale prestatorilor de servicii de management.

⁽³⁾ Astfel cum a reieșit din conferința organizată de Comisia Europeană în martie 2007 „Increasing financial capability”, raportul Sandler prezentat ministrului de finanțe, Gordon Brown, conține piste de reflecție interesante.

1.10 „Agențiile de evaluare financiară, care sunt în același timp judecător și parte, întrucât acestea ajută băncile de investiții să conceapă, să valorizeze și să vândă produsele derivate, ar trebui să facă dovadă de mai multă transparență.”

Reconcilierea strategiei financiare cu modelul social european

1.11 Acordarea de avantaje fiscale ar putea stimula fondurile de pensii care dezvoltă o strategie pe termen lung să integreze calitatea și responsabilitatea socială în cadrul politicilor lor de investiții financiare, investițiile responsabile din punct de vedere social ⁽⁴⁾ reprezentând în momentul de față doar o proporție limitată ⁽⁵⁾.

1.12 Comisia și statele membre trebuie să se asigure că responsabilitatea socială a întreprinderilor este asumată de toate părțile implicate, inclusiv de fondurile de investiții, care au o mare influență asupra societăților în care sunt implicate și pe care uneori le conduc. În acest sens, CESE analizează aplicarea Directivei privind informarea/consultarea lucrătorilor din holdinguri ⁽⁶⁾ și solicită ca directiva să fie revizuită în cazul în care aceștia nu sunt menționați.

1.13 În mod complementar, ar trebui actualizată directiva privind menținerea drepturilor lucrătorilor în caz de transfer al întreprinderii ⁽⁷⁾, astfel încât să acopere și transferul de întreprinderi realizat prin intermediul unei operațiuni de transfer al acestor tipuri de acțiuni. Aceasta va permite o mai bună respectare a drepturilor lucrătorilor de a fi informați și consultați.

1.14 Statisticile privind salariile (sau veniturile) ar trebui măcar defalcate pe cvintile, pentru a putea evalua mai bine impactul politicii salariale asupra stabilității prețurilor.

1.15 „Serviciile de interes economic general sunt un pilon fundamental al modelului social european. Acestea constituie, de asemenea, o țintă primară pentru fondurile de *private equity* care optează pentru achiziționările de întreprinderi pe datorie (*leveraged buy-outs*), deoarece serviciile de interes general duc la fluxuri de numerar importante, dețin o poziție de (cvasi) monopol, au datorii mici și cheltuieli de funcționare ridicate. În vederea prevenirii daunelor care ar putea fi aduse coeziunii, CESE își reiterează apelul în favoarea unor principii de bază comune, care să fie respectate de toate serviciile de interes

⁽⁴⁾ A se vedea în special lucrările desfășurate în cadrul United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEPFI), respectiv raportul „A legal framework for the integration of environmental, social and governance issues into institutional investment” (2005).

⁽⁵⁾ A se vedea în special lucrările desfășurate în cadrul United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEPFI), respectiv raportul „A legal framework for the integration of environmental, social and governance issues into institutional investment” (2005).

⁽⁶⁾ Directiva 2002/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2002 de stabilire a unui cadru general de informare și consultare a lucrătorilor din Comunitatea Europeană — Declarația comună a Parlamentului European, a Consiliului și a Comisiei privind reprezentarea lucrătorilor — JO L 80, 23.3.2002, pp. 29-34.

⁽⁷⁾ Directiva 2001/23/CE a Consiliului din 12 martie 2001 privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unității sau părți de întreprinderi sau unități — JO L 82, 22.3.2001, pp. 16-20.

general și să fie definite la nivelul Comunității. Aceste principii ar trebui stabilite printr-o directivă-cadru și, dacă este necesar, prin directive specifice, în funcție de sector” ⁽⁸⁾.

Un tratament fiscal pe baze egale

1.16 După modelul anumitor țări care pun deja în aplicare acest principiu, sau sunt pe cale de a o face (Danemarca, Germania, Regatul Unit), trebuie avute în vedere, cu respectarea principiului subsidiarității, norme care să limiteze deductibilitatea fiscală a dobânzilor la datorii în cazul în care o întreprindere face obiectul unei operațiuni de buy-out.

1.17 În cadrul lucrărilor inițiate deja în cadrul OCDE și pentru a continua lupta împotriva concurenței neloiale din paradisurile fiscale, este necesară examinarea posibilității de a modifica normele de impozitare, în așa fel încât, în practică, baza de impozitare a fondurilor de hedging să fie stabilită în funcție de locul în care managerul își desfășoară efectiv activitățile, având în vedere faptul că, în general, este vorba despre marile orașe din țările membre OCDE. De asemenea, nivelul impozitului nu ar trebui să fie cel aplicabil câștigurilor de capital, ci cel aferent venitului normal.

1.18 Având în vedere că multe dintre deciziile de a investi pe termen foarte scurt sunt luate în paradisuri fiscale (*offshore*), Comitetul invită Consiliul, Comisia și BCE să analizeze posibilitatea de lansare a unei acțiuni în temeiul articolului 59 din tratat ⁽⁹⁾.

1.19 Comitetul subliniază importanța consolidării coordonării între politicile fiscale cu stabilirea de venituri minime, în special pentru diferitele forme de impozitare a capitalului. Această politică se justifică prin dubla dorință de echitate și de eficiență economică.

2. Introducere

2.1 În cursul ultimilor 25 de ani, economia mondială s-a schimbat în mod radical. Dacă, în general, ne mulțumim să punem acest fenomen pe seama globalizării, nu suntem, totuși, foarte conștienți de dimensiunea financiară a acestuia și de constituirea unei piețe financiare globale.

2.2 Astfel, deși mass-media și decidenții politici continuă să își concentreze atenția asupra indicatorului PIB, se dovedește necesară o nouă abordare, pentru a ne da bine seama de realitate. În 2002, PIB-ul mondial era echivalent cu 32 de trilioane de dolari; astfel, deși această cifră pare astronomică, ea nu reprezintă mai nimic în comparație cu suma tranzacțiilor financiare neincluse în PIB (1 123 trilioane), care este o sumă de 35 de ori mai mare!

⁽⁸⁾ A se vedea, printre altele, Avizul privind viitorul serviciilor de interes general, JO C 309, 16.12.2006.

⁽⁹⁾ „În cazul în care, în împrejurări excepționale, circulația capitalurilor provenind din țările terțe sau destinate acestora provoacă sau amenință să provoace dificultăți grave în funcționarea uniunii economice și monetare, Consiliul, hotărând cu majoritate calificată la propunerea Comisiei și după consultarea BCE, poate adopta, în raport cu țările terțe, măsuri de salvagardare pentru o perioadă de până la șase luni, în cazul în care aceste măsuri sunt strict necesare.”

Sfera economică mondială (în trilioane de dolari americani, 2002)

Comerț și producție		Moneda de plată	
Tranzacții cu produse derivate	699	Statele Unite (dolari)	405,7
Tranzacții comerciale	384,4 (*)	Sisteme euro (euro)	372,9
Tranzacții financiare	39,3	Japonia (yeni)	192,8
Tranzacții cu bunuri și servicii (PIB-ul mondial)	32,3	Alte zone monetare	183,6
Total (tranzacții interbancare)	1 155	Total (plăți interbancare)	1 155,0

(*) Dintre care 8 pentru tranzacțiile comerciale internaționale.

Sursă: François Morin, „Le Nouveau mur de l'argent: Essai sur la finance globalisée”, 2006.

2.3 Principalul vector al globalizării financiare îl reprezintă investitorii instituționali. Apariția acestora a dus la răspândirea practicilor anglo-saxone de *corporate governance* (protecția acționarilor minoritari, obligația de transparență, activismul instituțional în cadrul adunărilor generale și modificarea raportului acționari-manageri-lucrători) și la apariția produselor de credit derivate, aceste noi instrumente financiare permițând dispersarea riscurilor, care, în trecut, se considerau a fi un element intrinsec anumitor tipuri de investiții. Aceste schimbări au fost fie permise, fie accelerate de noile tehnologii ale informației și comunicațiilor.

2.4 Este necesar să subliniem în acest punct că investitorii instituționali în general pun în aplicare strategii care diferă în funcție de orizontul de investiții al acestora. În timp ce unii dintre investitori utilizează arbitrajul, care tinde să stabilizeze piețele financiare, alții, precum fondurile de pensii, trebuie să răspundă la angajamente pe termen lung. Astfel, sub aceeași denumire se pot ascunde mari diferențe; este cazul fondurilor de *private equity*, întrucât unele sunt specializate în achiziționarea de întreprinderi pe datorie (*leveraged buy-out*), ceea ce implică investiții într-o întreprindere pe o durată de 3-5 ani, altele acționează ca *business angels*, furnizând capital de risc IMM-urilor inovatoare pe durate de până la 15 ani ⁽¹⁰⁾.

	Durata deținerii de	
	acțiuni	obligațiuni
Fonduri de hedging	1-5 luni	1-5 luni
Alte fonduri de investiții	9 luni-1 an	1-6 luni
Asigurări	Între 1 an și 8 luni și 3 ani și 4 luni	Între 6 luni și 2 ani și jumătate
Gospodării	3-5 ani	între 8 luni și 4 ani

Sursă: Natixis, „Efectul prezenței fondurilor de hedging asupra echilibrului piețelor financiare”, *Recherche économique*, nr. 4/2007.

2.4.1 Prin urmare, acești actori pot interacționa îndeaproape. Astfel, de exemplu, 24 % din capitalul acumulat în 2005 de fondurile de *private equity* proveneau din sectorul fondurilor de pensii, 18 % de la bănci comerciale și de investiții și 11 % din asigurări ⁽¹¹⁾. Una dintre funcțiile din ce în ce mai importante ale fondurilor de investiții și ale celorlalte societăți de management al activelor este aceea de a presta servicii de management în beneficiul fondurilor de pensii și al asigurătorilor prin mandate de management.

⁽¹⁰⁾ În termeni simpli, iată câteva caracteristici prin care se pot distinge mai bine fondurile de hedging de *private equities*. Fondurile de hedging acționează asupra unor active negociabile: acțiuni, dar și materii prime, produse de credit derivate etc. Acestea utilizează diferite tipuri de strategii pentru a-și îndeplini obiectivul, care este randamentul absolut. Atunci când investesc într-o întreprindere, se mulțumesc cu un procentaj redus de acțiuni, dar sunt proactivi în influențarea deciziilor luate de întreprindere. Fondurile *private equities* caută extragerea de valoare și recurg în special la achizițiile de întreprindere, prin intermediul îndatorării. Așadar, întreprinderea care nu mai este cotate la bursă nu mai este supusă obligației de informare. În sfârșit, acestea își retrag investiția din întreprindere după restructurarea ei completă, după câțiva ani.

⁽¹¹⁾ M. Aglieta, „The surge in private equity”, 2007.

2.5 Investitorii instituționali, care cunoșteau deja o oarecare dezvoltare în țările anglo-saxone acum 20 de ani, au devenit tot mai interesați de celelalte țări din Europa continentală. În plus, o serie de alte fonduri au fost create în diferite state membre. În prezent, jumătate dintre activele aflate în management colectiv sunt controlate de investitori americani.

2.6 În prezent, se estimează că investitorii instituționali reprezintă 80 % din tranzacțiile bursiere. Prin urmare, nu pare realist să se mizeze pe investiții cu caracter opus celor ale acestor mari organisme de investiții. Tot aceștia sunt și principalii actori care dețin acțiuni la nivel transfrontalier; un sondaj Eurobarometru realizat în toamna anului 2005 a arătat că doar 1 % dintre gospodării dețin acțiuni la o întreprindere străină și că numai 3 % dintre acestea se gândesc să cumpere acțiuni în străinătate! În plus, puțini dintre acționarii particulari participă în mod activ la adunările generale ale acționarilor, în timp ce investitorii instituționali sunt mult mai prezenți și mai activi în ultimii ani.

2.7 Prezentul aviz se adresează în primul rând întreprinderilor cotate la bursă, deoarece acestea sunt active pe piețele bursiere. În general, este vorba de marile întreprinderi. În orice caz, din moment ce ele exercită o influență decisivă asupra ocupării forței de muncă și asupra comportamentului celorlalte întreprinderi, „mutațiile” care le afectează se repercutează asupra întregii economii și societăți:

- acestea oferă 1 loc de muncă din 3 în Europa și 1 din 2 în Statele Unite;
- sunt implicate în special în industria extractivă, în transporturi și telecomunicații și în prestarea de servicii, precum și în ramuri cu importanță-cheie;
- influențează, de asemenea, modul de funcționare a IMM-urilor prin subcontractare și prin achiziții de participații financiare.

3. Convergența sistemelor de corporate governance ⁽¹²⁾

3.1 În general, putem distinge două grupuri de instituții și de practici care influențează modul în care întreprinderile sunt conduse, administrate sau controlate, de relații între părțile implicate, precum și de obiective atribuite întreprinderii (*corporate governance*).

- Modelul anglo-saxon se caracterizează prin întreprinderi a căror proprietate este extrem de dispersat și prin investitori instituționali foarte prezenți, chiar dacă aceștia nu se implică în managementul întreprinderii. Deși fiecare în parte nu deține în general mai mult de 3 % din acțiuni, investitorii instituționali își exercită influența prin vânzare sau anunțarea intenției de vânzare a acțiunilor lor. Acest sistem este tipic pentru țările care au un număr mare de companii cotate la bursă.

⁽¹²⁾ James Shinn, „Private profit or public purpose? Shallow convergence on the shareholder model”, Princeton University, 2001. Studii desfășurate în 14 țări: Statele Unite, Regatul Unit, Belgia, Franța, Germania, Italia, Țările de Jos și Spania; China, Japonia, Coreea de Sud, Malaysia, Singapore și Taiwan; Roger M. Baker, „Insiders, outsiders, and change in European corporate governance”, University of Oxford, 2006.

- Modelul din Europa continentală și din majoritatea celorlalte țări, cum ar fi Japonia, se caracterizează prin prezența unor acționari care dețin pachete de acțiuni de ordinul a 10 %-20 %, care le conferă un control efectiv. Acești acționari sunt statul, băncile sau alte întreprinderi și se implică direct în managementul întreprinderii. În comparație cu modelul anterior, lucrătorii sunt, în acest caz, implicați într-o anumită măsură în afacerile întreprinderii, cazul extrem luând forma *Mitbestimmung-ului* (procesul de co-decizie) german.

3.2 În cursul ultimelor două decenii, s-a putut remarca o convergență între modelul din Europa continentală și modelul anglo-saxon. Dintre factorii de convergență putem menționa: Actul Unic European și privatizarea întreprinderilor publice, reformele fiscale aplicate în Germania, în special în ceea ce privește câștigurile de pe piața bursieră, care au incitat băncile să-și vândă acțiunile din industrie, obligația introdusă de Departamentul american al Muncii adresată investitorilor instituționali de a-și exercita dreptul de vot (1988 și 1994), vitalitatea economică a Statelor Unite în anii '90, care contrasta cu relativa stagnare a țărilor din Europa continentală, cotarea marilor întreprinderi pe mai multe piețe bursiere, noile standarde internaționale de contabilitate etc.

3.3 Cu toate acestea, continuă să existe o anumită diversitate a formelor naționale/regionale de capitalism, care se explică prin:

- diversitatea națională a instituțiilor economice: dreptul, politica și cultura, precum și dotarea cu resurse;
- interdependența piețelor de capital și a piețelor muncii, a reglementărilor legale și a normelor care guvernează funcționarea întreprinderilor;
- costul pe care îl implică trecerea la un alt sistem, deoarece modificarea unui element dintre cele menționate anterior pune în pericol coerența ansamblului.

4. Impactul economic

4.1 Creșterea numărului de investitori instituționali a făcut posibilă democratizarea accesului la piețele financiare și la diversificarea riscurilor de portofoliu, prin punerea la dispoziție a expertizei unei echipe de management. Punând economiile gospodăriilor la un loc, fondurile disponibile au crescut, permițând o diversificare mai mare, ceea ce reduce riscul individual la care se expun investitorii persoane fizice. OPCVM oferă accesul la o rentabilitate potențial ridicată a capitalurilor persoanelor fizice cu mijloace financiare modeste și având cunoștințe de piață mai modeste. Pentru întreprinderi și administrațiile publice, concentrarea capitalurilor în mâinile investitorilor instituționali reduce costurile de negociere, datorită existenței unui interlocutor unic.

4.2 Investitorii instituționali, de orice tip (fonduri de hedging, fonduri de pensii, bănci și asigurări, *private equities* etc.), administrează patrimoniul financiar al aproximativ 300 de milioane de gospodării concentrate, în marea lor majoritate, în Statele Unite, în Europa și în Japonia ⁽¹³⁾. Obiectivul acestora este maximizarea rentabilității economiilor mandanților lor, ținând seama de nivelul de risc pe care aceștia sunt dispuși să și-l asume.

4.3 În ceea ce privește consumatorii și gospodăriile, ponderea din ce în ce mai mare a cotelor-parte din fondurile de investiții în activele financiare ale gospodăriilor implică, în mod logic, o creștere a expunerii patrimoniului financiar al acestora la riscul de piață ⁽¹⁴⁾.

4.4 Pe lângă OPCVM și firmele de asigurare, fondurile de pensii sunt foarte cunoscute de publicul larg. Ele sunt prezentate ca una dintre soluțiile care permit simplificarea problemei îmbătrânirii demografice. Fondurile de pensii sunt de două tipuri: cu prestații definite și cu cotizații definite. În primul caz, riscul este suportat de către finanțatori (angajator), iar în cel de al doilea caz, de către investitorul final. Deși acestea din urmă se caracterizează printr-o structură a activelor mai riscantă, ele se află în creștere datorită faptului că finanțatorii caută să minimizeze riscul generat de angajamentele pe termen lung ale acestora, iar angajații sunt atrași din ce în ce mai mult de instrumente de economisire care pot oferi o rentabilitate mai mare și drepturi mai ușor de transferat de la un angajator la altul ⁽¹⁵⁾.

4.5 Administrarea activelor este efectuată chiar de către fonduri, dar aceasta este foarte adesea și delegată (în întregime sau parțial) către fonduri mutuale sau către alte societăți de administrare. Astfel, dacă perioadele de investiții sunt, teoretic, lungi, atunci performanțele de management sunt evaluate pe termen scurt, în funcție de rentabilitate. Acest lucru explică de ce cota-parte a acțiunilor din activele totale a crescut în mod considerabil (dar mai puțin decât la asigurători) și a contribuit la creșterea prețului activelor.

4.6 Convergența modelelor *corporate governance*, împreună cu dezvoltarea TIC, cu un activism crescând al investitorilor instituționali și cu norma de rentabilitate a acestora, au pus marile întreprinderi în situația de a maximiza cu orice preț rentabilitatea (dividende și câștiguri din capital) acțiunilor deținute de aceștia. Considerațiile referitoare la capacitatea de a genera fluxuri de lichidități viitoare, precum și la abordarea de tip parteneriat promovată de modelul social european au fost lăsate pe al doilea plan.

4.7 Astfel ia naștere un nou tip de guvernare. Aceasta urmează să provoace în mod proactiv schimbări de strategie, în scopul de a crea continuu valoare pentru acționar (*shareholder value*), mai curând, decât să îmbunătățească competitivitatea pe termen mediu și lung, care este, drept urmare, compromisă. Exemple de astfel de strategii sunt: răscumpărarea propriilor acțiuni de către întreprinderi (*share buy-backs*) în vederea creșterii artificiale a valorii indicatorului de rentabilitate netă a capitalu-

rilor proprii, fuziunile-achizițiile, lipsite uneori de orice logică antreprenorială, reducerea sferei de activitate a unei întreprinderi și integrarea sarcinilor în activitatea grupului în vederea promovării diversificării portofoliului de investiții, delocalizările, reducerile de personal și flexibilitatea contractelor de muncă pentru reducerea cheltuielilor fixe sau pentru a transforma costurile fixe în costuri variabile. ⁽¹⁶⁾.

4.8 În general, dorința de a atinge o rată de rentabilitate (ROE) ridicată în termeni reali, de la 10 % la 20 %, în funcție de sector, are efecte macroeconomice destabilizatoare: o rentabilitate atât de ridicată implică o creștere a profiturilor mult mai mare decât a PIB-ului, ceea ce a contribuit, pe lângă alți factori (migrare, delocalizări, gradul de penetrare din ce în ce mai mare a importurilor etc.), la creșterea acelei părți a resurselor aflate în mâna deținătorilor de capital. Într-adevăr, se constată o nouă distribuție a valorii adăugate în țările europene. Potrivit datelor Comisiei, ale OCDE și ale BRI, cota-parte procentuală a salariilor din PIB pentru media țărilor UE-15 a scăzut de la 71,5 % în anii '80 la 66,7 % în 2004. Această modificare de aproape 5 puncte din PIB s-a tradus printr-o creștere simetrică a veniturilor din capital (profituri).

4.8.1 Impactul macroeconomic al unei astfel de schimbări în distribuția bogăției are caracter deflaționist: sporește economisirea globală, dar, cum puterea de cumpărare a salariaților crește lent, cererea acestora este lipsită de dinamism, ceea ce nu stimulează întreprinderile să investească. Pe de altă parte, întrucât mare parte din beneficii sunt redistribuite acționarilor (prin dividende și răscumpărare de acțiuni), se creează lichidități excedentare și fenomenul se autoalimentează.

4.8.2 De asemenea, întrucât principalele țări din OCDE au intrat în concurență pentru a atrage investiții străine directe, stimulate de lichiditățile excedentare, dar frânate de scăderea dinamismului pieței lor interne, acestea s-au lansat într-o politică de scădere a impozitelor, ceea ce ar putea duce la prăbușirea finanțelor publice, dacă nu se reduc, în același timp, cheltuielile publice cu excepția celor sociale.

4.8.3 De asemenea, întrucât dobânda plătită aferentă datoriei este scutită de impozit în multe țări, achiziționarea de întreprinderi pe datorie (*leveraged buyout*) este echivalentă cu o subvenționare din partea autorităților publice a operațiunilor de *private equities* care sunt, în acest fel, privilegiate. Pe lângă problemele ridicate de practicile de concurență nelocală la adresa acelor actori economici care nu recurg la astfel de proceduri, achiziționările pe datorie au implicații asupra finanțelor publice. Un studiu al Ministerului Finanțelor danez ⁽¹⁷⁾ prevede că, în cazul în care situația se menține, aceste pierderi pot reprezenta în Danemarca 25 % din venitul total provenit din impozitul pe profitul întreprinderilor în următorii doi ani. În aceeași situație se află majoritatea țărilor europene și din zona euro supuse criteriilor bugetare ale Pactului de Stabilitate și Creștere.

⁽¹³⁾ J. Peyrelevade, „Capitalismul total”, 2005, pp. 39-42.

⁽¹⁴⁾ BIPE, op. cit. Cota-parte a patrimoniului financiar al gospodăriilor investită în acțiuni, fonduri mutuale, asigurări de viață și pensii a crescut de peste două ori în Germania, Italia și Franța între 1980 și 1998, pentru a atinge aproape 50 % în primele două țări și 66 % în cea de a treia. În Regatul Unit, deși porneau de la un nivel mai ridicat, cota parte a acestor produse a continuat să crească de la 52 % la 76 %.

⁽¹⁵⁾ BIPE, „Creșterea puterii investitorilor instituționali: implicații sub aspectul reglementării. Studiu realizat pentru Senatul francez”, ianuarie 2003.

⁽¹⁶⁾ A se vedea, în special, S. M. Bilger și K. F. Hallock „Mass layoffs and CEO turnover”, 2005 și Chicago Fed Letter „Assessing the impact of job loss on workers and firms”, aprilie 2006.

⁽¹⁷⁾ Ministerul Finanțelor, Danemarca, „...”, martie 2007.

4.8.4 În ceea ce privește remunerarea managerilor de fonduri, procentul de 20 % din beneficii pe care îl primesc în general pentru randamente care depășesc anumite plafoane se impozitează, în general, la o rată mai scăzută decât cea care se aplică câștigurilor de capital și nu la rata mai ridicată a impozitului normal pe venit. Acest lucru nu se justifică, întrucât aceștia nu contribuie decât la o parte marginală a capitalului. Această situație ridică o problemă de egalitate a tratamentului fiscal între managerii de fonduri și alți lucrători, care sunt obligați să plătească impozite mai mari.

4.9 Au evoluat nu doar tipul și strategia întreprinderii, ci și rolul directorului executiv (CEO): cu zece ani în urmă, responsabilitatea unui CEO era de a administra întreprinderea și activele acesteia, reprezentând diferitele părți interesate. În prezent, obiectivul principal al CEO este acela de a obține profituri nete pentru investitori. Indicele de destituiri din cauza rezultatelor considerate nesatisfăcătoare de către acționari a atins nivelul maxim în 2005, moment în care se înregistrau de patru ori mai multe cazuri de destituire a directorilor executivi din aceste motive decât cu zece ani în urmă. Mai mult de o întreprindere din șapte a cunoscut o schimbare la nivelul conducerii în 2005, comparativ cu una din unsprezece cu zece ani în urmă. Durata mandatului acestora a fost, de asemenea, redusă. Această rotație din ce în ce mai rapidă ridică probleme, deoarece „transformările necesare întreprinderilor necesită în mod obișnuit trei sau patru ani pentru a putea fi puse în aplicare”.

4.9.1 În consecință, întrucât numeroase consilii de administrație se văd lipsite de candidați care să-i urmeze în funcție directorului destituit, prin efect de cascadă se constată o nouă majorare a remunerației directorilor, explicabilă, pe de o parte, prin faptul că noii lor angajatori caută să-i motiveze pentru a-și părăsi funcțiile ocupate și, pe de altă parte, prin faptul că angajatorii actuali ai acestora încearcă să-i rețină. Din acest motiv, imensa majoritate a investitorilor instituționali protestează împotriva nivelului considerat excesiv al remunerațiilor directorilor (90 %) și a absenței unui efect pozitiv asupra rezultatelor întreprinderii (78 %) ⁽¹⁸⁾.

4.9.2 Dacă întreprinderile par să se distanțeze de *stock options*, care au dus la conflicte de interese și la scandaluri răsunătoare, practica obișnuită constând în acordarea de „parașute de aur” (*golden parachutes*) și de alte retribuții unor directori executivi care nu au reușit să îmbunătățească performanțele întreprinderilor acestora (la nivel de competitivitate și de locuri de muncă) este șocantă în ochii opiniei publice.

5. Coeziune/Inegalități sociale

5.1 Pe de o parte, deși dividendele cu valori substanțiale plătite acționarilor erau justificate, în trecut, prin riscul ridicat implicat de operațiunile în care aceștia își angajau capitalul, baza acestui argument a fost subminată serios de evoluțiile din ultimii ani.

⁽¹⁸⁾ Watson Wyatt, „Corporate directors give executive pay model mixed reviews”, iunie 2006.

5.1.1 Într-adevăr, răspunderea acestora se limitează exclusiv la contribuția adusă, iar negociabilitatea activelor lor este legată de o lichiditate crescândă a piețelor financiare și bursiere, datorită noilor tehnologii și globalizării acestora, ceea ce reduce în mod semnificativ nivelul riscului pe care și-l asumă, oferindu-le, în același timp, o capacitate de ieșire (*exit*) și de diversificare fără egal.

5.2 Pe de altă parte, „unii economiști au remarcat o sezonabilitate a concedierilor de natură economică, acestea atingând apogeul în ianuarie și în iunie, adică în momentul definirii și revizuirii bugetelor anuale în întreprinderi și au concluzionat că aceste concedieri sunt mai degrabă destinate îmbunătățirii rezultatelor financiare decât unor necesități industriale” ⁽¹⁹⁾.

5.2.1 Pe lângă aceasta, individualizarea contractelor de muncă și a remunerațiilor este la ordinea zilei, la fel ca și numărul impresionant de contracte atipice, precum contractele pe perioadă determinată și contractele cu timp parțial, care au ca scop convertirea unei părți din costurile fixe legate de remunerarea lucrătorilor în costuri variabile și, în final, majorarea profitului, adică a rentabilității pe acțiune (*return on equity*). În 1992, 25,4 % dintre lucrători aveau încheiate contracte pe perioadă determinată sau cu timp parțial. În 2005, proporția crescuse la 33 %. Numărul mare de contracte nesigure de acest tip s-a răspândit într-un ritm mai rapid decât acela al creării de locuri de muncă pentru întreaga perioadă (cu excepția anului 2005) și, în ceea ce privește contractele pe perioadă determinată, nu conduce decât în 33 % din cazuri la un contract pe perioadă nedeterminată (comparativ cu 22 % din cazuri — la neocupare și cu 39 % din cazuri — la un alt contract de același tip) ⁽²⁰⁾.

5.2.2 De aici rezultă o serie de riscuri noi pentru lucrători și întreprinderi:

- întreprinderile nu investesc în acești lucrători mobili, iar aceștia nu depun eforturile necesare, simțindu-se mai puțin implicați în întreprindere și temându-se că nu vor avea nici un beneficiu concret de pe urma formărilor profesionale ⁽²¹⁾ ⁽²²⁾;
- capitalul uman cu aptitudini din ce în ce mai specifice profilului întreprinderilor la care lucrează, în societatea bazată pe cunoaștere, nu este ușor de redistribuit (nu se poate transfera în mod real de la o firmă la alta) ⁽²³⁾;
- reprezentanții lucrătorilor nu mai pot să identifice care sunt interlocutorii cărora trebuie să se adreseze în cadrul dialogului social, „conducătorul” lor rezumându-se doar la o atomizare a unor acționari fluctuanți, cărora „aceștia nu îi pot asocia nici o figură”;
- lucrătorii sunt puși în situație de concurență:
 - la nivel mondial, datorită mobilității însemnate a capitalului productiv și financiar și dublării numărului de lucrători în economie, ca urmare a prăbușirii blocului sovietic și a intrării pe scena internațională a Chinei și Indiei în special;

⁽¹⁹⁾ D. Plihon, „Nesiguranța și flexibilitatea locurilor de muncă, avatarurile globalizării capitalului”, 2006.

⁽²⁰⁾ COM(2003) 728 final „Îmbunătățirea calității locurilor de muncă: o examinare a ultimelor progrese realizate”.

⁽²¹⁾ În timp ce capitalul uman este din ce în ce mai mult considerat un factor de competitivitate într-o economie bazată pe cunoaștere, este de mirare că acesta nu apare în activul bilanțurilor întreprinderilor.

⁽²²⁾ European Working Conditions Observatory, „Fourth European Working Conditions Survey”, 2007, p. 49.

⁽²³⁾ A se vedea punctul 6.4 și următoarele.

- la nivel național, din cauza ratei șomajului, a proliferării locurilor de muncă de slabă calitate, ceea ce sporește valoarea locurilor de muncă de calitate, și a paradoxului formării profesionale: pe de o parte, este de actualitate să arăți cu degetul nevoia de formare profesională și inadecvarea competențelor profesionale actuale, pe de altă parte, aproape un lucrător din trei se consideră supracalificat în raport cu competențele pe care le implică activitatea sa profesională, iar celor mai puțin calificați și lucrătorilor interimari nu li se oferă suficiente posibilități de formare;
- această concurență este cu atât mai mare cu cât mobilitatea lucrătorilor este relativ limitată, din cauza menținerii perioadelor tranzitorii ale legilor privind migrația economică, conform cărora accesul unui cetățean străin la o piață a forței de muncă este condiționat de o lipsă acută de lucrători pe un anumit segment de meserii

(restricții politice), de absența unor progrese reale înregistrate în domeniul portabilității pensiilor sau de supraîncălzirea pieței imobiliare (restricții socio-economice) sau de cunoștințele lingvistice insuficiente (restricții culturale).

5.2.3 Trebuie găsit un nou echilibru între acționari și lucrători. Dezechilibrul se reflectă nu numai în distorsionarea distribuției PIB-ului între „capital” și „muncă” și în elementele menționate mai sus, ci și într-o evoluție exponențială a piețelor financiare și bursiere în ultimii ani, în contradicție cu dreptul muncii care a evoluat în sens contrar, ceea ce înseamnă că nu li se mai acordă o protecție suficientă lucrătorilor (atât în ceea ce privește contractele de muncă, cât și formarea continuă la locul de muncă ⁽²⁴⁾, de exemplu). Aceasta demonstrează că flexibilitatea muncii (și insecuritatea crescută a locului de muncă) devine o variabilă de ajustare pentru întreprinderi.

Evoluția în funcție de „sub-modelul” social

Media	Țara	Capitalizarea bursieră/PIB		Protecția lucrătorilor	
		1990	2003	1990	2003
Modelul anglo-saxon	Regatul Unit, SUA, CAN, AUS	54	119	0,63	0,73
Modelul scandinav	FIN, DK, SV	28	85	2,71	1,89
Modelul continental	FR, DE, AT, B, NL	30	59	2,79	2,30
Modelul mediteranean	IT, SP, EL	16	57	3,67	2,61
Japonia		98	70	2,10	1,84

N.B.: Nu există date disponibile privind noile state membre.

Protecția lucrătorilor este evaluată cu ajutorul indicatorului „EPL versiunea 1”, calculat de OCDE (pentru anii 1990, 1998 și 2003). Acest indicator acoperă reglementarea protecției locurilor de muncă stabile și temporare. Cu cât indicatorul se apropie mai mult de 0, cu atât reglementarea protecției salariaților este mai deficitară. (ELP versiunea a 2-a include date privind disponibilizările colective, dar nu permite accesul la datele din anul 1990).

5.2.4 Cu toate că este adevărat că a crescut numărul salariaților acționari, acest fapt nu poate remedia situația, în măsura în care sunt vizați în special și în mod disproporționat (având în vedere reprezentarea acestora în ansamblul salariaților) lucrătorii cu cele mai mari remunerații (în general, cei cu funcții de conducere).

5.2.5 Amintindu-ne că un sistem economic reprezintă un produs al evoluției istorice (a se vedea punctul 3.3), este ușor de înțeles de ce convergența modelelor de corporate governance (a se vedea punctele 3.1 și 3.2) nu a produs în Europa continentală efecte deosebit de vizibile în ceea ce privește combaterea șomajului, din moment ce modelul social european se bazează în special pe o economie socială de piață, care presupune o abordare de tip parteneriat, în sens larg, mai presus de interesele exclusive ale acționarilor.

5.3 De mai mulți ani, am intrat într-o fază de puternică moderație salarială ⁽²⁵⁾ sub presiunea concurenței internaționale care se intensifică și sub presiunea normelor de rentabilitate. Cu toate acestea, nu toate clasele socioprofesionale sunt afectate de acest fenomen.

5.3.1 Prin urmare, având în vedere că acest lucru se practică în Statele Unite ⁽²⁶⁾, Comisia Europeană, Eurostat și BCE ar trebui să-și perfecționeze datele statistice, definindu-le (cel puțin) pe cvintile ⁽²⁷⁾, pentru a putea identifica mai bine categoriile de persoane (cu salarii foarte mari, cu salarii foarte mici, categorii intermediare) care se află la originea creșterii masei salariale globale și în general a veniturilor, astfel încât să se poată evalua mai bine riscurile care amenință stabilitatea prețurilor, știut fiind că persoanele care aparțin acestor categorii nu au aceeași tendință de a consuma ⁽²⁸⁾. (a se vedea, de asemenea, 4.8.4).

⁽²⁴⁾ European Working Conditions Observatory, „Fourth European Working Conditions Survey”, 2007, p. 49.

⁽²⁵⁾ Comisia Europeană, „The contribution of labour cost developments to price stability and competitiveness adjustment in the Euro Area” în *Quarterly Report on the Euro Area*, volumul 6 nr. 1, 2007.

⁽²⁶⁾ A se vedea anchetele triennale „US Survey of Consumer Finances”.

⁽²⁷⁾ Distribuția veniturilor dispuse în ordine crescătoare, divizată în 5 părți care conțin un număr egal de observații.

⁽²⁸⁾ O serie de lucrări recente au menționat acest aspect. A se vedea în special: T. Piketty, E. Saez: „The evolution of top incomes: a historical and international Perspective”, *American Economic Review*, 2006.

6. Cercetare, dezvoltare și inovare

6.1 Deoarece investitorii instituționali au tendința de a da dovadă de mimetism în deciziile lor privind investițiile, este posibil ca acest aspect să dea naștere la suprainvestiții în anumite sectoare și, concomitent, la subinvestiții în alte sectoare, astfel cum a dovedit criza bursieră din 2000-2001.

6.2 Exemplul țărilor scandinave demonstrează că este posibil să combini performanțele sociale și tehnologiile înalte cu un sistem financiar bazat pe piețele bancare, mai degrabă decât pe cele bursiere.

6.3 În ceea ce privește fondurile de *private equities*, dacă acestea aduc capitalul de risc indispensabil lansării unor noi activități de către întreprinderile de dimensiuni modeste (*start-up*), această nișă este în scădere de câțiva ani încoace (în 2003: mai puțin de 10 % din investiții) ⁽²⁹⁾. Activitatea *private equities* este, din contră, din ce în ce mai mult axată pe *buy-outs*, răscumpărări de întreprinderi (în 2003: peste 60 %) (A se vedea capitolul „Efecte de pârghe și riscuri sistemice”). Această tendință nu este, de altfel, de natură să stimuleze investițiile, din moment ce, din cauza riscului pe care îl implică această activitate, fondurile de *private equity* vor avea ca prioritate rambursarea sumelor către acționari și remunerarea acestora mai degrabă decât investiția pe termen lung.

6.4 Pe lângă aspectele legate de cercetare și dezvoltare, interacțiunile așa-zis „tacite” ⁽³⁰⁾ reprezintă un factor de competitivitate din ce în ce mai important pentru toate întreprinderile. Aceste interacțiuni tacite implică schimbul de informații, formularea de opinii, coordonarea și monitorizarea altor activități și schimburile (bunuri, servicii și informații) cu alți lucrători, clienți și furnizori, reprezentând o combinație de diferite tipuri de cunoaștere. Angajații care dețin acest tip de aptitudini reprezintă astăzi între 25 % și 50 % din forța de muncă.

6.4.1 Dacă doresc să câștige în competitivitate, companiile nu mai pot miza pe standardizarea muncii angajaților sau pe înlocuirea acestora cu mașini. Dimpotrivă, ele trebuie să ridice barierele organizaționale, să instituie un climat de încredere între angajații lor, precum și între aceștia și conducere, și să le permită să ia decizii și să comunice mai ușor și mai rapid. De aici rezultă că forța lor rezidă în cunoașterea colectivă specifică întreprinderii și care se conturează în timp.

6.4.2 Întreprinderile dispun în prezent de un mare spațiu de manevră pentru a îmbunătăți productivitatea lucrătorilor implicați în interacțiuni tacite, ceea ce este mai puțin valabil pentru alte tipuri de lucrători. Acest lucru se reflectă în diferențele mari de performanță în sectoarele în care acest tip de activitate este important. Dialogul social sectorial are un rol important de jucat în această privință, facilitând realizarea de schimburi de experiență între întreprinderi, de exemplu în cadrul unor seminarii și studii.

⁽²⁹⁾ Deutsche Bank Research, „Private equity in Europe”, ianuarie 2005.

⁽³⁰⁾ The McKinsey Quarterly, „Competitive advantage from better interactions”, 2006, nr. 2.

6.4.3 Accentul pus pe competențele specifice întreprinderilor pune o serie de probleme cu privire la „flexicurate”, care presupune mai degrabă o formare cu caracter generic, în vederea găsirii unui loc de muncă într-o întreprindere care ar putea fi activă într-un alt sector decât cel pe care lucrătorul îl părăsește.

7. Efecte de pârghe și riscuri sistemice

7.1 Operațiunile de tip *buy-out* la care procedează anumite tipuri de fonduri de *private equities* reprezintă o activitate de natură speculativă care constă în îndatorare, urmată de miza privind posibilitatea de a utiliza rentabilitatea generată de compania țintă pentru a rambursa împrumutul și a obține o valoare adăugată considerabilă în următorii 5 ani.

7.2 În țările Europei continentale, acest tip de operațiuni reprezintă în 1995 0,6 % din PIB, iar în 2005 peste 3 % ⁽³¹⁾; în cazul Regatului Unit, cifrele ajung la 1 % și respectiv 7 %. Operațiunile de tip *buy-out* reprezintă baza activităților efectuate de *private equities* (70 %), în timp ce proporția capitalului de risc (*venture capital*) este în scădere (5 % pentru 2005).

7.2.1 În al doilea semestru din 2006, semnalele de alarmă trase de băncile centrale (BCE, Banca Angliei) și de agențiile de rating (Standard and Poor's) s-au înmulțit ca răspuns la eferveșcența acestui sector (500 de miliarde USD), care a acumulat în 2005 cu 70 miliarde USD mai mult decât în anul anterior. Acestea au subliniat atât riscul sistemic apărut în urma creșterii considerabile a datoriilor societăților, cât și o înmulțire a *junk bonds*, care atinseseră niveluri îngrijorătoare.

7.2.2 Putem vorbi de o dilemă în fața căreia sunt puse autoritățile monetare, deoarece orice creștere a ratelor care ar stopa această activitate ar condamna simultan unele întreprinderi care supraviețuiesc în prezent datorită excesului de lichidități la nivel global.

7.2.3 Operațiunile de tip *buy-out* pun alte două probleme complet diferite, însă nu mai puțin importante:

— În măsura în care operațiunea se realizează prin constituirea unui holding, directiva privind informarea/consultarea lucrătorilor nu se aplică. Prin urmare, rezultă o mai mică participare a acestor lucrători, care sunt de ordinul sutelor de mii în Europa.

— Prin intermediul LBO (achizițiilor pe datorie), fondurile de investiții pot face parte, în numele societății pe care o dețin, din consiliul de administrație al unui mare grup european activ într-un sector crucial, precum cel aerospațial. Având în vedere că anumite fonduri de origine americană au relații extrem de strânse cu puterea politică și cu serviciile de informații americane, independența tehnologică, militară și politică a UE este pusă în pericol în măsura în care participarea în consiliul de administrație oferă accesul la informații confidențiale ⁽³²⁾.

⁽³¹⁾ Adrian Blundell-Wignall, „Private Equity Trends and Issues”, OCDE, 2007.

⁽³²⁾ B. Carayon, „Patriotismul economic: de la război la pacea economică”, 2006, p. 119.

7.3 În general, diverse date subiective măresc în mod artificial randamentul mediu înregistrat de fondurile de *private equities*. Întrucât nu au obligația de a „raporta”, sunt publicate doar rezultatele celor mai bune fonduri de *private equities*, iar fondurile care dispar din cauza rezultatelor nesatisfăcătoare sunt retrase din bazele de date. Un studiu al Citygroup indică faptul că, după luarea în considerare a acestor elemente, rentabilitatea calculată pe o perioadă de 10 ani este inferioară unui portofoliu de acțiuni de societăți cu capitalizare bursieră medie („*mid-cap*”). Luarea în calcul a cheltuielilor de administrare și de plasare în valori nelichide contribuie și ea la reducerea rentabilității înregistrate ⁽³³⁾.

7.4 Fondurile de hedging constituie o industrie de peste 1,5 trilioane USD. Aceste fonduri nu sunt noi, însă au luat o amploare deosebit de mare în cursul ultimilor 20 de ani. Acest sector se confruntă cu presiunile exercitate de unii investitori, precum fondurile de pensii, în sensul de a-și spori transparența. Această cerință a dus de curând la stabilirea unui rating de credite și de risc de către diferite agenții de rating.

7.4.1 Datorită ponderii financiare colosale ale acestora, fondurile de hedging exercită, la rândul lor, o influență considerabilă asupra piețelor financiare, bursiere și monetare, ceea ce ar merita o analiză aprofundată:

- Recent, autoritățile de reglementare americane, engleze și europene și-au manifestat din nou grija că băncile de investiții le-ar putea permite fondurilor de hedging să-și majoreze capacitatea de împrumut, prin utilizarea unor garanții relativ nelichide a căror valoare ar putea, în consecință, să scadă rapid în cazul unei crize financiare. Aceste autorități iau în discuție și modalitatea *offshore*, care speculează efectul de pârghie, permițându-le băncilor americane să-și extindă creditele asupra fondurilor de hedging dincolo de limitele legale.
- Fondurile de hedging sunt active și pe segmentul de *carry trade*, adică în operațiunile prin care investitorii împrumută

în monede cu rate ale dobânzii mici (precum yenul japonez sau francul elvețian), pentru a investi apoi sumele împrumutate în monede cu rate ale dobânzii mai mari (dolarul australian). Din ce în ce mai multe bănci (de exemplu, BRL) și mai mulți economiști sunt convingeți că această activitate foarte avantajoasă pentru fondurile de hedging reprezintă o explicație pentru slăbiciunea yenului, care a atins la sfârșitul lunii ianuarie un prag minim (după 4 ani) în raport cu dolarul american. O schimbare bruscă a dobânzii (ca urmare a cursurilor ratelor de schimb japoneze ca răspuns la vigoarea economiei nipone) pentru moneda japoneză ar putea degenera într-o criză financiară. *Carry trade*-ul de tip speculativ este estimat de către Barclays Capital, ca fiind la cel mai înalt nivel, de la criza din Rusia, din 1998.

7.5 Produsele derivate le permit băncilor să-și elimine riscurile din bilanț, transformându-le în produse financiare complexe care fac apoi obiectul unor tranzacții. Astfel, riscul este redus la minimum, dar este introdus în ciclul economic, fiind transferat către anumiți agenți care pot să nu fie supuși unor reguli prudențiale.

7.5.1 Dacă probabilitatea statistică a unui șoc financiar major cu repercusiuni sistemice s-a micșorat în timp, șocul rămâne probabil, iar pagubele ar fi și mai importante decât în trecut, în special din cauza legăturilor mai strânse dintre instituții și piețe, a inovațiilor financiare care au făcut posibilă o mai bună integrare a piețelor și a operațiunilor de fuziune-achiziție în sectorul bancar și în asigurări ⁽³⁴⁾.

7.5.2 Din cauza efectului de pârghie, care s-a amplificat în ultimii ani și care, prin definiție, nu apare în bilanț, este imposibil să apreciem care sunt sumele reale aflate pe piață și riscurile la care este expus sistemul economic.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³³⁾ House of Commons, Treasury Committee: „Private equity: tenth report of session 2006-2007”.

⁽³⁴⁾ Financial Times, 30 ianuarie 2007.

ANEXĂ

la avizul Comitetului Economic și Social European**Amendamente respinse:**

Amendamentul următor, care a primit mai puțin de un sfert din voturile exprimate, a fost respins, în urma discuțiilor [în conformitate cu articolul 54 alineatul (3) din Regulamentul de procedură].

Punctele 5.1 și 5.1.1

Se înlocuiesc punctele 5.1 și 5.1.1 cu punctul 5.1, după cum urmează:

„5.1 Valoarea dividendelor plătite acționarilor trebuie să fie în concordanță cu rezultatele întreprinderilor.”

Expunere de motive:

Ambele puncte par prea critice la adresa rolului important pe care îl au acționarii în dezvoltarea întreprinderilor. Afirmatia că „răspunderea acestora se limitează exclusiv la contribuția adusă” pare să micșoreze importanța riscului pe care îl presupun investițiile pe piețele financiare și bursiere. Criza recentă cu care se confruntă aceste piețe contrazice, de asemenea, afirmația conform căreia „noile tehnologii și globalizarea acestora reduc nivelul riscului”. Limitarea valorii dividendelor plătite acționarilor ar putea să aibă un efect negativ asupra evoluției piețelor bursiere.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 65

Voturi împotriva: 70

Abțineri: 13

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Politicile economice care contribuie la strategia industrială europeană”

(2008/C 10/24)

La 17 ianuarie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz cu privire la *Politicile economice care contribuie la strategia industrială europeană*.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 septembrie 2007. Raportor: dna Florio.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 129 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Obiectivele creșterii economice, inovării și ocupării forței de muncă, readuse în prim-plan de Agenda Lisabona primăvara anului 2000, trebuie să fie însoțite de o reevaluare și de o revalorizare a rolului politicilor industriale în Europa. Respectând pactul de stabilitate și dezvoltare și în același timp, consolidând piața unică, trebuie găsite noi metode de coordonare a acțiunii care să-i permită industriei europene să facă față cu succes provocărilor globalizării.

Printre obiectivele strategice, trebuie determinate și susținute, folosind instrumente economice corespunzătoare, sectoarele prioritare de interes comunitar sau supranațional. Responsabilitatea pentru strategiile industriale pe termen mediu și lung aparține în principal nivelului european, însă ar trebui să fie sarcina statelor membre să se ocupe de punerea acestora în practică.

Moneda unică și piața internă sunt instrumente formidabile, dar nu constituie scopuri în sine; obiectivele rămân cele stabilite de tratat: progresul economic și social și un nivel ridicat de ocupare a forței de muncă.

În lumina celor de mai sus, CESE consideră că politicile economice care contribuie la strategia industrială europeană ar trebui să se concentreze asupra următoarelor domenii:

1.2 **Orientările generale de politică economică și Agenda Lisabona.** Orientările generale de politică economică (OGPE), deși sunt un instrument de coordonare și orientare a politicii economice, ar trebui să se integreze mai mult în inițiativele Agendei Lisabona și să prevadă investiții în inovație și în noi tehnologii pentru sectorul industrial, ținând seama de situația economică a fiecărui stat membru.

1.3 **Rolul și politicile Băncii Centrale Europene.** Deciziile adoptate de BCE sunt destinate în primul rând realizării obiecti-

velor de control al inflației și de stabilitate a prețurilor. Realizarea acestor obiective poate uneori să frâneze investițiile. Fără a renunța la obiectivele sale prioritare, BCE ar putea, în măsura posibilului, să adopte o politică monetară mai flexibilă, pentru a favoriza investițiile.

1.4 **Rolul BEI.** Banca Europeană de Investiții trebuie să își aducă o contribuție semnificativă la coeziunea economică și socială și să stimuleze dezvoltarea industrială prin stimulente pentru cercetare și dezvoltare. De asemenea, Comisia ar trebui să creeze noi instrumente de politică macroeconomică pentru a încuraja dezvoltarea industrială și creșterea economică.

1.5 **Necesitatea unor politici fiscale mai bune.** În domeniul politicilor fiscale, este nevoie să se reducă birocrăția, în special pentru IMM-uri. Mai mult, ar trebui utilizate stimulente fiscale pentru a încuraja întreprinderile să investească în cercetare și dezvoltare.

1.6 **Riscurile unei financiarizări⁽¹⁾ nereglementate a întreprinderilor.** Concentrarea excesivă a întreprinderilor asupra activităților financiare și incidența în continuă creștere a investițiilor pur speculative în industrie pun în pericol sistemul industrial, afectând adesea producția, ocuparea forței de muncă și coeziunea socială: este necesar să se adopte măsuri pentru reglementarea eficientă a implicării lumii financiare în viața întreprinderilor.

1.7 **Relansarea modelului industrial european.** O metodă de combatere a declinului producției și a relocalizării companiilor ar fi relansarea modelului industrial european, caracterizat prin zone și sectoare de activitate economică de succes. Oricum, sistemul industrial are nevoie atât de infrastructuri fizice, cât și intangibile; este în interesul UE, per ansamblu, să finanțeze asemenea proiecte.

⁽¹⁾ Financiarizare: „dominația crescută a sectorului financiar asupra ansamblului activităților economice, a controlorilor financiari în cadrul conducerii corporațiilor, a activelor financiare în cadrul activelor totale, a valorilor mobiliare (*marketised securities*) și, în special, a acțiunilor în cadrul activelor financiare, a pieței bursiere în calitate de piață pentru controlul întreprinderilor în determinarea strategiilor antreprenoriale și a fluctuațiilor pieței bursiere ca factor determinant al ciclurilor de afaceri”, din Wikipedia (<http://en.wikipedia.org/wiki/Financialisation>).

Mai mult, deoarece serviciile joacă un rol central în economia europeană, acestea, mai ales cele destinate sprijinirii producției, trebuie să interacționeze cu lumea întreprinderilor a cărei sevă o constituie, de fapt. În fapt, serviciile oferite întreprinderilor ar eșua fără o dinamică și o vitalitate adecvată a sectorului industrial.

1.8 Cercetarea, dezvoltarea și proprietatea intelectuală.

Este clar că este necesară îmbunătățirea rezultatelor și investițiilor în cercetare și dezvoltare, dat fiind că acestea sunt în prezent destul de departe de obiectivele Agendei Lisabona. Angajamentul financiar al UE trebuie intensificat și în acest sens. Investițiile în cercetare, în cadrul unei noi strategii industriale, ar trebui să țină seama de noile obiective ale UE cu privire la emisiile de CO₂. Protecția drepturilor de proprietate intelectuală este, de asemenea, importantă pentru competitivitatea și capacitatea de inovare a industriei europene și ar trebui să fie asigurată prin intermediul unor instrumente corespunzătoare ale UE.

1.9 Educația și industria.

Interdependența și legăturile dintre întreprinderi și sectorul educației au o importanță fundamentală. Școlile, universitățile și institutele care organizează cursuri post-universitare trebuie să fie conștiente de necesitatea de a dota elevii și studenții cu calificări utile și pentru lumea economică, iar, pe de altă parte, întreprinderile trebuie să comunice cerințele pe care le au acestor instituții. Un mod de îmbunătățire a legăturilor dintre cele două părți este crearea de parcursi de afaceri pe lângă instituțiile universitare și, de asemenea, valorificarea centrelor de excelență europene, precum și a Institutului European de Tehnologie.

1.10 Dialogul social.

Identificarea sinergiilor și implicarea tuturor părților interesate în realizarea schimbărilor structurale pot ajuta la a face mutațiile industriale mai acceptabile social, dacă partenerii sociali sunt implicați sistematic în anticiparea și gestionarea schimbării și dacă dublul obiectiv al creșterii competitivității întreprinderilor și al reducerii impactului social negativ este urmărit cu consecvență. În regiunile transfrontaliere, mutațiile industriale pot fi facilitate prin crearea unui cadru transfrontalier opțional pentru negocieri colective, așa cum s-a anunțat în Agenda socială 2005-2010. Comitetele de întreprindere europene își pot aduce și ele contribuția la acest proces: trebuie luate măsuri pentru îmbunătățirea competențelor celor implicați în activitatea acestora, astfel încât comitetele să poată îndeplini rolul esențial care le revine în cadrul procesului de consultare și dialog ⁽²⁾.

2. Context

2.1 Temeiul juridic pentru punerea în aplicare a unei politici industriale comunitare se găsește în articolul 157 din Tratatul de instituire a Comunității Europene ⁽³⁾ și se regăsește după aceea

⁽²⁾ „Dialogul social și participarea salariatului, esențiale pentru anticiparea și gestionarea mutațiilor industriale” și „Punerea în aplicare a programului comunitar de la Lisabona: un cadru politic pentru întărirea industriei manufacturiere din UE — pentru o abordare mai integrată a politicii industriale”, JO C 24, 31.1.2006; „O politică de coeziune pentru susținerea creșterii economice și a ocupării forței de muncă — Orientări strategice comunitare 2007-2013”, JO C 185, 8.8.2006.

⁽³⁾ Articolul 157 alineatul (2), în special, prevede că „Statele membre se consultă reciproc în cooperare cu Comisia și, în cazul în care este necesar, își coordonează acțiunile. Comisia poate adopta orice inițiativă utilă promovării acestei coordonări.”.

într-o serie de documente importante. Comunicarea Comisiei Europene privind „Politica industrială într-un mediu deschis și competitiv: orientări pentru o abordare comunitară”, publicată cu câțiva ani în urmă, constituie un punct de reper în istoria politicii industriale europene ⁽⁴⁾. Au urmat și alte documente ⁽⁵⁾, cel mai recent fiind Comunicarea Comisiei „Politica industrială într-o Europă extinsă” ⁽⁶⁾, care examina oportunitățile și consecințele extinderii planificate a Uniunii Europene. Printre documentele ulterioare notabile trebuie menționate Comunicările Comisiei „Unele probleme-cheie în materie de competitivitate în Europa” ⁽⁷⁾ și „Stimularea schimbărilor structurale: o politică industrială pentru o Europă extinsă” ⁽⁸⁾. Mai recent, Comisia a publicat o comunicare intitulată „Punerea în aplicare a programului comunitar de la Lisabona: un cadru politic pentru întărirea industriei manufacturiere din UE — pentru o abordare mai integrată a politicii industriale” ⁽⁹⁾, care a fost urmată de o revizuire intermediară a politicii industriale ⁽¹⁰⁾.

2.2 Introducerea monedei unice euro a dus la acordul privind pactul de stabilitate și creștere între țările participante, care a relansat necesitatea unei coordonări mai bune a politicilor economice naționale, în special a politicilor bugetare.

Pe de altă parte, recenta extindere, în urma căreia au aderat țările din Europa Centrală și de Est, reprezintă o provocare semnificativă pentru viitorul Europei, creând nevoia de a depăși diferențele existente dintre diferitele condiții economice, sociale și industriale.

Politicile UE au dus la realizarea unor obiective importante, în special cu privire la consolidarea pieței interne și, mai recent, cu privire la libera circulație a serviciilor.

Atenția acordată tuturor acestor priorități (îndeplinirea criteriilor de la Maastricht, reglementarea pieței interne, condiții economice și industriale deosebit de diverse) a fost în detrimentul politicii pentru sprijinirea potențialului industrial al UE.

2.3 În acest scenariu, politicile industriale au avut o pondere mai mică în cadrul strategiei pentru creștere și ocuparea forței de muncă. Aceasta se datorează libertății pe care au avut-o statele membre în acest domeniu, ceea ce a dus la rezultate slabe în domeniul acordurilor supranaționale și la inițiative rare de coordonare în cadrul UE. În ciuda documentelor și angajamentelor din ultimii 25 de ani a dota UE cu o politică industrială care să îi permită să țină pasul cu marile puteri economice

⁽⁴⁾ COM(1990) 556 final.

⁽⁵⁾ A se vedea, de exemplu, următoarele două comunicări ale Comisiei Europene din anii '90: „O politică de competitivitate industrială pentru Uniunea Europeană”, COM(1994) 319 final, și „Competitivitatea întreprinderilor europene în fața globalizării — cum poate fi încurajată aceasta”, COM(1998) 718 final.

⁽⁶⁾ COM(2002) 714 final.

⁽⁷⁾ COM(2003) 704 final.

⁽⁸⁾ COM(2004) 274 final.

⁽⁹⁾ COM(2005) 474 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 374 final.

mondiale, impresia generală este că interesele naționale au avut câștig de cauză. S-a făcut foarte mult pentru accelerarea privatizărilor și liberalizărilor, considerate a fi cele mai bune stimulente pentru creșterea economică, în detrimentul politicii UE de susținere a sectorului industrial și manufacturier.

2.4 În lumea globalizată de astăzi, există o nevoie tot mai mare de identificare a strategiilor industriale europene celor mai în măsură să răspundă provocărilor concurenței globale, nu doar din partea unor giganți ca SUA și Japonia, ci și din partea puterilor asiatice emergente, cum sunt China și India. De aceea, sunt necesare instrumente comunitare pentru a răspunde eficient provocărilor ridicate de restul lumii și pentru a-i asigura Uniunii Europene un avans în sectoarele strategice.

2.5 Cu toate acestea, tendința din ultimii ani în Europa a fost de renaționalizare a politicii industriale, în special în anumite sectoare strategice, cum ar fi energia. Riscul este ca tendința de a favoriza campioni naționali mai degrabă decât europeni, în special în sectoarele care necesită o piață mai vastă și investiții mai mari, să fie, de fapt, împotriva intereselor naționale ale statelor membre.

2.6 Strategiile industriale pe termen mediu și lung și politicile economice destinate să le susțină țin de sfera europeană, în timp ce, în mod clar, punerea în aplicare a acestor politici și transformarea lor în decizii la nivel național ar trebui să fie de competența statelor membre.

2.7 În confruntarea cu noile puteri economice de pe piața mondială, care sunt mai competitive în ceea ce privește producția bazată pe forța de muncă intensivă, strategia industrială europeană trebuie să se concentreze pe calitate. Este necesar să se prevadă nu numai care vor fi sectoarele de vârf în producția de înaltă tehnologie de calitate, inovatoare, ci și să se aleagă instrumentele economice care pot fi puse la dispoziția sectoarelor industriale și manufacturiere care reprezintă interesele întregii Uniuni Europene.

3. Relansarea politicilor economice ale UE

3.1 Încă de la început, piața internă a UE a fost forța motrice a integrării și creșterii economice europene. Euro, ca monedă unică, a dat un impuls suplimentar rolului pieței unice, făcând schimburile mai rapide și mai sigure și îmbunătățind concurența. Cu toate acestea, atât piața internă cât și moneda euro sunt instrumente, nu obiective în sine. Obiectivele sunt cele stabilite prin tratat și reafirmate în concluziile Consiliului European din 21-22 iunie 2007: progresul economic, coeziunea socială și un nivel ridicat de ocupare a forței de muncă.

3.2 După rezultate încurajatoare în a doua jumătate a anului 2003, economia europeană a suferit o recesiune în a doua jumătate a anului 2004, cauzată în parte de factorii externi, cum ar fi prețul petrolului, care a fost afectat de criza internațională și de evoluția comerțului internațional. Progresele din 2005, ușoara creștere din 2006 și primul trimestru încurajator din 2007 ⁽¹⁾ confirmă faptul că, în orice caz, o economie europeană mai puternică va depinde tot mai mult de exporturi și tot mai puțin de cererea internă ⁽²⁾.

3.3 În orientările generale de politică economică (OGPE) 2005-2008 ⁽³⁾, Consiliul a menționat instrumentele, prioritățile și politicile macroeconomice care trebuie adoptate de către statele membre, precum și reformele conexe, necesare pentru o strategie industrială durabilă.

3.4 Politicile macroeconomice stabilite de Consiliu în OGPE au drept scop îmbunătățirea creșterii economice și a ocupării forței de muncă, punând accentul, în același timp, asupra importanței politicilor economice pentru stabilitatea prețurilor. Măsurile propuse au ca scop:

- garantarea stabilității economice, respectând obiectivele pe termen mediu;
- asigurarea administrării economiei și a bugetului prin reducerea datoriei publice și întărirea sistemelor de pensii și asigurări sociale;
- încurajarea distribuției eficiente a resurselor, favorizând consumul care stimulează creșterea economică, și promovarea tendințe salariale care contribuie la stabilitatea economică;
- promovarea unei coerențe mai mari între politicile macroeconomice, structurale și de ocupare a forței de muncă.

3.5 Politicile macroeconomice din pactul de stabilitate și creștere ar trebui să fie coordonate mai eficient cu obiectivele Strategiei Lisabona, pentru a se crea o singură politică economică pentru Uniunea Europeană și zona euro. Este necesară reforma bugetului european pentru a susține opțiunile de strategie industrială adecvate, redirecționând resursele către investiții care stimulează mai mult creșterea ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ A se vedea Eurostat News Release 64/2007, 15 mai 2007.

⁽²⁾ A se vedea Eurostat News Release 50/2007, 12 aprilie 2007.

⁽³⁾ Recomandarea Consiliului 2005/601/CE din 12 iulie 2005 privind orientările generale de politică economică ale statelor membre și ale Comunității (2005-2008), JO L 205, 6.8.2005, p. 28.

⁽⁴⁾ A se vedea Grupul pentru Agenda Lisabona — Seminar pentru dezvoltarea Agendei Lisabona la nivel european — Bruxelles, 17 noiembrie 2006, raport de sinteză de Maria Joao Rodrigues.

4. Să investim în Strategia Lisabona

4.1 Cu privire la reformele pentru stimularea creșterii și la cele care sunt cele mai importante din punct de vedere industrial, Consiliul s-a referit la următoarele priorități:

- îmbunătățirea și încurajarea investițiilor în cercetare și dezvoltare, reiterând obiectivul de 3 % din PIB stabilit la Lisabona;
- exploatarea avantajului concurențial al industriei europene, prin crearea unei politici industriale moderne și active, prin dezvoltarea de noi tehnologii, prin crearea unui mediu atractiv pentru industrie, prin multiplicarea factorilor de competitivitate în fața globalizării și prin crearea de centre antreprenoriale din cadrul UE, acordând o atenție deosebită calității;
- extinderea și stimularea pieței interne și aplicarea mai eficientă a politicilor de concurență, parțial prin reducerea ajutoarelor de stat;
- promovarea unei culturi antreprenoriale și favorizarea IMM-urilor;
- îmbunătățirea și realizarea de investiții în infrastructura europeană ca factor-cheie pentru buna funcționare a sistemului industrial european.

4.2 Raportul Sapir din 2003 ⁽¹⁵⁾ a luat deja în considerare multe dintre aceste obiective, accentuând necesitatea de a se menține Pactul de stabilitate și creștere. Cu privire la politica monetară, acesta a susținut că singura metodă de creare a unui climat ideal pentru politica industrială este adoptarea de măsuri care să mențină costul banilor sub control și să asigure stabilitatea macroeconomică pe termen lung.

4.3 În avizul său, CESE a solicitat ca OGPE să fie mai bine coordonate cu celelalte inițiative ale Agendei Lisabona ⁽¹⁶⁾.

4.4 Cu toate acestea, există încă un dezechilibru important în deciziile de politică macroeconomică. Se observă o concentrare a eforturilor asupra luptei împotriva inflației și asupra stabilității prețurilor, iar Banca Centrală Europeană (BCE) tinde să folosească ratele dobânzii de manieră prea rigidă și din motive uneori dificil de înțeles. În perioadele de creștere puternică (1999-2000), BCE a dublat practic ratele dobânzii, dar a acționat extrem de lent pentru reducerea acestora în lunga perioadă de creștere redusă. Politica monetară flexibilă combinată cu politici fiscale bine orientate (controale stricte și investiții publice) ar putea fi factori de succes pentru obținerea creșterii durabile pe termen lung în sistemul european.

4.5 BCE este responsabilă cu menținerea stabilității monetare și controlarea inflației. Aceste politici pot deveni totuși obstacole

⁽¹⁵⁾ O agendă pentru o Europă în creștere — Cum să facem sistemul economic european performant, André Sapir et al, iulie 2003.

⁽¹⁶⁾ A se vedea avizul CESE privind orientările generale de politică economică și guvernanta economică, JO C 324, 30.12.2006, p. 49.

pentru creșterea economică în țările euro și pot acționa astfel ca o frână pentru celelalte 15 țări „convergente”. De aceea, politicile BCE trebuie să fie coordonate mai eficient cu politicile macroeconomice ale UE. În mod clar, deciziile BCE trebuie să ia în considerare faptul că, deși o monedă puternică are un efect pozitiv asupra importurilor, făcându-le mai ieftine, periclitează în același timp exporturile.

4.6 În ultimele luni, s-a înregistrat o creștere economică modestă, dar încurajatoare în UE. Această creștere a fost stimulată de exporturile către alte piețe. Acest lucru este indubitabil pozitiv; în realitate însă, trebuie susținută cererea internă pentru ca creșterea pieței interne să fie solidă și durabilă. De asemenea, politicile salariale contribuie la susținerea și la creșterea cererii interne, deoarece stimulează economia și îmbunătățesc rezultatele, evitând, în același timp, inflația excesiv de scăzută sau scăderea prețurilor.

5. Politici fiscale mai bune bazate pe un acord comun

5.1 O strategie bazată pe un acord comun care să acopere și politicile fiscale ar putea ajuta la obținerea unor măsuri de sprijinire a dezvoltării industriale și, în general, la întărirea economiei europene. În vreme ce reducerea birocrăției excesivă care îngreunează întreprinderile, în special IMM-urile, este în mod evident necesară, este, de asemenea, necesară îmbunătățirea legislației prin simplificare, asigurându-se atât transparența, cât și respectarea riguroasă. Un sistem fiscal echitabil, bazat pe redistribuire coerentă cu tendința de creștere și care favorizează coeziunea, este o pârghe importantă pentru creșterea economică, ocuparea forței de muncă și productivitate.

5.2 Fenomenul financiarizării în creștere ⁽¹⁷⁾ a întreprinderilor poate avea repercusiuni negative pentru sectorul industrial și manufacturier. Impactul acestui fenomen este foarte mare, atât în ceea ce privește distribuția veniturilor și a bunăstării, cât și dezvoltarea economică și ocuparea forței de muncă.

5.3 Sunt necesare o transparență sporită și o reglementare mai bună la nivel comunitar, din următoarele motive: 1) fondurile de hedging reprezintă un instrument cu risc ridicat pe piața financiară; 2) nu se acordă încă suficientă atenție și protecție investitorilor individuali; 3) norme eficiente ar proteja atât întreprinderile, cât și piața financiară, precum și investitorii și persoanele care economisesc. Din aceste motive, la nivelul Uniunii Europene, este nevoie de o reglementare transparentă și eficientă pentru a putea garanta că investitorii primesc informații adecvate și complete. Adoptarea directivei privind piețele instrumentelor financiare (DPIF) constituie un pas decisiv pentru protecția investitorilor, indiferent dacă sunt întreprinderi sau persoane fizice.

⁽¹⁷⁾ A se vedea nota de subsol 1.

5.4 UE și statele membre ar trebui, așadar, să se doteze cu instrumente eficiente pentru a-și proteja economiile de speculații și de concentrarea excesivă asupra activităților financiare din partea grupurilor industriale și economice, ceea ce nu contribuie la creșterea bogăției și bunăstării uneia sau mai multor țări, ci reprezintă un veritabil pericol pentru coeziunea socială și ocuparea forței de muncă.

6. Investițiile în sectoare-cheie

6.1 Întreprinderile care vor juca un rol important în viitor vor fi cu siguranță cele care se ocupă de tehnologiile de vârf, cum ar fi energiile alternative, nano și biotehnologiile, sectorul aeronautic și aerospațial, multimedia și telecomunicațiile. Toate aceste sectoare utilizează intensiv capitalul mai degrabă decât forța de muncă și, de aceea, necesită o forță de muncă cu specializare înaltă.

6.2 Sectoarele puternice tradiționale ale industriei europene (automobile, electrocasnice etc.) trebuie să fie sprijinite de o producție de înaltă calitate. În consecință, politica economică europeană ar trebui să utilizeze instrumente directe și indirecte pentru a încuraja marile proiecte europene în aceste domenii.

6.3 În discursul său la CESE, președintele BEI, Philippe Maystadt, a subliniat că „rolul-cheie al BEI este promovarea coeziunii economice și sociale și, în acest scop, aceasta consideră prioritare investițiile în energiile regenerabile, în eficiența energetică, în cercetare și dezvoltare și în siguranța și diversificarea aprovizionării cu energie”. În același timp, se iau inițiative, cum ar fi programul JASPERS, care au ca scop pregătirea de proiecte pentru rețele de transport, protecția mediului și sănătate.

6.4 Există întreprinderi mari consumatoare de energie care sunt fundamentale pentru sistemul industrial european. Aceste industrii europene de liază ar trebui să fie apărate la nivel comunitar prin coordonarea politicilor industriale ale statelor membre, pentru a permite măsuri de tranziție și pe termen lung și, dacă este necesar, inclusiv cu aplicare sectorială. Cu toate acestea, trebuie să se acorde atenție și obiectivelor de bază ale UE pentru reducerea emisiilor de CO₂ în lupta împotriva încălzirii globale; există aici o posibilitate de reconciliere a necesității creșterii pieței interne cu preocupările actuale privind schimbarea climatică. În conformitate cu aceste obiective, UE trebuie să își asume un rol de conducător în negocierile internaționale privind respectarea protocolului de la Kyoto și salvagardarea recentului regulament REACH.

6.5 Anumite industrii sunt deja afectate în mod considerabil de o migrare îngrijorătoare a activităților. Este, deci, necesar să se facă toate eforturile pentru ca închiderea unităților de producție să fie cât mai puțin traumatizantă pentru lucrători și pentru bunăstarea regiunilor respective. Cu toate acestea, reacția nu poate fi doar una de limitare. Obiectivul permanent trebuie să fie acela de a le permite întreprinderilor să se adapteze și de a le oferi angajaților posibilitatea unei formări continue care să le permită să rămână pe piața muncii pe baza competențelor lor profesionale.

7. Politicile teritoriale

7.1 Pentru o dezvoltare echilibrată în întreaga comunitate, sunt necesare stimulente naționale și europene pentru a încuraja întreprinderile să facă investiții suplimentare, nu doar alternative, pentru a-și mări numărul de clienți și a profita din plin de beneficiile pieței interne, care include acum și noile state membre. Un sistem industrial european format din zone și sectoare industriale de succes rămâne un model de actualitate și care poate fi competitiv chiar și în fața provocărilor viitorului, în special în anumite sectoare manufacturiere.

7.2 Chiar și Comisia ⁽¹⁸⁾ a subliniat tendința către dezindustrializare și relocalizare, fenomene corelate parțial. Nu încapă îndoială că economia europeană a trecut printr-o transformare enormă în ultimele decenii: ponderea industriei manufacturiere în producția totală a UE a scăzut de la 30 % în 1970 la 18 % în 2001, cu o explozie paralelă a sectorului serviciilor, care a crescut de la 52 % la 71 %. Relocalizarea afectează în principal industriile cu grad scăzut de tehnologizare și cu o utilizare intensivă a forței de muncă; dar pericolul real este ca activitățile de cercetare și dezvoltare să fie relocalizate în afara granițelor europene, lucru care începe deja și se întâmplă. De asemenea, ultimele date privind comenzile noi în industrie, publicate de Eurostat la sfârșitul lunii aprilie 2007 ⁽¹⁹⁾, reprezintă motive de îngrijorare.

7.3 Industria manufacturieră a fost dintotdeauna și va continua să fie coloana vertebrală a economiei europene. Multe sectoare depind de o bază industrială solidă, inclusiv sectorul serviciilor: abandonarea acesteia ar avea efecte dăunătoare, deoarece aceasta are un potențial enorm și multe puncte forte ⁽²⁰⁾. Cu toate că relocalizarea în afara granițelor UE a avut loc deja în anumite industrii cu utilizare intensivă a forței de muncă, este esențial ca nucleul producției industriale, care reprezintă valoarea adăugată înaltă a economiei noastre, să rămână în Europa.

⁽¹⁸⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European „Unele probleme-cheie în materie de competitivitate în Europa — Spre o abordare integrată”, COM(2003) 704 final.

⁽¹⁹⁾ A se vedea Eurostat News Release 56/2007, 24 aprilie 2007.

⁽²⁰⁾ Importanța fundamentală a unui sector industrial puternic și viguros în Europa este reiterată de Comisie în Comunicarea sa „Punerea în aplicare a programului comunitar de la Lisabona: un cadru politic pentru întărirea industriei manufacturiere din UE — pentru o abordare mai integrată a politicii industriale”, COM(2005) 474 final, și în avizul CESE privind comunicarea respectivă, JO C 185, 8.8.2006, p. 80.

7.4 Dacă se iau în considerare întreprinderile mondiale cu cele mai mari cifre de afaceri este evidentă forța persistentă a industriei manufacturiere în economia modernă. Mai mult, chiar și în sectorul serviciilor, care este în creștere și mai are perspective de creștere, tot serviciile pentru industrie sunt cele mai dinamice și inovatoare ⁽²¹⁾.

7.5 În ultimii ani, Comisia Europeană și-a luat unele angajamente în sprijinul a diferite sectoare industriale; să luăm ca exemplu două dintre acestea. Industria constructoare de automobile, o ramură tradițional puternică a industriei europene, care produce 3 % din PIB-ul european și 7 % din ocupă forța de muncă în sectorul manufacturier, a atras recent atenția Comisiei. Comunicarea acesteia CARS 21 ⁽²²⁾ este o invitație pentru lansarea unei strategii complete pentru industria europeană producătoare de automobile, în vederea asigurării producției de vehicule pe termen lung, la cele mai bune prețuri pentru consumatori. Documentul acoperă mai multe aspecte, cum ar fi reducerea costurilor administrative, durabilitatea mediului, siguranța rutieră, comerțul exterior și cercetarea. Comisia pare să-și fi dat seama că industria producătoare de automobile și domeniile conexe sunt esențiale pentru economia europeană, și, ca atare necesită instrumente de coordonare la nivel european pentru a-și orienta dezvoltarea.

7.6 Sectorul textilelor este un alt domeniu în care instituțiile europene au luat măsuri ad-hoc. Acesta este deosebit de vulnerabil, deoarece este extrem de sensibil la consecințele concurenței internaționale. Consiliul pentru competitivitate din 27 noiembrie 2003 a subliniat deja importanța asigurării unei interacțiuni eficiente între politicile comunitare, în special prin cercetare, inovare, măsuri de formare și protecția drepturilor de proprietate intelectuală. La începutul anului 2004, Comisia a înființat un Grup la nivel înalt (GNI) pentru sectorul textilelor și îmbrăcămintei, cu sarcina de a face recomandări cu privire la o serie de inițiative practice la nivel regional, național și european ⁽²³⁾.

7.7 În noiembrie 2003, Comisia a lansat, de asemenea, inițiativa pentru creștere economică în vederea accelerării relansării economice în UE. Aceasta include printre altele și un „Program de lansare rapidă” (Quick Start Programme) pentru proiectele de investiții publice și private în infrastructuri, rețele și cunoaștere,

⁽²¹⁾ Cu privire la importanța serviciilor pentru producție și interacțiunea serviciilor cu industriile manufacturiere europene, a se vedea avizul CESE privind „Serviciile și industriile producătoare din Europa: procesele de interacțiune și efectele asupra ocupării forței de muncă, competitivității și productivității”, JO C 318, 23.12.2006, p. 26.

⁽²²⁾ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu „Un cadru competitiv de reglementare privind autovehiculele pentru secolul XXI — Poziția Comisiei privind raportul final al Grupului la nivel înalt CARS 21 — O contribuție la strategia UE de creștere economică și ocupare a forței de muncă”, COM(2007) 22 final.

⁽²³⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Textilele și îmbrăcăminte după 2005 — Recomandări ale Grupului la nivel înalt pentru textile și îmbrăcăminte”, COM(2004) 668 final.

pentru a încuraja crearea de parteneriate public-privat, în cooperare cu Banca Europeană de Investiții. Acest proiect merită să fie susținut, în special în lumina obiectivelor economice, sociale și de protecție a mediului stabilite de Uniunea Europeană în ultimii ani.

7.8 Fondul Social European poate fi definit ca unul dintre instrumentele create pentru sprijinirea tranziției în sectoarele și domeniile afectate de modificările structurale. Acesta este destinat în principal politicilor active de ocupare a forței de muncă, de instruire și acces la piața muncii. Fondul European de Dezvoltare Regională susține competitivitatea punând accentul pe cercetare, inovație, educație și infrastructură. Programele pentru Fondurile Structurale își vor atinge obiectivele doar dacă actorii socio-economici sunt suficient de implicați în procesul de programare, pe baza principiului de parteneriat.

8. Cercetarea și dezvoltarea

8.1 S-a demonstrat că cercetarea și dezvoltarea sunt condiții *sine qua non* pentru creșterea economică și strategiile industriale. Instituțiile UE au făcut mai multe încercări de a promova, a încuraja și a îmbunătăți rezultatele și investițiile în inovare, subliniind întotdeauna importanța acestor aspecte.

8.2 Agenda Lisabona a stabilit, pentru toate statele membre, obiectivul de a investi 3 % din PIB în cercetare și dezvoltare. Acest obiectiv pare încă îndepărtat și s-a observat, în ultimii ani, că acele state care aveau o tradiție în investiții au continuat să le facă, în timp ce celelalte state nu au crescut volumul investițiilor așa cum era de așteptat ⁽²⁴⁾. Se pot utiliza și măsuri fiscale ad-hoc ca stimulente pentru investițiile în cercetare și dezvoltare.

8.3 După cum subliniază și raportul Sapir, volumul și structura investițiilor Uniunii Europene în cercetare și dezvoltare sunt substanțial diferit de cel ale Statelor Unite. Această diferență nu se limitează doar la cantitățile de resurse alocate cercetării și dezvoltării în sectoarele public și privat; de fapt, în comparație cu SUA, Europa are mai puțini cercetători, mai puține publicații științifice și o incidență mai scăzută a produselor de înaltă tehnologie pe piața internațională, înregistrează mai puține brevete și creează mai puține întreprinderi noi de succes (așa numitele *start-ups*) ⁽²⁵⁾.

⁽²⁴⁾ A se vedea lucrările Grupului Lisabona al CESE, în special Rezoluția privind punerea în aplicare a Strategiei Lisabona reinnoite, din 15 februarie 2007, CESE 298/2007.

⁽²⁵⁾ COM(2006) 728 final.

8.4 În Cartea sa verde privind „Spațiul European de Cercetare — noi perspective”⁽²⁶⁾, Comisia a propus o strategie pentru depășirea blocajului actual cu privire la brevetul comunitar și se pregătesc inițiative pentru a sprijini înființarea de „piețe pilot” în sectoarele promițătoare cu utilizare intensivă a tehnologiei.

8.5 În cadrul programului comun de cercetare și al programului cadru pentru competitivitate și inovare, acum mai mult ca oricând, se simte nevoia creării unui organism de coordonare cu competențe extinse, care să se focalizeze asupra strategiilor industriale.

8.6 Sprijinul pentru cercetare depinde încă în mare măsură de politicile naționale, dar există exemple pozitive de inițiative de cercetare europene: majoritatea economiștilor ar descrie consorțiul Airbus și societatea mixtă STMicroelectronics ca fiind „campioni europeni” de succes, niște exemple rare de coordonare supranațională, cu adevărat competitive la nivel mondial în sectoare tehnologice complexe. Fondul pentru inovații ar putea fi un factor în crearea unor consorții industriale europene, ajutând la creșterea numărului de povești de succes supranaționale.

8.7 Sistemul industrial ideal are nevoie de o infrastructură, și mai ales de una europeană. De aceea, obiectivul trebuie să fie modernizarea și consolidarea infrastructurilor fizice, cum ar fi rețelele de transport și cele informatice, porturile, coridoarele și

vectorii de transport, dar și a infrastructurii intangibile, prin concentrarea pe formare și pe coordonarea universităților și a centrelor de cercetare, care este la fel de importantă, în special în lumina provocărilor pe termen lung.

8.8 O legătură puternică între lumea universitară, cea a cercetării și lumea afacerilor este esențială în acest sens. Este necesară o abordare strategică care să le asigure studenților competențele necesare pentru a intra pe piața muncii. Mai mult, vor fi necesare investiții publice și private pentru a se asigura dezvoltarea continuă a centrelor de excelență pe lângă universități care să reprezinte un teren fertil pentru formarea viitorilor întreprinzători.

8.9 În sfârșit, trebuie reținut că Al șaptelea program-cadru de cercetare al UE pentru 2007-2013⁽²⁷⁾ a mărit bugetul pentru întreprinderile mici și mijlocii, alocând 1,3 miliarde EUR pentru:

- furnizarea de sprijin pentru grupuri mici de întreprinderi inovatoare în vederea rezolvării unor probleme tehnologice comune;
- o finanțare garantată de 75 % pentru cercetare și dezvoltare în cadrul IMM-urilor (față de 50 % în Al șaselea program-cadru);
- dezvoltarea și coordonarea sprijinului pentru IMM-uri la nivel național.

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁶⁾ COM(2007) 161 final.

⁽²⁷⁾ A se vedea avizul CESE privind propunerea de Decizie a Parlamentului European și a Consiliului de înființare a programului-cadru pentru competitivitate și inovare (2007-2013), JO C 65, 17.03.2006, p. 22.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind

- „Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European privind coordonarea sistemelor fiscale ale statelor membre în materie de fiscalitate directă pe piața internă” și
- „Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European privind tratamentul fiscal aplicat pierderilor transfrontaliere” și
- „Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European privind impozitul perceput în alt stat și necesitatea coordonării politicilor fiscale ale statelor membre”

COM(2006) 823 final

COM(2006) 824 final — SEC(2006) 1690

COM(2006) 825 final

(2008/C 10/25)

La 19 decembrie 2006, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la propunerile sus-menționate.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, responsabilă cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 septembrie 2007. Raportor: dl Nyberg.

În cea de-a 438-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 septembrie 2007 (ședința din 26 septembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 168 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Având în vedere obiectivele și orientarea eforturilor întreprinse în domeniul fiscalității și al pieței interne, CESE susține punctul de vedere al Comisiei potrivit căruia obiectivele fiscale pot fi îndeplinite, iar baza de impozitare poate fi protejată prin coordonarea și cooperarea între statele membre. Astfel, se reduc simultan costurile de asigurare a conformității și se elimină obstacolele precum discriminarea și dubla impozitare.

1.2 Comisia este foarte atentă la formulările alese în această comunicare, folosind expresii precum „își propune să prezinte”, „își propune să examineze ... în viitorul apropiat ...” etc. CESE consideră că inițiativele propuse de Comisie sunt oportune în cadrul unui program de lucru în domeniul fiscalității. Acestea domenii sunt problematice atunci când sunt implicate activități transfrontaliere.

1.3 Cu toate acestea, abordarea prudentă a Comisiei îl pune la încercare pe cititor. Descrierile numeroaselor situații sunt foarte succinte, iar interpretările juridice sunt foarte prudente. Prin urmare, orice reacție la considerațiile exprimate de Comisie se va limita la luări de poziție principale și nu va duce la adoptarea unei poziții concrete. Discuțiile cu reprezentanții Comisiei au mai arătat că aceste comunicări pot fi privite mai degrabă ca rapoarte privind activitatea mai amplă a Comisiei.

1.4 În ceea ce privește compensarea transfrontalieră a pierderilor, Comisia consideră că, deși aplicarea sistemelor interne la situațiile transfrontaliere nu reprezintă metoda ideală, aceasta reprezintă totuși o îmbunătățire. Cu toate acestea, acest lucru este extrem de discutabil, atât din punct de vedere juridic, cât și socioeconomic deoarece, practic, presupune folosirea unei socie-

tăți străine pentru a aplica legislația națională a țării din care provine societatea respectivă pe teritoriul unei alte țări. Diferitele probleme de natură juridică și economică legate de compensarea pierderilor întreprinderilor cu activitate transfrontalieră ar putea fi rezolvate pe termen lung prin intermediul unei baze fiscale comune consolidate pentru impozitarea societăților (CCCTB). Având în vedere că această chestiune este abordată în prezent de Comisie în cadrul unui grup special de lucru cu statele membre, Comisia ar trebui să concentreze eforturile grupului asupra găsirii unei soluții rapide și fără eforturi mai mari pentru a rezolva celorlalte probleme, pe baza acestor comunicări.

1.5 Comisia încearcă să rezolve o problemă fără a oferi — cel puțin în prezenta comunicare — o analiză a dimensiunii acesteia sau a implicațiilor reale ale introducerii dreptului la compensări transfrontaliere ale pierderilor. În plus, justificarea Comisiei nu acordă suficientă atenție posibilității de reportare a pierderilor. În majoritatea cazurilor, nu este întotdeauna necesară transferarea pierderilor la nivel transfrontalier.

1.6 În ceea ce privește regimul transferurilor câștigurilor nerealizate ale întreprinderilor între statele membre, acesta nu se poate baza în mod exclusiv pe cazul transferurilor pentru persoane fizice. Regula conform căreia nu se poate percepe impozit în afara țării pentru câștigurile nerealizate are ca efect solicitarea unui volum considerabil de informații. Între autoritățile fiscale, trebuie să existe o cooperare deplină pentru a garanta că ambele state își primesc cota parte corespunzătoare din impozit în momentul plății. Există unele active transferate, ca de exemplu cele necorporale care nu se înstrăinează, sau active care sunt pur și simplu consumate. Descrierea oferită de Comisie pentru aceste cazuri este neclară.

1.7 În general, este importantă extinderea cooperării și coordonării în domeniul impozitării societăților. În același timp, în domeniul fiscal, principiul subsidiarității prevede respectarea prerogativelor statelor membre de a lua decizii independente în funcție de realitățile naționale.

2. Introducere

2.1 La 19 decembrie 2006, Comisia a prezentat trei comunicări privind coordonarea politicilor fiscale ale statelor membre. Este vorba despre o comunicare de ordin mai general și două comunicări care abordează probleme specifice: pierderile transfrontaliere și impozitul perceput în altă țară. Comunicările își propun să îmbunătățească interacțiunea între diferitele sisteme fiscale naționale mai degrabă decât să se realizeze o armonizare în acest domeniu.

2.2 Deși comunicările se referă la sistemele de fiscalitate directă, acestea tratează aproape exclusiv impozitarea societăților. Comunicările au fost prezentate, pe de o parte, în încercarea de a găsi soluții rapide la problemele legate de activități economice transfrontaliere care, pe termen lung, pot fi rezolvate prin intermediul unei baze comune consolidate pentru impozitarea societăților (CCCTB); și, pe de altă parte, pentru a rezolva orice probleme care ar putea persista după introducerea unei astfel de baze de impozitare consolidate.

2.3 CESE s-a pronunțat deja în favoarea introducerii unei CCCTB și a enumerat principiile care trebuie aplicate dacă se introduce o astfel de bază de impozitare consolidată ⁽¹⁾.

2.4 Comisia menționează foarte clar că dezbateră și propunerile nu se limitează doar la îndepărtarea obstacolelor de natură discriminatorie pentru întreprinderi și a riscului dublei impozitări, ci încearcă de asemenea să ofere statelor membre posibilitatea de a-și proteja baza de impozitare.

3. Coordonarea sistemelor de fiscalitate directă ale statelor membre pe piața internă COM(2006) 823 final

3.1 Potrivit Comisiei, coordonarea sistemelor fiscale este necesară pentru a înlătura discriminarea și dubla impozitare, prevenind astfel neimpozitarea și abuzul și reducând costurile legate de asigurarea conformității pentru întreprinderile și persoanele fizice care trebuie să aplice mai multe sisteme fiscale. Problemele legate de incompatibilitatea a două sisteme fiscale se rezolvă în primul rând cu ajutorul acordurilor bilaterale. Acțiunile în justiție au apărut ca o alternativă pentru a verifica dacă dispozițiile sunt în conformitate cu legislația comunitară. Printre dispozițiile în materie de drept fiscal care pot intra în conflict cu legislația comunitară se numără cele privind impozitul perceput în altă țară, reținerea la sursă a impozitului pe dividende, compensarea pierderilor în interiorul grupurilor și impozitarea sucursalelor.

3.2 Jurisprudența în domeniu a Curții Europene de Justiție (CEJ) se dezvoltă permanent, tratând, în general, cazuri specifice care rar pot fi interpretate în sens larg. Comisia consideră că este necesară o interpretare mai cuprinzătoare a jurisprudenței. Prin aceste comunicări și printr-o serie de inițiative Comisia dorește să sprijine statele membre în găsirea de soluții coordonate.

⁽¹⁾ Avizul CESE privind crearea unei baze comune consolidate pentru impozitarea societăților în UE, JO C 88 din 11 aprilie 2006, pag. 48.

3.3 Un obiectiv important al Comisiei este eliminarea dublei impunerii, care poate fi un obstacol în calea activităților transfrontaliere. Pentru a preveni neimpozitarea și abuzul, Comisia propune examinarea jurisprudenței împreună cu statele membre, în cadrul unui grup de lucru. Pe lângă faptul că normele din acest domeniu sunt substanțial diferite, acestea trebuie aplicate în 27 de sisteme administrative diferite. Comisia își propune examinarea modului în care poate fi îmbunătățită cooperarea dintre autoritățile din statele membre.

3.4 De asemenea, Comisia anunță temele viitoarelor comunicări, cum ar fi măsuri de combatere a abuzurilor, clasificarea datoriei și capitalului propriu și recurgerea într-o mai mare măsură la proceduri de arbitraj pentru litigiile fiscale între statele membre.

Observații

3.5 În observațiile la cele trei comunicări, CESE și-a reînnoit sprijinul pentru eforturile de a elabora o bază comună consolidată pentru impozitarea societăților (CCCTB). Unul dintre principiile formulate în avizul CESE pe această temă a fost că CCCTB trebuie să fie obligatorie pentru a fi complet eficientă. Au fost exprimate rezerve de ordin politic legate de elaborarea unei CCCTB. Comitetul consideră totuși că necesitatea eforturilor de a asigura această bază de impozitare nu poate fi contestată. Pe termen lung, această bază de impozitare va fi necesară dacă se dorește buna funcționare a pieței interne. Aceasta ar putea facilita și punerea în aplicare a propunerilor analizate în comunicările Comisiei. Pe de altă parte, pot exista, bineînțeles, opinii diferite legate de modul în care ar trebui construită această bază de impozitare, dar o astfel de dezbateră trebuie continuată după prezentarea unei propuneri concrete.

3.5.1 Avizul CESE cu privire la CCCTB a arătat că există posibilitatea înaintării treptate de propuneri care ar putea fi puse în aplicare înainte de finalizarea documentului principal. Comitetul consideră că aceste comunicări reprezintă un prim pas în această direcție.

3.6 Formularea folosită de Comisie în această comunicare este extrem de prudentă: „Comisia își propune să prezinte un număr de inițiative”; „Comisia își propune să examineze în viitorul apropiat acest aspect împreună cu statele membre în cadrul unui grup de lucru”; „Se dorește o explorare mai generală a modurilor în care pot fi reduce costurile transfrontaliere de asigurare a conformității”. Abordarea prudentă a Comisiei în ceea ce privește fiscalitatea este de înțeles, având în vedere atitudinea predominant negativă, mai ales din partea miniștrilor de finanțe. Dacă politicienii nu sunt dispuși să acționeze constructiv în vederea cooperării, coordonării și, dacă este cazul, a armonizării (în special în cazul CCCTB), CEJ va fi în continuare instituția care decide modalitatea de cooperare între sistemele fiscale naționale.

3.7 CESE consideră că inițiativele propuse de Comisie sunt oportune în cadrul unui program de lucru în domeniul fiscal. Acestea domenii sunt problematice atunci când implică activități transfrontaliere. Este important ca viitoarele propuneri ale Comisiei să fie însoțite de o informare privind impactul preconizat al acestora asupra îndeplinirii obiectivelor Strategiei Lisabona.

3.8 Problemele abordate în prezenta comunicare și în celelalte două comunicări se referă în principal la activitatea transfrontalieră a întreprinderilor. Comunicarea privind impozitul perceput în altă țară este singura care face referire la persoanele fizice. CESE consideră că este corect ca dezbaterile pe tema pieței interne și impozitării să se concentreze în primul rând asupra întreprinderilor.

3.9 Dacă o întreprindere intenționează să desfășoare activități într-o altă țară, va avea nevoie de informații detaliate privind sistemul fiscal al țării respective. Sunt necesare o transparență mai mare și informații mai ușor accesibile. Comisia ar putea fi un important element de legătură cu instituțiile financiare ale statelor membre și în ceea ce privește informațiile pe care acestea le dețin. Rolul informativ al Comisiei ar putea servi aici drept model în cadrul politicii concurențiale.

3.10 Cooperarea și coordonarea în domeniul regimului fiscal al întreprinderilor sunt absolut necesare. Deși Comisia vorbește despre cooperare și coordonare, unele argumente folosite în comunicări ar putea conduce, în practică, la abandonarea autonomiei naționale în domeniul fiscal. Acest lucru trebuie evitat în viitor în orice propunere concretă.

4. Tratamentul fiscal al pierderilor transfrontaliere COM (2006) 824 final

4.1 Tratamentul fiscal al scutirilor de impozit pentru pierderile transfrontaliere suferite de întreprinderi sau grupuri se bazează în special pe sentința CEJ în cauza *Marks and Spencer*. În lipsa posibilității unei compensări transfrontaliere a pierderilor, o întreprindere cu activități în mai multe țări va plăti impozite mai mari decât o societate care își desfășoară activitatea într-o singură țară. Prin aplicarea CCCTB ar putea fi rezolvată această problemă a întreprinderilor cu activități în mai multe țări. Până la elaborarea unei CCCTB, Comisia sugerează diferite metode de compensare transfrontalieră a pierderilor pentru o societate-mamă atunci când pierderile sunt suportate de o filială și pentru societăți cu puncte de lucru/filiale în alte țări.

4.2 Nu este posibilă descrierea în întregime a situației din UE, deoarece normele diferă de la un stat membru la altul.

4.3 Întreprinderile cu mai multe unități într-o singură țară pot întotdeauna să compenseze pierderile între unități. Conform schemei prezentate în comunicare, compensările transfrontaliere ale pierderilor sunt în general posibile, dar nu între toate statele membre. CEJ a hotărât că trebuie să se aplice aceleași condiții pentru o întreprindere cu mai multe activități într-o singură țară ca și pentru o întreprindere care desfășoară activități în mai multe state membre. În consecință, Comisia consideră că această compensare a pierderilor decurge din libertatea de stabilire.

4.4 În majoritatea statelor membre, pentru grupuri (societate-mamă — filială), este în general posibilă compensarea pierderilor survenite în interiorul aceluiași stat. Dacă există filiale în alte țări, compensarea este posibilă doar în cazuri excepționale. Aceasta a fost situația în cauza *Marks and Spencer*. Conform sentinței date de CEJ, pierderile vor fi compensate la societatea-mamă doar dacă nu mai există nici o posibilitate de a

obține compensarea pierderii în țara în care filiala își are sediul. Compensarea pierderilor se poate realiza până la nivelul societății-mamă. În plus, compensarea este limitată în timp.

4.4.1 Societățile din cadrul unui grup sunt entități separate din punct de vedere juridic și sunt impozitate individual. Cu toate acestea, 19 state membre au optat pentru introducerea de sisteme naționale de impozitare colectivă a grupului în interiorul unei țări. Majoritatea au optat pentru cumularea impozitării totale, în timp ce altele acceptă numai posibilitatea compensărilor pierderilor. În mod clar, sunt necesare dispoziții speciale care să permită compensările transfrontaliere ale pierderilor, deoarece venitul se impozitează în baza unor sisteme diferite. Aceste dispoziții diferă de la un stat membru la altul. Prin aplicarea CCCTB, toate aceste probleme ar putea fi soluționate pentru întreprinderile care desfășoară activități în mai multe țări. Comisia ar dori să găsească soluții comune și limitate în timp pentru compensarea transfrontalieră a pierderilor în interiorul grupurilor.

Observații

4.5 Chiar dacă comunicarea se referă la compensarea pierderilor, punctul de plecare îl constituie, bineînțeles, impozitarea profiturilor. Cea mai bună metodă ar fi fost o abordare formală, în același document, atât a impozitului pe profit, cât și a compensării pierderilor. Compensarea pierderilor nu poate fi analizată separat de impozitul pe profit. Concentrându-se asupra posibilității de a transfera pierderile într-o altă țară, Comisia nu a avut în vedere cealaltă posibilitate de finanțare a deficitului, și anume contribuțiile din interiorul grupului (*intra-group contributions*). Dacă *intra-group contributions* trebuie achitate înainte de plata impozitului pe profit, aceasta are același efect fiscal ca și pierderile reportate.

4.6 Argumentul că o întreprindere care desfășoară activități în mai multe țări trebuie tratată în același mod ca o întreprindere care desfășoară activități într-o singură țară abordează chestiunea doar pe jumătate. Comisia ar dori ca întreprinderile care desfășoară activități transfrontaliere să fie tratate la fel. Având în vedere faptul că normele privind compensarea pierderilor diferă de la un stat membru la altul, între întreprinderi apar noi discrepanțe. Dacă o întreprindere provine dintr-o țară în care este permisă compensarea transfrontalieră a pierderilor și poate aplica aceste norme într-o țară în care nu este permisă compensarea pierderilor între o societate-mamă și filială, atunci apare o discrepanță între întreprinderile autohtone și cele străine. Atâta timp cât există dispoziții diferite, nu poate exista un tratament egal al celor trei tipuri de întreprinderi; tratamentul egal pur și simplu își deplasează accentul. Echivalența juridică existentă anterior pentru toate întreprinderile care își desfășurau activitatea într-o țară se transformă astfel în tratamentul egal al tuturor întreprinderilor care provin dintr-o țară, indiferent unde își desfășoară acestea activitatea. Altfel spus, dispozițiile privind transferurile pierderilor sunt transferate dintr-o țară în alta prin intermediul unei filiale sau sucursale din țara respectivă. Acest lucru este inacceptabil. Cu alte cuvinte, analiza Comisiei nu are în vedere posibilele efecte asupra întreprinderilor care nu desfășoară activități transfrontaliere.

4.6.1 Comisia consideră că, deși aplicarea normelor interne pentru pierderile transfrontaliere nu reprezintă soluția ideală, aceasta constituie totuși o îmbunătățire. Cu toate acestea, acest lucru este extrem de discutabil, atât din punct de vedere juridic, cât și economic deoarece, practic, presupune utilizarea unei societăți străine pentru a aplica legislația națională a țării acestei societăți pe teritoriul unei alte țări. Dintre efectele negative enumerate de Comisie ca urmare a imposibilității compensării transfrontaliere a pierderilor, Comitetul consideră că cea mai gravă este reprezentată de problemele legate de înființarea unei întreprinderi. În perioada de început a întreprinderilor, pierderile sunt normale. În această etapă, nu este însă posibilă compensarea pierderilor cu profitul obținut în țara de origine a întreprinderii. Acest fapt descurajează înființarea de întreprinderi în alte țări. În plus, IMM-urile sunt cele care suportă cel mai greu aceste costuri inițiale. Și întreprinderile autohtone se confruntă cu aceste probleme care nu sunt specifice numai cazului înființării de întreprinderi în străinătate.

4.7 În afară de aceasta, în argumentarea sa, Comisia nu acordă o atenție suficientă faptului că pierderile pot fi reportate. În majoritatea cazurilor, nu este întotdeauna necesar transferul transfrontalier al pierderilor. Diferența dintre reportarea pierderilor în interiorul unei țări și compensarea pierderilor între mai multe țări o constituie factorul timp. În cazul unei compensări transfrontaliere a pierderilor, pierderea poate fi compensată direct cu un profit. Se pune întrebarea dacă dificultățile deosebite întâlnite în găsirea soluțiilor necesare asigurării compensării transfrontaliere a pierderilor în cadrul UE pot fi justificate de avantaje care urmează să fie obținute din posibilitatea de a beneficia de compensarea pierderilor chiar în anul în care s-a înregistrat pierderea. Pierderile pot fi finanțate prin intermediul *intra-group contributions* sub formă de plăți tranzitorii extraordinare. Problema pe care încearcă să o rezolve Comisia nu este atât de gravă precum pare. Analiza Comisiei ar trebui să cuprindă compensarea transfrontalieră a pierderilor și compensarea pierderilor pe o perioadă mai mare de timp, ca alternativă pentru întreprinderile care desfășoară activități transfrontaliere, în loc să se concentreze exclusiv asupra unei singure abordări.

4.8 În plus, nu există nici o analiză — cel puțin în această comunicare — a dimensiunii problemei sau a consecințelor reale ale introducerii dreptului la compensarea transfrontalieră a pierderilor. Efectuarea unei astfel de analize este indispensabilă înainte de adoptarea unei decizii privind admiterea compensării transfrontaliere a pierderilor.

4.9 În interpretarea situației juridice, conform căreia trebuie admise compensările pierderilor pentru a respecta libertatea de stabilire atunci când activitățile sunt desfășurate de puncte de lucru sau de filiale din alte state membre, Comisia nu precizează dacă aceste compensări urmează să fie temporare sau nu. Se pare că, în prezent, este posibilă numai compensarea temporară a pierderilor. Ar trebui să se arate clar că acest lucru este ceea ce se recomandă.

4.10 Comisia dorește să folosească restricțiile impuse în cauza *Marks and Spencer* ca orientări pentru viitoarele propuneri de măsuri. CESE consideră că este necesar ca, la elaborarea

viitoarelor propuneri, să se aibă în vedere reducerea pe cât posibil a riscului de evaziune fiscală în contextul compensării pierderilor.

4.11 Comisia a prezentat deja diverse propuneri conform cărora este admisă compensarea pierderilor în anul următor transferului pierderilor. Pierderile vor fi recuperate de societatea-mamă de îndată ce vor exista profituri din care acestea să poată fi compensate. Aceasta ar fi cea mai bună metodă în cazul de față, deoarece baza de impozitare se transferă doar temporar între țările interesate.

4.12 Dacă s-ar încerca rezolvarea problemelor legate de compensarea transfrontalieră a pierderilor fără a introduce o CCCTB, ar apărea o problemă mai generală de care Comisia se pare că nu a ținut suficient seama: cum vom putea cunoaște valoarea pierderii care urmează să fie transferată peste graniță din moment ce profitul și pierderile din cele două țări se bazează pe calcule diferite ale bazei de impozitare? Astfel nu se va putea stabili valoarea reală a pierderii. Pe scurt: CCCTB pare să fie singura modalitate de a soluționa pe termen lung numeroasele probleme juridice și economice care apar la compensarea transfrontalieră a pierderilor. Dacă această problemă este rezolvată relativ repede, ar putea fi oportun ca Comisia să se concentreze mai mult asupra altor probleme ridicate în aceste comunicări.

5. Impozitul perceput în alt stat și necesitatea coordonării politicilor fiscale ale statelor membre COM(2006) 825 final

5.1 Comisia consideră că, atunci când se transferă venituri nerealizate între întreprinderi, trebuie aplicate aceleași reguli privind amânarea plății impozitelor pe teritoriul unei țări sau între țări diferite. Cu toate acestea, problemele apar deoarece dispozițiile privind impozitarea veniturilor nerealizate diferă între ele. În plus, fluxul insuficient de informații între autoritățile fiscale și întreprinderile sau persoanele fizice implicate poate duce la neimpozitare sau la o dublă impozitare. Comisia oferă exemple ale modului în care dispozițiile statelor membre ar putea fi coordonate mai bine. Mai rămân însă multe de făcut până la rezolvarea tuturor problemelor.

5.2 Argumentația Comisiei se bazează pe cazul unei persoane fizice ⁽²⁾ ale cărei venituri nerealizate au fost impozitate în momentul părăsirii țării, în timp ce veniturile nerealizate ale celor care își mențin domiciliul în țară sunt impozitate atunci când se realizează veniturile. În sentința Curții Europene de Justiție, se menționa că această discrepanță este o încălcare a dispozițiilor Tratatului CE privind libera circulație. Apare însă o altă problemă: țara în care s-a realizat venitul nu beneficiază de impozitul pe venit. În lipsa unor dispoziții specifice, la realizarea veniturilor, încasările fiscale aferente vor reveni statului în care s-a stabilit contribuabilul. Curtea Europeană de Justiție a decis că este admisă solicitarea unei declarații fiscale la schimbarea domiciliului care va servi ca bază pentru repartizarea impozitării în momentul realizării venitului.

⁽²⁾ Cauza C-9/02, Hughes de Lasteyrie du Saillant împotriva Ministerului Economiei, Finanțelor și Industriei, JO C 94 din 17.4.2004, p. 5.

5.3 Între timp, majoritatea statelor membre s-a aliniat deciziei CEJ și a eliminat impozitul perceput în alt stat. Rămâne însă întrebarea dacă sau cum va reveni impozitul pe o parte din câștig țării din care se transferă reședința. Comisia se pronunță în favoarea unui sistem prin care noua țară de reședință să acorde o deducere fiscală pentru acea parte din câștig care a fost obținut înainte de transferul reședinței. Acest lucru presupune că autoritățile fiscale din ambele țări implicate coordonează impozitarea. De asemenea, Comisia interpretează sentința CEJ care s-a aplicat unei persoane fizice ca aplicându-se și întreprinderilor care transferă venituri nerealizate.

5.4 Țările SEE/AELS constituie un caz special, deoarece acestora li se aplică dreptul la libera circulație, dar nu și dreptul fiscal comunitar. În această privință, Comisia consideră că, pentru a garanta că impozitul va reveni țării din care se pleacă, acesta poate fi perceput la ieșire, cu excepția cazului în care acordurile bilaterale nu prevăd alte soluții.

Observații

5.5 Atunci când Comisia aduce în discuție diferitele cazuri care presupun transferuri între societăți de active care cuprind câștiguri nerealizate, situația juridică pare mai puțin sigură decât pentru persoane particulare. Comisia își bazează interpretarea cu privire la întreprinderi pe o sentință care se aplică persoanelor fizice, însă o sentință valabilă pentru acestea din urmă nu poate fi aplicată direct întreprinderilor. De aceea, Comisia trebuie să își

extindă analiza abordând problemele specifice cu care se confruntă întreprinderile.

5.6 Este necesară o formulare mai detaliată pentru a clarifica ce anume consideră Comisia că ar trebui să se aplice în diferite situații, de exemplu pentru societate-mamă și filială, sucursale respectiv puncte de lucru. În baza descrierilor din comunicarea Comisiei, se poate pune întrebarea, printre altele, dacă veniturile nerealizate trebuie într-adevăr tratate în mod diferit în funcție de relația existentă între întreprinderile interesate.

5.7 Norma conform căreia la părăsirea unei țări nu se poate percepe impozitul pe veniturile nerealizate conduce la un necesar ridicat de informații. Pare nerezonabil faptul că informația conform căreia activele nu au fost înstrăinate trebuie furnizată anual până la momentul înstrăinării, în condițiile în care cooperarea între autoritățile fiscale ar trebui să fie suficientă pentru a garanta că ambele țări își primesc cota parte corectă din impozit în momentul plății.

5.8 Există unele active transferate ca de exemplu cele necorporale care nu se înstrăinează niciodată sau care sunt pur și simplu consumate. Descrierea prezentată de Comisie pentru aceste cazuri nu este suficient de detaliată. Cum va putea un stat membru din care provine activul să perceapă impozitul pe valoarea nerealizată anterior dacă mi se permite să îl perceapă în momentul transferului?

Bruxelles, 26 septembrie 2007.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Dimitris DIMITRIADIS
